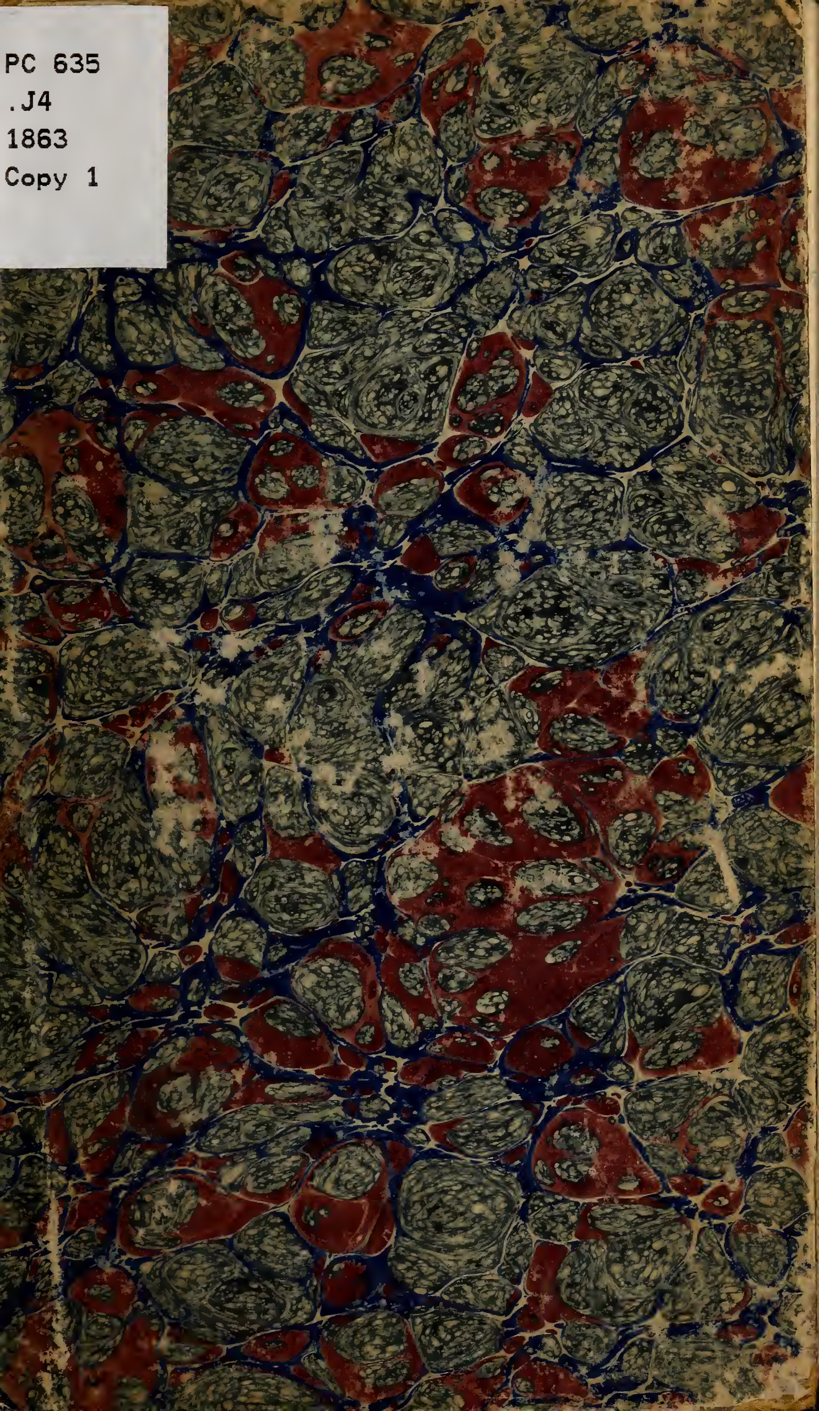

Rumanian

Grammar

ГРАМАТЕКА

ЛІМБЕІ РОМЖNЕШТЇ

пептрȣ

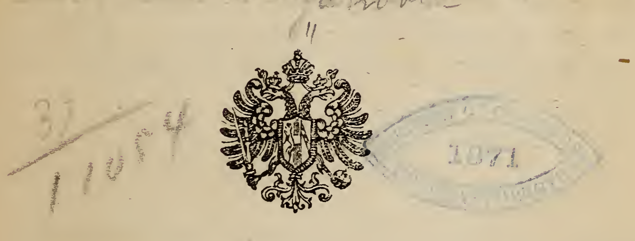
а патра класъ

а

скоалелор попорепе.

Котпȣсъ de

Васіліе Іаповічїȣ.

Костъ легатъ ꙟп пжпзъ 34 кр. поі.

BIENA.

Ла ч. р. ediчїȣne de кърцї сколастіче.

1863.

Ꙟn скоалеле пѹбліче сѫnт de а се ꙟnтребѹ-інца nѹmаї кърціле челе че сѫnт прескрісе ші ꙟсеmnате кѹ стаmпа edічїѹnії кърцілор сколастіче, лѹѫnd афаръ спеціалеле ꙟnпѹтерnічірї date de Mi-nістерїѹл кѹлтѹлѹї ші ал ꙟnвъцътѹрії, nічї съ nѹ се вѫndъ кърціле ачесте кѹ ѹn прецїѹ mаї ꙟnалт de кѫт е ачела, каре е пѹс пе паџіnа тітѹлеї.

Entrodúcere.

---

§. 1. Definitĭunea si empartirea gramátecеĭ.

Граматека есте о штїінцъ, каре не ꙟваць кувеніт а ворбі ші а скріе о лімбъ.

Сув лімбъ се ꙟцелеџе аічĭ ачел міжлок, прін кареле ноĭ фачем куџетъріле ші сімцїріле ноастре кunоскуте алтора. Ачеаста dаръ путем фъптуі орĭ прін ворбіре, орĭ прін скріере. Dечĭ се ꙟмпарте граматека ꙟн dоаъ пърцĭ. Партеа ꙟнтъїа се нуменште біневорбінцъ, ші купрінde регуле, каре не ꙟваць а ворбі біне; еаръ партеа а dоа се кеамъ біnескріінцъ ші не ꙟваць а скріе кувеніт.

§. 2. Despre lĭtere.

Dупъ скріереа чеа векĭъ се нумъръ ꙟн лімба ромжнеаскъ патрузечĭ dе літере. Ачестеа сжнт:

а, б, в, г, д, є, ж, з, ѕ, и, і, к, л, м, н, о, п, ρ, с, т, ȣ, ѹ, ф, х, ѡ, ц, ч, ш, щ, ъ, ѣ, ӂ, ꙗ, ѯ, ѱ, ѧ, џ, ю, ѳ, ѵ.

Літереле се ꙟмпарт ꙟн сунжнте ші ꙟн кунсунжнте.

Сунжнте се zік ачеле, каре фъръ ажуторїул алтеї лїтере се пот ръспунdе, ші сжнт dупъ скрїереа чеа векїъ урмъторїеле чінчї спре zече: ѧ, є, н, і, о, ȣ, оу, ѡ, ѕ, ѣ, ѫ, ꙗ, ѫ, ю, ѵ.

Кунсунжнте се нумеск ачеле, каре нумаї ку ажуторїул унеї сунжнте се пот ръспунdе. Dупъ скрїереа чеа векїъ сжнт dоаъzечї ші чінчї de кунсунжнте, аdекъ: б, в, г, д, ж, з, ꙁ, к, л, м, н, п, ρ, с, т, ф, χ, ц, ч, ш, щ, ѯ, ѱ, џ, ѳ.

Ѫнсъмнареа 1. „е" ла ѫнчепутул кувінтелор ромжнештї ші dупъ о сунжнтъ се чітеште ка іе. D. е. еnуре, фемее.

Ѫнсъмнареа 2. „с" ѫнаінтеа кунсунжнтелор б, в, г, ші d се чітеште ка z. D. е. сбурd, ісвор, сгжрческ, сdробеск.

Ȣнеле dін лїтереле dупъ скрїереа чеа векїъ сжнт de ун сунет, прекум: н, і ші ѵ, о ші ѡ; ȣ ші оу; з ші ꙁ; алтеле сжнт компусе, прекум: ѣ (еа), ꙗ (іа), ю (іу), ѫ (жн), ѯ (кс), ѱ (пс), щ (шт).

Dечї граматічїї ші скрїіторїї чеї ної скоцжнd афаръ лїтереле челе de прісос ші челе компусе ѫнтребуінцеаzъ ѫн лімба ромжнеаскъ урмътоарїеле dоаъzечї ші шеnте de лїтере: а, б, в, г, d, е, ж, z, і, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ъ, ж, џ. — Dін ачесте лїтере сжнт шеnте сунжнте, аdекъ: а, е, і, у, о, ъ ші ж.

Челелалте dоаъzечї ші уна de лїтере сжнт кунсунжнте.

Сунжнтеле „ї" ші „ў" dеасупра ку семнул скуртърїї ѫнсъмнате се ѫнтребуінцеаzъ ка жумътатате сунжнте. D. е. оаменї, леў.

Dоаъ сунжнте ростіте ку о скоатере de глас, фак о dісунжнтъ. Dісунжнте dаръ сжнт орї ѫнтреџї орї жумътатате dісунжнте. Ѫнтреџї dісунжнте сжнт урмътоарїеле шеnте: еа, їа, їе, їо, їу, оа, оъ.

D. e. сътеап, ↑пверzіа, шіел, фуіор, фіїул, оатеnі, zіоъ.

Жумътате dісупжпте се пумеск ачеле, а кърора а dоа супжптъ есте dіп жумътате супжпте (ї, ў), ші сжпт урмътоаріеле тріїспреzече: аї, аў, еї, еў, іі, їу, оі, оў, уї, ъї, ъў, жї, жў. D. е. маїкъ, dаў, веї, zеў, віі, віў, поїмжпе, воў, пуїкъ, dефъїмаре, гръў, мжї ржў. Dеакъ пе „і" ші пе „у" пу стъ съмпул скуртъріі, се чітеште фіеште каре супжптъ dеосъвіў. D. е. аугіре, штіуторіў, фііторіў.

„іу" ку съмпул скуртъріі пе тоатъ dісупжпта се ↑птребуіпцеаzъ ка о жумътате супжптъ. D. е. іувіторіў.

Тріі супжпте ростіте ку о скоатере de глас се пумеск трісупжпте, прекум: еоа, іоа, оаі, еаї, іаї ш. а. D. е. океоасъ, шкіоапъ, леоаїкъ, тъчеаї асвърліаї. Жумътате трісупжптъ се паште dіп компуnереа упеї супжпте ку dісупжпта скуртатъ іў, прекум: аїу, еїу, іїу, уїу, жїу. D. е. мжпкаїу, мерсеїу, асвърліїу, воїу, възуїу, вжржїу.

Купсупжптеле се ↑мпарт ↑п деспърцівере ші nеdеспърцівере. Dеспърцівере се zік ачеле, каре ла сілавіре се деспърцеск. D. е. вум-вул.

Nеdеспърцівере се пумеск ачеле, каре ла сілавіре пу се деспърцеск. Ачесте сжпт: бл, бр, вл, вр, гл, гр, dр, жг, жd, zв, zл, zп, zр, кл, кр, кс, мл, мр, пл, пр, пс, сб, св, сг, ск, сл, см, сп, ст, сф, сх, тр, фл, фр, хл, хр, спл, спр, стр, скр.

Купсупжптеле nеdеспърцівере се пот купоаште пе ачеа, къ пот съ стее ла ↑пчепутул кувіптелор.

§. 3. Despre sýlavire.

Ла сілавіре сѫnт ꙋрmътоарїеле регꙋле de лꙋат ꙟn сеаmъ:

1. Кѫте сꙋnѫnте, dісꙋnѫnте сеаꙋ҆ трісꙋnѫnте сѫnт ꙟnтр'ꙋn кꙋвѫnт, атѫте сілаве аре кꙋвѫnтꙋл. D. е. ві-еа-цъ, ле-оаї-къ. Dаръ жꙋmътате dісꙋnѫnтеле: ї, ꙋ҆ ші їꙋ nꙋ фак о сілавъ deосъвітъ, чі се траг ла сілава чеа dinainte. D. е. бървацї, nоꙋ҆, іꙋвіторіꙋ҆.

2. Dеакъ стъ о кꙋnсꙋnѫnтъ ꙟnтре dоаъ сꙋnѫnте сеаꙋ҆ dісꙋnѫnте, се ꙟnжꙋгъ кꙋ аdоа. D. е. а-пъ, іꙋ-ві.

3. Dеакъ dоаъ кꙋnсꙋnѫnте deспърцівере стаꙋ҆ ꙟnтре dоаъ сꙋnѫnте сеаꙋ҆ dісꙋnѫnте се deспърцеск лꙋѫndꙋ-се ꙋnа ла о сілавъ ші алта ла чеа ꙋрmътоарїъ. D. е. Dom-nꙋл.

4. Nedеспърцівере кꙋnсꙋnѫnте тоате се ꙟnжꙋгъ кꙋ ꙋрmътоарїа сꙋnѫnтъ. D. е. по-сті, і-спръ-ві, кꙋ-скрꙋл.

5. Dеакъ стаꙋ҆ кꙋnсꙋnѫnте deспърцівере лѫnгъ nedеспърцівере, ачесте кꙋ ꙋnа ші ачеле кꙋ алта сілавъ се ꙟnсоцеск. D. е. тѫm-пла, лꙋn-треа.

6. Кꙋвіnтеле кomпꙋсе ла сілавіре аша сѫnт de deспърціт, прекꙋm сѫnт кomпꙋсе. D. е. dес-пърціре, кon-а-лꙋmn.

§. 4. Despre sýlave si cuvinte.

О сілавъ се naште, dеакъ о сꙋnѫnтъ сеаꙋ҆ dісꙋnѫnтъ сеаꙋ҆ трісꙋnѫnтъ се ръспꙋnde кꙋ о скоатере de глас орї сіnгꙋръ орї ꙟnтрꙋ ꙟmпреꙋnаре кꙋ ꙋnа сеаꙋ҆ mаї mꙋлте кꙋnсꙋnѫnте. D. е. а, аꙋ҆,

oai, ва, роа, тар. Ѹна сеаў маї мулте ꙟпреунате сіладе ку о хотържтъ ꙟсъмнаре фак у пкувжпт. D. е. кал, вупътате.

ꙟтре сілавъ ші кувжпт есте ачеа deосъбіре къ сілава поате съ пу ꙟсъмneze nimікъ, dаръ кувжнтул тревуе съ аівъ ꙟсъмнаре хотъріть. D. е. во, тъ, сжпт сіладе, фііnd къ nimікъ пу ꙟсъмнеаzъ, dаръ воў, тъў, сжпт кувінте, пентру къ аў ꙟсъмнаре хотържтъ.

Кувінте сімпле се пумеск ачеле, каре се купрind din уна сеаў маї мулте сіладе. D. е. ом, епуре.

Компусе кувінте се zік ачеле, каре се купрind din doaъ сеаў маї мулте кувінте, din каре фіештекаре ꙟndeосъві ꙟсъмнеаzъ чева. D. е. dрепткреdіачіос.

Dела ун кувжнт се пот форма алтеле. D. е. dела „ом“ се формеаzъ: омушор, омінеск, оменіре.

Кувжнтул, dела кареле алтул се формеаzъ, се кеамъ ръdъчінал, еаръ чел формат dела алтул се zіче dеdус. Аша ꙟн есжмплул de сус кувжнтул „ом“ есте ръdъчінал, еаръ „омушор, омінеск, оменіре“ сжнт dеdусе. Се dеdуче ун кувжнт dела алтул, dеакъ кувжнтулуї ръdъчінал орї се препуне, орї се апинъ ꙟн сфършіт уна сеаў маї мулте сіладе. Аша d. е. din кувжнтул ръdъчінал „парте“ се формеаzъ кувінтеле dеdусе: „dіспърці, пъртісан.“

§. 5. Despre cetýre.

Спре а четі плъкут ші ку ꙟцълес тревуе а луа сеама ла тонул ші ла семнеле граматікале ші деспърціціве.

а). Тонꙋл..

Тонꙋл есте de doaъ фелїꙋрї, adeкъ : тонꙋл кꙋвꙁнтꙋлꙋї шi тонꙋл ворбеї. Ꙟn фiеnтекаре кꙋвꙁнт се ръснꙋnde о сiлавъ кꙋ глас mаї ꙟналт dекꙁт челелалте. D. е. ꙟn кꙋвꙁнтꙋл „оamenїї“ сiлава „оа“ се чiтеште кꙋ глас mаї ръdiкат, челелалте dаръ кꙋ mаї погорꙁт. Ръdiкареа гласꙋлꙋї ла ростiреа ꙋнеї сiлаве се ziче тонꙋл кꙋвꙁнтꙋлꙋї.

Спре а ꙟnлесnї ꙟnчеnъторiлор dреапта ростiре а кꙋвiнтелор, dꙋnъ есꙁmплꙋл гречiлор с'аꙋ ꙟnтроdꙋс шi ꙟn лimба роmꙁnеаскъ doaъ сеmnе спре ꙟnсъmnареа тонꙋлꙋї кꙋвiнтелор. Ачесте сеmnе сꙁнт акчентꙋл акꙋт (ʹ) шi акчентꙋл греꙋ (ˋ).

Акчентꙋл акꙋт се чiтеште кꙋ mаї ꙟnалтъ ръdiкаре а гласꙋлꙋї, еар чел греꙋ къ mаї џоасъ, ка кꙁnd кꙋвꙁнтꙋл, престе а кърꙋї сiлавъ фiналъ zаче, ꙟnтрꙋ ꙋnа кꙋрџе кꙋ чел ꙋрmъторiꙋ. D. е. та́тъл шi mа́їкъ. Пе каре сiлавъ а кꙋвꙁнтꙋлꙋї zаче тонꙋл, nꙋ се поате хотърꙁ прiн регꙋле, dечї кꙋ кꙋвꙁнтꙋл есте de ꙟnвъцат шi тонꙋл лꙋї. Din ачеаста прiчiнъ de скрiїторiї чеї mаї ноï акчентꙋрiле nꙋ обiчнꙋеск а се ꙟnтребꙋiнца. Се nꙋn dаръ nꙋmаї ꙟn кърцiле шi скрiсорiле хотърꙁте nентрꙋ ꙟnчеnъторї, спре а ꙟnлеснi чiтiреа dꙋnъ тон.

Ꙟnсъmnаре. Пронꙋmеле nерсонале скꙋртате: mi, mъ, ni, nе, те, вi, въ, i, о, лi, ле, шi, се, асеmеnе шi zikъmꙁnтꙋл ажꙋторiал am, аї, аꙋ (о), аџї, воїꙋ (оїꙋ), веї (i), ва (а), вom (om), веџї (ꙁџї), вор (ор) ашїꙋ, ар, dꙋnъ zikъmꙁnтꙋл съꙋ сꙁнт кꙋ тотꙋл фъръ тон, шi аша се ростеск, ка кꙁnd кꙋ zikъmꙁnтꙋл съꙋ ар фаче nꙋmаї ꙋn кꙋвꙁнт. D. е. dꙋ-mъ. фъ-mi, еартъ-nе, лаꙋdъ-те, спълаџi-въ, фъ-ї кате-о, dъ-ле,

кеаmъ-ле, жȣре-се, фъкȣт-аm, ꙟmвлат-аĭ, шtiȣт-аȣ̆, авȣт-аці̆, аве-воĭȣ, mѫнка-веĭ, вате-ар, ботеzа-те-аĭ, ꙟнкiпȣiтȣ-ц'аĭ, фъкȣтȣ-mi-с'аȣ̆, пърȣтȣ-вi-с'аȣ̆.

Ла чiтiреа ȣнеĭ пропȣсъчĭȣнĭ кȣвѫнтȣл, спре кареле воim ал фаче пре аскȣлтъторĭȣл mаĭ алес лȣъторĭȣ de сеаmъ, се четеште кȣ mаĭ mȣлтъ ръdiкаре а гласȣлȣĭ. D. е. mаре есте Dȣmnezeȣ̆, шi minȣнате сѫнт лȣкрȣрiле mѫнелор лȣĭ. Ꙟн пропȣсъчĭȣнiле ачесте: „mаре“ шi „minȣнате“ се чiтеште кȣ mаĭ ꙟналтъ ръdiкаре а гласȣлȣĭ. Ръdiкареа гласȣлȣĭ ла ростiнца ȣнȣĭ кȣвѫнт се кеаmъ тонȣл ворвеĭ.

б). Семнеле граmаtекале.

Семнеле граmатекале сѫнт ȣрmътоарĭе:

1. Семнȣл трацерiĭ (-), каре се пȣне спре а аръта, кȣmкъ doаъ кȣвiнте сеаȣ̆ сiлаве сѫнт ла четiре de ꙟнпреȣнат. D. е. dат-аĭ, dȣ-те.

2. Апострофȣл (') каре се ꙟнтревȣiнцеаzъ спре а ꙟнсъmna, кȣmкъ о сȣнѫнтъ с'аȣ̆ лъпъdат. D. е. лаȣdъ'л ꙟн лок: ꙟл лаȣdъ; m'аȣ сȣнърат, ꙟнтр'о клiпалъ, ꙟн лок: mъ аȣ̆ сȣнърат, ꙟнтрȣ о клiпалъ.

3. Семнȣл скȣртърiĭ (˘) престе жȣmътате сȣнѫнтеле ĭ, ȣ̆, iȣ̆ спре а аръта, кȣmкъ еле нȣ фак о сiлавъ deосъвiтъ. D. е. аȣzĭ, dаȣ̆, фiiȣ̆.

в). Семне деспърцiцiве.

Челе mаĭ ꙟнтревȣiнцате семне деспърцiцiве сѫнт: 1. коmа (,); 2. пȣнтокоmа (;); 3. doаъ-

пүнте (:); 4. пүнтүл (.); 5. ↑нтребътоаріа (?); 6. мірътоаріа сеаў кіемътоаріа (!); 7. адүкътоаріа („“); 8. ↑нкеіетоаріа () сеаў []; 9. паүса (—).

Регүлеле четіріі атъсүрат семнелор деспърціціве сѫнт үрмътоаріеле:

1. Ла кома стъ кү гласүл, кѫт аі нүмъра: үнүл.

2. Ла пүнтокома ръсүфлъ кѫт аі zіче: үнүл, доі.

3. Ла доаъ пүнте паүсеаzъ чева маі мүлт декѫт ла пүнтокома.

4. Ла пүнт съ казі кү гласүл, ръсүфлѫнд пѫнъ аі нүмъра: үнүл, доі, тріі, патрү, ші ↑нчепѫнд а четі маі де парте се ръдічі ші скімбі чева гласүл.

5. Ла ↑нтребътоаріъ съ четешті кү глас ↑нтребъторіү, паүсѫнд дүпъ ачеа, ка ла пүнт.

6. Ла кіемътоаріъ се ръдікъ гласүл ші се паүсеаzъ ка ла пүнт.

7. Күвінтеле кү адүкътоаріа ↑нсъмнате се четеск кү глас чева скімбат ші ръсфірат.

8. Күвінтеле ↑нтре ↑ндүкътоаріъ се четеск кү глас маі жос декѫт челелалте.

9. Ла паүсъ ръсүфлъ маі лүнг декѫт ла пүнт, даръ фъръ къдереа гласүлүі.

Есѫмплү спре четіре атъсүратъ регүлелор тонүлүі ші але семнелор деспърціціве.

Доамне! чіне ва нүмъра мінүніле тале? Тү дін німікъ аі үрzіт черіүл, пъмѫнтүл, соареле, стелеле, ші лүна; Тү кү пүтереа күвѫнтүлүі Тъў аі продүс лүміна оріонүлүі, вердеціле пъмѫнтүлүі,

вієтъціле апелор ші але ускатулуї; Ту din църпъ пре от л'аї плъzmуіт, ку спіретул (dухул); Тъў л'аї ↑псуфлеціт, ші ку desфътъріле раіўлуї л'аї ферічіт; Ту пре Ангелії, Архангелії, Серафіmії, Херувіmії ші тоате путеріле череuітї ле-аї zidіт. Dечї mъкар къ сжнт пулбере ші чепушъ; mъкар къ сжнт пумаї о кліпалъ ↑п прівіпца вечіmії: тотушї — (фііnd еў фъптура mжпелор Тале) ↑пdръспеск лаudъ а-цї adуче ші ку псалmістул а-цї глъсуі: „Маре ешті Doamne ші mіnупате сжнт лукруріле mжпелор Тале."

§. 6. Despre scýmbarea líterelor seau despre binesunantía.

а). Скітбъріле супжпшелор

1. „а" се префаче ↑п „ъ" deакъ „а" перde топул. D. е. фак, фъкут; mаре, mъріmе; галбъп, гълбіпел; каре, кърuї. Nуmaї ла ↑пчепутул кувжптулуї поате „а" съ фіъ фъръ топ. D. е. абат, алег.

2. „ъ" ↑п сілава фіпалъ, сеаў ↑п а doa de пе урmъ се префаче ↑п „е" deакъ кувжптул капътъ ла сфършіре „е" сеаў „ї" скурт. D. е. mър, mере, mерї; каmътъ, каmете; пуmър, пуmерї, пуmере.

Deакъ „ъ" пеmіжлочіт есте урmат de супжпта „е" сеаў „і" пу се mутъ ↑п „е". D. е. тъе, тъї.

3. ↑п челелалте каzурї „ъ" се mутъ ↑п „а" deакъ „ъ" капътъ топул. Nуmaї ↑п сілава чеа de пе урmъ поате „ъ" съ фіъ ку топ. D. е. върс, варсъ; арът, аратъ, ваdъ.

4. „ó“ акчентуат се мутъ ꙟн „оа“, деакъ ꙟн сілава урмътоаріъ се віне „ъ“ сеаў „е“. D. е. ток. тоакъ; фрумос, фрумоасъ; попор, попоаре; домн, доамне. Сжнт ніште кувінте ръдъчінале, каре се сфършеск ꙟн „ъ“ ші аў „ó“ акчентуат. Ла ачесте ръмжне „о“ немутат. D. е. кофъ, кофе; ворбъ, ворбе; формъ, форме. Даръ ачесте сжнт дін ꙟнтребуінцаре де ꙟнвъцат.

5. „оа“ се префаче ꙟн „о“ деакъ'шї перде тонул сеаў деакъ дін сілава урмътоаріъ „ъ“ сеаў „е“ ръмжне афаръ. D. е. моаръ, морішкъ; поартъ, портіцъ; плоае, плоï; моаръ, морï; скрісоаре, скрісорï.

6. Акчентуатул „é“ ꙟн сілава а доа де пе урмъ се мутъ ꙟн „еа“, деакъ кувжнтул капътъ фіналул „ъ“. D. е. кред, креадъ; албінец, албінеацъ.

7. Дісунжнта акчентуатъ „еа“ се префаче ꙟн „е“ деакъ кувжнтул пріїмеште сфършіреа „е“ сеаў „ï“ скурт. D. е. сътеан, сътенï: вердеацъ вердеце. Ашішдереа се мутъ „еа“ ꙟн „е“, деакъ „еа“ ꙟшï перде акчентул. D. е. деал, делуц, еў деанън, ноï денънъм.

8. Ꙟн кувінтеле, каре се сфършеск ꙟн мжнт. прекум ші ꙟн урмътоаріеле: вжнд, тжнър, вжнът, кувжнт, сфжнт, вжнъ се префаче „ж“ ꙟн „і“, деакъ ꙟн сілава урмътоаріъ віне сунжнта „е“ сеаў „і“. D. е. вжнд, вінзï, вінде; вешмжнт, вешмінте.

б). Мутъріле консунжнтелор.

1. „г“ ꙟнаінте де „е“ ші „і“ се мутъ ꙟн „џ“. D. е. суг, суџï, суџе.

2. „ск“ ꙟнаінте де „е“ ші „і“ се мутъ ꙟн „шт“. D. е. порнеск, порнештï, порнеште.

3. „к“ ꙟnainте de „e“ шi „i“ ce mꙋтъ ꙟn „ч“: D. e. фак, фачĭ, фаче.

4. „d“ ꙟnainте de „i“ ce префаче ꙟn „z“. D. e. браd, бразĭ; аꙋd, аꙋzĭ.

5. „т“ ꙟnainте de „i“ ce префаче ꙟn „ц“. D. e. каꙋт, каꙋцĭ.

6. „c“ ꙟnainте de „i“ ce префаче ꙟn „ш“. D. e. ꙋnc, ꙋnшĭ.

7. ꙟn ꙋnеле пꙋцine кꙋвinте „z“ ꙟnainте de „i“ ce mꙋтъ ꙟn „ж“. Ачесте кꙋвinте сѫnт боz, божĭ; mътъꙋz, mътъꙋжĭ; вiтеаz, вiтежĭ; бреаz, брежĭ шi алте пꙋцine.

ꙟnсъmnаре. Nꙋmiтеле mꙋтърĭ але кꙋnсꙋnѫnтелор prind лок nꙋmaĭ атꙋnчеа, dеакъ еле prin стръmꙋтъчĭꙋnеа кꙋвinтелор вin съ стее ꙟnainтеа de „e“ ceaꙋ̆ „i“. Dаръ ꙟn тꙋлпina кꙋвinтелор ordinapiꙋ̆ ръmѫn кꙋnсꙋnѫnтеле nemꙋтате. D. e. кiор, кiар, гem, тiок, dаръ nꙋ: чiор, чiар, џem, цiок.

Partea antâĭa.

Despre binevorbintĭa.

---

§. 7. Despre empartirea binevorbintĭeĭ.

Noĭ ne путем ꙟкіпуі кувінтеле орĭ сінгуріте орĭ ꙟн легътуръ ку алтеле. Dечĭ біневорвінца се поате ꙟмпърцĭ ꙟн doаъ тъĭътуре. Тъĭътура ꙟнтъĭа се кеамъ етімолоціе, ші не ꙟнвацъ ръdъчіна, статул ші мутъріле фіештекърuĭ кувжнт. Тъĭътура а doаъ се нумеште компунъмжнт ші куприnde регулеле, каре не ꙟнвацъ а лега кувінтеле ꙟнтр'о ворбъ.

Taĭatur'a antâĭa.

Etymologi'a.

§. 8. Felĭurimea si empartirea cuvíntelor.

Ла ворвіре ꙟнтребуінцъm zече фелĭурĭ de кувінте: 1. артікулул; 2. субстантівул (нумеле); 3. ꙟнсушітівул; 4. нумъралул; 5. пронумеле; 6. zікъмжнтул; 7. azікъмжнтул; 8. препусъчĭунеа; 9. легътівул; 10. сімцітівул.

Ачесте фелїурї de кувінте се ꙟпарт ꙟп трії класе. Класа ꙟптъїа купрінde фелїуріле кувінтелор dекіпавере, каре сꙟпт: артікулул, субстаптівул, ꙟпсушітівул, пумъралул ші пропумеле. Класа а dоа купрінde фелїул кувінтелор копжугавере. аdекъ zікътꙟпътул. Класа а треіа купрінde фелїуріле кувінтелор пемутавере, аdекъ каре пу се мутъ, ші сꙟпт уртътоарїеле: azікътꙟптул, препусъчїупеа, легътівул ші сітцітівул.

Dекіпавере кувінте се пумеск ачеле, ал кърора цеп, пумър ші къdерї се пот аръта.

Цепул кувінтелор есте орї бърбътеск орї фемееск. D. е. бун, бунъ.

Nумърул кувінтелор есте орї сінгуріт орї ꙟпмулціт. Кувꙟптул есте ꙟп пумърул сінгуріт, dеакъ есте ворбъ путаї de о фіінцъ сеаў de уп лукру. D. е. омул, картеа.

Ꙟп пумърул ꙟпмулціт стъ кувꙟптул, dеакъ есте ворбъ de маї мулте фііпце сеаў лукрурї. D. е. оамепї, скауне.

Къdерї сꙟпт ꙟп лімба ромꙟпеаскъ чінчї.

Къdереа ꙟптъїа се пупе ла ꙟптребареа: чіне сеаў че? D. е. Dумпеzеў есте а тот штіуторіў: Чіне есте а тот штіуторіў? Dумпеzеў. Къdереа а dоа се пупе ла ꙟптребареа: а куї? а кърuї? а кърора? D. е. лукруріле луї Dумпеzеў сꙟпт мінупате. Але куї лукрурї сꙟпт мінупате? Але луї Dумпеzеў. Къdереа а тріеа стъ ла ꙟптребаре: куї? кърора? D. е. ці-ам dат ціе. Куї ам dат? Ціе. А патра къdере се пупе ла ꙟптребареа: пре чіне сеаў пре че? D. е. ам тріміс пре фрателе. Пре чіне ам тріміс? Пре фрателе.

Къdереа а чінчеа се ꙟптребуінцеаzъ dеакъ кіемъм пре чіпева сеаў ворбім ла чіпева? D. е. Dоамне! еартъ-мъ. Фрате: віпъ ла поі.

Конжугавър ес ziче ачел кувжнт, але кърuĭ мутърĭ арать форта, modул, тiтпул, нутърул шi персоана луĭ.

Cap antâiй.

Artýculul.

§. 9. Definitĭunea si empartirea artýculuĭ.

Артiкулул есте ун фелĭу de кувжнт, кареле арать ценул (неатул) шi de мулте орĭ нутърул шi къdepiле челор таĭ мулте кувiнте dекiнавере.

Ѧн лiтба ротжнеаскъ се ѧнтребуiнцеаzъ doaъ фелĭурĭ de артiкуле, adекъ 1. артiкулул deфiнiтiв, шi 2. артiкулул аратътiв.

§. 10. Despre artýcul definitiv.

Артiкулул deфiнiтiв арать, кумкъ есте ворбъ de хотържтъ фiiнцъ сеаŭ de хотържт лукру. Ачест артiкул ну се ѧнтребуiнцеаzъ сiнгур, чi нумаĭ ѧн легътуръ ку кувiнте dекiнавере, шi се анинъ de сiлава чеа de пе урmъ.

Dекiнъчĭунеа артiкулулуĭ deфiнiтiв.

Нутърул сiнгурiт.

	бърбътеск.	фетееск
Къd.	1. ул, л, ле,	а,
„	2. луĭ,	ĭ,
„	3. луĭ,	ĭ,
„	4. ул, л, ле.	а.
„	5. уле, ле,	—

Nѹmърѹл ꙟmѹлціт.

	въръътеск.	фемееск.
Къd.	1. ĭ,	ле,
„	2. лор,	лор,
„	3. лор,	лор,
„	4. ĭ,	ле,
„	5. лор,	лор,

§. 11. Despre artýculul aratatýv.

Артікѹлѹл arътътів ꙟнсеамнъ ші dескріе маĭ акѹрат персоана сеаѹ̆ лѹкрѹл, de каре есте ворба.

Nѹmърѹл сінгѹріт.

	въръътеск.	фемееск.
Къd.	1. чел,	чеа,
„	2. челѹĭ,	чеĭ,
„	3. челѹĭ,	чеĭ,
„	4. чел,	чеа.
„	5. — —	— —

Nѹmърѹл ꙟmѹлціт.

	въръътеск.	фемееск.
Къd.	1. чеĭ,	челе,
„	2. челор,	челор,
„	3. челор,	челор,
„	4. чеĭ,	челе.
„	5. — —	— —

Cap al doile.

Substantývul.

§. 12. Definitĭunea si empartirea substantývelor.

Сѹбстантівѹл есте ѹн феліѹ de кѹвѫнт, кѹ каре нѹmim фіінцеле сеаѹ̆ лѹкрѹріле челе сімцѹале ші ꙟнцелесѹале.

Сіmцꙋале се zік ачеле фіінце ші лꙋкрꙋрї, каре сѫnт ꙟn фіре. D. e. om, лemn, карте. Ꙟnцелесꙋале се nꙋmеск ачеле фіінце ші лꙋкрꙋрї, каре noї ni-ле ꙟnкіпꙋim ꙟn mіntea noастръ. D. e. бꙋnътате, іꙋбіре, кꙋnоштінцъ. Сꙋбстаnтівеле се ꙟmпърцеск ꙟn nꙋme пропріе (ꙟnсꙋшї), ші ꙟn nꙋme комꙋnе de обште. Nꙋme пропріꙋ се zіче ачела, кареле ꙟndeосъбї се dъ ꙋneї nерсоане сеаꙋ̆ ꙋnꙋї лꙋкрꙋ. D. e. Іоаn, Цеціnа, Сꙋчеава, Прꙋтꙋл.

Nꙋme комꙋn се кеаmъ ачела, кꙋ кареле nꙋmіn фіінцеле ші лꙋкрꙋріле de ачелашїꙋ соїꙋ сеаꙋ̆ фелїꙋ D. e. кал, mѫnъ, бꙋnътате.

Сꙋбстаnтівꙋл dіnтре алте фелїꙋрї de кꙋвіnте ші пе ачеа се поате кꙋnоаште, къ пріімеште артікꙋлꙋл, dаръ nꙋmаї de ꙋn џеn, аdекъ орї nꙋmаї бърбътеск орї nꙋmаї фемееск. D. e. „лemn“ есте сꙋбстаnтів, пеnтрꙋ къ пот zіче: лemnꙋл сеаꙋ̆ чел лemn: dаръ nꙋ пот zіче лemnа сеаꙋ̆ чеа лemn. Фрꙋmсеацъ есте сꙋбстаnтів, пріімеште артікꙋлꙋл nꙋmаї de ꙋn џеn, аdекъ фемееск. Се поате zіче: чеа фрꙋmсеацъ, dаръ nꙋ чел фрꙋmꙋсеацъ. Ла орї че сꙋбстаnтів черкъm 1. џеnꙋл, 2. nꙋmърꙋл, 3. къdереа ші 4. dекіnъчїꙋnеа.

§. 13. Despre genul substantývelor.

Џеnꙋл сꙋбстаnтівелор есте орї бърбътеск орї фемееск.

a. De џеnꙋл бърбътеск сѫnт сꙋбстаnтівеле:

1) каре ꙟnсъmneazъ о фіінцъ бърбътеаскъ;

2) каре се сфършеск ꙟnтр'о кꙋnсꙋnѫnтъ ꙟn сꙋnѫnтеле: „ꙋ, іꙋ“ ші ачеле ꙟn „е“ nеакчеnтꙋат, каре ꙟnсъmneazъ о фіінцъ. Афаръ de ачесте сѫnт de џеnꙋл бърбътеск: бꙋреmе, dіnте, кърбꙋnе, кръстъвеmе, mꙋnте, пеnеnе, пїеnтеnе, пъреmе, соаре, сѫnџе, тъчїꙋnе.

Абатерĭ dела ачесте регȣле:

1) Калфъ, іскоаdъ, сатапъ, слȣгъ, кътапъ (каре сѫпт пȣте стръіпе) сѫпт dе џепȣл фетееск, тъкар къ ꙟпсъmпеаƶъ фііпце бърбътештĭ.

2) Вȣлпе, пасере, врабіе сѫпт dе џепȣл фетееск, тъкар къ ꙟпсъmпеаƶъ фііпце віĭ сеаȣ̆ парте dе трȣпȣл ȣпеĭ фііпце віĭ.

б. Dе џепȣл фетееск сѫпт сȣбстаптівеле:

1) каре ꙟпсъmпеаƶъ о фііпцъ фетееаскъ;

2) каре се свършеск ꙟп „е́“ ші „а́„ акчептȣат, ꙟп „ъ“ ші ачеле ꙟп „е“ пеакчептȣат, каре пȣ ꙟпсъmпеаƶъ о фііпцъ віъ.

в. Ȣпеле сȣбстаптіве сѫпт ꙟп пȣmърȣл сінгȣріт dе џепȣл фетееск. Ачесте сȣбстаптіве с’ар пȣте пȣmі dе џеп аmестекат ші пе ачеа, къ лі-се поате препȣпе ꙟп сінгȣріт „ȣп“, еар ꙟп ꙟптȣлціт „dоаъ“. D. е. ȣп леmп, dоаъ леmпе.

Dе џепȣл аmестекат сѫпт:

1) сȣбстаптівеле: пȣmе, клеште ші пѫптече;

2) сȣбстаптівеле ꙟп „ȣ, іȣ“ ші ꙟп кȣпсȣпѫпте, каре пȣ ꙟпсъmпеаƶъ фііпце ꙟпсȣфлеціте сеаȣ̆ плѫпте. D. е. ȣп ілъȣ̆, dоаъ ілъе, ȣп кȣĭȣ, dоаъ кȣе, ȣп пічор, dоаъ пічоаре.

Абатерĭ dела ачесте регȣле:

1) Сȣбстаптівȣл: dобіток (каре есте кȣвѫпт стръіп), ші сȣфлет есте dе џепȣл аmестекат, тъкар къ ꙟпсъmпеаƶъ фііпце віĭ.

2) Сȣбстаптівеле, каре се сфършеск ꙟп „ел“, ръmѫп dе џепȣл бърбътеск ші ꙟп пȣmърȣл ꙟптȣлціт. D. е. ȣп черчел, dоĭ черчеĭ. Dаръ бліdȣшел, їпел ші клопоцел сѫпт тотȣшĭ dе џепȣл аmестекат.

3) Ȣрmътоарїеле сꙋбстanтіве сжnт de џenꙋл бърбътеск, mъкар къ nꙋ ꙟсъmneazъ фііnце вії ссаꙋ̆ плжnте: an, бan, бꙋmб, бꙋтꙋк, бълътꙋк, галбън, крꙋчїарїꙋ, кꙋлцꙋn, колц, колак, кот, codрꙋ, лꙋчеафър, mꙋшкїꙋ, nор, окїꙋ, пар, пъпꙋк, пър, пас, пinтеn, пꙋmn, сак, сimбꙋр, сnоп, стжлп, стꙋп, трꙋnкїꙋ.

§. 14. Despre nŭmer.

Nꙋmърꙋл сꙋбстъnтівелор есте ꙟndoiт, adeкъ сinгꙋріт, ворбind de ꙋnꙋл, ші ꙟnmꙋлціт ворбind de maĭ mꙋлцĭ. Nꙋmърꙋл сinгꙋріт се формeazъ dела чел ꙟnmꙋлціт, ші anꙋme:

a) Сꙋбстanтіветe бърбътешті.

Сꙋбстanтівеле бърбътешті ꙟn nꙋmърꙋл сinгꙋріт се сфършеск 1. ꙟn кꙋnсꙋnжnте, 2. ꙟn сꙋnжnтеле іꙋ, ꙋ, е ші ъ.

Регꙋла: 1. Сꙋбстanтівеле бърбътешті, каре се сфършеск ꙟn кꙋnсꙋnжnтъ, пріimеск ꙟn nꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт ꙋn „ĭ“ скꙋрт. D. e. корб, корбĭ; брad, бrazĭ.

Регꙋла 2. Сꙋбстanтівеле бърбътешті, каре се сфършеск ꙟn сꙋnжnтъ, mꙋтъ ачеаста ꙟn „ĭ“ скꙋрт. D. e. nꙋїꙋ, nꙋĭ; леꙋ̆, леĭ; кꙋскрꙋ, кꙋскрĭ: шерпе, шерпĭ; татъ, тацĭ.

Ꙟnсъmnарea 1. Сꙋбстanтівеле, каре се сфършеск ꙟn „л“, леаnъdъ ачеастъ кꙋnсꙋnantъ ꙟn nꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт. D. e віцел, віцеĭ; пꙋрчел, пꙋрчеĭ. Deосъбіре фак: апостол, dаскъл, віклі, сол ші бівол, каре ꙟn nꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт ръmжn кꙋ „л“, прекꙋm апостолĭ, dаскалĭ, вікілĭ, солĭ, біволĭ.

Ѫпсътпареа 2. „от“ аре ѫп пътървл ѫптѫлціт оатенї.

Есѫмпле спре деприндере: порвтб, толід, дінте, епвре, кал, мвнтеан, кедрв, впгвреап, мїел, църан, черчел, водъ, въкарїв.

б) Свбстантіве фетеешті.

Свбстантівеле фетеештї се сфършеск 1. ѫп „ъ“, 2. ѫп „е“ неакчентват, 3. ѫп „é“ сеаў „á“ кв топвл пе сілава чеа де пе вртъ.

Регвла 1. Фетеештіле ѫп „ъ“ мвтъ ѫп пътървл ѫптѫлціт „ъ“ парте ѫп „ї“ скврт (адекъ челе че се сфършеск ѫп къ, гъ, ѫпъ, інъ ші връ) парте ѫп „е“. D. е. гръдінъ, гръдінї; вітъ, віте.

Регвла 2. Фетеештіле ѫп „е“ неакчентват скімбъ „е“ ѫп пътървл ѫптѫлціт кв „ї“. D. е. пвтере, пвтерї; лвчіре, лвчірї.

Регвла 3. Фетеештіле ѫп „é“ сеаў „á“ акчентват, пріїмеск ѫп пътървл ѫптѫлціт „ле“. D. е. кврé, кввреле; бъстá, бъстале.

Ѫпсътпареа 1. Фетеештіле, каре ѫп сілава а доа де пе вртъ аў „á“ акчентват, мвтъ ѫп пътървл ѫптѫлціт „а“ ѫп „ъ“, деакъ ачеста се формеазъ ѫп „ї“. D. е. аламъ, алъмї, карте, кърцї. Деосъбіре фаче: вакъ, вачї.

Ѫпсътпареа 2. Ўнеле фетеештї ѫп „ъ“, каре аў „á“ акчентват префак „а“ ѫп пътървл ѫптѫлціт ѫп „е“, прекум масъ, месе; папъ, пепе; паръ, пере; рацъ, реце; спатъ, спете; фацъ, феце; фатъ, фете; ватръ, ветре; довадъ, доведе.

Ѫпсътпареа 3. Фетеештіле ѫп „е“, каре ѫп аінтеа ачестїї „е“ аў „л“, лапъдъ „л“ ѫп

пътърѕл ↑птѕлціт. D. е. кале, къĭ; вале, въĭ. Dаръ желе аре желĭ.

↑псътпарea 4. Ziоъ сеаѕ zі аре ↑п пѕтърѕл ↑птѕлціт zіле, ші соръ аре ↑п пѕтърѕл ↑птѕлціт сѕрорĭ; поръ, пѕрорĭ.

Есжтпле спре deпрindере: коватъ, жереаdъ, четате пеле, гроапъ, віце́, ціпаре, карте, корdе́, тоартъ, сапъ, кѕтпъпъ, рацъ, попре́, тжптá.

в) *Сѕбстаптіве de цеп атестекат.*

Сѕбстаптівеле de цеп атестекат се сфършеск 1. ↑п кѕпсѕпжпте, 2. ↑п „ѕ̆“ сеаѕ „іѕ̆“.

Регѕла 1. Сѕбстаптівеле de цеп атестекат, каре се сфършеск ↑п кѕпсѕпжптъ, пріĭтеск ↑п пѕтърѕл ↑птѕлціт парте „ѕрĭ“, парте „е“. D. е. кжтп, кжтпѕрĭ; летп, летпе.

Регѕла 2. Сѕбстаптівеле de цеп атестекат ↑п „ѕ̆“ сеаѕ „іѕ̆“ ↑п пѕтърѕл ↑птѕлціт парте капътъ „рĭ парте тѕтъ „ѕ“ ші „іѕ̆“ ↑п „е“. D. е. лѕкрѕ, лѕкрѕрĭ; фржѕ̆, фрже; паіѕ̆, паĭе.

Регѕла 3. Сѕбстаптівеле ↑п „е“ пѕ пріі-теск пітікъ ↑п пѕтърѕл ↑птѕлціт. D. е. ѕп пѕте, doаъ пѕте.

Регѕла 4. Ѕпеле сѕбстаптіве de цепѕл атестекат фортеаzъ пѕтърѕл ↑птѕлціт ↑п „ъ“. Ачесте сѕбстаптіве сжпт: кар, каръ; ковор, ковоаръ; тосор, тосоаръ; огор, огоаръ; оdор, оdоаръ; оѕ, оаѕъ; попор, попоаръ; топор, топоаръ.

↑псътпаре. Кап аре ↑п ↑птѕлціт капете.

Есжтпле спре deпрindере: dжтб, остров, тоеаг, оцъл, ѕ̆търр, пічор, овъс, атпаріѕ̆, праг dърлог, хъртъѕ, феліѕ̆.

§. 15. Despre decýnatĭune.

Сȣбстаnтівеле комȣnе се dекіnъ орї фъръ артікȣл орї кȣ артікȣл. Ла dекіnареа фъръ артікȣл сȣбстаnтівеле ръмжn nемȣтате, препȣіndȣ-се nȣмаї nіште пъртічеле спре Ꙟnсъмnареа къdерілор. Че се атіnџе dе dекіnъчїȣnеа сȣбстаnтівелор кȣ артікȣлȣл, се dеосъбеск челе бърбътештї dе челе фемеештї; еаръ челе dе џеn аместекат Ꙟn nȣмърȣл сіnгȣріт се dекіnъ ка челе бърбътештї, еаръ Ꙟn Ꙟnмȣлціт ка челе фемеештї.

Dекіnъчїȣnеа сȣбстаnтівелор фъръ артікȣл.

Nȣмърȣл сіnгȣріт.

dе џеn бърбътеск.	фемееск.	аместекат.
1. фрате,	мȣере,	лемn,
2. dе фрате,	dе мȣере,	dе лемn,
3. а орї ла фрате,	а сеаȣ̆ ла мȣере,	а сеаȣ̆ ла лемn,
4. фрате,	мȣере,	лемn,
5. фрате,	мȣере,	лемn.

Nȣмърȣл Ꙟnмȣлціт.

1. фрацї,	мȣерї,	лемnе,
2. dе фрацї,	dе мȣерї,	dе лемnе,
3. а орї ла фрацї,	а орї ла мȣерї,	а орї ла лемnе,
4. фрацї,	мȣерї,	лемnе,
5. фрацї,	мȣерї,	лемnе.

Ꙟnсъмnаре. Сȣбстаnтівеле dе џеnȣл бърбътеск ші аместекат, каре се сфършеск Ꙟn кȣnсȣnжnтъ сеаȣ̆ Ꙟn „ȣ“ Ꙟnтрег, ші Ꙟnсъмnеаzъ о фііnцъ віъ, формеаzъ а чіnчеа къdере

а лȣmърȣлȣĭ сінгȣріт ꙟн „е“. D. е. бърбат, бърбате; кȣскрȣ̆, кȣскре; dобіток, dобітоаче; mошнеаг, mошнеџе.

Dекінъчĭȣнеа сȣбстантівелор кȣ артікȣлȣл dефінітів.

Ла ачеастъ dекінъчĭȣне есте dе ꙟнсъmнат, кȣmкъ тонȣл прін тоате къdеріле пе ачееа сілавъ ръmжне, пе каре есте ꙟн ꙟнтъĭа къdере. Че се атінџе dе сȣнжнтеле, каре прін формареа нȣmърȣлȣĭ ꙟнmȣлціт с'аȣ̆ скіmбат, ръmжн еле ꙟн тоате къdеріле аша, кȣm ші ꙟн ꙟнтъĭкъdере.

Сȣбстантіве бърбътешті.

Ачесте се ꙟнжȣгъ кȣ артікȣлȣл dефінітів ꙟн нȣmърȣл сінгȣріт пріĭmind челе ꙟн консȣнжнте „ȣл“ челе ꙟн „ȣ“ сеаȣ̆ „іȣ“ къпътжnd „л“, еаръ челор ꙟн „е“ dжndȣ-се „ле“. D. е. бърбат, бърбатȣл; боȣ, боȣл; фіȣ, фіĭȣл; пърінте, пърінтеле. Ꙟн нȣmърȣл ꙟнmȣлціт пріĭmеск сȣбстантівеле бърбътешті ȣн „ĭ“ скȣрт ка артікȣл. D. е. бърбаціĭ, бърбаціĭ; боĭ, боіĭ; фіĭ, фііĭ; пърінціĭ, пърінціĭ.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

Къd.	1.	бърбатȣл,	фіĭȣл,	пърінтеле,
„	2.	бърбатȣлȣĭ,	фіĭȣлȣĭ,	пърінтелȣĭ,
„	3.	бърбатȣлȣĭ,	фіĭȣлȣĭ,	пърінтелȣĭ,
„	4.	бърбатȣл,	фіĭȣл,	пърінтеле,
„	5.	бърбатȣле,	фіĭȣле,	пърінте.

Nꙋmърꙋл ꙟпmꙋлціт.

Къd. 1.	върбацій,	фіій,	пърінцій,
„ 2.	върбацілор,	фіілор,	пърінцілор,
„ 3.	върбацілор,	фіілор,	пърінцілор,
„ 4.	върбацій,	фіій,	пърінцій,
„ 5.	върбацілор,	фіілор,	пърінцілор.

Сꙋбстантівеле бърбътешті ꙟп „ъ“ пріімеск ꙟп пꙋmърꙋл сінгꙋріт артікꙋлꙋл фемееск, аdекъ „ъ“ се мꙋтъ ꙟп „а“, еаръ ꙟп пꙋmърꙋл ꙟпmꙋлціт капътъ артікꙋлꙋл бърбътеск, ші се dекінъ ꙟп пꙋmърꙋл сінгꙋріт ка челе фемеешті, еаръ ꙟп ꙟпmꙋлціт ка челе бърбътешті, прекꙋm:

Nꙋm. сінгꙋріт.		пꙋm. ꙟпmꙋлціт.
Къd. 1.	Boda,	Bozii,
„ 2.	Bozii,	Bozілор,
„ 3.	Bozii,	Bozілор,
„ 4.	Boda,	Bozii,
„ 5.	Bodъ,	Bozілор.

Сꙋбстантівꙋл: татъ ꙟп пꙋmърꙋл сінгꙋріт аре ꙟпdoітъ dекінъчіꙋпе, аdекъ бърбътеаскъ ші фемееаскъ, прекꙋm: татъл, татълꙋі ш. m. d. сеаꙋ тата, татеі ш. m. d. Dеакъ ꙟп а dоа сеаꙋ а тріеа къdере dꙋпъ сꙋбстантівꙋл: „татъ“ стъ проnꙋmеле: mеꙋ, тъꙋ, съꙋ, лꙋі атꙋпчеа се zіче ꙟп лімба попоралъ а dоа ші а тріеа къdере тътжпе. D. е. тътжпе mеꙋ. Се обічпꙋеште ꙟп лімба попоралъ а zіче: фрате mеꙋ, фръцжпе mеꙋ, фръцжпе тъꙋ, ꙟп лок фрателꙋі mеꙋ, фрателꙋі тъꙋ.

Сɤбстаптіве фетеешті.

Ачесте сɤбстаптіве ꙟп пɤmърɤл сіпгɤріт ꙟm-преɤпжndɤ-се кɤ артікɤлɤл dефіпітів челе ꙟп „ъ“ mɤтъ „ъ“ ꙟп „а“, челе ꙟп „е“ пеакчептɤат, пріїmеск ɤп „а“, еаръ челор ꙟп акчептɤатɤл „é“ сеаѹ „а“ се dъ „оа“. D. е. копілъ, копіла; mɤере, mɤереа; кɤрé, кɤрéоа; бъсmа, бъсmаоа. А dоа ші а тріеа къdере а пɤmърɤлɤї сіпгɤріт се формеаzъ dела ꙟптъїа къdере а пɤmърɤлɤї ꙟпmɤлціт пеартікɤлат аdъогжndɤ-се ɤп „ї“ скɤрт. D. е. вітъ, віте, вітеї; лаdъ, лъzіï; mасъ, mесе, mесеї; сте, стеле, стелеї; сака, сакале, сакалеї.

Dеакъ ꙟп а dоа ші а тріеа къdере ар ɤрmа тріï „і“ dɤпъ о лалтъ, се mɤтъ „і“ чел dіп mіжлок ꙟп „е“. D. е. mъртɤріе, mъртɤріï, mъртɤріеї, (ꙟп лок mъртɤрііï); късъторіе, късъторіï, късъторіеї (ꙟп лок късъторііï).

Ꙟп пɤmърɤл ꙟпmɤлціт сɤбстаптівɤлɤї пеартікɤлат dе ачелашï пɤmър се апіпъ коръспɤпzътоаріеле сфършіріï але артікɤлɤї. D. е. карте, кърці, кърціле, кърцілор, ш. m. d.

Nɤmърɤл сіпгɤріт.

1.	копіла,	mɤереа,	кɤреоа,	бъсmаоа,
2.	копілеї,	mɤеріï,	кɤрелеї,	бъсmалеї,
3.	копілеї,	mɤеріï,	кɤрелеї,	бъсmалеї,
4.	копіла,	mɤереа,	кɤреоа,	бъсmаоа,
5.	копілъ,	mɤере,	кɤрé,	бъсmá.

Нȣмърȣл ꙟнмȣлцiт.

1. копiлеле, тȣерiле, кȣрелеле, бъсталеле,
2. копiлелор, тȣерiлор, кȣрелелор, бъсталелор,
3. копiлелор, тȣерiлор, кȣрелелор, бъсталелор,
4. бопiлеле, тȣерiле, кȣрелеле, бъсталеле,
5. копiлелор, тȣерiлор, кȣрелелор, бъсталелор.

Ꙟнсъмнареа 1. А чiнчеа къдере а нȣмърȣлȣї сiнгȣрiт се обiчнȣеште адесе а се сфърші ꙟн „о“. Д. е. копiло! тȣерео! тато! мамо! ꙟн лок: о копiлъ ш. м. д.

Ꙟнсъмнаре 2. Ꙟн лок: мама та ші мама са, се ꙟнтребȣiнцеазъ ꙟн лiмба попоралъ: „мъта, мъса“ ші аша се декiнъ, ка кѫнд ар фi нȣмаї ȣн кȣвѫнт. Д. е. мъта, мътеї, ш. м. д. мъса, мъсеї, ш. м. д.

Декiнъчїꙋнеа сꙋбстантiвелор кꙋ артiкꙋлꙋл арътъцiв.

Ла декiнарса кȣ ачест фелiȣ де артiкȣл, сȣбстантiвȣл ꙟн тоате къдерiле ръмѫне ка ꙟнтрȣ ꙟнтъiа къдере, мȣтѫндȣ-се нȣмаї артiкȣлȣл; даръ челе фемеештї фак атѫта деосъбiре, къ ꙟн а доа ші а трiеа къдере а нȣмърȣлȣї сiнгȣрiт прiїмеск мȣтърiле ші сфършiреа ꙟнтъеї къдерї неартiкȣлате а нȣмърȣлȣї ꙟнмȣлцiт.

Сȣбстантiве бърбътештї.

	Нȣм. сiнгȣрiт.	нȣм. ꙟнмȣлцiт.
Къд. 1.	чел ом,	чеї оаменї,
„ 2.	челȣї ом,	челор оаменї,
„ 3.	челȣї ом,	челор оаменї,
„ 4.	чел ом,	чеї оаменї.
„ 5.	— —	— —

Сѹбстантіве фемееші̆.

Nѹm. сінгѹріт.		нѹm. ↑нmѹлціт.
Къd. 1.	чеа mѹере,	аеле mѹері̆,
„ 2.	чеі̆ mѹері̆,	челор mѹері̆,
„ 3.	чеі̆ mѹері̆,	челор mѹері̆,
„ 4.	чеа mѹере,	челе mѹері̆.
„ 5.	— —	— —

Dекінъчі̆ѹнеа нѹmелор пропрії̆.

Nѹmърѹл сінгѹріт.

	De џен върбътеск.	фемееск.
Къd. 1.	Іоан,	Катеріна,
„ 2.	лѹі̆ Іоан,	Катерінеі̆,
„ 3.	лѹі̆ Іоан,	Катерінеі̆,
„ 4.	пре Іоан,	пре Катеріна,
„ 5.	Іоане,	Катарінъ сеаѹ̆ Катеріно.

Nѹmеле пропріе н'аѹ̆ ↑нmѹлціт афаръ de се ↑нтребѹінцеаzъ ка нѹmе комѹне спре а ↑нсъmна маі̆ mѹлте персоане de ачелашіѹ̆ нѹmе сеаѹ̆ de ачееашіѹ̆ ↑нсѹшіе ші атѹнчі̆ се dекінъ ка нѹmе комѹне, прекѹm:

Nѹmърѹл ↑нmѹлціт.

Къd. 1.	Іоані̆, Іоанії̆,	Катеріне, Катерінеле,
„ 2.	Іоанілор,	Катерінелор,
„ 3.	Іоанілор,	Катерінелор,
„ 4.	пре Іоані̆, Іоанії̆,	пре Катеріне, Катерінеле,
„ 5.	Іоані̆, Іоанілор.	Катеріне, Катерінелор.

Сȣбстантівȣл: „Dȣmnezeȣ“ се dекінъ орі ка nȣme пропріȣ орі ка nȣme комȣn, прекȣm:

Nȣmърȣл сінгȣріт.

Къd.	1.	Dȣmnezeȣ,	Dȣmnezeȣл,
„	2.	лȣі Dȣmnezeȣ,	Dȣmnezeȣлȣі,
„	3.	лȣі Dȣmnezeȣ,	Dȣmnezeȣлȣі,
„	4.	пре Dȣmnezeȣ,	Dȣmnezeȣл,
„	5.	Dȣmnezeȣ,	Dȣmnezeȣле.

Nȣmърȣл Ꙟпмȣлціт.

Къd.	1.	Dȣmnezeї,	Dȣmnezeiї,
„	2.	Dȣmnezeiлор,	— —
„	3.	Dȣmnezeiлор,	— —
„	4.	пре Dȣmnezeї,	Dȣmnezeiї,
„	5.	Dȣmnezeї,	Dȣmnezeiлор.

Ꙟпсъмnаре. Dеакъ есте ворбъ dе ȣnȣл ші аdевъратȣл Dȣmnezeȣ, ачест nȣme n'аре nȣmърȣл Ꙟпмȣлціт.

De се Ꙟпжȣгъ nȣmеле пропріȣ персонал върбътеск кȣ пронȣmеле поcезътів: meȣ, тъȣ, съȣ, нострȣ, вострȣ се dекінъ аdесе ка nȣme комȣn. D. е. Петрȣл meȣ, Петрȣлȣі meȣ, ш. m. d.

Ꙟпсъmnаре пентрȣ тоате dекінъчіȣnіле:

а) кȣвжнтȣлȣі dекінат Ꙟn а dоа къdере се препȣне ȣnа din пъртічелеле: а, ал, аї, але, dеакъ nȣ ȣрmеазъ nеmіжлочіт dȣпъ артікȣл. Dеспре Ꙟптребȣінцареа ачестор партікȣле сжnт регȣлеле dе четіт Ꙟn 69.

в) Ꙟn а патра къdере се препȣnе ȣnеорі пре. Dеспре ачеаста чітеште 70.

Cap al triile.

Ensusitývul.

§. 16. Definitĭunea ensusitývuluĭ.

Ꙟнсꙋшітівꙋл есте ꙋн фелїꙋ de кꙋвжнт, кареле аратъ ꙟнсꙋшііле ꙋнеї фіінце сеаꙋ̆ але ꙋнꙋї лꙋкрꙋ. D. е. кал негрꙋ, вакъ албъ. Ꙟнсꙋшітівꙋл dintре алте кꙋвінте ші пе ачеа се поате кꙋноаште, къ deodатъ пріїmеште артікꙋлꙋл бърбътеск ші фemeеск. D. е. бꙋнꙋл, бꙋна, чел бꙋн, чеа бꙋнъ.

Ла ꙟнсꙋшітів черкъm ценꙋл, нꙋmърꙋл, кърepea, dекінъчїꙋнеа ші скърірea.

Ꙟнсꙋшітівꙋл пріїmеште ценꙋл ші нꙋmърꙋл сꙋбстантівꙋлꙋї, кꙋ каре есте ꙟнсоціт. D. е. бꙋнꙋл оm, бꙋна фemee.

§. 17. Despre gen.

Ꙟнсꙋшітівеле фemeештї се формеазъ dела челе бърбътештї. Челе бърбътештї dаръ се сфършеск 1. ꙟн кꙋнсꙋнжнте, 2. ꙟн „ꙋ“ ꙟнтрег, 3. ꙟн „ꙋ̆“ ші „іꙋ̆“ скꙋрт, ші 4. ꙟн „е“.

1. Бърбътештіле ꙟн кꙋнсꙋнжнте пріїmеск ꙟн ценꙋл фemeеск „ъ“. D. е. бꙋн, бꙋнъ; фрꙋmос, фрꙋmоасъ; dес, dеасъ; сънътос, сънътоасъ; рошіт, рошітъ.

2. Бърбътештіле ꙟн „ꙋ“ ꙟнтрег, „ꙋ̆“ скꙋрт ші „іꙋ̆“ mꙋтъ ꙟн ценꙋл фemeеск „ꙋ“ ꙟн „ъ“. D. е. негрꙋ, неагръ; аспрꙋ, аспръ; віꙋ̆, віъ; вішініꙋ̆, вішініъ; лꙋкрътopіꙋ̆, лꙋкрътоаріъ.

3. Бърбътештіле ꙟп „е“ пꙋ пріітеск пічі о скітбаре ꙟп ценꙋл фетееск. D. е. тот таре, касъ таре, фіербінте, апъ фіербінте.

Гата ті асетіне пꙋ пріітеск пічі о скітбаре атжт ла ценꙋрі кжт ла пꙋтере. D. е. бърбат гата, бърбаці гата.

Deосъбірі.

1. Бърбътештіле ꙟп „ел“ каре аратъ о ꙟпсꙋшіе ꙟптікшоратъ, тꙋтъ ꙟп ценꙋл фетееск „ел“ ꙟп „ікъ“. D. е. тітітел, тітітікъ; фрꙋтꙋшел, фрꙋтꙋшікъ.

Dаръ „тішел“ аре ꙟп фетееск тіше́.

2. Бърбътештіле ꙟп „ап“ ші „еап“ пріітеск ꙟп ценꙋл фетееск „къ“. D. е. тꙋптеап, тꙋптеапкъ; пеліваn, пеліваnкъ; сътеап, сътеапкъ; Moldован, Moldованкъ.

3. Греꙋ, ръꙋ ші поꙋ аꙋ ꙟп ценꙋл фетееск: гре, ре, поꙋъ.

§. 18. Despre número.

Ꙟпсꙋшітівеле бърбътешті фортеазъ пꙋтърꙋл ꙟптꙋлціт ка сꙋбстантівеле de ачелашіꙋ цеп. D. е. фрꙋтос, фрꙋтоші; бꙋп, бꙋпі.

Ла фортареа пꙋтърꙋлꙋі ꙟптꙋлціт челор фетеешті сжпт ꙋртътоаріеле регꙋле de лꙋат ꙟп сеатъ.

Регꙋла 1. Фетееште ꙟп „ъ“ тꙋтъ ꙟп ꙟптꙋлціт „ъ“ ꙟп „е“. D. е. бꙋпъ, бꙋпе; скꙋртъ скꙋрте; пеагръ, пегре; галбъпъ, галбепе.

Регула 2. Фетееште̂ле ꙟн „é“ акчентѕат прі̂меск ꙟн нѕмърѕл ꙟнмѕлціт „ле“. D. е. ре́, реле; ті̂ше́, ті̂шеле; гре́ греле.

Регула 3. Фетееште̂ле ꙟн „е“ неакчентѕат мѕтъ „е“ ꙟн „ї“. D. е. фіербі̂нте, фіербі̂нцї; dаръ ші віъ, віі̆.

Deосъбірї.

а) Фетееште̂ле ꙟн „скъ“, прекѕм ші „лѕнгъ“ ші „мі̂къ“ формеазъ нѕмърѕл ꙟнмѕлціт ꙟн „ї“. D. е. череаскъ, черештї; лѕнгъ, лѕнцї; мі̂къ, мі̂чї.

б) Фетееште̂ле ꙟн „ікъ“ формате dела бърбътеште̂ле ꙟн „ел“ мѕтъ ꙟн нѕмърѕл ꙟнмѕлціт „ікъ“ ꙟн „еле“. D. е. віні̂цікъ, віні̂целе; фрѕмѕші̂къ, фрѕмѕшеле.

§. 19. Decýnatiunea ensusitývuluĭ cu artýculul definitýv.

Ꙟнсѕші̂тівѕл поате ста орї ꙟнаінтеа орї dѕпъ сѕбстантівѕл сѣѕ, ші се dекі̂нъ ка ачеста. Dаръ есте dе ꙟнсъмнат, кѕмкъ орї нѕмаї сѕбстантівѕл орї нѕмаї ꙟнсѕші̂тівѕл прі̂меште артікѕлѕл, ші се декі̂нъ, аdекъ чел ꙟнаінте стътъторїѕ, еаръ чел постнѕс ръмѫне немѕтат. Тотѕшї ꙟн а чінчеа къdере а нѕмърѕлѕї сінгѕріт ла челе бърбътештї атѫт сѕбстантівѕл кѫт ші ꙟнсѕші̂тівѕл се dекі̂нъ. D. е. іѕбі̂те фрате! Фетееште̂ле ꙟн а dоа ші а тріеа къdере а нѕмърѕлѕї сінгѕріт dаѕ челѕї постнѕс сѕбстантів сеаѕ ꙟнсѕші̂тів мѕтъріле ші сфършіріле неартікѕлате але ꙟнтъеї къdерї а нѕмърѕлѕї ꙟнмѕлціт. D. е. бѕнеї мѕерї, къмърії плі̂не.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

	De џеп бърбътеск.	фемееск.
Кът. 1.	бȣпȣл бърбат,	фрȣmоаса копілъ,
„ 2.	бȣпȣлȣї бърбат,	фрȣmоасеї копіле,
„ 3.	бȣпȣлȣї бърбат,	фрȣmоасеї копіле,
„ 4.	бȣпȣл бърбат,	фрȣmоаса копілъ,
„ 5.	бȣпȣле бърбате,	фрmȣоасъ копілъ.

Nȣmърȣл ꙟпmȣлціт.

Къd. 1.	бȣпії бърбаці,	фрȣmоаселе копіле,
„ 2.	бȣпілор бърбаці,	фрȣmоаселор копіле,
„ 3.	бȣпілор бърбаці,	фрȣmоаселор копіле,
„ 4.	бȣпії бърбаці,	фрȣmоаселе копіле,
„ 5.	бȣпілор бърбаці,	фрȣmоаселор копіле.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

Къd. 1.	бърбатȣл бȣп,	копіла фрȣmоасъ,
„ 2.	бърбатȣлȣї бȣп,	копілеї фрȣmоасе,
„ 3.	бърбатȣлȣї бȣп,	копілеї фрȣmоасе,
„ 4.	бърбатȣл бȣп,	копіла фрȣmоасъ,
„ 5.	бърбатȣле бȣпе,	копілъ фрȣmоасъ.

Nȣmърȣл ꙟпmȣлціт.

Къd. 1.	бърбації бȣпї,	копілеле фрȣmоасе,
„ 2.	бърбацілор бȣпї,	копілелор фрȣmоасе,
„ 3.	бърбацілор бȣпї,	копілелор фрȣmоасе,
„ 4.	бърбації бȣпї,	копілеле фрȣmоасе,
„ 5.	бърбацілор бȣпї,	копілелор фрȣmоасе.

Ꙟпсъmпарea. Deакъ ꙟпаінтеа сȣбстаптівȣлȣї стаȣ̆ doаъ сеаȣ̆ maї mȣлте ꙟпсȣпітіве, аче-

сте тоате пріїмеск артікꙋл ші се декінъ. D. е. бꙋнꙋл ші ⱥndꙋратꙋл ⱥmпърат; бꙋнꙋлꙋї ші ⱥndꙋратꙋлꙋї ⱥmпърат, ш. m. d.

Сжргꙋінчїоаса ші чінстіта mꙋере, сжргꙋінчїоасеї ші чінстітеї mꙋеріі ш. m. d.

§. 20. Decýnatĭunea ensusitývuluĭ cu artýculul aratatýv.

Ла ачест фелїꙋ de декінъчїꙋne се декінъ нꙋmаї артікꙋлꙋл, сꙋбстантівꙋл ші ⱥнсꙋшітівꙋл ръmжne неmꙋтат; нꙋmаї челе фемеешті ⱥn а доа ші а тріеа бъдере а нꙋmърꙋлꙋї сінгꙋріт пріїmеск mꙋтъріле ші сфърширіле ⱥнтъеї къдері неартікꙋлате але нꙋmърꙋлꙋї ⱥnmꙋлціт. D. е. чел бꙋн пъріnте, ш. m. d. чеа фрꙋmоасъ бъетъ, чеї фрꙋmоасе бъете ш. m. d.

De се пꙋne артікꙋлꙋл аратътів ⱥнтре сꙋбстантів ші ⱥнсꙋшітів, сꙋбстантівꙋл пріїmеште артікꙋлꙋл дефінітів ші се декінъ ⱥmпреꙋнъ кꙋ артікꙋлꙋл аратътів. D. е. осташꙋл чел ветеаz, осташꙋлꙋї челꙋї ветеаz, ш. m. d.

§. 21. Despre scarire.

Ⱥнсꙋшітівꙋл се поате скърі, адекъ поате ⱥнсъmна, кꙋm къ ачееаші ⱥнсꙋшіе ꙋнеї фііnце сеаꙋ ꙋнꙋї лꙋкрꙋ і-се кꙋвіne ⱥn mаї ⱥнал град ⱥn прівінцъ ла алтеле. D. е. Асъmънжnд пеатра кꙋ леmнꙋл, пот zіче: пеатра есте mаї вжртоасъ декжт леmнꙋл.

Ⱥn лімба роmжnеаскъ аре ⱥнсꙋшітівꙋл тріі градꙋрі ⱥn скъріре. Ⱥнсꙋшітівꙋл стъ ⱥn ⱥn-

тъїѹл граd, dеакъ аратъ ꙟnсѹшіеа ѹнеї фіінце сеаѹ а ѹнѹї лѹкрѹ фъръ прівінцъ ла алтеле. D. е. оm бѹn, фрѹnzъ верdе.

ꙟnсѹшітівѹл се пѹne ꙟn ал dоіле граd, dеакъ ѹнеї фіінце сеаѹ ѹнѹї лѹкрѹ се dъ о ꙟnсѹшіе ꙟn маї ꙟnалт граd, асеmъnжndѹ-се кѹ алта. D. е. асеmъnжnd колоареа (въпсеала) ербеї кѹ а фрѹnzеї, пот zіче: еарба есте mаї верdе dекжт фрѹnzа.

ꙟn граdѹл ал dоіле пріїmеште ꙟnсѹшітівѹл ꙟnaіnтеа са кѹвінцелѹл „mаї". D. е. mаї бѹn, mаї бѹnъ.

ꙟnсѹшітівѹл стъ ꙟn граdѹл ал тріїле, dеакъ ꙟnсъmnеаzъ о ꙟnсѹшіе а ѹнеї фіінце ꙟn чел mаї ꙟnалт граd, асеmъnжndѹ-се кѹ mаї mѹлте. D. е. асеmъnжndѹ-се ꙟnтре сіnе dѹлчеаца търѹлѹї, переї, ші mїерії, пѹтеm zіче: mіереа есте чеа mаї dѹлче.

ꙟn ал тріїле граd пріїmеште ꙟnсѹшітівѹл ꙟnaіnтеа са кѹвінцелеле: чел mаї, чеа mаї. D. е. чел mаї фрѹmос, чеа mаї бѹnъ.

Dеакъ воіm съ арътъm ꙟnсѹшіеа ѹнеї фіінце сеаѹ а ѹнѹї лѹкрѹ ꙟn чел mаї ꙟnалт граd, се препѹne ꙟnсѹшітівѹлѹї кѹвінцелеле: преа, фоарте, кѹ тотѹл, ш. а. D. е. фоарте біnе, преа фрѹmос, ш. а.

ꙟnсѹшітівѹл ꙟn ал dоіле ші ал тріїле граd се dекіnъ прекѹm ші ꙟn чел dе'nтъїѹ. D. е. mаї бѹn оm, mаї бѹnѹлѹї оm, ш. m. d. Чеа mаї фрѹmоасъ копілъ, чеї mаї фрѹmоасе копіле.

Cap al pátrule.

Numerálul.

§. 22. Definitiunea numeráluluĭ.

Nѹmъралѹл есте кѹвжнт, прін кареле се descріе кжтітеа фііnцелор шi а лѹкрѹрілор.

Кѹвінтеле nѹmърале сжnт de патрѹ феліѹрĭ, прекѹm: 1. ръdъчіnале, 2. орdеnале, 3. ⱳnmѹлціtіве, 4. пърціtіве.

§. 23. Despre numerálele radecinale.

Ръdъчіnалеле ръспѹnd ла ⱳnтребареа: кжт? кжтъ? кжцĭ? кжте? D. е. Кжт аĭ плътіт? Патрѹ галбеnĭ? Кжте чеасѹрĭ? Dоаъ. Din ръdъчіnале nѹmаĭ „ѹnѹл" пріĭmеште артікѹлѹл dефіnітів шi се dекіnъ, прекѹm: ѹn сеаѹ ѹnѹл, ѹnѹĭ сеаѹ ѹnѹĭа ш. m. d.; ѹnа сеаѹ о, ѹnеĭ сеаѹ ѹnеĭа ш. m. d.

Челелалте ръdъчіnале nѹ се mѹтъ ла dекіnаре, пріĭmind ⱳnaintea са nѹmаĭ nіште пъртічеле прекѹm:

		de цеn бърбътеск.	de цеn фемееск.
Къd.	1.	doĭ бърбаціĭ,	doaъ mѹерĭ,
„	2.	а doĭ орĭ de doĭ бърбаціĭ,	а doaъ сеаѹ de doaъ mѹерĭ,
„	3.	ла doĭ бърбаціĭ,	ла doaъ mѹерĭ,
„	4.	doĭ бърбаціĭ,	doaъ mѹерĭ.
„	5.	— —	— —

Челелалте ръdъчіnале атжт пеnтрѹ цеnѹл бърбътеск кжт шi фемееск аѹ тот о формъ, прекѹm: патрѹ фечĭорĭ, патрѹ фечĭоаре.

Ръdъчінаделе се пот dекіна ші кy артікyлyл арътътів, прекyт: Чей zече оамені, челор zече оамені; челе чінчі фетеі, челор чінчі фетеі ш. т. d.

Zече, сyтъ, тіе ші тіліон сжнт сyбстантіве нyтъраде, ші ка ачесте пріітеск артікyлyл ші се dекінъ. D. е. сyта, сyтеі ш. т. d.

Ѧнсоціndy-се сyбстантівyл кy ръdъчінале пжнъ ла dоаъzечі нетіжлочіт се ѧнпреyнъ. D. е. шепте оамені, ноаъспреzече флоріні. Dела dоаъzечі ѧнчепжнd ѧнтре ръdъчінале ші сyбстантіве се ѧнтрепyне пъртічеоа „de“. D. е. dоаъzечі de боі, о сyтъ de тіелyшеле, чінчі тіі de осташі.

Ѧнсътпареа 1. Ѧн лок: „dоі ші dоаъ“ се ѧнтребyінцеаzъ аdесе ѧтбі, орі атжndоі, ѧтбе орі атжndоаъ, каре се dекінъ аша:

De џен бърбътеск.

Къd.	1.	ѧтбі сеаў атжndоі,
„	2.	ѧтбілор сеаў атжndyрор,
„	3.	ѧтбілор сеаў атжndyрор,
„	4.	ѧтбіі сеаў атжndоі.
„	5.	— —

De џен фетеecк.

Къd.	1.	ѧтбе сеаў атжndоаъ,
„	2.	ѧтбелор сеаў атжndyрор,
„	3.	ѧтбелор сеаў атжndyрор,
„	4.	ѧтбе сеаў атжndоаъ.
„	5.	— —

Ѧнсътпареа 2. Ѧн лок de: тоці ші тоате треі, тоці ші тоате патрy се ѧнтребyінцеаzъ тyс треі, тyс патрy. Ла челелалте

ръdъчinале рар кѫnd се пvne тvс ↑n лок de тоцї ші тоате.

§. 24. Despre numerálele ordenale.

Ordenaлеле се пvn ла ↑nтребареа, ал кѫтеле сеаў а кѫта. D. е. ал патрvле, а шесеа. Din ordenале ↑nтъiў, ↑nтъiўл ші ↑nтъеа аў deосевітъ формъ, ші се dекinъ аша:

Nvmърvл сingvріт.

1. ↑nтъiv, ↑nтъiўл, ↑nтъеа,
2. ↑nтїъvлvї, ↑nтъеї,
3. ↑nтъiўлvї, ↑nтъеї,
4. ↑nтъiўл, ↑nтъеа,
5. ↑nтъiўле, ↑nтъе.

Nvmърvл ↑nmvлціт.

1. ↑nтъї, ↑nтъiї, ↑nтъе, ↑nтъiле,
2. ↑nтъiлор, ↑nтъiлор,
3. ↑nтъiлор, ↑nтъiлор,
4. ↑nтъї, ↑nтъiї, ↑nтъе, ↑nтъiле,
5. ↑nтъiлор, ↑nтъелор.

Се dекinъ dаръ ачест nvmърал ші кv артікvлvл аръттъів ↑nтрv ачест кіп: чел ↑nтъiў сеаў чел de'nтъiў, челvї ↑nтъiv, сеаў челvї de'nтъiў, ш. m. d.

Чеї ↑nтъї сеаў чеї de'nтъiў челор ↑nтъї сеаў челор de'nтъiў ш. m. d.

Чеа ↑nтъеа сеаў чеа de'nтъiv, чеї ↑nтъе, сеаў чеї de'nтъiv ш. m. d.

Челе ꙟнтъе сеаȣ̆ челе de'нтъїȣ, челор ꙟнтъе сеаȣ̆ челор de'нтъїȣ ш. m. d.

Челелалте орdenале се формеазъ dела ръdъчinале, препȣindȣ-се ла челе бърбътештĭ „ал“ шi ꙟнкеĭѫndȣ-се кȣ „ле“, еаръ ла челе фетеештĭ препȣindȣ-се „а“ шi ꙟнкеĭѫndȣ-се кȣ „а“, прекȣm:

de џen бърбътеск	de џen фетееск..
ал doiле,	а doа,
ал трїіле,	а трiеа,
ал патрȣле,	а патра,
ал чiнчiле,	а чiнчеа,
ал шеселе,	а шесеа,
ал шептеле,	а шептеа,
ал оптеле,	а опта,
ал noъле,	а noа,
ал zечеле,	а zечеа,
ал ȣнспрezечеле,	а ȣнспрezечеа,
ал doаъzечеле ш. m. d.	а doаъzечеа ш. m. d.

§. 25. Despre numerálele multitýve.

Ꙟнmȣлцiтiвеле сѫнт de doаъ фелiȣрĭ. Ȣнеле ръспȣnd ла ꙟнтреbареа: de кѫте орĭ? D. e. de чiнчĭ орĭ; еаръ алтеле се ꙟнтребȣiнцеазъ ла ꙟнтреbареа: ꙟнкѫтiт? D. e. ꙟndoiт, ꙟнтрiiт.

Ꙟнmȣлцiтiвеле челе d' ꙟнтъiȣл фелiȣ се формеазъ, препȣindȣ-се ла ръdъчinале „de“ шi постпȣindȣ-се „орĭ“, прекȣm: de doаъ орĭ, de трiĭ орĭ, de nоаъспреzече орĭ.

Dела doаъzечĭ ꙟнчепѫndȣ-се ꙟнтре nȣmъралȣл шi „орĭ“ се ꙟнтрепȣне „de“, прекȣm: de doаъzечĭ de орĭ, de о сȣтъ de орĭ, de о mie de орĭ, ш. m. d.

Deосъбіре фаче о datъ сеаꙋ ꙋна оаръ, ꙋне орĭ. Се zіче acemene: odineoаръ, de mꙋлте орĭ, de nenꙋmърате орĭ.

Ачест фелiꙋ de ꙟmꙋлцітіве нꙋ се dекінъ. Nꙋmaĭ „odатъ“ се поате аша dекіna: odатъ, ꙋнеĭ dъцĭ ш. m. d.

Ꙟnmꙋлцітівеле de ал doіле фелiꙋ сꙟнт: сімплꙋ (сінгꙋріт), ꙟndoіт, ꙟnтріiт, ꙟmпътрат, ꙟnчінчіт, ꙟnшесіт, ꙟnшептіт, ꙟnоптіт, ꙟnоіт, ꙟnzечіт, ꙟnꙋnспрezечіт, ꙟndoаъzечіт, ꙟnсꙋтіт, ꙟnmііт ш. m. d.

Ачесте ꙟnmꙋлцітіве сꙟнт ꙋn фелiꙋ de ꙟnсꙋшітіве ші ка ачесте се dекінъ. D. e. ꙟndoіт сеаꙋ ꙟndoітꙋл, ꙟndoітꙋлꙋĭ ш. m. d. ꙟndoітъ сеаꙋ ꙟndoіта, ꙟndoітеĭ ш. m. d.

§. 26. Despre numerálele partitýve.

Пърцітівеле аратъ, ꙟn кꙟте пърцĭ есте ꙋn ꙟnтрег ꙟnпърціт, прекꙋm: жꙋmътате, тріеріꙋ (тріiцъ), пътраріꙋ (пътріцъ). Челелалте пърцітіве се формеазъ аnінꙟndꙋ-се ла ръdъчінале „іцъ“ ꙟn нꙋmърꙋл сінгꙋріт; dаръ ꙟn нꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт „іце“. D. e. чінчіцъ, оптіцъ, zечіцъ ш. m. d.

Ачесте нꙋmърале се dекінъ ка сꙋбстантівеле фемеештĭ, нꙋmaĭ тріеріꙋ ка челе бърбътештĭ ші пътраріꙋ ка челе de џенꙋл аместекат. D. e. тріiцъ, тріiце ш. m. d. тріеріꙋ, тріеріꙋлꙋĭ ш. m. d.

Пърціле din ꙟnтрегꙋл лꙋате се пот ꙟnсъmna ꙟn нꙋmърꙋл сінгꙋріт ꙟn ꙋрmъторіꙋл кіп: о жꙋmътате, о пътріцъ, о тріiцъ. Ꙟn нꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт се zіче: doаъ жꙋmътъцĭ, тріĭ пътраріе, чінчĭ шесіце ($\frac{5}{6}$), о сꙋтъ doаъ zечĭ ші чінчĭ din

тріĭ суте ші шесе de пътрімі ($\frac{125}{306}$), поаъzечĭ ші шепте din патру міĭ de пътрімі ($\frac{97}{4000}$).

Cap al cíncile.

Pronúmele.

§. 27. Definitiunea si empartirea pronumeluĭ.

Пронумеле есте ун фелiŭ de кувжнт, кареле се пуне ⸙н лок de субстантів, спре а пъръсі а луĭ неплъкутъ репеціре. D. е. Георгіе аŭ ⸙нтребат пре Ioan, кжнd ва вені Ioan сеаŭ трімісул луĭ Ioan. ⸙н лок de ачеаста репеціре а субстантівулуĭ се zіче ку пронумеле: Георгіе аŭ ⸙нтребат пре Ioan, кжнd ва вені ел, сеаŭ трімісул луĭ.

Пронумеле сжнт de шесе феліŭрĭ, прекум: 1. персонале, 2. поmezъmіве, 3. арътътіве, 4. ръdукътіве, 5. ⸙нтрабътіве, 6. нефінітіве.

§. 28. Despre pronúmele personal.

Пронумеле персонале сжнт ачеле, каре ⸙нсъmneazъ о персоанъ. ⸙н ворбіре deосъбім тріĭ персоане, adекъ ⸙нтъеа „еŭ“ сеаŭ „ноĭ“, каре ворбеште, а doa „ту“ сеаŭ „воĭ“, ла каре се ворбеште, ші а тріеа „ел“, „еа“, „іĭ“, „еле“, de каре се ворбеште.

Пронумеле персонале сжнт орĭ сімпле орĭ компусе. Чел сімплу есте орĭ ⸙нтрег орĭ скуртат.

а) Пронꙋмеле персонал сімплꙋ ꙟтрег.

Ачеста се dекinъ ꙟn ꙋрmъторіꙋл кіп:

	I. перс.	II. перс.	III. перс. върбътеск	фемееск
1.	еꙋ	тꙋ	ел,	еа
2.	de mine	de тine	лꙋї сеаꙋ de dжnсꙋл,	еї сеаꙋ de dжnса
3.	mie	ціе	лꙋї,	еї
4.	пре mine	пре тine	пре ел сеаꙋ пре dжnсꙋл	пре еа сеаꙋ пре dжnса.
5.	— —	тꙋ	— —	— —

Nꙋmърꙋл ꙟnmꙋлціт.

1.	noї	вої	ії, (еї)	еле
2.	de noї	de вої	лор сеаꙋ dжnшiї,	de лор сеаꙋ de dжnселе
3.	noаъ	воаъ	лор,	лор
4.	пре noї	пре вої	пре ії (еї) сеаꙋ пре dжnшiї	пре еле сеаꙋ пре dжnселе
5.	— —	вої	— —	— —

ꙟnсъmnаре. ꙟn лок de dжnсꙋл, dжnса, dжnшiї, dжnселе, се zіче: тржnсꙋл, тржnса, тржnшiї, тржnселе, dаръ nꙋmаї кꙋ препꙋсъчїꙋnіле ꙟn, din шi prin, прекꙋm: ꙟn тржnсꙋл, din тржnшiї, prin тржnса, din тржnселе.

б). Пронꙋмеле персонал скꙋртат.

Ачест пронꙋme се ꙟnтребꙋinцеазъ ꙟn nemiж-лочітъ легътꙋръ кꙋ zікъmжnтꙋл, аре nꙋmаї а треіа шi а патра къdере, шi се dекinъ аша:

Nꙋmърꙋл сінгꙋріт.

I перс.	*II. перс.*		*III. перс.*	
		връбътеск		фетееск.
Къd. 3. ꙟmї ('mї), mі	ꙟції ('ції), ції		ꙟї (ї), ї	ꙟї ('ї), і
„ 4. mъ	те		ꙟл ('л) о.	

Nꙋmърꙋл ꙟпmꙋлціт.

Къd. 3. пе пі	въ ві	ле лі	ле лі
„ 4. пе	въ	ꙟї ('ї)	ле.

Ꙟпсъmпареа 1. Dеакъ лꙋкрареа персоанеї се ꙟптоарче кътръ еа ꙟпсашї се ꙟптребꙋінцеазъ ꙟп ꙟптъеа шї а dоа персоапъ пропꙋmеле скꙋртат. D. е. mъ кꙋкꙋр, тꙋ те сꙋперї, воі въ батецї капꙋл. Ꙟп а тріеа персоапъ ꙟптоарчереа лꙋкрърії сꙋбіептꙋлꙋї кътръ сіпе ꙟпсꙋшї се ръспікъ пріп dеосъбіт пропꙋmе персопал, кареле с'ар пꙋте пꙋmі ꙟпторкътів, шї кареле аша се dекіпъ пентрꙋ amжпdоаъ цепꙋріле шї пꙋmереле;

Къd. 2. de сіпе, de сіпешї
„ 3. ꙟшї ('шї), сіешї,
„ 4. се, пре сіпе, пре сіпешї.

Ꙟпсъmпареа 2. 'с, 'шї. 'с шї се, се ꙟптребꙋінцеазъ ка пропꙋmе скꙋртате ꙟп петіжлочітъ легътꙋръ кꙋ zікътжптꙋл. D. е. еа'шї фаче ръꙋ, ел шї аꙋ пердꙋт баній, еа се dесфътеазъ.

Dеспре ꙟптребꙋінцареа шї легътꙋра пропꙋmелꙋї скꙋртат кꙋ zікътжптꙋл чітеште §. 75 шї 76.

б) Пропꙋmеле персопале котиꙋсе.

I. Персопъ.

Nꙋmърꙋл сінгꙋріт.

	връбътеск.	фетееск.
Къd. 1.	еꙋ ꙟпсꙋ-mї,	еꙋ ꙟпса-mї,
„ 2.	de mіпе ꙟпсꙋ-mї,	de mіпе ꙟпса-mї,
„ 3.	mіе ꙟпсꙋ-шї, mіе-mї,	mіе ꙟпса-mї,
„ 4.	пре mіпе ꙟпсꙋ-mї,	пре mіпе ꙟпса-mї.
„ 5.	— —	— —

Nȣmърȣл ꙟnmȣлціт.

		въpбътеск.	фетееск.
Къd.	1.	noĭ ꙟnші-ne,	noĭ ꙟnсе-ne,
„	2.	de noĭ ꙟnші-ne,	de noĭ ꙟnсе-ne,
„	3.	noaъ ꙟnші-ne,	noaъ ꙟnсе-ne,
„	4.	пpe noĭ ꙟnші-ne,	пpe noĭ ꙟnсе-ne.
„	5.	— —	— —

II. Пepсoanъ.

Nȣmърȣл сіnгȣpіт.

		въpбътеск.	фетееск.
Къd.	1.	тȣ ꙟnсȣ-цĭ,	тȣ ꙟnса-цĭ,
„	2.	de тіne ꙟnсȣ-цĭ,	de тіne ꙟnса-цĭ,
„	3.	ціe ꙟnсȣ-цĭ, ціe-цĭ,	ціe ꙟnса-цĭ,
„	4.	пpe тіne ꙟnсȣ-цĭ,	пpe тіne ꙟnса-цĭ.
„	5.	— —	— —

Nȣmърȣл ꙟnmȣлціт.

Къd.	1.	воĭ ꙟnші-въ,	воĭ ꙟnсе-въ,
„	2.	de воĭ ꙟnші-въ,	de воĭ ꙟnсе-въ,
„	3.	воaъ ꙟnші-въ,	воaъ ꙟnсе-въ,
„	4.	пpe воĭ ꙟnші-въ,	пpe воĭ ꙟnсе-въ.
„	5.	— —	— —

III. Пepсoanъ.

Nȣmърȣл сіnгȣpіт.

		въpбътеск.	фетеекс.
Къd.	1.	ел ꙟnсȣ-шĭ,	еа ꙟnса-шĭ,
„	2.	лȣĭ ꙟnсȣ-шĭ, лȣĭ-ші,	еĭ ꙟnсе-шĭ, еі-шĭ,
„	3.	лȣĭ ꙟnсȣ-шĭ, лȣĭ-шĭ,	еĭ ꙟnсе-шĭ,
„	4.	пpe ел ꙟnсȣ-шĭ,	пpe еа ꙟnсе-шĭ.
„	5.	— —	— —

Nȣmърȣл ꙟnmȣлціт.

Къd.	1.	іĭ ꙟnші-шĭ,	еле ꙟnсе-шĭ,
„	2.	лоp ꙟnші-шĭ, лоpȣ-шĭ,	лоp ꙟnсе-шĭ, лоpȣ-шĭ,
„	3.	лоp ꙟnші-шĭ, лоpȣ-шĭ,	лоp ꙟnсе-шĭ, лоpȣ-шĭ,
„	4.	пpe іĭ, ꙟnші-шĭ,	пpe еле ꙟnсе-шĭ.
„	5.	— —	— —

§. 29. Despre pronúmele posĭedĭetýve.

Пронѕмеле пошезътіве аратъ, ал кѕĭ есте обіектѕл, de каре-ĭ ворба. Еле се формеазъ dела челе персонале ші сѫнт ѕрмътоарĭеле:

De џенѕл бърбътеск.

		нѕм. сінгѕріт.	нѕм. ѫнмѕлціт.
Перс.	I.	меѕ	меĭ
		ностръ	ностри
„	II.	тъѕ	тъĭ
		востръ	вострі
„	III.	съѕ	съĭ.

De џен фемееск.

		нѕм. сінгѕріт.	нѕм. ѫнмѕлціт.
Перс.	I.	меа	меле
		ноастръ	ноастре
„	II.	та	тале
		воастръ	воастре
„	III.	са	сале.

Ѫнсъмнареа. Деакъ пронѕмеле пошезътів de а тріеа персоанъ нѕ аратъ пошезінца сѕбіектѕлѕĭ се пѕне ѫн лок de пошезътів пронѕмеле персонал: лѕĭ, еĭ, лор. D. е. ел аѕ възѕт пре пъріпціĭ лѕĭ, аdекъ нѕ пре аĭ съĭ, чі пре пъріпціĭ алтѕĭа.

Пошезътівеле ordinapiѕ се постпѕн сѕбстантівѕлѕĭ ші се декінъ ка ѫнсѕшітівѕл постпѕс. D. е. татъл меѕ, татълѕĭ меѕ ш. м. d. картеа меа, кърціĭ меле ш. м. d.

Deкinъчiȣnea пронȣmелȣї пошеzътiв фъръ сȣбстантiв.

De џен бърбътеск.

		нȣm. сiнгȣрiт.	нȣm. ꙟнmȣлцiт
Къd.	1.	ал meȣ,	aї meї,
„	2.	de ал meȣ,	de aї meї,
„	3.	ла ал meȣ,	ла aї meї,
„	4.	пре ал meȣ,	пре aї meї.
„	5.	— —	— —

De џен фемееск.

		нȣm. сiнгȣрiт.	нȣm. ꙟнmȣлцiт.
Къd.	1.	a mea,	але меле,
„	2.	de a mea,	de але меле,
„	2.	ла a mea,	ла але меле,
„	4.	пре a mea,	пре але меле.
„	5.	— —	— —

Аша се deкinъ шi челелалте пронȣme пошеzъ-тiве асеmene шi пронȣmеле.

ал	лȣї,	ал	еї,	ал	лор,
aї	лȣї,	aї	еї,	aї	лор,
a	лȣї,	a	еї,	a	лор,
але	лȣї,	але	еї,	але	лор.

Пронȣмеле пошеzътiв рар кѫнd се ꙟнтребȣ-inцеаzъ ꙟnaiнтеа сȣбстантiвȣлȣї, шi атȣнчеа се de-кinъ ка фъръ сȣбстантiв. D. е. ал ностръ пъринте, de ал ностръ пъринте, ш. m. d. a mea соръ, de a mea сор, ш. m. d.

§. 30. Despre pronúmele aratatýve.

Пронȣмеле аръmътiве ꙟнсеamнъ персоана сеаȣ лȣкрȣл, de каре есте ворба, маї акȣрат, deкѫт пронȣмеле персонале, шi сѫнт ȣрmътоарiеле:

De џen бърбътеск.

	нут. сінгуріт.	нут. ᛦнтулціт.
Сімпле	ест, есту еста	ешті, ештії,
„	чел, чела,	чеї, чеїа.
Компусе	аест, аеста,	аешті, аештії,
„	ачест, ачеста,	ачешті, ачештії,
„	ачел, ачела,	ачеї, ачеїа.

De џen фемееск.

	нут. сінгуріт.	нут. ᛦнтулціт.
Сімпле	еастъ, еаста	есте,
„	чеа,	челе,
Комп.	аеастъ, аеаста,	аесте,
„	ачеаста, ачеастъ,	ачесте,
„	ачееа,	ачеле.

Dекінъчіунеа.

Nумърул сінгуріт.

		de џen бърбътеск.	de џen фемееск.
Къd.	1.	ест, есту, еста,	еастъ, еаста,
„	2.	естуї, естуїа,	естеї, естеїа,
„	3.	естуї, естуїа,	естеї, естеїа,
„	4.	пре ест, пре есту, пре еста,	пре еастъ, пре еаста.
„	5.	— —	— —

Nумърул ᛦнтулціт.

Къd.	1.	ешті, ештії ештіа,	есте, естеа,
„	2.	естор, естора,	естор, естора,
„	3.	естор, естора,	естор, естора,
„	4.	пре ешті, пре ештіа,	пре есте, естеа,
„	5.	— —	— —

Ѧнтрꙋ ачест кіп се декінъ ші компꙋселе: аест, аеста, аеастъ, ачест, ачеаста, ачестъ, ачеаста.

Чел ші ачел се декінъ ка артікꙋлꙋл аретътів, прекꙋм: чел, челꙋї ш. м. д.

Ѧнсъмнареа. Де сꙋнжнта чеа де пре ꙋрмъ а пронꙋмелꙋї аретътів адесе се адінъ „ші" прекꙋм: естꙋїа-ші, ачееа-ші ш. м. д.

§. 31. Despre pronúmele reducatýve.

Пронꙋмеле редꙋкътів редꙋче о zічере сеаꙋ̆ о ворбъ ла ачел сꙋбстантів сеаꙋ̆ пронꙋме, ѧн локꙋл кърꙋїа се пꙋне. D. е. Омꙋл, кареле де Dꙋмнеzеꙋ̆ нꙋ се теме, есте пе калеа перірії.

Редꙋкътівеле пронꙋме сѫнт: каре ші че. Каре се декінъ аша:

Nꙋмърꙋл сінгꙋріт.

		бърбътеск.	фемееск.
Къd.	1.	каре, кареле,	каре,
„	2.	кърꙋї, кърꙋїа,	кърії, кърііа,
„	3.	кърꙋї, кърꙋїа,	кърії, кърііа,
„	4.	пре каре, пре кареле,	пре каре, пре кареа,
„	5.	— —	— —

Nꙋмърꙋл ѧнмꙋлціт.

Къd.	1.	каре, карії,	каре,
„	2.	кърор, кърора,	кърор, кърора,
„	3.	кърор, кърора,	кърор, кърора,
„	4.	пре каре, пре карії,	пре каре.
„	5.	— —	— —

Редꙋкътівꙋл: „че" есте де ѧмбе ценꙋріле ші нꙋмереле ші се декінъ аша: че, кꙋї ш. м. д.

Ꙟн нꙋтърꙋл ꙟнтꙋлціт рътжне неdекінат, прекꙋm: че, dе че ш. m. d.

Че аdесе орї се ꙟнтребꙋінцеазъ ꙟнпреꙋнат кꙋ пронꙋmеле арътътів, чел сеаꙋ ачел, прекꙋm чел че, челꙋї че ш. m. d.

§. 32. Despre pronúmele entrebatýve.

Пронꙋтеле ꙟнтребътіве сжнт ачеле, кꙋ каре не ꙟнтребъm dеспре о персоанъ сеаꙋ dеспре ꙋн лꙋкрꙋ. D. e. чіне аꙋ фост аічї?

Ꙟнтребътівеле пронꙋmе сжнт: каре, че ші чіне. Каре ші че се dекінъ ка ръdꙋкътівꙋл, ші се ꙟнтребꙋінцеазъ кꙋ ші фъръ сꙋбстантів. D. e. Кареле аꙋ фост вреdнік dе лаꙋdъ? Кареле бърбат сеаꙋ арътат ꙟнdꙋрат? Че ворбештї? Че кꙋвінте сжнт ачесте? — Чіне се ꙟнтребꙋінцеазъ фъръ сꙋбстантів, ші есте нꙋmаї dе ценꙋл бърбътеск ші dе нꙋmърꙋл сінгꙋріт, ші аша се dекінъ: Чіне, кꙋї, ш. m. d.

§. 33. Despre pronúmele nefinitýve.

Пронꙋmеле нефінітів ꙟнсеаmнъ пре а тріеа персоанъ, dаръ нехотържт. Челе mаї ꙟнтребꙋінцате din ачесте пронꙋmе сжнт ꙋрmътоарїеле: 1. алт; 2. кꙋтаре; 3. німе, німене; 4. ꙋн, вреꙋн; 5. фіъкаре, орї каре, оарекаре, ніскаре; 6. чінева, орїчіне, оаречіне, фіъчіне, оаречіне, нештіне, ніскарева, ніскаіва; 7. карева; 8. чева, фіъче, орїче, оарече; 9. ніштe; 10. кжціва, кжтева; 11. тот ші mꙋлт.

Dекіпъчїꙋпеа пропꙋтелор пефіпітіве.

1.

Nꙋmърꙋл сіпгꙋріт.

	бърбътеск.	фетееск.
Къd. 1.	алт, алтꙋл,	алтъ, алта,
„ 2.	алтꙋї, алтꙋїа ш. а.	алтеї, алтеїа ш. m. d.

Nꙋmърꙋл Ꙟпmꙋлціт.

Къd. 1.	алції,	алте, алтеле,
„ 2.	алтор, алтора ш. m. d.	алтор, алтора ш. m. d.

Ꙟпсъmпареа. Dеакъ пропꙋтеле пефіпітів: алт се dекіпъ кꙋ артікꙋл арътътів: пріїmеште Ꙟпаіпtеа са ꙋп „л“. D. е. челлалт, чеалалтъ, чеїлалції, челелалте ш. m. d.

2.

Nꙋmърꙋл сіпгꙋріт.

	бърбътеск.	фетееск.
Къd. 1.	кꙋтаре, кꙋтареле,	кꙋтаре, кꙋтареа,
„ 2.	кꙋтърꙋї, кꙋтърꙋїа, ш. m. d.	кꙋтареї, кꙋтърії, кꙋтърꙋїа ш. m. d.

Nꙋmърꙋл Ꙟпmꙋлціт.

Къd. 1.	кꙋтаре, кꙋтарії,	кꙋтаре, кꙋтареле,
„ 2.	кꙋтърор, кꙋтърора ш. m. d.	кꙋтърор, кꙋтърора ш. m. d.

3.

Nimene есте нꙋмаї de цепꙋл бърбътеск ші de нꙋтърꙋл сінгꙋріт, ші се декінъ аша:

Къd. 1. nime, nimene,
„ 2. a nimърꙋї, nimърꙋїа; nimъnꙋї, nimъnꙋїа ш. m. d.

4.

Ꙋn, вреꙋn, вреꙋnꙋл, ꙋna, o, вреꙋna, врео, се декінъ аша:

ꙋn сеаꙋ ꙋnꙋл, ꙋnꙋї, ꙋnꙋїа ш. m. d.
ꙋnії, ꙋnор, ꙋnора ш. m. d.
o сеаꙋ ꙋna, ꙋneї, ꙋneїа ш. m. d.
ꙋne, ꙋnеле, ꙋnор, ꙋnора ш. m. d.

5.

Фіъкаре, орїкаре, оарекаре, піскаре, се декінъ ка реферітівꙋл каре.

6.

Чіnева, орї чіne, оаречіne, фіъчіne, nепітіne, піскарева, піскаіва се ⩚птребꙋінцеазъ нꙋмаї ⩚n цепꙋл бърбътеск ші ⩚n нꙋтърꙋл сінгꙋріт, ші нꙋ прїїmеште ⩚n къdерї вре о mꙋтаре. D. e. чіnева, de чіnева ш. m. d.

7.

Nꙋmърꙋл сінгꙋріт.

Къd. 1.	карева,	карева,
„ 2.	кꙋїва ш. m. d.	de карева ш. m. d.

Nꙋmърꙋл ⩚nmꙋлціт.

Къd. 1.	каріва,	карева,
„ 2.	каріва ш. m. d.	de карева ш. m. d.

8.

Чева, фіече, орїче, оарече нѫ пріїмените ѫн къдерї ші нѫмере нічї о мѫтаре. D. е. чева, ш. m. d.

9.

Nіште есте de нѫмърѫл ѫнтѫлціт ші de амѫнdoaъ ценѫрї, ші се декінъ аша: ніште, ніштор, ніштора ш. m. d.

10.

Кѫцїва, кѫтева, се ѫнтребѫінцеазъ нѫмаї ѫн нѫмърѫл ѫнтѫлціт ші нѫ пріїмените ѫн къдерї нічї о мѫтаре. D. е. кѫцїва, de кѫцїва ш. m. d.

11.

Тот deакъ ѫнсъмнеазъ атѫт кѫт: „фіеш-текаре“, есте пронѫме нефінітів, ші се декінъ кѫ сѫбстантів аша:

Nѫмърѫл сінгѫріт.

	de цен бърбътеск.	de цен фетееск.
Къd.	1. тот омѫл,	тоатъ adѫнареа,
„	2. тот омѫлѫї,	тоатеї adѫнърї,
„	3. тот омѫлѫї,	тоатеї adѫнърї,
„	4. пре тот омѫл,	тоатъ adѫнареа.

Nѫмърѫл ѫнтѫлціт.

Къd.	1. тоцї оаменії,	тоате adѫнъріле,
„	2. тѫтѫрор оаменілор,	тѫтѫрор adѫнърілор,
„	3. тѫтѫрор оаменілор,	тѫтѫрор adѫнърілор,
„	4. тоцї оаменії,	тоате adѫнъріле.

Мулт ші мултъ ꙟн нумърул сінгуріт ну се мутъ, dаръ ꙟн нумърул ꙟмулціт се dекінъ аша:

de ӷen бърбътеск.	de ӷen фемееск.
мулці,	мулте,
мултор мултора,	мултор мултора,
ш. м. d.	ш. м. d.

Cap al siésele.

Decaméntul.

§. 34. Definitiunea si empartirea dicamentuluĭ.

Zікъмжнтул есте ун фелію de кувжнт, кареле аратъ deodатъ ку тімпул орі лукрареа, орі пътімиреа орі стареа субіентулуі. D. e. еу скрію, еу сжнт de ел бътут, ноі dормім.

Ꙟn лімба ромжнеаскъ сжнт шепте фелюрі de zікъмінте, аdекъ:

1. Лукрътіве-трекътіве, каре аратъ о лукраре че тречe кътръ ун обіент. D. е. Іоан аdунъ фжн. Аічі лукрареа а луі Іоан тречe кътръ фжн.

2. Лукрътіве-нетрекътіве, каре ꙟнсъмнеаzъ о лукраре, че ну тречe кътръ алтул. D. е. еу мерг, ту алерці.

3. Ръdукътіве, ла каре лукрареа се ꙟнтоарче кътръ ꙟнсу-ші субіентул. D. е. еу мъ букур, ел се сіргуеште.

4. Пътімітіве, каре аратъ о пътіміре а субіентулуі de кътръ алтул. D. е. ел есте окържт de тоці оаменіі.

5. Стътіве, каре нічі лукрареа, нічі пътімиреа, чі нумаі стареа субіентулуі ꙟнсъмнеаzъ. D. е. еу dорм, еу шеd.

6. Nеперсонале, каре нѹ прїїмеск нічї ѹн пронѹме персонал, нічї ѹн сѹбстантів. D. е. фѹлџеръ, тѹнъ, нінџе, плоаъ.

7. Ажѹторіале, каре тербеск атжт сіе-шї кжт ші алтор zікътінте ла конжѹгареа тімпѹрілор компѹсе. Ачестеа zікътінте сжнт: а аве, ші а фі. D. е. ам авѹт, аї въzѹт, съ фіе крезѹт.

Ла zікътінте черчетът: 1. персоана, 2. нѹмърѹл, 3. форма, 4. модѹл, 5. тімпѹл, 6. конжѹгъчїѹнеа.

§. 35. Despre persoana si númer.

Zікътжнтѹл аре атжт ↑н нѹмърѹл сінгѹріт кжт ші ↑н чел ↑нмѹлціт трїї персоане, адекъ ↑нтъеа, а доа ші а трїеа, каре се ръспікъ орї прін пронѹмеле персонал коръспѹнzъторїѹ орї се ↑нцълеџе дін џесетѹра ворбеї. D. е. еѹ аѹд, сеаѹ аѹд, тѹ крезї сеаѹ крезї. De а трїеа персоанъ есте ші орї каре сѹбстантів ші орї че пронѹме. D. е. ↑нвъцъторїѹл zіче, анїї трек.

§. 36. Despre forma.

Форма zікътінтелор ромжнештї есте ↑нтріітъ, адекъ лѹкрътівъ, ръдѹкътівъ ші пътімітівъ.

Форма лѹкрътівъ се ↑нтребѹінцеаzъ спре а аръта лѹкрареа сеаѹ стареа сѹбіектѹлѹї. Deчї дѹпъ ачеастъ формъ се конжѹгъ zікътінтеле: 1. лѹкрътіве-трекътіве, 2. лѹкрътіве-нетрекътіве, 3. стътіве, 4. неперсонале, 5. ажѹторіале. Форма ръдѹкътівъ се ↑нтребѹінцеаzъ спре а аръта, кѹмкъ орї а са орї а алтѹїа лѹкраре се ↑ндреаптъ спре

субіепт. D. е. ел се букуръ, ръiй се педепсеск de Dumnezeй.

Форма пътiмiтiвъ ръспiкъ deплiнъ пътiмiре а субiептулуй. D. е. епiстола есте de тiне скрiсъ.

§. 37. Despre modurĭ.

Modурiле сжнт кiпурĭ спре а аръта ꙟнсъмнжнца zikъмжнтулуй шi сжнт ꙟн лiмба ромжнеаскъ урмътоарiеле шесе:

1. Nефiнiтiвул, каре аратъ ꙟнсъмнжнца zikъмжнтулуй, фъръ de а хотърж персоана шi нумърул. D. е. лъуda, а фi въzут.

2. Пъртъшiтiвул, каре афаръ de тiмпул zikъмжнтулуй аратъ шi ꙟнсушiеа персоанеĭ. D. е. плжнгжnd, порочiт.

3. Арътътiвул, каре ръспiкъ лукраrea, пътiмiреа сеаŭ стареа персоанеĭ ꙟнтр'ун кiп хотържт. D. е. еŭ ꙟнвъц, ту аĭ фъкут, ел ва венi.

4. Супунътiвул, кареле аратъ, кумкъ zikъмжнтул есте супус ла алт zikъмжнт, сеаŭ de алтул атжрнъ. D. е. требуе съ лукрezĭ.

5. Dорiтiвул, кареле аратъ о пофтъ, о dорiнцт не'мплiнiтъ. D. е. de ар фi фост сiргуiнчĭос, ар аве штiiнце.

6. Ꙟмпъртiвул, каре шербеште спре а порончi, dожепi, руга шi опрi. D. е. терцĭ а касъ, ну пiерde тiмпул.

§. 38. Despre têmpurĭ.

Тiмпурiле се аратъ прiн zikъмжнт шi сжнт урмътоарiеле: 1. тiмпул de фацъ, 2. тiмпул кат

трекꙋт, 3. тimпꙋл трекꙋт, 4. тimпꙋл преа трекꙋт, 5. тimпꙋл віiторіў, 6. тimпꙋл віiторіў трекꙋт I. ші ал 7. тimпꙋл віiторіў трекꙋт II.

1. Тimпꙋл de фацъ аратъ лꙋкрареа, пътimiреа сеаў стареа сꙋбiектꙋлꙋĭ ꙟн кліпа ворбіріĭ. D. е. ел віне, воĭ сжнтецĭ ꙟнсърчінацĭ, iĭ dорm.

2. Тimпꙋл кат трекꙋт аратъ, кꙋmкъ о лꙋкраре, пътimiре сеаў старе ꙟнкъ нꙋ сеаў сфършіт, ꙟнчепжнdꙋ-се алта. D. е. еў скрiеаm, ꙟнтржнd фрателе mеў ꙟн касъ.

Тimпꙋл кат трекꙋт асеmене се ꙟнтребꙋiнцеаzъ, спре а ꙟнсъmна лꙋнцimеа тimпꙋлꙋĭ лꙋкръріĭ, пътimiріĭ сеаў а стъріĭ. D. е. Ioан mжнка ꙟн пꙋстiе нꙋmаĭ miере сълбатекъ ші лъкꙋсте.

3. Тimпꙋл трекꙋт се ꙟнтребꙋiнцеаzъ, dеакъ есте ворбъ de о трекꙋтъ лꙋкраре, пътimiре, сеаў старе фъръ прівінцъ ла алта. D. е. еў аm вжнdꙋт каса mеа. Ел креzў непꙋтiнцеĭ mеле.

4. Тimпꙋл преа трекꙋт ꙟнсъmнеаzъ, кꙋmкъ лꙋкрареа, пътimiреа сеаў стареа аў фост трекꙋтъ, ꙟнчепжнdꙋ-се алта. D. е. акꙋmа скрiсесеm епiстола кжнd сосі ел. Аm фост аꙋziт ноꙋтатеа ачеастъ, ꙟнаiнте de че аm прiĭmіт гаzета.

5. Тimпꙋл віiторіў аратъ о фъптꙋiре, пътimіре сеаў старе ꙟн тimпꙋл віiторіў, фъръ прівінцъ ла алта. D. е. ва ꙟнвътрiнi, ва фі пъкъжiт.

6. Тimпꙋл віiторіў трекꙋт I. ші II. се ꙟнтребꙋiнцеаzъ, спре а ꙟнсъmна о фъптꙋiре пътimіре сеаў старе, каре ва фі трекꙋтъ, кжнd се ва

ꙟчене алта. D. е. dеакъ воiꙋ фi прiiмiт dела тiне вапiї чеї ꙟпрꙋмꙋтацї, воiꙋ ꙟнтоарче амъпетꙋл.

§. 39. Despre conjugatiune.

А конжꙋга ꙋн zікътжнт атжт есте, кжт аї dа лꙋї ачеле мꙋтърї, прiн каре се ꙟнсеамнъ ꙟнтр'ꙋн кiп кꙋвенiт персоана, нꙋмърꙋл, modꙋл форма шi тiмпꙋл лꙋї. Ꙟн лiмба ромжнеаскъ сжнт патрꙋ конжꙋгъчiꙋнi.

Dꙋпъ сфършiреа нефiнiтiвꙋлꙋї тiмпꙋлꙋї dе фацъ а фортеї лꙋкрътiве се кꙋноаште, dе каре конжꙋгъчiꙋне есте zікътжнтꙋл.

Nефiнiтiвꙋл тiмпꙋлꙋї dе фацъ се сфършеште ла ꙟнтъеа конжꙋгъчiꙋнеа, ꙟн „á“ акчентꙋат. D. е. а лъꙋdá; ла а dоаъ ꙟн „é“ акчентꙋат. D. е. а тъче́; ла ал трiеа ꙟн „е“ неакчентꙋат. D. е. á прinde; ла а патра ꙟн „í“ сеаꙋ „ж́“ акчентꙋат. D. е. аꙋzí, хотърж́.

§. 40. Despre mutârile líterelor la conjugatiune.

Регꙋлеле џенерале dеспре мꙋтърiле лiтерелор ꙟн §. 6. кꙋпрiнсе сжнт шi ла ziмъмiнте dе аплекат, dаръ кꙋ ꙋрмътоарiеле dеосъвiрї шi адъоџерї:

1. Zікъмiнтеле dе а dоа, а трiеа, шi а патра конжꙋгъчiꙋне „d“ ꙟнаiнте dе „ъ“ орї мꙋтъ ꙟн „z“ орї ласъ немꙋтат. D. е. ваdъ орї ваzъ, вжнdъ орї вжнzъ, аꙋdъ орї аꙋzъ.

2. Zікъмiнтеле dе а dоа шi а трiеа конжꙋгъчiꙋне мꙋтъ ꙟн пъртъшiтiвꙋл а тiмпꙋлꙋї dе

фацъ „d“ ꙟnainте de „ж“ ꙟn „z“. D. е. къzжnd, вжnzжnd, dела каd, вжnd.

3. Zікъminтеле de a doa шi a трiea конжȣгъчїȣне мȣтъ „d“ ꙟnainте de „ȣ“ ꙟn „z“. D. е. къzȣт, крезȣт, dела каd, креd. Nȣmaĭ вжnd шi пierd аȣ̆ вжndȣт шi пĭerdȣт. Ꙟn ꙟnтъеа персоанъ сінгȣрітъ а тімпȣлȣї de фацъ ꙟn лок de „d“ се поате ꙟнтребȣінца „z“. D. е. еȣ̆ въd сеаȣ̆ въz, еȣ̆ вжnd сеаȣ̆ вжnz, еȣ̆ креd сеаȣ̆ крez.

4. Zікъminтеле de конжȣгъчїȣнеа а патра ꙟn „еск“ пъстреаzъ „d“, „т“, „ст“ шi „с“ ꙟnaintеа лȣї „i“ nemȣтат. D. е. въdеск, въdi, въdind, въdiт; гътеск, гъті, гътind, гътіт; вестеск, весті, вестind, вестіт, сосеск, сосі, сосind, сосіт. Ачеаста есте de ꙟnсъmnат de zікъmжnтȣл „сокот, сокотіт, сокотind.“ Dаръ тотȣшї се zіче: тȣ сокоцї.

5. Ȣнеле zікъminте de a трiea шi a патра конжȣгъчїȣне „т“ ꙟnainте de „ъ“ орї ꙟл префак ꙟn „ц“, орї ꙟл ласъ nemȣтат. D. е. скоатъ шi скоацъ, ꙟnгітъ шi ꙟnгіцъ.

6. Мȣлте zікъminте maĭ алес de ꙟnтъеа конжȣгъчїȣне шi ȣнеле de a патра, мȣтъ „о“ ꙟn „ȣ“, dеакъ „о“ пierde акчентȣл. D. е. еȣ̆ порт, noĭ пȣртъm; тȣ morї, воĭ мȣріцї.

7. Ла а трiea конжȣгъчїȣне ꙟn тімпȣл de фацъ ал арътътівȣлȣї, сȣпȣнътівȣлȣї шi ꙟn ꙟmпърътівȣл „ó“ акчентȣат се мȣтъ ꙟn „оа“, ꙟn ꙟnтъеа шi a doa персоанъ а nȣмърȣлȣї ꙟnmȣлціт. D. е. noĭ коачеm, воĭ коачецї. Dаръ dеакъ nȣ есте акчентȣл пе сілава „оа“, апоĭ се мȣтъ ꙟn „о“. D. е. кочém, кочéцї.

8. Zікъmінтеле de a doa ші a de a тріеа кон-жȣгъчїȣне кȣ „ъ“ ꙟn „е“. D. е. еȣ̆ въd, поĭ ведеm, воĭ ведецĭ.

Ла челелалте конжȣгъчїȣнĭ фіналȣл „ĭ“ ꙟn a doa персоана ꙟптȣлціtъ пȣ фъптȣеще mȣтареа сȣнжнтеĭ „ъ“ ꙟn „е“. D. е. еȣ̆ арът, воĭ арътацĭ (пȣ аретацĭ).

Се zіче ꙟn літва попоралъ: аръцĭ, ръвzĭ ꙟn лок: арецĭ, ревzĭ.

§. 41. Conjugatiunea đicamíntelor ajutoriale a „avé“ si a „fi“.

Нефінітівȣл.

De фацъ.	аве́, сеаȣ̆ а аве́, фі сеаȣ̆ а фі.
Тіmп. трекȣт.	фі авȣт, сеаȣ̆ а фі авȣт, фі фост сеаȣ̆ а фі фост.
Тіmп. пр. трекȣт.	фі фост авȣт сеаȣ̆ а фі фост авȣт. пȣ есте ꙟn ꙟnтребȣінцаре.

Пъртъшітівȣл.

De фацъ.	авжnd,	фііnd.
Тіmп. трекȣт.	авȣт	фост.
Тіmпȣл преа трекȣт.	фост авȣт,	ліпсеще.

Аръттътівȣл de фацъ.

еȣ̆ аm,	еȣ̆ сжпт (жс, с),
тȣ аĭ,	тȣ ещĭ,
ел, еа аре,	ел, еа есте (жĭ, і, е),
поĭ авеm,	поĭ сжптеm,
воĭ авецĭ,	воĭ сжптецĭ,
ії, еле аȣ̆,	ії, еле сжпт, (жс, с).

Тімпȣл кат трекȣт.

еȣ̆ авеат,	еȣ̆ ерат,
тȣ авеа́ĭ,	тȣ ера́ĭ,
ел, еа авеа́,	ел, еа ера́,
поĭ авеат,	поĭ ерат,
воĭ авеацĭ,	воĭ ерацĭ,
ії, еле авеа́, (авеаȣ̆),	ії, еле ера́ (ераȣ̆).

Тімпȣл трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ авȣ́їȣ̆,	еȣ̆ фȣїȣ̆ (фȣсеĭȣ̆),
тȣ авȣшĭ,	тȣ фȣшĭ (фȣсешĭ),
ел, еа авȣ́,	ел, еа фȣ́ (фȣсе),
поĭ авȣ́рът (авȣт),	поĭ фȣ́рът (фȣсе́рът),
воĭ авȣ́ръцĭ (авȣцĭ),	воĭ фȣ́рецĭ (фȣсеръцĭ),
ії, еле авȣ́ръ,	ії, еле фȣ́ръ (фȣсеръ).

Тімпȣл трекȣт компȣс.

еȣ̆ ам авȣт,	еȣ̆ ам фост,
тȣ аĭ авȣт,	тȣ аĭ фост,
ел, еа аȣ̆ (о сеаȣ̆ а) авȣт,	ел, еа аȣ̆ (о сеаȣ̆ а) фост,
поĭ ам авȣт,	поĭ ам фост,
воĭ ацĭ авȣт,	воĭ ацĭ фост,
ії, еле аȣ̆ (о) авȣт,	ії, еле аȣ̆ (о) фост.

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ авȣсем,	еȣ̆ фȣсе́сем,
тȣ авȣсешĭ,	тȣ фȣсе́сешĭ,
ел, еа авȣсе,	ел, еа фȣсесе,
поĭ авȣсем,	поĭ фȣсе́сем,
воĭ авȣсецĭ,	воĭ фȣсесецĭ,
ії, еле авȣсе,	ії, еле фȣсесе.

Тімпъл преа трекът компъс.

еŭ ам фост авът,
тъ аĭ фост авът.
ел, еа аŭ (о сеаŭ а) фост авът,
ноĭ ам фост авът,
воĭ аці фост авът,
ііĭ, еле аŭ (о) фост авът.

Ziкътжнтъл „а фі" ꙟн ачест тімп нъ се ꙟнтребъінцеаzъ.

Тімпъл вііторіŭ.

еŭ воіŭ аве́,
тъ веĭ аве́,
ел, еа ва аве́,
ноĭ вом аве́,
воĭ веці аве́
ііĭ, еле вор аве́,

еŭ воіŭ фі,
тъ веĭ фі,
ел, еа ва фі,
ноĭ вом фі,
воĭ веці фі,
ііĭ, еле вор фі.

Тімпъл вііторіŭ трекът I.

еŭ воіŭ фі авът,
тъ веĭ фі авът,
ел, еа ва фі авът,
ноĭ вом фі авът,
воĭ веці фі авът,
ііĭ, еле вор фі авът,

еŭ воіŭ фі фост,
тъ веĭ фі фост,
ел, еа ва фі фост,
ноĭ вом фі фост,
воĭ веці фі фост,
ііĭ, еле вор фі фост.

Тімпъл вііторіŭ трекът II.

еŭ воіŭ фі фост авът,
тъ веĭ фі фост авът.
ел, еа ва фі фост авът,
ноĭ вом фі фост авът,
воĭ веці фі фост авът,
ііĭ, еле вор фі фост авът.

Ziкътжнтъл „а фі" нъ аре ачест тімп.

Сȣпȣпътівȣл de фацъ.

еȣ̆ съ аів (am),
тȣ съ аівĭ (аĭ),
ел, еа съ аівъ,
noĭ съ авеm,
воĭ съ авецĭ,
ĭĭ, еле съ аĭвъ,

еȣ̆ съ фіȣ̆,
тȣ съ фіĭ,
ел, еа съ фіъ,
noĭ съ фіm,
воĭ съ фіцĭ,
ĭĭ, еле съ фіъ.

Тimпȣл трекȣт.

еȣ̆ съ фіȣ̆ авȣт,
тȣ съ фіĭ авȣт,
ел, еа съ фіъ авȣт,
noĭ съ фіm авȣт,
воĭ съ фіцĭ авȣт,
ĭĭ, еле съ фіъ авȣт,

еȣ̆ съ фіȣ̆ фост,
тȣ съ фіĭ фост,
ел, еа съ фіъ фост,
noĭ съ фіm фост,
воĭ съ фіцĭ фост,
ĭĭ, еле съ фіъ фост.

Тimпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ съ фіȣ̆ фост авȣт,
тȣ съ фіĭ фост авȣт,
ел, еа съ фіъ фост авȣт,
noĭ съ фіm фост авȣт,
воĭ съ фіцĭ фост авȣт,
ĭĭ, еле съ фіъ фост авȣт.

Ачест тimп de zікъmжнтȣл „а фі“ nȣ се ↑нтребȣінцеаzъ.

Dорітівȣл de фацъ.

еȣ̆ ашіȣ̆ — аве — сеаȣ̆ аве́ ашіȣ̆ еȣ̆,
тȣ аĭ — аве — „ аве́ аĭ тȣ,
ел, еа ар — аве — „ аве́ ар ел, еа,
noĭ am — аве — „ аве́ am noĭ,
воĭ ацĭ — аве — „ аве́ ацĭ воĭ,
ĭĭ, еле ар — аве — „ аве́ ар ĭĭ, еле.

еȣ̆ ашіȣ̆ тȣ аĭ ел, еа ар ноĭ ам воĭ аціĭ іĭ, еле ар	фі	сеаȣ̆ фі ашіȣ̆ еȣ̆, „ фі аĭ тȣ, „ фі ар ел, еа, „ фі ам ноĭ, „ фі аціĭ воĭ, „ фі ар іĭ, еле.

Тімпȣл трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆ тȣ аĭ ел, еа ар ноĭ ам воĭ аціĭ іĭ, еле ар	фі авȣт,	еȣ̆ ашіȣ̆ тȣ аĭ ел, еа ар ноĭ ам воĭ аціĭ іĭ, еле ар	фі фост.

Тімпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆ тȣ аĭ ел, еа ар ноĭ ам воĭ аціĭ іĭ, еле ар	фі фост авȣт.

Ачест тімп de zікъмѫнт „ар фі“ нȣ есте ꙟн ꙟнтребȣінцаре.

Ꙟмпърътівȣл.

аĭ, сеаȣ̆ аібі тȣ,	фіі тȣ,
аібъ ел, еа,	фіъ ел, еа,
авем ноĭ,	фім ноĭ,
авеціĭ воĭ,	фіціĭ воĭ,
аібъ іĭ, еле,	фіъ іĭ, еле.

Ꙟнсъмнареа 1. Deакъ zікъмѫнтȣл ажȣторіал: „а фі“ шербеште нȣмаĭ ка легътоаріъ ꙟн-

тре сubieкт ші преziкат, ꙟn лок de „сꙟnт“ ordinapiŭ ce ꙟnтребуiнцеаzъ „ꙟс“ ші „с“ ꙟn лок de „есте“ ce ꙟnтребуiнцеаzъ „ꙟĭ“ „i“ ші „е“. D. е. оаmенiĭ сꙟnт, орĭ оаmенiĭ'с, орĭ оаmенiĭ ꙟс mуріторĭ. Dуmnezeŭ есте, орĭ Dуmnezeŭ ꙟĭ, Dуmnezeŭ-i, Dуmnezeŭ е путерnік.

Ꙟnсъmnареа 2. Ꙟn лімба попоралъ ꙟn тіmпул трекут ꙟn лок de „аŭ“ ce ꙟnтребуiнцеаzъ „о“. D. е. ел о авут, ꙟn лок ел аŭ авут.

Ꙟn пърціле Роmꙟнiеĭ de жос ꙟn а тріеа персоанъ сінгурітъ ꙟn лок „аŭ“ ce ꙟnтребуiнцеаzъ „а“. D. е. ел а фост, ел а фост авут ꙟn лок: ел аŭ фост, ел аŭ фост авут.

Ꙟnсъmnареа 3. Ꙟn тіmпул віiторіŭ ꙟn лок: „воiŭ“, „веĭ“, „ва“, „воm“, „веціĭ“, „вор“, ꙟn лімба попоралъ adece скоцꙟndусе „в“ саŭ „ве“ ce ziче: оiŭ, i, а, оm, цĭ, ор. D. е.

еŭ оiŭ	аве	ꙟn лок:	еŭ воiŭ	аве
ту-ĭ		„ „	ту веĭ	
ел, еа а		„ „	ел, еа ва	
ноĭ оm		„ „	ноĭ воm	
воĭ-цĭ		„ „	воĭ веціĭ	
iĭ, еле ор		„ „	iĭ, еле вор	

§. 42. Despre empartirea tèmpurilor en privinti'a formárii.

Тіmпуріле ce ꙟmпарт ꙟn сіmпле ші коmпусе. Сіmпле ce zік ачеле, каре de ꙟnсу-шĭ zікъmꙟnтул ce купрind. D. е. креd, креdеаm, креzуiŭ. Коmпусе ce нуmеск ачеле, каре сꙟnт ꙟnкегате din zікъmꙟnтул ажуторіал ші din алт zікъmꙟnт. D. е. еŭ аm фъкут, еŭ сꙟnт лъуdат.

Нꙋmaĭ форma лꙋкрътівъ ші ръdꙋкътівъ аре тіmпꙋрĭ сіmпле ші сѫпт ꙋрmътоарĭеле:

1. Nефіnітівꙋл dе фацъ;

2. Пъртъшітівꙋл dе фацъ ші ал тіmпꙋлꙋĭ трекꙋт;

3. Арътътівꙋл dе фацъ, ал тіmпꙋлꙋĭ кат трекꙋт, ал тіmпꙋлꙋĭ трекꙋт сіmплꙋ ші ал тіmпꙋлꙋĭ преа трекꙋт сіmплꙋ;

4. Сꙋпꙋnътівꙋл dе фацъ ші

5. Ꙟmпъръtівꙋл.

Челелалте тіmпꙋрĭ ші modꙋрĭ ꙟn форma лꙋкрътівъ ші ръdꙋкътівъ, прекꙋm ші тоате тіmпꙋріле ꙟn форma nътіmітівъ сѫпт комnꙋсе.

Спре а nꙋте́ форmа́ тіmпꙋріле, требꙋе а шті тіmпꙋл dе фацъ ал арътътівꙋлꙋĭ ші ал nефіnітівꙋлꙋĭ, прекꙋm ші пъртъшітівꙋл тіmпꙋлꙋĭ трекꙋт ꙟn форma лꙋкрътівъ. D. е. лаꙋd, лъꙋdе, лъꙋdат; zак, zъче́, zъкꙋт; npind, npinde, npinc; аꙋd, аꙋzí, аꙋzіт.

Есте dе ꙟnсъmnат асеmеnеа трꙋnꙋл zікъmѫnтꙋлꙋĭ, аdекъ ачеле сілаве сеаꙋ літере, dе каре се аnіnъ nеmіжлочіт фіnалꙋл nефіnітівꙋлꙋĭ dе фацъ лꙋкрътів. D. е. „лаꙋd“ есте трꙋnꙋл zікъmѫnтꙋлꙋĭ, nеnтрꙋ къ dе ачеастъ сілавъ се аnіnъ фіnалꙋл nефіnітівꙋлꙋĭ, аdекъ „а“, прекꙋm а лъꙋdá.

§. 43. Despre formatiunea têmpurilor sýmple.

а). Nефіnітівꙋл.

Лꙋкрътівꙋл dе фацъ аnіnъ dе трꙋnꙋл zікъmѫnтꙋлꙋĭ ла 1. коnжꙋгъчіꙋnе „á“ акчеnтꙋат. D. е. лаꙋdá dела лаꙋd.

Ла 2. конжꙋгъчїꙋне „é“ акчентꙋат. D. е. къdé dела каd.

Ла 3. конжꙋгъчїꙋне „е“ неакчентꙋат. D. е. прinde dела прind.

Ла 4. конжꙋгъчїꙋне „í“ сеаꙋ̆ „ж́“ акчентꙋат. D. е. сорбí, окърж́ dела сорбъск, окъръск.

Ꙟнсъмнарea 1. Zікъмінтеле de а doа конжꙋгъчїꙋне, каре ꙟнаінтеа фіналꙋлꙋї нефінітівꙋлꙋї аꙋ̆ о сꙋнжнтъ, се обічнꙋеск а се ꙟнтребꙋінца de мꙋлці ка de ꙟнтъеа конжꙋгъчїꙋне, dечї аꙋ̆ ꙟн нефінітівꙋл de фацъ „іа“. D. е. mꙋіá ꙟн лок mꙋé.

Ꙟнсъмнарea 2. Ꙋ̆неле пꙋціне zікъмінте de а патра конжꙋгъчїꙋне, а кърора трꙋп се сфършеште ꙟн „ор“ „ър“, формеазъ нефінітівꙋл de фацъ ꙟн „ж“. D. е. оборж, іzворж, окърж.

б). *Пъртъшітівꙋл*

de фацъ се формеазъ аdъогжndꙋ-се трꙋпꙋлꙋї zікъмжнтꙋлꙋї ла ꙟнтъеа, а doа ші а тріеа конжꙋгъчїꙋне „жnd“, еаръ ла а патра „ind“. D. е. лъꙋdжnd, тъкжnd, бътжnd, асвжрлind, dела лаꙋd, так, бат, асвжрл.

Ꙟнсъмнарea 1. Zікъмінтеле de конжꙋгъчїꙋнеа а doа ші а тріеа авжnd ꙟнаінтеа фіналꙋлꙋї нефінітівꙋлꙋї о сꙋнжнтъ, формеазъ пъртъшітівꙋл de фацъ ꙟн „in“. D. е. mꙋind, скріind dела mꙋé, скріе.

Ꙟнсъмнарea 2. Zікъмінтеле de конжꙋгъчїꙋнеа а патра фіналꙋл нефінітівꙋлꙋї ꙟн „ж“ формеазъ пъртъшітівꙋл de фацъ ꙟн „жnd“. D. е. окържnd, іzворжnd.

Ꙟнсъмнарea 3. Zікъмінтеле „трімiт“ ші „скот“ аꙋ̆ ꙟн пъртъшітівꙋл de фацъ трі-

miцжnd. скоцжnd, ꙟn лок тріmітжnd скотжnd.

Dела пъртъшітівꙋл dе фацъ се форmеазъ ꙟnсꙋшітіве пъртъшітіве, каре аратъ о лꙋкраре ші anꙋmе:

1. Ziкъmіnтеле, каре ꙟn пъртъшітівꙋл dе фацъ аў „жnd“, mꙋтъ „жnd“ ꙟn „ъторіў“ пеnтрꙋ џеnꙋл бърбътеск ші ꙟn „ътоарĭъ“ пеnтрꙋ чел феmееск. D. е. лъꙋdжnd, лъꙋdъторіў, лъꙋdътоарĭъ; тъкжnd, тъкъторіў, тъкътоарĭъ; прinzжnd, прinzъторіў, прinzътоарĭъ.

Dаръ zікъmіnтеле dе а патра коnжꙋгъчĭꙋnе кꙋ пъртъшітівꙋл ꙟn „жnd“ форmеазъ ачесте ꙟnсꙋшітіве ꙟn „жторіў“ ші „жтоарĭъ“. D. е. хотържnd, хотържторіў, хотържтоарĭъ.

ꙟnсъmnареа 1. Ꙋnеле пꙋціnе zікъmіnте dе о сілавъ фак dеосъбіре. Ачесте сжnт: dжnd, dътъторіў, dатътоарĭъ; стжnd, стътъторіў, стътътоарĭъ; лжnd, лъꙋторіў, лъꙋтоарĭъ; вржnd, вреꙋторіў, вреꙋтоарĭъ, бжnd, бъꙋторіў, бъꙋтоарĭъ.

ꙟnсъmnареа 2. Zікъmіnтеле кꙋ пъртъшітівꙋл dе фацъ ꙟn „ind“ префак „ind“ ꙟn „іторіў“, „ітоарĭъ“. D. е. mжnгъind, mжnгъіторіў, mъnгъітоарĭъ; скрііnd, скрііторіў, скріітоарĭъ; mъріnd, mъріторіў, mърітоарĭъ. ꙟnсꙋшітівеле пъртъшітіве се пот ꙟnтребꙋіnца ші ка сꙋбстаnтіве. D. е. фъкъторĭꙋл черĭꙋлꙋĭ, zidіторіĭ касеĭ ачестеĭа.

Пъртъшітівꙋл тіmпꙋлꙋĭ трекꙋт ла ꙟnтъеа ші а патра коnжꙋгъчĭꙋnе се форmеазъ dела nефіnітівꙋл dе фацъ, adъогжndꙋ-се ꙋn „т“. D. е. лъꙋdат, аꙋzіт dела лаꙋdа, аꙋzі. Dаръ штіꙋ аре штіꙋт.

Ачеаста фак ші zікъмінтеле de a doa конжугъчіуне, каре ꙟнаінтеа фіналулуї нефінітівулуї аў о сунжнтъ. D. e. апропіет dела апропіé. Dаръ zікъмінтеле: a вé аре бъут, а ста, da ші a ла аў стътут ші стат, dъdут ші dат, лъут ші лат.

Челелалте zікъмінте de a doa ші мулте de a тріеа конжугъчіуне формеазъ пъртъшітівул тімпулуї трекут, парте ꙟн „ут". D. e. възут, бъут dела вэd, беў, парте ꙟн „с". D. e. мас, прінс dела мжн, прінd.

Челелалте zікъмінте de a тріеа конжугъчіуне формеазъ пъртъшітівул тімпулуї трекут ꙟн „пт, нт, рт". D. e. копт, фржнт, фіерт, dела кок, фржнг, фіерб.

Ꙟнсъмнареа. Пъртъшітівеле формеї лукрътіве ну се dекінъ, dаръ челе але формеї пътімітіве се dекінъ ꙟн амжndoаъ нумереле ші џенуріле. D. e. лъуdат, лъуdатъ, лъуdаціӗ, лъуdате.

в) Тімпул трекут сімплу.

Ачест тімп се формеазъ dела пъртішітівул трекут ꙟн урмъторіў кіп:

Ла 1. конжугъчіуне се мутъ „т" ꙟн „іў" ші аша се конжугъ: áіў, áшї, ъ, áрът, áрьціӗ, áръ. D. e.

еў лъуdáіў,
тў лъуdáшї,
ел лъуdѣ,
ноӗ лъуdáрът,
воӗ лъуdáръціӗ,
іӗ лъуdáръ.

Ꙟнсъмнареа. Zікъмінтеле а da, а ста, а луа ꙟн тімпул трекут сімплу аў: dъdуіў ші

dedeiȣ, стътуiȣ шi стетеiȣ, лъуiȣ, шi се конжугъ ꙟн уртъторїул кіп:

еȣ дъдȣiȣ,
ту дъдȣ́шї,
ел дъдȣ́.
ноï дъдȣ́ръm,
воï дъдȣ́ръцї,
iï дъдȣ́ръ.

Ла 2. конжугъчїуне zікътiнтеле, каре ꙟнаiнтеа фіналулуï нефiнiтiвулуï de фацъ лукрътiв аȣ о сунжнтъ, формжнd пъртъшiтiвул тiмпулуï трекут ꙟн „ет“ мутъ ꙟн аръттiвул тiмпулуï трекут сiмплу „т“ ꙟн „iȣ“, шi се конжугъ аша: éiȣ, éшï, éъ éръm, éрецï, éръ. D. е.

еȣ мує́iȣ,
ту мує́шï,
ел мує́ъ,
ноï му́ръm,
воï мує́ръцï,
iï мує́ръ.

Челелалте zікъmiнте de а 2. конжугъчїуне, прекуm шi челе de а 3. авжнd ꙟн пъртъшiтiвул трекут „ут“ мутъ „т“ ꙟн „iȣ“ шi съ конжугъ аша: ȣ́iȣ, ȣ́шï, ȣ́, ȣ́ръm, ȣ́ръцï, ȣ́ръ. D. е.

еȣ тъкȣ́iȣ,
ту тъкȣ́шï,
ел тъкȣ́,
ноï тъкȣ́ръm,
воï тъкȣ́ръцï,
iï тъкȣръ.

еȣ вжнdȣiȣ,
ту вжнdȣ́шï,
ел вжнdȣ́,

noĭ вꙟndȣ́ръm,
воĭ вꙟndȣ́рьцĭ,
iĭ вꙟndȣ́ръ.

Zікъmіnтеле de a 2. ші a 3. коnжȣгъчiȣne авꙟnd фіnалȣл пъртъшiтiвȣлȣĭ трекȣт ꙟn „л“ прiiмеск ꙟn аръттътiвȣл тimпȣлȣĭ трекȣт „еiȣ“ ші се коnжȣгъ аша: се́iȣ, се́шĭ, се се́ръm, се́рецĭ, се́ръ. D. е.

еȣ ръmъсе́iȣ,
тȣ ръmъсе́шĭ,
ел ръmасе,
noĭ ръmъсе́ръm,
воĭ ръmъсе́рьцĭ,
iĭ ръmъсе́ръ.

еȣ пȣсе́iȣ,
тȣ пȣсе́шĭ,
ел пȣсе,
noĭ пȣсе́ръm,
воĭ пȣсе́рьцĭ,
iĭ пȣсе́ръ.

Zікъmіnтеле de a 2. коnжȣгъчiȣne кȣ фіnалȣл пъртъшiтiвȣлȣĭ трекȣт ꙟn „т“ mȣтъ „т“ ꙟn „е“. D. е. dела фрꙟnт се формеаzъ: еȣ фрꙟnсе́iȣ, тȣ фрꙟnсе́шĭ, ш. m. d.

Zікъmіnтеле de a 4. коnжȣгъчiȣne mȣтъ фіnалȣл пъртъшiтiвȣлȣĭ трекȣт, аdекъ, „т“ ꙟn „с“ ші аша се коnжȣгъ: iiȣ, iшĭ, i, iръm, iрьцĭ, iръ. D. е.

еȣ аȣzíiȣ,
тȣ аȣzíшĭ,
ел аȣzí,
noĭ аȣzíръm,
воĭ аȣzíрьцĭ,
iĭ аȣzíръ.

Ѫнсъmпаре. Zікъmінтеле de а патра конжугъчіуне ку нефінітівул ѫн „ж“ пъстреазъ ачест „ж“ ѫн лок de „і“. D. е.

еѵ окържіѵ,
ту окържші,
ел окърж,
ноі окържръm,
воі окържръці,
іі окържръ.

г) Тімпул преа тrекут сімплу.

Ла тоате конжугъчіуніле се формеазъ dела тімпул трекут сімплу mутънdу-і-се „іѵ“ ѫн „сеm“, ші аша се конжугъ: сеm, сеші, се, сеm, сеці се, D. е.

еѵ лъуdáсеm,
ту лъуdáсеші,
ел лъуdáсе,
ноі лъуdáсеm,
воі лъуdáсеці,
іі лъуdáсе.

еѵ тъкýсеm,
ту тъкýсеші,
ел тъкýсе,
ноі тъкýсеm,
воі тъкýсеці,
іі тъкýсе.

еѵ прінсéсеm,
ту прінсéсеші,
ел прінсéсе,
ноі прінсéсеm,
воі прінсéсеці,
іі прінсéсе.

еў порпісем,
тѹ порпісешĭ,
ел порпісе,
ноĭ порпісем,
воĭ порпісецĭ,
іĭ порпісе.

Ꙟпсъмпаре 1. Zікъмінтеле daў ші стаў аў ꙟп тімпѹл преа трекѹт сімплѹ тріĭ форме: dъdѹсем, dedecem, dacem; стътѹсем, стътесем, стасем.

Ꙟпсъмпареа 2. Обічпѹеск ѹпіĭ ꙟп пѹмърѹл ꙟпмѹлціт ꙟп лок „сем, сецĭ, се“ а ꙟптребѹінца серъм, серъцĭ, серъ. D. е. поĭ лъѹdáсеръм, воĭ лъdáсеръцĭ, іĭ лъѹdáсеръ, ꙟп лок лъѹdáсем, лъѹdáсецĭ, лъѹdáсе.

Ꙟпсъмпаре 3. Формареа тімпѹрілор компѹсе, прекѹм ші челорлалте сімпле есте преа ѹшоаръ, dечĭ пѹ-ĭ de певое, деспре еа а пропѹпе регѹле.

§. 44. Conjugatĭunea I. a formeĭ lucratýve.

Фоарма лѹкрътіва.

Nефінітівѹл.

De фацъ.	кꙟптá сеаў а кꙟптá.
Тімп. трекѹт.	фі кꙟптат сеаў а фі кꙟптат.
Тімп. преа трекѹт.	фі фост кꙟптат сеаў а фі фост кꙟптат.

Пъртъшітівѹл.

Тімп. преа трекѹт.	фост кꙟптат.
De фацъ.	кꙟптꙟnd.
Тімп. трекѹт.	кꙟптат.

Арътътівȣл de фацъ.

еȣ̆ кѫпт,
тȣ кѫпцĭ,
ел, еа кѫптъ,
поĭ кѫптѣm,
воĭ кѫптáцĭ,
iĭ, еле кѫптъ.

Тimпȣл кam трекȣт.

еȣ̆ кѫптám,
тȣ кѫптáĭ,
ел, еа кѫптá,
поĭ кѫптám,
воĭ кѫптáцĭ,
iĭ, еле кѫптá (кѫптаȣ̆).

Тimпȣл трекȣт сimплȣ.

еȣ̆ кѫптáiȣ̆,
тȣ кѫптáшĭ,
ел, еа кѫптѣ,
поĭ кѫптáръm,
воĭ кѫптáръцĭ,
iĭ, еле кѫптáръ.

Тimпȣл трекȣт compȣс.

еȣ̆ am
тȣ аĭ
ел, еа аȣ̆
поĭ am
воĭ аціĭ
iĭ, еле аȣ̆
} кѫптат.

Тimпȣл преа трекȣт сimплȣ.

еȣ̆ кѫптáсеm,
тȣ кѫптáсешĭ,
ел, еа кѫптáсе,

ноĭ кѫнта́сем,
воĭ кѫнта́сецĭĭ,
iĭ, еле кѫнта́се.

Тiмпꙋл преа трекꙋт компꙋс.

еꙋ̆ ам
тꙋ аĭ
ел, еа аꙋ̆,
ноĭ ам
воĭ ацĭ
iĭ, еле аꙋ̆

фост кѫнтат.

Тiмпꙋл вiiторiꙋ̆.

еĭ воiꙋ̆
тꙋ веĭ
ел, еа ва
ноĭ вом
воĭ вецĭ
iĭ, еле вор

кѫнта.

Тiмпꙋл вiiторiꙋ̆ трекꙋт I.

еꙋ̆ воiꙋ̆
тꙋ веĭ
ел, еа ва
ноĭ вом
воĭ вецĭ
iĭ, еле вор

фi кѫнтат.

Тiмпꙋл вiiторiꙋ̆ трекꙋт II.

еꙋ̆ воiꙋ̆
тꙋ веĭ
ел, еа ва
ноĭ вом
воĭ вецĭ
iĭ, еле вор

фi фост кѫнтат.

Сѫпѫпътівѫл de фацъ.

еꙋ̆ съ кѫпт,
тꙋ съ кѫпцї,
ел, еа съ кѫпте,
ноӣ съ кѫптѣ́м,
воӣ съ кѫпта́цї,
ії, еле съ кѫпте.

Тімпѫл трекѫт.

еꙋ̆ съ фіꙋ̆
тꙋ съ фіӣ
ел, еа съ фіъ
ноӣ съ фім
воӣ съ фіцї
ії, еле съ фіъ
} кѫптат.

Тімпѫл преа трекѫт.

еꙋ̆ съ фіꙋ̆
тꙋ съ фіӣ
ел, еа съ фіъ
ноӣ съ фім
воӣ съ фіцї
ії, еле съ фіъ
} фост кѫптат.

Dорітівѫл de фацъ.

еꙋ̆ аш фіꙋ̆
тꙋ аӣ
ел, еа ар
ноӣ ам
воӣ ацї
ії, еле ар
} кѫпта.

Тімпѫл трекѫт.

еꙋ̆ аш фіꙋ̆
тꙋ аӣ
ел, еа ар
} фі кѫп-тат.

noĭ am
воĭ аці
ії, еле ар } фі кжпmат.

Тіmпȣл преа трекȣт.

еȣ ашіȣ
тȣ аĭ
ел, еа ар
noĭ am
воĭ аці
ії, еле ар } фі фост кжпmат.

Ꙟmпърътівȣл.

кжнтъ тȣ,
кжнте ел, еа,
кжнтѣm noĭ,
кжнтáці воĭ,
кжнте ії, еле.

Ȣnеле zікъmінте ачестеĭ конжȣгъчіȣnі се deосебеск ла конжȣгаре ꙟn тіmпȣл de фацъ ал арътътівȣлȣĭ ші ал сȣпȣнътівȣлȣĭ ші ꙟn ꙟmпърътів. Ачесте zікъmінте сжнт, челе ꙟn „еz“ ші челе de о сілавъ ꙟn nефінітівȣл de фацъ лȣкрътів, ші се конжȣгъ ꙟn ȣрmъторіȣл кіп:

Арътътівȣл de фаца.

еȣ арmеz,	еȣ dаȣ,
тȣ арmеzĭ,	тȣ dаĭ,
ел, еа арmеаzъ,	ел, еа dъ,
noĭ арmъm,	noĭ dъm,
воĭ арmаці,	воĭ dаці,
ії, еле арmеаzъ,	ії, еле dаȣ.

Сȣпȣnътівȣл de фацъ.

еȣ съ арmеz,	еȣ съ dаȣ,
тȣ съ арmеzĭ,	тȣ съ dаĭ,
ел, еа съ арmеzе,	ел, еа съ dее,

noĭ cъ apmъm,	noĭ cъ dъm,
voĭ cъ apmaцĭ,	voĭ cъ daцĭ,
i,ĭ ele cъ apmeze.	iĭ, ele cъ dee.

Ѧmпъpътiвȣл.

apmeazъ тȣ,	dъ тȣ,
apmeze ел, ea,	dee ел, ea,
apmъm noĭ,	dъm noĭ,
apmaцĭ voĭ,	daцĭ voĭ,
apmezei iĭ, еле,	dee iĭ, еле.

Челелалте тimпȣpĭ шi modȣpĭ сѫнт perȣлapĭe.

Ziкъmiнте спре denpindepe ѧn коnжȣгаре:

adȣn, ажȣт, ѧпчел, ѧпшъл, апър, пȣтър, кȣm-пър, порт, ръdiк, ток, лег, каȣт, лаȣd, каск, deапън, фрек, върс, капът, ѧпвъц, adъп.

§. 45. Conjugatíunea II. a formeĭ lucratýve.

Nефiнiтiвȣл de фацъ.

тъчé eaȣ̆ a тъчé.

Тimпȣл трекȣт.

фi тъкȣт сеаȣ̆ a фi тъкȣт.

Тimпȣл преа трекȣт.

фi фост тъкȣт, сеаȣ̆ a фi фост тъкȣт.

Пъртъшiтiвȣл.

De фацъ.	тъкѫнd.
Тimп. трекȣт.	тъкȣт.
Тimп. преа трекȣт.	фост тъкȣт.

Аpътътiвȣл de фацъ.

eȣ̆ так,
тȣ тачĭ,
ел, ea тачe,

поĭ тъчéт,
воĭ тъчéцĭ,
iĭ, еле так.

Тiтпꙋл кат трекꙋт.

еꙋ̆ тъчеáт,
тꙋ тъчеáĭ,
ел, еа тъчеá,
поĭ тъчеáт,
воĭ тъчеáцĭ,
iĭ, еле тъчá (тъчеáꙋ̆).

Тiтпꙋл трекꙋт сiтплꙋ.

еꙋ̆ тъкꙋ́iꙋ̆,
тꙋ тъкꙋ́шĭ,
ел, еа тъкꙋ́,
поĭ тъкꙋ́рът (тъкꙋ́т),
воĭ тъкꙋ́рыцĭ (тъкꙋ́цĭ),
iĭ, еле тъкꙋ́ръ.

Тiтпꙋл трекꙋт котпꙋс.

еꙋ̆ ат тъкꙋт, ш. т. d. ка ла 1. копжꙋгъчiꙋпе.

Тiтпꙋл таĭ тꙋлт dекꙟт трекꙋт сiтплꙋ.

еꙋ̆ тъкꙋ́сет,
тꙋ тъкꙋ́сешĭ,
ел, еа тъкꙋ́се,
поĭ тъкꙋ́сет,
воĭ тъкꙋ́сецĭ,
iĭ, еле тъкꙋ́се.

Тiтпꙋл преа трекꙋт котпꙋс.

еꙋ̆ ат фост тъкꙋт, ш. т. d. ка ла 1. копжꙋгъчiꙋпе.

Тiтпꙋл вiiторiꙋ̆.

еꙋ̆ воiꙋ̆ тъчé, ш. т. d. ка ла 1. копжꙋгъчiꙋпе.

Тімпѹл віїторіѹ трекѹт I.

еѹ воіѹ фі фъкѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹгъчїѹне.

Тімпѹл віїторіѹ трекѹт II.

еѹ воіѹ фі фост тъкѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹг.

Сѹпѹпътівѹл de фацъ.

еѹ съ так,
тѹ съ тачї,
ел, еа съ такъ,
ноï съ тъчéт,
воï съ тъчéцї,
іï, еле съ такъ,

Тімпѹл трекѹт.

еѹ съ фіѹ такѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹгъчїѹне.

Тімпѹл преа трекѹт.

еѹ съ фіѹ фост тъкѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹг.

Dорітівѹл de фацъ.

еѹ ашіѹ тъчé, ш. т. d. ка ла 1. конжѹгъчїѹне.

Тімпѹл трекѹт.

еѹ ашіѹ фі тъкѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹгъчїѹне.

Тімпѹл преа трекѹт.

еѹ ашіѹ фі фост тъкѹт, ш. т. d. ка ла 1. конжѹг.

Ꙟпъръівѹл.

тачї тѹ,
такъ ел, еа,
тъчéт ноï,
тъчéцї воï,
такъ іï, еле.

Zікътінтеле ачестеï конжѹгъчїѹнї, каре сѫнт de о сілавъ, ші каре ꙟнаінтеа свѫршіріï нефінітівѹлѹї de фацъ лѹкрътів аѹ о сѹнѫнтъ, се deосебеск

чева ла конжугаре ꙟн тімпул de фацъ ал аръттівулуї, супунътівулуї ші ꙟн ꙟмпъръттів, прекум:

Аръттівул de фацъ.

еў веў,	еў муіў,
ту веї,	ту муї,
ел, еа ве,	ел, еа муе,
ної вем,	ної муе́м,
воі веції,	воі муе́ції,
ії, еле веў,	ії, еле муе.

Супунътівул de фацъ.

еў съ веў,	еў съ муіў,
ту съ веї,	ту съ муї,
ел, еа съ вее,	ел, еа съ муеъ,
ної съ вем,	ної съ муем,
воі съ веції,	воі съ муеції,
ії, еле съ вее,	ії, еле съ муеъ.

Ꙟмпъръттівул.

ве ту,	муе ту,
веъ ел, еа,	муеъ ел, еа,
вем ної,	муе́м ної,
веції воі,	муе́ції воі,
веъ ії, еле,	муеъ ії, еле.

Пъртъшітівул de фацъ.

бѫnd, муind.

Тімп. трекут.

веут, мует.

Ꙟнсъмнаре. Zікъмінтеле ку сунѫнта ꙟнаінтеа нефінітівулуї de фацъ, се конжугъ de мулції dупъ ꙟнтъеа конжугъчіуне, ші се zіче ꙟн есѫмплул de сус, муіа, муіат ш. м. d.

Zікъмінте спре deпріndере ла конжугаре.

Kad, скаd, въd, шеd, ꙟнкап, пот, ꙟмплу, плак, zак.

§. 46. Conjugatiune III. a formeĭ lucratýve.

Nефinітівꙋл.

De фацъ. чере сеаꙋ̆ а чере.
Тімп. трекꙋт. фі черꙋт сеаꙋ̆ а фі черꙋт.
Тімп. преа трек. фі фост черꙋт сеаꙋ̆ а фі фост черꙋт.

Пъртъшітівꙋл.

De фацъ. черꙗnd.
Тімп. трекꙋт. черꙋт.
Тімп. преа трекꙋт. фост черꙋт.

Аръттівꙋл de фацъ.

еꙋ̆ чер,
тꙋ черĭ,
ел, еа чере,
поĭ чéрет,
воĭ чéрецĭ,
іĭ, еле чер.

Тімпꙋл кат трекꙋт.

еꙋ̆ череáт,
тꙋ череáĭ,
ел, еа череá,
поĭ череáт,
воĭ череáцĭ,
іĭ, еле череá (череáꙋ̆).

Тімпꙋл трекꙋт сімплꙋ.

еꙋ̆ черꙋ́іꙋ̆,
тꙋ черꙋ́шĭ,
ел, еа черꙋ̆,
поĭ черꙋ́рът (черꙋ́т).
воĭ черꙋ́рьцĭ (черꙋ́цĭ),
іĭ, еле черꙋ́ръ.

Тimпꙋл трекꙋт компꙋс.

еꙋ am чериꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тimпꙋл преа трекꙋт сimплꙋ.

еꙋ черꙋсеm,
тꙋ черꙋсешї,
ел, еа черꙋсе,
ноï черꙋсеm,
воï черꙋсецї,
ії, еле черꙋсе.

Тimпꙋл преа трекꙋт.

еꙋ am фост черꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тimпꙋл віiторіꙋ.

еꙋ воіꙋ чере, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тimпꙋл віiторіꙋ трекꙋт I.

еꙋ воіꙋ фі черꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тimпꙋл віiторіꙋ трекꙋт II.

еꙋ воіꙋ фі фост черꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋг.

Сꙋпꙋнъmівꙋл de фацъ.

еꙋ съ чер,
тꙋ съ черї,
ел, еа съ чеаръ,
ноï съ череm.
воï съ черецї,
ії, еле съ чеаръ.

Тimпꙋл трекꙋт.

еꙋ съ фіꙋ черꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тimпꙋл преа трекꙋт.

еꙋ съ фіꙋ фост черꙋт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъч.

Dорimівꙋл de фацъ.

еꙋ ашіꙋ чере, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тімпѹл трекѹт.

еѹ аш҄ѣ фі черѹт, ш. м. д. ка ла 1. конжѹгъчіѹне.

Тімпѹл преа трекѹт.

еѹ аш҄ѣ фі фост черѹт, ш. м. д. ка ла 1. конжѹг.

Ꙟмпърътівѹл.

чере тѹ, ш. м. д.

Zікъмінтеле де а 3. конжѹгъчіѹне, каре ꙟнаінтеа сфършірії нефінітівѹлѹї де фацъ аѹ о сѹвжнтъ, се деосебеск чева ла конжѹгаре ꙟн тімпѹл де фацъ ал арътътівѹлѹї ші сѹпѹнътівѹлѹї ші ꙟн ꙟмпърътів, прекѹм:

Арътътівѹл де фацъ.

еѹ скріѹ,
тѹ скрії,
ел, еа скріе,
ної скріем,
воі скріецї,
ії, еле скріѹ.

Сѹпѹнътівѹл де фацъ.

еѹ съ скріѹ,
тѹ съ скрії,
ел, еа съ скріъ,
ної съ скріем,
воі съ скріецї,
ії, еле съ скріъ.

Ꙟмпърътівѹл.

скріе тѹ,
скріъ ел, еа,
скріем ної,
скріецї воі,
скріъ ії, еле.

Zікъmiнте спре denpindере ↑н конжѕгаре:

вaт, пacк, петрек, вѫnd, mѕлт, denpind, атinг, кок, deckid, кос, прiчен, ↑нчinг, креd, шерг, ажѕнг.

§. 47. Conjugatiunea IV. a formeĭ lucratýve.

Nефinітівѕл.

De фацъ. aѕzí ceaѕ̆ a aѕzí.
Тimп. трекѕт. фі aѕzіт ceaѕ̆ a фі aѕzіт.
Тimп. преа трекѕт. фі фост aѕzіт ceaѕ̆ a фі фост aѕzіт.

Пъртъшiтівѕл.

De фацъ. aѕzind.
Тimп. трекѕт. aѕzіт.
Тimп. преа трекѕт. фост aѕzіт.

Аръттівѕл de фацъ.

еѕ̆ aѕd,
те aѕzĭ,
ел, еа aѕde,
ноĭ aѕzím,
воĭ aѕzíцĭ,
іĭ, еле aѕd.

Тimпѕл преа трекѕт.

еѕ̆ aѕziám,
тѕ aѕziáĭ,
ел, еа aѕziá,
ноĭ aѕziám,
воĭ aѕziáцĭ,
іĭ, еле aѕziá (aѕziaѕ̆).

Тімпꙋл трекꙋт сімплꙋ.

еꙋ̆ аꙋzіїꙋ̆,
тꙋ аꙋzіші̆,
ел, еа аꙋzі́,
поі̆ аꙋzі́ръм,
воі̆ аꙋzі́ръці̆,
іі̆, еле аꙋzі́ръ.

Тімпꙋл преа трекꙋт компꙋс.

еꙋ̆ ам аꙋzіт, ш. м. d. ка ла 1. конжꙋгъчі̆ꙋне.

Тімпꙋл преа трекꙋт сімплꙋ.

еꙋ̆ аꙋzі́сем,
тꙋ аꙋzі́сеші̆,
ел, еа аꙋzі́се,
поі̆ аꙋzі́сем,
воі̆ аꙋzі́сеці̆,
іі̆, еле аꙋzі́се.

Тімпꙋл преа трекꙋт компꙋс.

еꙋ̆ ам фост аꙋzіт, ш. м. d. ка ла 1. конжꙋг.

Тімпꙋл віиторіꙋ̆.

еꙋ̆ воіꙋ̆ аꙋzі́, ш. м. d. ка ла 1. конжꙋгъчі̆ꙋне.

Тімпꙋл віиторіꙋ̆ трекꙋт I.

еꙋ̆ воіꙋ̆ фі аꙋzіт, ш. м. d. ка ла 1. конжꙋгъчі̆ꙋне.

Тімпꙋл віиторіꙋ̆ трекꙋт II.

еꙋ̆ воіꙋ̆ фі фост аꙋzіт, ш. м. d. ка ла 1. конжꙋг.

Сꙋпꙋпътівꙋл de фацъ.

еꙋ̆ съ аꙋd,
тꙋ съ аꙋzі̆,
ел, еа съ аꙋdъ,
поі̆ съ аꙋzі́м,
воі̆ съ аꙋzі́ці̆,
іі̆, еле съ аꙋdъ.

Тімпꙋл трекꙋт.

еꙋ съ фіꙋ аꙋzіт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тімпꙋл преа трекꙋт.

еꙋ съ фіꙋ фост аꙋzіт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋг.

Dорітівꙋл de фацъ.

еꙋ ашіꙋ аꙋzí, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тімпꙋл трекꙋт.

еꙋ ашіꙋ фі аꙋzіт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋгъчіꙋне.

Тімпꙋл преа трекꙋт.

еꙋ ашіꙋ фі фост аꙋzіт, ш. m. d. ка ла 1. конжꙋг.

Ꙟmпъратівꙋл.

аꙋzї тꙋ,
аꙋdъ ел, еа,
аꙋzím ної,
аꙋzíцї воï,
аꙋdъ ії, еле.

Ꙋнеле zікъmінте de а патра конжꙋгъчіꙋне, пріїmеск ꙟн тімпꙋл de фацъ ал аратътівꙋлꙋї сілава: „еск" сеаꙋ „ъск" ла трꙋпꙋл лор. Ачесте прекꙋm ші челе, че аꙋ о сꙋнжнтъ ꙟнаінтеа фіналꙋлꙋї нефінітівꙋлꙋї de фацъ, се deосебеск ла конжꙋгаре ꙟн тімпꙋл de фацъ ал аратътівꙋлꙋї, сꙋпꙋнътівꙋлꙋї, ші ꙟн ꙟmпъратів. прекꙋm:

Аратътівꙋл de фацъ.

еꙋ порнеск,	еꙋ окъръск,
тꙋ порнесчї,	тꙋ окъресчї.
ел, еа порнесче,	ел, еа окъресче,
ної порнім,	ної окържm,
воï порніцї,	воï окържцї,
ії, еле порнеск.	ії, еле окъръск.

еѹ сѹіѹ,
тѹ сѹї,
ел, еа сѹе,
поѣ сѹім,
воѣ сѹіцї,
ії, еле сѹе.

Сѹпѹпътівѹл de фацъ.

еѹ съ порнеск,
тѹ съ порнесчї,
ел, еа съ порнеаскъ,
поѣ съ порнім,
воѣ съ порніцї,
ії, еле съ порнеаскъ.

еѹ съ окъръск,
тѹ съ окъресчї,
ел, еа съ окъраскъ,
поѣ съ окърѫт,
воѣ съ окърѫцї,
ії, еле съ окъраскъ.

еѹ съ сѹіѹ,
тѹ съ сѹї,
ел, еа съ сѹїъ,
поѣ съ сѹім,
воѣ съ сѹіцї,
ії, еле съ сѹїъ.

Ѧтпъртівѹл.

порнесче тѹ,
порнеаскъ ел, еа,
порнім поѣ,
порніцї воѣ,
порнеаскъ ії, еле.

окъресче тѹ,
окъраскъ ел, еа,
окърѫт поѣ,
окърѫцї воѣ,
окъраскъ ії, еле.

сѹе сеаѹ сѹї тѹ,
сѹїъ ел, еа,
сѹім поѣ,
сѹіцї воѣ,
сѹїъ ії, еле.

Zікътiнте спре deпріndере ↑н конжугаре:

асвжрл, лунцеск,
акóпър, тулцътеск,
ес, плътеск,
фуг, рътъческ,
тор, сосеск,
су́фър, хотъръск,
deскóпър, ісвореск.
dореск.

§. 48. Despre conjugaţiunea dicamêntuluĭ cu pronumele personal postpus.

De мулте орĭ пронумеле персонал се постпуне zікътжнтулуĭ съў ↑н тоате модуріле, тімпуріле, нумереле ші персоанеле, фъръ съ пъцаскъ прін ачеа zікътжнтул о deосъбітъ мутаре. D. е. кжнт еў, кжнтасеші ту, съ фіъ фост кжнтат ел, ш. м. d.

Dаръ ↑н арътътівул тімпулуĭ трекут компус ші ал тімпулуĭ віиторіў, прекум ші ↑н dорітівул de фацъ ал zікътжнтулуĭ се постпуне ші zікътжнтул ажуторіал, прекум:

Арътътівул de фацъ.

кжнтат-ам еў,
кжнтат-аĭ ту,
кжнтат-аў ел, еа,
кжнтат-ам ноĭ,
кжнтат-ацĭ воĭ,
кжнтат-аў іĭ, еле.

Тімпъл віiторіў.

кжнта́-воiў еў,
кжнта́-веĭ тў,
кжнта́-ва ел, еа,
кжнта́-вом поĭ,
кжнта́-вецĭ воĭ,
кжнта́-вор iĭ, еле.

Доріті́въл de фацъ.

кжнта́-ашiў,	сеаў	кжнта́ре-ашiў еў,
кжнта́-аĭ	„	кжнтаре-аĭ тў,
кжнта́-ар	„	кжнтаре-ар ел, еа,
кжнта́-ам	„	кжнтаре-ам поĭ,
кжнта́-ацĭ	„	кжнтаре-ацĭ воĭ,
кжнта́-ар	„	кжнтаре-ар iĭ, еле.

§. 49. Despre conjugatĭunea dicamêntuluĭ cu adicamentul negatýv „nu“.

Ла ачест фелiў de конжўгъчĭўне есте de ҆ꙟн-съмнат:

1. Кўмкъ ꙟн лок de a doa персоанъ сінгўрітъ a ꙟмпърътівўлўĭ се ꙟнтребўінцеазъ нефінітівўл de фацъ лўкрътів, прекўм: нў кжнта́, нў тъче́, нў бате, нў аўzí.

2. Ꙟн тімпўріле, ꙟн каре zікътжнтўл ажўторіал се ꙟнчепе кў о сўнжнтъ, „нў“ леапъdъ „ў“, орĭ поате шi съ пъстреzе. D. e. еў н'ам тъкўт, сеаў еў нў ам тъкўт; еў н'оiў (ꙟн лок нў воiў) чере, сеаў еў нў оiў чере. Тотўшĭ ꙟн a doъ персоанъ тімпўлўĭ віiторіў се zіче: тў нў-ĭ, ꙟн лок: тў нў веĭ шi воĭ нў-цĭ, ꙟн лок: воĭ нў вецĭ.

3. Ꙟн челелалте тimпꙋрї dаръ се пꙋне azi-къmжнтꙋл „нꙋ“ неmꙋтат неmiжлочіт Ꙟnaintea zікъmжнтꙋлꙋї сеаꙋ̆ челꙋї ажꙋторіал. D. е. Еꙋ̆ нꙋ кжнт, еꙋ̆ нꙋ кжнтасеm, еꙋ̆ нꙋ воіꙋ̆ кжнта.

4. De се постпꙋне пронꙋmеле персонал zікъmжнтꙋлꙋї съꙋ̆, ръmжне azікъmжнтꙋл „нꙋ“ тот Ꙟnaintea zікъmжнтꙋлꙋї, dаръ шi zікъmжнтꙋл ажꙋторіал нꙋ се поате постпꙋне zікъmжнтꙋлꙋї. D. е. нꙋ кжнт еꙋ̆, н'аm кжнтат еꙋ̆, нꙋ воіꙋ̆ кжнта еꙋ̆.

5. Ꙟnaintea пъртъшітівꙋлꙋї Ꙟn лок „нꙋ“ се пꙋне „не“, шi се Ꙟmпреꙋнъ кꙋ zікъmжнтꙋл Ꙟнтр'ꙋн кꙋвжнт. D. е. нефъкжнd, нефiind, нефъкꙋт, нелъꙋdат.

§. 50. Conjugatĭunea reducatýva.

Nефiнiтiвꙋл.

Tiмпꙋл de фацъ.

a mъ
a те
a се
a не
a въ
a се } бꙋкꙋрà.

Tiмпꙋл трекꙋт.

a mъ фi бꙋкꙋрат, ш. m. d.

Пъртъшiтiвꙋл de фацъ.

бꙋкꙋржнdꙋ-mъ,
бꙋкꙋржнdꙋ-те,
бꙋкꙋржнdꙋ-се,
бꙋкꙋржнdꙋ-не,
бꙋкꙋржнdꙋ-въ,
бꙋкꙋржнdꙋ-се.

Тімпуріле трекуте ліпсеск.

Аръттътівул de фацъ.

еў мъ бу́кур, сеаў бу́куру-мъ еў,
ту те бу́курї,
ел, еа се бу́куръ,
ної не букуръм, сеаў букуръму-не ної,
вої въ букура́цї,
ії, еле се букуръ.

Тімпул кам трекут.

еў мъ букурам, ш. м. d.

Тімпул трекут сімплу.

еў мъ букураіў, ш. м. d.

Тімпул трекут компус.

еў м'ам букурат	сеаў	букурату-м'ам еў,
ту те-аї букурат	„	букурату-те-аї ту,
ел, еа с'аў букурат	„	букурату-с'аў ел, еа,
ної не-ам букурат	„	букурату-не-ам ної,
вої в'ацї букурат	„	букурату-в'ацї вої,
ії, еле с'аў букурат	„	букурату-с'аў ії, еле.

Тімпул преа трекут сімплу.

еў мъ букурасем, ш. м. d.

Тімпул преа трекут компус.

еў м'ам фост букурат, ш. м. d.

Тімпул віторіў.

еў мъ воіў букура	сеаў	букура-мъ-воіў еў,
ту те веї букура	„	букура-те-веї ту,
ел, еа се ва букура	„	букура-се-ва ел, еа,
ної не вом букура	„	букура-не-вом ної,
вої въ вецї букура	„	букура-въ-вецї вої,
ії, еле се вор букура	„	букура-се-вор ії, еле.

Тіmпȣл віiторіŭ трекȣт I.

еŭ mъ воiŭ фі бȣкȣрат, ш. m. d.

Тіmпȣл віiторіŭ трекȣт II.

еŭ mъ воiŭ фі фост бȣкȣрат, ш. m. d.

Сȣпȣпътівȣл de фацъ.

еŭ съ mъ бȣ́кȣр, ш. m. d.

Тіmпȣл трекȣт.

еŭ съ mъ фі бȣкȣрат, ш. m. d.

Тіmпȣл преа трекȣт.

еŭ съ mъ фі бȣкȣрат, ш. m. d.

Dорітівȣл de фацъ.

еŭ m'ашiŭ бȣкȣра	сеаŭ	бȣкȣра-m'ашiŭ еŭ,
тȣ те-аĭ бȣкȣра	„	бȣкȣра-те-аĭ тȣ,
ел, еа с'ар бȣкȣра	„	бȣкȣра-с'ар ел, еа,
ноĭ не-аm бȣкȣра	„	бȣкȣра-не-аm ноĭ,
воĭ в'ацĭ бȣкȣра	„	бȣкȣра-в'ацĭ воĭ,
iĭ, еле с'ар бȣкȣра	„	бȣкȣра-с'ар iĭ, еле.

Тіmпȣл трекȣт.

еŭ m'ашiŭ фі бȣкȣрат, ш. m. d.

Тіmпȣл преа трекȣт.

еŭ m'ашiŭ фі фост бȣкȣрат, ш. m. d.

Ꙟmпърътівȣл.

бȣкȣръ-те тȣ,
бȣкȣре-се ел, еа,
бȣкȣрѣmȣ-не ноĭ,
бȣкȣрáцĭ-въ воĭ,
бȣкȣре-се iĭ, еле,

Ꙟ п с ъ m п а р е. Zікъmінтеле: mъ рог ші mъ тем, mъкар къ се конжȣгъ dȣпъ форmа ръdȣкътівъ, тотȣшĭ аŭ Ꙟпсъmнъnцъ лȣкрътівъ.

§. 51. Conjugatĭunea patýmitýva.

Форma конжꙋгъчiꙋнiĭ пътimiтiве есте черкꙋскрiсъ, аdекъ се dескрiе прiн zікъmжнтꙋл ажꙋторiал „а фi“ шi прiн пъртъшiтiвꙋл тimпꙋлꙋĭ трекꙋт, каре dаръ се трътеаzъ ка ꙋн ꙟсꙋшiтiв, прiĭmind тꙋтъpiле кꙋвенiте але ценꙋлꙋĭ шi але нꙋmърꙋлꙋĭ. прекꙋm d. е. лъꙋdат, лъꙋdатъ, лъꙋdацĭ, лъꙋdате.

Nефiнiтiвȣл.

De фацъ.	фi сеаꙋ̆ а фi	лъꙋdат, лъꙋdатъ, лъꙋdацĭ, лъꙋdате.
Тimп. трекꙋт.	фi фост сеаꙋ̆ а фi фост	

Пъртъшiтiвȣл.

De фацъ.	фiind лъꙋdат, лъꙋdатъ, лъꙋdацĭ, лъꙋdате.
Тimп. трекꙋт.	лъꙋdат, лъꙋdатъ, лъꙋdацĭ, лъꙋdате.

Аратътiв de фацъ.

Nꙋmърꙋл сiнгꙋрiт.

еꙋ̆ сжнт	лъꙋdат, лъꙋdатъ.
тꙋ ештĭ	
ел, еа есте	

Nꙋmърꙋл ꙟmꙋлцiт.

неĭ сжнтеm	лъꙋdацĭ, лъꙋdате.
воĭ сжнтецĭ	
iĭ, еле сжнт	

Тімпȣл кат трекȣт.

Nȣмърȣл сінгȣріт.

еȣ ерам
тȣ ераї
ел, еа ера

лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣмърȣл Ꙟнмȣлціт.

ноï ерам
воï ераціï
ïï, еле ера

лъȣdаці, лъȣdате.

Тімпȣл трекȣт сімплȣ.

Nȣмърȣл сінгȣріт.

еȣ фȣïȣ сеаȣ фȣсеïȣ
тȣ фȣшï „ фȣсешï
ел, еа фȣ „ фȣсе

лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣмърȣл Ꙟнмȣлціт.

ноï фȣрът сеаȣ фȣсем
воï фȣръціï „ фȣсеціï
ïï, еле фȣръ „ фȣсе

лъȣdаці, лъȣdате.

Тімпȣл трекȣт компȣс.

Nȣмърȣл сінгȣріт.

еȣ ам фост сеаȣ фост-ам еȣ
тȣ аï фост „ фост-аï тȣ
ел, еа аȣ фост „ фост-аȣ ел, еа

лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣмърȣл Ꙟнмȣлціт.

ноï ам фост сеаȣ фост-ам ноï
воï аціï фост „ фост-аціï воï
ïï, еле аȣ фост „ фост-аȣ ïï, еле

лъȣdаці, лъȣdате.

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

Nумърул сінгуріт.

еў фусесе́т	лъудат, лъудатъ.
ту фусесе́шї	
ел, еа фусе́се	

Nумърул ꙟмулціт.

поѝ фусесе́т	лъудаці, лъудате.
воѝ фусесе́цї	
ії, еле фусе́се	

Тімпȣл віїторіў.

Nумърул сінгуріт.

еў воіў фі	сеаў фі-воіў еў	лъудат, лъудатъ.
ту веѝ фі	„ фі-веѝ ту	
ел, еа ва фі	„ фі-ва ел, еа	

Nумърул ꙟмулціт.

поѝ вот фі	сеаў фі-вот поѝ	лъудаці, лъудате.
воѝ веції фі	„ фі-вецї воѝ	
ії, еле вор фі	„ фі-вор ії, еле	

Тімпȣл віїторіў трекȣт.

Nумърул сінгуріт.

еў воіў фі фост	лъудат, лъудатъ.
ту веѝ фі фост	
ел, еа ва фі фост	

Nумърул ꙟмулціт.

поѝ вот фі фост	лъудаці, лъудате.
воѝ вецї фі фост	
ії, еле вор фі фост	

Сѫпѫпътівѫл de фацъ.

Nѹтърѹл сінгѹріт.

еѹ съ фіїѹ тѹ съ фіі ел, еа съ фіъ	лъѹdат, лъѹdатъ.

Nѹтърѹл ⱡпмѹлціт.

ноі съ фім воі съ фіці ії, еле съ фіъ	лъѹdаці, лъѹdате.

Тімпѫл трекѫт.

Nѹтърѹл сінгѹріт.

еѹ съ фіїѹ фост тѹ съ фіі фост ел, еа съ фіъ фост	лъѹdат, лъѹdатъ.

Nѹтърѹл ⱡпмѹлціт.

ноі съ фім фост воі съ фіці фост ії, еле съ фіъ фост	лъѹdаці, лъѹdате.

Dорітівѫл de фацъ.

Nѹтърѹл сінгѹріт.

еѹ ашіѹ фі сеаѹ фі-ашіѹ еѹ тѹ аі фі сеаѹ фі-аі тѹ ел, еа ар фі сеаѹ фі-ар ел, еа	лъѹdат, лъѹdатъ.

Nѹтърѹл ⱡпмѹлціт.

ноі ам фі сеаѹ фі-ам ноі оі аці фі сеаѹ фі-аці воі ії, еле ар фі сеаѹ фі-ар ії, еле	лъѹdаці, лъѹdате.

Тimпȣл трекȣт.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

іȣ аші̆ȣ фі фост тȣ аї фі фост ел, еа ар фі фост	лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣmърȣл Ꙟmѹлціт.

ної ат фі фост вої аці фі фост ії, еле ар фі фост	лъȣdаці, лъȣdате.

Ꙟmпърътівȣл.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

фії тȣ фіъ ел, еа	лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣmърȣл Ꙟmѹлціт.

фіm ної фіці вої фіъ ії, еле	лъȣdаці, лъȣdате.

§. 52. Conjugatĭunea dicamintelor nepersonale.

Zікъmінтеле неперсонале кіар аша се конжȣгъ, ка челе персонале тотȣші̆ кȣ ачеа deосъбіре, къ нȣmаї Ꙟн а тріеа персоанъ а нȣmърȣлȣї сінгȣріт dаръ фъръ пронȣme сѫнт Ꙟнтребȣінцате прекȣm:

Nefinitivul.

De фацъ.	пinце сеаў а пinце.
Тimпул трекут.	фi сеаў а фi пinc.
Тimп. преа трекут.	фi фост сеаў а фi фост пinc.

Пъртъшiтiвул.

De фацъ.	пinгѫnd.
Тimпул трекут.	пinc.
Тimп. преа трекут.	фост пinc.

Арътътiвул de фацъ.

пinце.

Тimпул кат трекут.

пinцеá.

Тimпул трекут сimплу.

пince.

Тimпул трекут компус.

аў пinc.

Тimпул преа трекут сimплу.

пincéce.

Тimпул преа трекут компус.

аў фост пinc.

Тimпул вiiторiў.

ва пinце.

Тimпул вiiторiў трекут I.

ва фi пinc.

Тimпул вiiторiў трекут II.

ва фi фост пinc.

Супупътiвул.

De фацъ.	съ пinгъ.
Тimпул трекут.	съ фiъ пinc.
Тimп. преа трекут.	съ фiъ фост пinc.

Dорітівꙋл.

De фацъ.	ар нінце, сеаꙋ нінце-ар, сеаꙋ нінцере-ар.
Тімпꙋл трекꙋт.	ар фі нінс.
Тімп. преа трекꙋт.	ар фі фост нінс.

Ѧмпърътівꙋл.

нінгъ.

Ѧнсъмнаре 1. Шi zікъмінтеле персонале се пот ѧнтребꙋінца ка неперсонале ѧн форма редꙋкътівъ. D. е. се каde, се поате, се аꙋde.

Ѧнсъмнаре 2. Zікъмѫнтꙋл „а требꙋі“ се поате ѧнтребꙋінца ка неперсонал ші ка персонал. D. е. требꙋе съ фачі, орі требꙋі съ фачі; аꙋ требꙋіт съ віі, орі аі требꙋіт съ віі.

§. 53. Dicaminte neregularie.

Zікъмінтеле нерегꙋларіе се deосъбеск ла конжꙋгаре dела челе регꙋлате нꙋмаі ѧн тімпꙋл de фацъ ал аръттівꙋлꙋі ші ал сꙋпꙋнътівꙋлꙋі ѧн ѧмпъръттів, ші ꙋнеле ѧн пъртъшітівꙋл de фацъ, ші сѫнт ꙋрмъторіеле dін челе маі ѧнсъмнате:

Ла 1. конжꙋгъчіꙋне: іаꙋ, лꙋá, лꙋат.

Аръттівꙋл de фацъ.

еꙋ іаꙋ,	ноі лꙋъм,
тꙋ іаі,	воі лꙋаці,
ел, еа іа,	ії, еле іаꙋ.

Сꙋпꙋнътівꙋл de фацъ.

еꙋ съ іаꙋ,	ноі съ лꙋъм,
тꙋ съ іаі	воі съ лꙋаці,
ел, еа съ іае,	ії, еле съ іае.

Ꙟтпърътів.

іа ту,	лѹът воі,
іае ел, еа,	луаці воі,
	іае ii, еле.

Ꙟнсътпаре. Прекум ла челелалте zікътінте аша ші ла челе перегулате ꙟн локул ꙟтпърътівулуі се поате пуне супунътівул.

2. тжнжнк, тжнкá, тжнкат.

Аръттівул de фацъ.

еѹ тжнжнк сеаѹ тжнк,
ту тжнжнчі сеаѹ тжнчі,
ел, еа тжнжнкъ сеаѹ тжнкъ,
воі тжнкъм,
воі тжнкаці,
ii, еле тжнжнкъ сеаѹ тжнкъ.

Супунътівул de фацъ.

еѹ съ тжнжнк сеаѹ съ тжнк,
ту съ тжнжнчі сеаѹ съ тжнчі,
ел, еа съ тжнжнче сеаѹ съ тжнче,
ноі съ тжнкъм,
воі съ тжнкаці,
ii, еле съ тжнжнче сеаѹ съ тжнче.

Ꙟтпърътівул.

тжнжнкъ сеаѹ тжнкъ ту,
тжнжнче сеаѹ тжнче ел, еа.
тжнкжм воі,
тжнкаці воі,
тжнжнче сеаѹ тжнче ii, еле.

3. усук, уска, ускат.

Аръттівȣл de фацъ.

еў ꙋсꙋк сеаў ꙋск,
тꙋ ꙋсꙋчї сеаў ꙋсчї,
ел, еа ꙋсꙋкъ сеаў ꙋскъ,
поï ꙋскът,
воï ꙋскъцї,
ïï, еле ꙋсꙋкъ сеаў ꙋскъ.

Сȣпȣпътівȣл de фацъ.

еў съ ꙋсꙋк сеаў съ ꙋск,
тꙋ съ ꙋсꙋчї сеаў съ ꙋсчї,
ел, еа съ ꙋсꙋче сеаў съ ꙋсче,
поï съ ꙋскът,
воï съ ꙋскацї,
ïï, еле съ ꙋсꙋче сеаў съ ꙋсче.

Ꙟпъртівȣл.

ꙋсꙋкъ тꙋ сеаў ꙋскъ тꙋ,
ꙋсꙋче ел, еа сеаў ꙋсче ел, еа,
ꙋскът поï,
ꙋскацї воï,
ꙋсꙋче ïï, еле сеаў ꙋсче ïï, еле.

4. тжп, тжпа́, тжпат.

Аръттівȣл de фацъ.

еў тжп сеаў тжіў,
тꙋ тжпї сеаў тжї,
ел, еа тжпъ,
поï тжпът,
воï тжпацї,
ïï, еле тжпъ.

Сȣпȣпътівȣл de фацъ.

еў съ тжп сеаў съ тжіў,
тꙋ съ тжпї сеаў съ тжї,
ел, еа съ тже,

поĭ съ мжнъм,
воĭ съ мжнацĭ,
іĭ, еле съ мже.

Ꙟмпърътівȣл.

мжнъ тȣ,
мже ел, еа,
мжнъм поĭ,
мжнацĭ воĭ,
мже іĭ, еле.

Ла 2. конжȣгъчїȣне: 1. мжн, мжне́, мас; ръмжн, ръмжне́, ръмас, тотȣна се конжȣгъ прекȣм:

Арътътівȣл де фацъ.

еȣ̆ мжн сеаȣ̆ мжїȣ,
тȣ мжĭ,
ел, еа мжне,
поĭ мжне́м,
воĭ мжне́цĭ,
іĭ, еле мжн.

Сȣпȣнътівȣл де фацъ.

еȣ̆ съ мжн сеаȣ̆ съ мжїȣ,
тȣ съ мжĭ,
ел, еа съ мжїъ,
поĭ съ мжнем,
воĭ съ мжнецĭ,
іĭ, еле съ мжїъ.

Ꙟмпърътівȣл.

мжĭ тȣ,
мжїъ ел, еа,
мжнем поĭ,
мжнецĭ воĭ,
мжїъ іĭ, еле.

Пъртъшітівꙋл de фацъ.

тжind.

2. ціп, ціпé, ціпꙋт.

Аръттівꙋл de фацъ.

еꙋ ціп сеаꙋ ціїꙋ,
тꙋ ціі,
ел, еа ціпе,
поі ціпет,
воі ціпеці,
іі, еле ціп.

Сꙋпꙋпътівꙋл de фацъ.

еꙋ съ ціп сеаꙋ съ ціїꙋ,
тꙋ съ ціі,
ел, еа съ ціїъ,
поі съ ціпет,
воі съ ціпеці,
іі, еле съ ціїъ.

Ꙟтпърътівꙋл.

ціпе тꙋ,
ціъ ел еа,
ціпет поі,
ціпеці воі,
ціїъ іі, еле.

Пъртъшітівꙋл de фацъ.

ціind.

Ла 3. копжꙋгъчіꙋпе: пꙋп, пꙋпе, пꙋс; спꙋп, спꙋпе, спꙋс; depꙋп, depꙋпе, depꙋс ші челелалте але лꙋі компꙋсе сеаꙋ detpace zікъtinte се копжꙋгъ аша:

Арътътівѹл de фацъ.

еѹ пѹн сеаѹ пѹіѹ,
тѹ пѹї,
ел, еа пѹне,
ноі пѹнем,
воі пѹнеці,
ії, еле пѹн.

Сѹпѹпътівѹл de фацъ.

еѹ съ пѹн сеаѹ съ пѹіѹ,
тѹ съ пѹї,
ел, еа съ пѹїъ,
ноі съ пѹнем,
воі съ пѹнеці,
ії, еле съ пѹїъ.

Ѫмпърътівѹл.

пѹне тѹ,
пѹїъ ел еа,
пѹнем ноі,
пѹнеці воі,
пѹїъ ії, еле.

Пъртъшітівѹл de фацъ.

пѹind.

2. Ziкъmintеле „а фаче", „а dѹче", „а ziче" сѫнт перегѹларіе нѹмаї ѫn а doа персоанъ сінгѹрітъ а ѫmпърътівѹлѹї, фiind къ се ziче: фъ, dѹ, zi.

3. Ѫn лок: „ѹчid" съ поте ziче: „ѹчіт", ші ѫn пъртъшітівѹл de фацъ се ѫнтребѹinцеазъ „ѹчiгѫnd" сеаѹ „ѹчеzѫnd".

Ла 4. конжѹгъчіѹне: 1. віn, вені, вініт.

###Арътътівѕл de фацъ.

еѕ він сеаѕ віѕ,
тѕ вії,
ел, еа віне,
ноі венім,
воі веніці,
ії, еле він.

Сѕпѕпътівѕл de фацъ.

еѕ съ він сеаѕ съ віѕ,
тѕ съ вії,
ел, еа съ віїъ,
ноі съ венім,
воі съ веніці,
ії, еле съ віїъ.

Імперътівѕл.

вінъ сеаѕ віно тѕ,
віїъ ел, еа,
венім ноі,
веніці воі,
віїъ ії, еле.

Пъртъшітівѕл de фацъ.

венінd сеаѕ віінd.

2. піер, перí, періт.

Арътътівѕл de фацъ.

еѕ пієр сеаѕ пієіѕ,
тѕ пієрі сеаѕ пієі,
ел, еа пієре,
ноі перім,
воі періці,
ії, еле пієр.

Сꙋпꙋпътівꙋл de фацъ.

еꙋ̆ съ піер сеаꙋ̆ съ піеіꙋ̆,
тꙋ съ піері̆ сеаꙋ̆ съ піеі̆,
ел, еа съ пієаръ сеаꙋ̆ съ піеі̆ъ,
ноі̆ съ перім,
воі̆ съ періці̆,
іі̆, еле съ пієаръ сеаꙋ̆ съ піеръ.

Ꙟпъръ тівꙋл.

піері̆ сеаꙋ̆ піеі̆ тꙋ,
піеръ сеаꙋ̆ піеі̆ъ ел, еа,
перім ноі̆,
періці̆ воі̆,
пієаръ сеаꙋ̆ піеі̆ъ іі̆, еле.

Прекꙋм zікъмінтꙋл: „а пері" се конжꙋгъ ші zікъмінтеле сар, сърі, сьріт; ші ръсар, ръсърі, ръсъріт. D. е.

Арътътівꙋл de фацъ.

еꙋ̆ сар сеаꙋ̆ саіꙋ̆,
тꙋ сарі̆ сеаꙋ̆ саі̆,
ел, еа саре ш. м. d.

§. 54. Despre dicamintele scadĭetýve si abundatýve.

Ла zікъмінтеле нерегꙋларіе съ пот нꙋмъра ші zікъмінтеле скъzътіве ші абꙋndътіве.

Скъzътіве zікъмінте сꙟнт ачеле, каре аꙋ̆ нꙋмаі̆ ꙋнеле din ordinapіеле modꙋрі̆, тімпꙋрі̆ ші пер-

соапе. Ꙟн пърціле ноастре урматоаріеле zікътінте скъzътіве сжнт маї ꙟнтребуінцате.

Ꙟмпъргътівул.

1. еапкъ аdекъ каутъ.
2. аїdе „ мерџї ту,
   аidem „ мерцем воï,
   аideцї „ мерцецї воï.

Zікъмінте абунdътіве се нумеск ачеле, каре респінкъ ачеашї сътпанцъ ꙟн фелїуріте кіпурї. D. е.

Аръгътівул de фацъ.

еў воеск, сеаў воіў, сеаў вроеск, сеаў вреў,
ту воештї, сеаў вроештї, сеаў вреї,
ел, еа воеште, сеаў вроеште, сеаў вре,
ноï воім, сеаў вроім, сеаў врем,
воï воіцї, сеаў вроіцї, сеаў врецї.
ії, еле воеск, сеаў вроеск, сеаў вреў,
шï аша пріп челелалте тімпурї.

Cap al sieptele.

Adicamentul.

§. 55. Definitiunea si empartirea adicamintelor.

Azікътжнтул есте ун фелїў de кувжнт, кареле шербеште спре маї акурата хотържре а zікътжнтулуї шї кжте оdатъ шї а ꙟпсушітівулуї шї а azікътжнтулуї. D. е. шї чел маї ꙟнцелепт от поате къdé аdесе ꙟн ръгъчірї. Ꙟн пропусъчїунеа ачеаста „маї“ шї „аdесе“ сжнт azікъмінте.

Azікъminтеле сжnт 1. ръdъчinале, аdекъ каре nꙋ сжnт формате dела алте кꙋвinте. D. е. ерї mжne, ꙋnde, кжnd; ал 2. dedꙋсе, аdекъ формате dела челелалте фелїꙋрї de кꙋвinте. D. е. фꙋріш, domneшtе, ꙋржт ш. а. Ал 3. черкꙋ-скрісе, dеакъ прin маї mꙋлте кꙋвinте de алт фелїꙋ се респікъ ꙟnсъmnжnца azікъmжnтꙋлꙋї. D. е. ꙟnтрꙋ аdевър, кꙋ греꙋ, кътъ стжnга.

§. 56. Ensemnatiele adicamintelor.

Ꙟn прівinца ꙟnсъmnъчїꙋnї сжnт ꙋrmътоарїеле класе de azікъminте: 1. azікъminте ꙟnтребътіве, прекꙋm: ꙋnde? de ꙋnde? пжnъ ꙋnde? пе ꙋnde? оаре ꙋnde? кжnd? de кжnd? оаре кжnd? пънъ кжnd? кжт? ꙟn кжт? кꙋ кжт? de кжте орї? кꙋm? кꙋm dаръ? оаре? аꙋ nꙋ? nꙋ кꙋmва? ꙟn котро? пънъ ꙟnкотро? ш а.

2. Azікъminте тimпꙋрале, прекꙋm: ерї, алалтъерї, deꙋnъzї, azї сеаꙋ астъzї, mжne, поїmжne, ꙟndeсаръ, а саръ, decdemineaцъ, demineaцъ, amiazъzї, zіоа, nоаптеа, an, anцърц, odinіоаръ, odатъ, nічї odатъ, кжте odатъ, алтъdатъ, ꙟndатъ, пе лок, пешin, авеа, акꙋ́, акꙋ́ш, акꙋm, акꙋmа, amꙋ́, amꙋшї, тот deаꙋnа, nꙋрꙋреа, maї nainте, ꙟnainте, пжnъ кжnd, nꙋцin, mꙋлт, adeсе, adeсе орї, еаръ, еаръшї, атꙋnчї, атꙋnчеа, de mꙋлт, de demꙋлт ш. а.

3. Azікъminте локале ла ꙟnтребареа ꙋnde? прекꙋm: ічї, аічї, кіар аіче, колé, аколé, кіар аколé, колó аколó, орї ꙋnde, вер ꙋnde, mъкар ꙋnde, ꙋndeва, претꙋтindene, аіꙋре, nікъіереа, nікъірї, ꙟnnainте, dinainте, ꙟndъръпт, din dъръпт, ꙟnапої, dinапої, de парте, апроапе, алътꙋреа, deаdреаптъ, deастжnга, сꙋс, жос, ꙟn лъꙋnтрꙋ, афаръ, de асꙋпра, de deсꙋпт ш. а.

Ла ꙟтребареа: de ȣnde? прекȣm: de ічї, de аічї, кіар de вічї ш. m. d.

Ла ꙟтребареа: ꙟ котро́? ꙟкоаче, ꙟтр'а коаче, ꙟтр'аколо, ꙟтр'аіȣра, орї ꙟкотро, ꙟкотрова, ꙟаноіȣ̆, ꙟ сȣс, ꙟdъръпт ш. а.

4. Аzікъmінте mоdале каре аратъ, ꙟ че кіп есте сеаȣ̆ се фаче чева, прекȣm: кȣmва, dȣпъ кȣm, mъкар кȣm, орї кȣm, кам, аша, алmінтреле, кам алmінтреле, асеmене, кіар, абеа, dебеа, аневое, лесне, біне, бінешор, ръȣ̆, репеdе, ꙟчет, ꙟчетінел, кътінел, таре, търінел, mереȣ̆, облȣ, de олак, de арост, кȣ църꙖіта, кȣ ръdіката, кȣ бінішор, пе џос, къларе, бърбътеште, ꙟцеленцеште, ꙟ кȣрmеzішіȣ̆, de а кȣрmеzішіȣ̆, de а репеzішіȣ̆, џеаба, џеаба сȣрdа, ꙟzъdар, ꙟdешерт, некоптеніт, некȣрmат, de mіраре, dін кіар, асеmене, гата, костішїȣ̆, фȣрішіȣ̆, de фрȣнте, de mіꙖлок, de грабъ, de ісправъ, dеосъб ш. а.

5. Аzікъmінте афірmътіве ші негътіве, прекȣm: аша, dар, dаръ, аша dар, ꙟтокmаї, поате, поате фі, веzї біне, ꙟтрȣ аdевър, несmінтіт, кіар, аша ш. m. d. Ба, нȣ, ба нȣ, нȣ аша, нічї, кȣm, нічї dекȣm, нічї кꙖт, нічї оdатъ, німік, німікъ, кȣ греȣ̆, кȣ аневое, ш. m. d.

6. Аzікъmінте асъmꙖнътіве ші лъmȣрътіве, прекȣm: ꙟтр'атꙖта, алmінтреле, алткȣm нȣ алmінтреле, dекꙖт, аша, прекȣm, mаї алес, mаї вꙖртос, mаї mȣлт, фоарте, dекꙖт, алтфеліȣ̆, аdекъ, кȣm, прекȣm ш. m. d.

ꙟсъmnаре. Ȣнеле dін аzікъmінте се пот скъріі.
D. е. біне, mаї біне, преа біне, фоарте біне, кȣ тотȣл біне.

Cap al optule.

Prepusetĭunea.

§. 57. Definitĭunea si empartirea prepusetĭunilor.

Препꙋсъчїꙋnea аратъ прin ажꙋторїꙋл zікътꭍnтꙋлꙋї реферinцеле кꙋвinтелор ꭍnтре cine. D. е. фрателе теꙋ аꙋ терс ꭍn кꭍтп. Аічї препꙋсъчїꙋnea „ꭍn“ аратъ, ꭍn че реферinцъ сꭍnт сꙋбстаntівеле: фрателе шi кꭍтп.

Препꙋсъчїꙋnіле се ꭍnпарт ꭍn deспърцівере шi ꭍn nedeспърцівере. Deспърцівере сꭍnт ачеле, каре се скріꙋ deосъбіт de кꙋвꭍnтꙋл, ꭍnnaintea кърꙋїа се пꙋn. D. е. ꭍn гръdinъ, асꙋпра теа.

Din препꙋсъчїꙋnіле nedeспърцівере ꙋnіте чер а doa, іар алтеле а патра къdере а кꙋвꭍnтꙋлꙋї, кꙋ каре сꭍnт ꭍn реферinцъ.

А doa къdере чер ꙋтътоарїеле препꙋсъчїꙋnї, каре dаръ сꭍnт компꙋсе:

ꭍnпрежꙋрꙋл,
ꭍnлъꙋnтрꙋл,
ꭍndрептꙋл,
асꙋпра,
deасꙋпра,
ꭍnпротіва,
ꭍnaintea,
ꭍnnапоїа,
ꭍnпрежта,
ꭍn контра.

D. е. ꭍnпрежꙋрꙋл пътꭍnтꙋлꙋї, асꙋпра оатеnілор.

Ꙟn лок de пронꙋmеле персоnал се пꙋnе кꙋ ачесте препꙋсъчїꙋnї пронꙋmеле пошъzътiв ла челе трїї de'nтъї de џенꙋл бърбътеск, еаръ ла челелалте de џенꙋл фемееск. D. е. ꙟnпрежꙋрꙋл mеꙋ̆, асꙋпра mеа.

Препꙋсъчїꙋnїле, каре чер а патра къdере, сꙟnт ꙋрmътоарїеле: апроапе de, афаръ de, de, dела, din, ꙟnтрꙋ, dinтре, dеспре, dinкоаче de, dinколо de, de парте de, de кътръ, dꙋпъ, кътръ, кꙋ, лꙟnгъ, ка пꙟ-nъ, пꙟn, пinтре, пре, пе, пре'n, пе'nтрꙋ, престе, пeсте, спре, сꙋб, сꙋпт, фъръ, фъръ de, ꙟn, ꙟn-тре, ꙟnтрꙋ, ꙟnпреꙋnъ кꙋ.

Препꙋсъчїꙋnїле nеdеспърцiбере сꙟnт ачеле, каре се компꙋn кꙋ алте кꙋвiнте. Челе mаї ꙟnтре-бꙋiнцате препꙋсъчїꙋnї nеdеспърцiбере сꙟnт:

а	d. е.	а-бат,
аd	„	аd-ꙋn,
dе	„	dе-dꙋк,
dес	„	dес-фак,
ръ	„	ръ-dꙋк,
ръс	„	ръс-торn,
кꙋ	„	кꙋ-лег,
кꙋn	„	кꙋn-dꙋк,
ꙟn	„	ꙟn-пiнг,
ꙟnтрꙋ	„	ꙟnтрꙋ-dꙋк,
пре	„	пре-пꙋn,
сꙋ	„	сꙋ-пꙋn,
про	„	про-dꙋк,
сꙋб	„	сꙋб-скрiꙋ̆,
стръ	„	стръ-бат,
тръ	„	тръ-dаꙋ̆.

Cap al noale.

Legatývul.

§. 58. Definitiunea si empartirea legatývuluĭ.

Легътівул есте кувжнт, пріп каре се леагъ ꙟнтре сіне атжт кувінте, кжнт ші пропусъчіуні.

Кувінтеле легътіве сжнт dупъ ꙟнсъмпареа лор de уnспрезече феліурі, adекъ:

1. Ꙟмпреунътіве, прекум: шi, прекум шi, атжт-кжт, ну нумаї-чi шї, парте-парте, акум-акум, шi-шi, ну нумаї-чi, ꙟнкъ ш. а.

2. Deспреунътіве, прекум: аў-аў, сеаў-сеаў, орї-орї, вер-вер, нічї-нічї, ш. м. d.

3. Коndiчiуnале, прекум: deакъ, ꙟнкжт, атжт, de, de ну, ну, ш. а.

4. Ꙟнвоітіве, прекум: мъкар къ-тотушіў, de шi-тот ну, ку тоате къ, орї кжт, вреї кжт ш. а.

5. Тімпурале, прекум: ꙟнаінте de че, dупъ че, кжnd, пжнъ кжnd, de кжте орї, ꙟndатъ че ш. а.

6. Каусале, прекум: къ къчї, фiind къ, пентру къ, dупъ че, бунеоаръ къ, de оаре че ш. а.

7. Контраріетіве, прекум: ꙟнсъ, dар, dаръ, еаръ, тотушіў, ку тоате ачесте, dар' апоі ш. а.

8. Ꙟнкіетіве, прекум: аша dаръ, deчї dаръ, dрепт ачеа, dрепт каре ш. а.

9. Цінтітіве сеаў пъzуітіве, прекум: съ, съ ну, ка съ, ка съ ну, пентру ка съ, нічї съ ш. а.

10. Асъмжнътіве, прекум: ка кжnd, прекум, аша ка, кіар, аша ка ш. а.

11. Есплікътіве, прекум: adекъ, прекум, ануме, ш. а.

Cap al diécele.

Sýmtitývul.

§. 59. Definitĭunea sýmtitývuluĭ.

Сімціт̆івеле сжнт ніште кꙋвінте, сеаꙋ маĭ біне zic, сжнт ніште тонꙋрĭ, каре се продꙋк ла о сімціре плакꙋтъ сеаꙋ неплъкꙋтъ ші фъръ воеа ворбіторіꙋлꙋĭ. D. е.

Ла ржс: ха! ха! ха!
Ла dꙋрере: ах! оф! ваĭ! ваĭло!
Ла мірапе: а! ах! вре! бре! бре! мъ! мъ! мъ!
Ла dорінцъ: ах! ах!

Се обічнꙋеште е се ԉнсъмна сжмціреа ші прін алте кꙋвінте. D. е. ваĭ de mine, амар! амар! съракꙋл de mine!

Се пꙋтъръ ла сжмцітіве ші алте кꙋвіінцеле, каре се формеаzъ прін імітаре тонꙋлꙋĭ лꙋкрꙋрілор. D. е.

de клопоте: бам, бам, бам;
de ловітꙋръ: жꙋп, жꙋп, жꙋп;
de сонꙋл пꙋшчіĭ: піф, паф, пꙋф;
de стрігареа чоареĭ: кар, кар, кар, ш. а.

Taĭatur'a a do'a.

Compunementul.

§. 60. Definitĭunea compunementuluĭ.

Спре а пꙋте фаче куцетъріле ноастре кꙋноскꙋте алтора, нꙋ есте dестꙋл а ԉнтребꙋінца кꙋвінте потрівіте; чі требꙋе ачесте ші а-ле ꙋні dꙋпъ фіреа кꙋцетърії ноастре. D. е. еꙋ терце мжне

ꙟтпрежта пъріпте меꙋ. Ачесте кꙋвіпте сꙟпт фъръ ꙟпцелес, пептрꙋ кꙋ пꙋ сꙟпт ꙋпіте ꙟптр'ꙋп кіп кꙋвіінчїос; капътъ dаръ ꙟпцелес, dеакъ ле ꙋпім, прекꙋм: еꙋ воіꙋ мерџе мꙟпе ꙟпаіптеа пъріпціелор меї.

ꙟпвъцътꙋра. каре кꙋпріпdе регꙋлеле, dꙋпъ каре се леагъ кꙋвіптеле ꙟптр' о ворвъ, се zіче компꙋпътꙟпт.

Компꙋпътꙟптꙋл dаръ кꙋпріпdе ꙋпеле регꙋле каре прівеск ла орї че феліꙋ dе кꙋвіпте ꙟп џепе-рал, ші алтеле, каре се атінг пꙋмаї dе специале феліꙋрї dе кꙋвіпте. Dечї се ꙟмпарте компꙋпе-мꙟптꙋл ꙟп џеперал (dе обште), ші ꙟп специал (dеосъвіт).

Компꙋпемꙟптꙋл џеперал кꙋпріпdе регꙋлеле ꙋпірїї кꙋвіптелор песте тот; еаръ чел специал спꙋпе регꙋлеле ꙋпірїї кꙋвіптелор ꙟп парте.

Despartirea I.

Compunementul general.

§. 61. Definitiunea si pártile propusetiuneĭ.

О кꙋџетаре, пріп кꙋвіпте ꙟпфъцішатъ de-плін се пꙋмеште пропꙋсъчїꙋпе. D. е. фрꙋпzа есте верdе.

Челе маї пеапърате пърцї але пропꙋсъчїꙋпїї сꙟпт сꙋбіептꙋл ші преzікатꙋл. Сꙋбіептꙋл есте ачеа персоапъ сеаꙋ ачел лꙋкрꙋ, dе каре се кꙋџетъ сеаꙋ се ворбеште. ꙟп есемплꙋл dе сꙋс „фрꙋпzа“ есте сꙋбіептꙋл, пептрꙋ къ dе еа есте ворба.

Презікат се кеатъ ачееа, че de сѵбіепт се кѵцетъ, сеаѵ се zіче. Ꙟn есетплѵл de сѵс „есте верde“ се пѵтеште презікат, пептрѵ къ de фрѵnzа zічет, къ-ї верde.

Сѵбіептѵл чел граматекал ѵпеорї се deосъбеште de чел аdевърат (лоцік).

Сѵбіептѵл чел граматікал стъ пѵрѵре ꙟптрѵ ꙟптъїа кълере ла ꙟптребаре: чіпе? сеаѵ че? еаръ чел аdевърат (лоцік) поате фі ші ꙟп алтъ кълере. D. е. отѵлѵї dат есте ѵп сѵфлет петѵрі-торіѵ. „Отѵлѵї“ есте сѵбіепт аdевърат, къ de „отѵл“ есте ворба; dаръ граматекал есте „сѵфлет“, пептрѵ къ ачел кѵвжпт стъ ꙟптрѵ ꙟптъїа кълере.

Ꙟn граматекъ ва фі ворба пѵтаї de сѵбіептѵл граматікал.

Dеабъ zікътжптѵл пропѵсъчіѵпії есте лѵкрътів трекътів, чере спре ꙟпdеплепіреа са ѵп обіепт, аdеакъ о персоапъ сеаѵ ѵп лѵкрѵ, спре каре трече лѵкрареа сѵбіептѵлѵї. D. е. Dѵтпеzеѵ аѵ zidіт лѵтеа. Ꙟn есетплѵл ачеста „лѵтеа“ есте обіепт.

Dеакъ сѵбіептѵл есте пропѵте персопал, поате съ се аскѵпdъ ꙟп верб. D. е. терцї, аdекъ терцї тѵ.

§. 62. Ensusiile propusetĭunilor.

Пропѵсъчіѵпеа есте орї афіртътівъ орї негътівъ. Пропѵсъчіѵпе афіртътівъ се zіче ачееа, ꙟп каре сѵбіептѵлѵї се ꙟпсѵшеште презікатѵл. D. е. Dѵтпеzеѵ есте преа пѵтерпік.

Пропусъчїуне негътівъ се нумеште ачеа, ꙟн каре субіептулуї ну се ꙟнсушеште предікатул: D. е. Омул ну есте а тот штіуторіў.

Пропусъчїунеа поате фі орї сімплъ орї кумпусъ. Сімплъ се zіче пропусъчїунеа, dеакъ еа се купрinde нумаї din ун субіепт шi din ун презікат. D. е. пара-ї dулче, анії трек, оаменії-с мурітори.

Пропусъчїуне се нумеште кумпусъ, dеакъ купрinde орї маї мулте субіепте, орї маї мулте презікате, орї dеоdатъ маї мулте субіепте шi маї мулте презікате. D. е. Zъхарул шi міереа есте dулче. Dумнеzеў аў zidit черїул шi аў ꙟнтеміет пъмжнтул. Іоан шi Васіліў сжнт сіргуінчїошї шi луъторї dе сеамъ.

Пропусъчїуніле атжт челе сімпле кжт шi челе кумпусе сжнт орї гоале орї ꙟмбръкате.

Гоале сжнт ачеле пропусъчїунї ꙟн каре нічї субіептул нічї презікатул ну се хотъръск маї апроапе прін алте кувінте. D. е. Апа есте фолосітоарїъ.

Ꙟмбръкате се zік ачеле пропусъчїунї, а кърора субіепт сеаў презікат сеаў ꙟмбе се хотъръск маї апроапе прін алте кувінте. D. е. апа чеа рече есте фоарте фолосітоарїъ спре вінdекареа мултор боале.

Кувінтеле, каре шербеск спре маї акурата хотържре а субіептулуї сеаў а презікатулуї се zік кумпленіре.

Ꙟн есемплул dе сус кувінтеле: „чеа рече“ сжнт кумпленіреа субіептулуї, еаръ: „спре вінdекареа боалелор“ сжнт кумпленіреа презікатулуї.

Dеакъ уnуĭ субстаnтів спре есплікаре і-се аdъоце алт субстаnтів ꙟn ачеаш къdере, чел dе пе урmъ съ nуmеште апусъчіуnе. D. е. Паул Апостолул фу учіс пе поронка луĭ Nеро, ꙟmпъратулуĭ Роmаnілор. Ꙟn есеmплул: „Апостолул ші ꙟmпъратулуĭ Роmаnілор“ сꙟnт апусъчіуnі.

Ꙟnсуmшітівул ꙟnкъ се поате ꙟnтребуіnца ка апусъчіуnе, dаръ nуmаĭ ку артікул аръттів. D. е. Ферdіnаnd чел бун, Міхаіу чел ветеáz.

Пропусъчіуnе лъцітъ се nуmеште ачееа, ал кърії субіепт сеаў презікат сеаў ꙟmбе се хотъръск прін алте пропусъчіуnі орĭ ꙟnтрепусе орĭ лініте. D. е. Оmул, кареле се теmе dе Dуmnеzеў, nу се ва абате dела калеа dрептъцііĭ. Апостоліĭ nе-аў презікат ꙟnвъцътура, кареа о-аў пріĭmіт dела mꙟnтуіторіул nостру.

Пропусъчіуnеа, каре се хотъреште прін алта, се zіче пропусъчіуnе прінчіпалъ (dе къпътеніе), пеnтру къ еа купрінdе куцетареа прінчіпалъ, аdекъ чеа dе къпътеніе.

Пропусъчіуnеа каре шербеште nуmаĭ спре хотъръреа алтеĭ пропусъчіуnі, се nуmеште пропусъчіуnе секуndаріъ. Ꙟn есеmплул dе сус прінчіпале пропусъчіуnі сꙟnт: Оmул nу се ва абате dела калеа dрептъцііĭ; Апостоліĭ nі-аў презікат ꙟnвъцътура. Еаръ пропусъчіуnі секуndаріі сꙟnт ꙟn ачелашĭ есеmплу; кареле се теmе dе Dуmnеzеў кареле о аў пріĭmіт dела mꙟnтуіторіул nостру.

Dоаъ сеаў mаĭ mулте пропусъчіуnі се пот уnі прін легътів аша, кꙟт аузіnd уnа, nуmаĭ dекꙟт

астептът пре чеалалтъ. D. e. Dеакъ веĭ ꙟm-плiнi тоате dъторiiле тале; веĭ dобжndí пачеа чеа ферiчiтоарiъ a кꙋцетꙋлꙋĭ тъꙋ̆.

Пропꙋсъчiꙋнеа, каре шербеште спре хотърж-реа алтеĭа шi ордiнарiꙋ̆ се ꙟнчепе кꙋ легътiвꙋл, се нꙋmеште пречеdiнцъ, прекꙋm ꙟн есеmплꙋл de сꙋс: Dеакъ веĭ ꙟmплiнi тоате dъто-рiiле тале.

Пропꙋсъчiꙋнеа, каре кꙋпрinde ideea прiнчi-палъ шi се хотъреште прiн пречеdiнцъ, се zice сꙋбчеdiнцъ, прекꙋm ꙟн есеmплꙋл de сꙋс: Веĭ dо-бжndi пачеа чеа ферiчiтоарiъ a кꙋцетꙋ-лꙋĭ тъꙋ̆.

Dеакъ dоаъ сеаꙋ̆ mаĭ mꙋлте пропꙋсъчiꙋнĭ се леагъ ꙟнтре сiне аша, кжт ꙋнеле ка пречеdiнце mаĭ апроапе хотъръск пре алтеле ка сꙋбчеdiнце; се наште ꙋн перiоd граmатекал. D. e. dеакъ нꙋ ꙟнтребꙋiнцеzĭ тꙋ тimпꙋл тiнерецiлор тале спре а-цĭ лꙋmiна mintеа шi а-цĭ нобiла inimа (пречеdiнцъ), ꙟцĭ гътештĭ о бърбъцiе трiстъ шi бътржнеце фъръ mънгжере (сꙋбчеdiнцъ).

§. 63. Definitĭunea si empartirea siruluĭ cuvintelor.

Сꙋб шiрꙋл кꙋвiнтелор се ꙟнцелеце ꙋрmареа лор dꙋпъ оалалтъ ꙟнтр'о пропꙋсъчiꙋне.

Шiрꙋл кꙋвiнтелор есте орĭ неmꙋтавър орĭ mꙋтавър.

Шiрꙋл кꙋвнiтелор се ziче неmꙋтавър, dеакъ нꙋ се поате mꙋта, фъръ de а сmiнтi ꙟнцелесꙋл про-пꙋсъчiꙋнiĭ сеаꙋ̆ фiреа лimбеĭ роmжнештĭ. D. e. еꙋ̆ аm кꙋmпърат ꙋн кжmп. Алт ꙟнцелес ар фi,

deakъ ашiŭ мута шiрул шi ашiŭ zіче: Еŭ am ун кжmп кутпърат. Еŭ те-am лъудат. Ар фi ᶁn контра фiрii лimбеi ромжнештi, deakъ ашiŭ zіче: Еŭ am те лъудат.

Шiрул кувiнтелор се zіче мутавър, deakъ се поате мута, фъръ de а стiнтi ᶁнцелесул пропусъчiунii сеаŭ фiреа лimбii ромжнештi. D. е. пре тiне те-am възут ᶁn бiсерiкъ, сеаŭ: ᶁn бiсерiкъ те-am възут пре тiне.

§. 64. Despre sirul cuvintelor nemutáver.

Кувiнтеле, каре се ашеаzъ dупъ ун шiр немутавър, сжнт:

1. Zікътжнтул ажуторiал: „а аве́“;

2. пронумеле скуртат;

3. azікътжнтул негатiв: „ну“ шi пъртiчеоа супунътiвулуi „съ“;

4. препусъчiунiле;

5. унеле din легътiве, шi

6. субiептул пропусъчiунii.

Че се атiнџе de шiрул ачестор кувiнте, урmътоарiеле регуле сжнт de луат ᶁn сеаmъ:

1. ᶁn тimпурiле комнусе zікътжнтул ажуторiал препуindу-се zікътжнтулуi съŭ, ну суфере нimiк ла miжлок. D. е. Еŭ am ᶁнвъцат леџiнца mеа, dаръ ну: Еŭ am леџiнца mеа ᶁнвъцат.

2. Постпуindу-се zікътжнтул ажуторiал zікътжнтулуi съŭ, пронумеле скуртат се ᶁнтрепуне

ла тіжлок. D. е. лъѹdа-те-воіѹ̆, вате-'л-ар, аѹzітѹ-не-аї.

3. Ꙟн тімпѹріле компѹсе пронѹмеле скѹртат нетіжлочіт се препѹне zікътжнтѹлѹї ажѹторіал. D. е. Ел m'аѹ̆ трімiс, dатѹ-ці-аѹ̆.

4. Ꙟн тімпѹріле сімпле але аръттівѹлѹї, сѹпѹнътівѹлѹї ші але нефінітівѹлѹї пронѹмеле скѹртат се ашеазъ нетіжлочіт ꙟнаінтеа zікътжнтѹлѹї съѹ̆. D. е. съ-ї zічї чева, а-ї dа. Dаръ ꙟн ꙟнтъеа персоанъ а аръттівѹлѹї de фацъ се поате пронѹмеле скѹртат постпѹне zікъмінтѹлѹї, dеакъ сѹнъ віне ѹрекії. D. е. ꙟці фак сеаѹ̆ факѹ-ці; те лъѹdъm сеаѹ̆ лъѹdъmѹ-те.

5. Ꙟн ꙟмпъръттів маї кѹ плъчере се постпѹне пронѹмеле zікътжнтѹлѹї съѹ̆: се поате dаръ ші а препѹне. D. е. вѹкѹръ-те сеаѹ̆ те вѹкѹръ.

6. Ꙟн пъртъшітівѹл de фацъ се постпѹне пронѹмеле скѹртат нетіжлочіт zікътжнтѹлѹї съѹ̆. D. е. dжndѹ-ї, ажѹторжndѹ-л.

7. Постпѹіndѹ-се пронѹмеле скѹртат zікътжнтѹлѹї съѹ̆, се постпѹне ші пронѹмеле персонал ꙟнтрег de ачееаші къdере. D. е. лъѹdъmѹ-те пре тіне. N'ар фі віне ромжнеште, dеакъ аші ziче: Пре тіне лъѹdъmѹ-те.

8. Аzікътжнтѹл „нѹ" ші „съ нѹ", dеакъ се ціне de zікътжнт, се препѹне нетіжлочіт пронѹмелѹї скѹртат. D. е. нѹ-ці воіѹ̆ ziче, съ нѹ-ї фачї німікъ.

9. Препѹсъчїѹніле се препѹн нетіжлочіт кѹвжнтѹлѹї, de каре се цін. D. е. прін необосітъ сжргѹінцъ ші кѹ ажѹторїѹл лѹї Dѹmnezеѹ̆ веї dобжndі ꙟмплініреа dорінцелор тале.

10. Легътівеле: „къ“, „пентру къ“, „фіind къ“, „тъкар къ“, „de ші“, „de“, „dупъ че“, „deакъ“, ші алтеле се пун ла ꙟнчепутул пропусъчіуніі. D. е. кред, къ ва вені мжнтуіторіул.

11. Субіептул се постпуне zікътжнтулуі:

а) Ꙟн ꙟмпъръtів, тотуші dаръ dупъ пропутеле скуртат. D. е. Dукъ-се ел ꙟн пумеле луі Dумnezeу.

б) Ла ꙟнтребаре, deакъ пу zаче тонул ворбеі пе субіепт. D. е. Вені-ва ꙟнвъцъторіул астъzі ла школаъ? Dаръ deакъ zаче тонул ворбеі пе субіепт, се препуне zікътжнтулуі. D. е. ту'm zічі ачеаста?

в) Пропумеле ꙟнтребътів атжт ка субіепт кжт ші ка обіепт се препуне zікътжнтулуі. D. е. Чіне есте преа путерпік? Куі се кувіне чінсте? Пре чіне аштепцї?

§. 65. Despre sirul cuvintelor mutáver.

Шірул кувіпгелор мутавър атжрнъ dела тонул ворбеі, dела плъкута супжнцъ а кувіпгелор ші dела ꙟнлеспіреа ꙟнцелецеріі.

Ачест шір се поате мута фъръ de а стінті ꙟнцелесул кувіпгелор ші фіреа лімбіі ромжнешті; dаръ тотушіу пріп ачеастъ мутаре:

1. Се мутъ тонул ворбеі, аdекъ се мутъ кувжнтул, спре кареле маї алес воім ал фаче пре аскултъторіул луъторіу de самъ. D. е. ту mi-аї фъкут ачеаста супъраре. Аічї есте тонул

кꙋвжnтꙋлꙋї пе „тꙋ“. Dаръ dеакъ ашїꙋ zіче: „Ачеастъ сꙋпъраре mі-аї прічіnꙋіт тꙋ“, тоnꙋл ворбеї zаче пе „ачеаста.“

2. Се піерdе плъкꙋта сꙋнжnцъ а кꙋвіnтелор. D. е. mꙋлт mъ dесфътеаzъ фрꙋmꙋсеаца черїꙋлꙋї ші а пъmжnтꙋлꙋї. N'ар сꙋnа аша плъкꙋт ꙋрекії, dеакъ ашїꙋ zіче: А черїꙋлꙋї ші а пъmжnтꙋлꙋї фрꙋmсеацъ mъ dесфътеаzъ mꙋлт.

3. Се ꙟnгреꙋе ꙟnцелецереа ворбеї. D. е. ꙟnвъцъторїꙋл nе ꙟnвацъ а четі ші а скріе біnе. Dеакъ ашїꙋ zіче: „ꙟnвъцъторїꙋл nе ꙟnвацъ біnе а четі ші а скріе“, ар фі ꙟndоеалъ, dе nе ꙟnвацъ біnе, орї dе nе ꙟnвацъ а четі ші а скріе біnе.

Че се атіnџе dе шірꙋл mꙋтавър, nꙋ се пот dа регꙋле спеціале, чі ꙟn џеnерал есте dе ꙟnсъmnат, кꙋmкъ аша сжnт dе аnеzат кꙋвіnтеле, ка ворба съ фіѣ лесnе dе ꙟnцелес, препꙋсъчїꙋnіле біnе съ сꙋnе ꙋрекії ші ка кꙋвіnтеле, пе каре zаче тоnꙋл, кжт се поате, съ се препꙋе челорлалте.

Тотꙋшїꙋ dаръ фіреа лімбеї роmжnешті чере, ка zікъmжnтꙋл съ nꙋ се преа dеnъртеzе dела ꙟnчеnꙋтꙋл препꙋсъчїꙋnії ші ка апроапе dе сіnе съ аїбъ сꙋбіеnтꙋл съꙋ. D. е. Еꙋ m'аm прежmблат астъzї ꙟn гръdіnа mеа. N'ар фі кꙋ тотꙋл dꙋпъ фіреа лімбії nоастре, dеакъ ашїꙋ zіче: Еꙋ астъzї ꙟn гръdіnа mеа m'аm прежmблат.

Despartirea II.

Compunementul spetial.

Cap antâiu.

Aplecatiunea artyculului.

§. 66. Feliurile cuvintelor, de care se aninâ artyculul definityv.

Ȣрмътоаріеле фелїȣрї de кȣвінте пріїмеск артікȣлȣл deфinітів:

1. Сȣбстантівȣл комȣн. D. е. омȣл есте мȣріторіȣ̆.

2. Ѧнсȣшітівȣл. D. е. преа пȣтернікȣл Dȣмnezeȣ̆.

3. Nȣмералȣл, ші анȣме:

а) ръdъчіналȣл „ȣн“ фъръ сȣбстантів, еаръ кȣ сȣбстантів кѫnd ѧнсъмнеазъ атѫт кѫт „сінгȣр“. D. е. ȣнȣл Dȣмnezeȣ̆ есте бȣн ȣнȣл zіче ȣна, ші алтȣл алта.

б) Орdіналȣл „ѧнтъіȣ̆.“ D. е. ѧнтъїȣл ом аȣ̆ фост Adам.

в) Ѧмȣлціті вȣл ла ѧнтребареа „ѧн кѫтіт“. D. е. ѧнтріітȣл нȣмър ал връжмашілор фȣ бътȣт de аї ностpі.

4. Пронȣмеле реdȣкътів „каре“. D. е. школарїȣл, кареле есте лȣъторіȣ̆ de сеамъ ші сѫргȣінчїос, ва фаче марї пъшірї ѧн штіінце.

Асемене ші пронумеле нефінітіве: алт, кутаре, фіъкаре, орі каре, вреун, пріімеск артікулул дефінітів. D. е. кутареле mi-aŭ zic.

§. 67. Despre entrebuintiarea artýculului definitiv.

Артікулул дефінітів се ѫнтребуінzeazъ:

1. Dеакъ кувжнтул ѫнсемнеазъ ун ѫнтрег сеаŭ ун тот. D. е. лупул скітвъ пърул дар ну фіреа. Аічі се ѫнцелеце de тоці лупії, de тот пърул, ші de тоатъ фіреа лор. „Тоарнъ апа din шіп." Аічі се ѫнцелеце тоатъ апа, каре есте ѫн шіп. Dаръ деакъ zік „тоарнъ апъ din шіп", се ѫнцелеце нумаі о парте din шіп.

2. Dупъ пронумеле нефінітів „тот" пріімеште кувжнтул de ел атжрнат артікулул дефінітів. D. е. тот омул dореште а віецуі.

3. Dеакъ се супуне персоана сеаŭ лукрул кунoскут, de каре се ворвеште. D. е. ам ворвіт ку вечінул. Аічі се супуне вечінул de каре есте ворва кунoскут.

4. Апусъчіуnea пріімеште артікулул дефінітів. D. е. каса ачеаста ам кумпърат dела Мірон негуціторіул.

Обічнуеск мулці din скріиторії чеі ноі а ѫнтребуінца тітулул персоанелор ка апусъчіуне фъръ артікулул. D. е. Мануал граматікал компус de Платон професор.

5. Субстантівул пріімеште артікулул, деакъ есте урмат de артікулул аръттів. D. е. Омул чел бун de тоці се іубеште.

6. Deакъ кувжнтул маї апроапе се хотъреште. Се хотърепте dаръ кувжнтул маї апроапе:

а) пріn пропумеле помezътів ші аргътів. D. e. фрателе тъў с'аў букурат de штіреа ачеаста.

Dаръ dеакъ се препуне пропумеле помezътів сеаў аргътів кувжнтул de ел атжрпат пу пріїмеште артікул. D. e. ал тъў фрате с'аў букурат de ачеаста штіре.

Ѫпсъмпаре. Ѫп лімба ромжпеаскъ обічпуеште а се zіче: „фрате меў, татъ тъў", ѫп лок de фрателе меў, татъл тъў, ш. а.

б) Пріn пумерале ордіпъле. D. e. Лупа а тріеа аў трекут. Препуindу-се dаръ ордіпалул, субстантівул de ел атжрпат пу пріїмеште артікулул. D. e. а тріеа лупъ аў трекут.

в) Пріn а dоа къdере. Кувжнтул, dела кареле а dоа къdере атжрпъ, капътъ артікулул dефіпітів dакъ'ї препус. D. e. пъръсеште прієтіпіеа челор ръї. Dаръ de се препупе а dоа къdере, субстантівул пу пріїмеште артікулул. D. e. пъръсеште а челор ръї прієтепіе.

Deакъ кувжнтулуї пріn а dоа къdере хотържт фъръ мутареа ѫпцелесулуї се поате препупе пропумеле пефіпітів „уп" пу пріїмеште артікулул dефіпітів. D. e. ѫпвъцъторїул аре аdжпкъ штііпцъ а граматічеї ромжпештї, сеаў ѫпвъцъторїул аре о аdжпкъ штііпцъ а граматічеї ромжпештї.

г) Пріn маї мулте кувіпте, ла каре пе ѫптребъм: че феліў de? D. e. легътура ѫптре пъріпції ші фіїї сфжнтъ есте. Dаръ dеакъ кувжнтулуї пріn алте хотържт фъръ мутареа

ꙟнцелесꙋлꙋї і-се поате препꙋне артікꙋлꙋл нефініті, нꙋ пріїмеште артікꙋл. D. е. нꙋ фаче нічї о ԁеосъвіре ꙟнтре рыї ші вꙋнї.

д) Прін ꙟнсꙋшітів, ԁеакъ ꙟнсъмнеазъ семне ԁеосъвіте. D. е. ам кꙋноскꙋт пре аԁевъратꙋл пріетін. Dеакъ ꙟнсꙋшітівꙋл аратъ нꙋмаї ꙟнсꙋшііле персоанелор сеаꙋ але лꙋкрꙋрілор, нꙋ чере артікꙋл ԁефініті. D. е. ам авꙋт каї вꙋнї ші рыї.

е) Ꙟн сфършіт се хотъреште маї апроапе ꙋн кꙋвжнт ші прін ꙟнтреџе пропꙋсъчїꙋнї, каре'с легате кꙋ кꙋвжнтꙋл чел ԁе артікꙋлат прін пронꙋмеле реԁꙋкътів. D. е. омꙋл, кареле ꙋрмеазъ кꙋџетꙋлꙋї съꙋ, нꙋ поате съ пъкътꙋеаскъ. Dаръ ԁеакъ кꙋвжнтꙋлꙋї, ла каре се репоартъ реԁꙋкътівꙋл, фъръ мꙋтареа ꙟнцелесꙋлꙋї се поате препꙋне пронꙋмеле нефініті „ꙋн“ сеаꙋ ԁеакъ ачел кꙋвжнт ꙟнсъмнеазъ нꙋмаї о парте ԁін тот, нꙋ пріїмеште нічї ꙋн артікꙋл. D. е. ел ꙟнтребꙋінцеазъ кꙋвінте, каре нꙋ'с потрівіте, сеаꙋ ел ꙟнтребꙋінцеазъ ніште кꙋвінте, каре нꙋ'с потрівіте. Сжнт оаменї, карії се ꙟнкінъ ла іԁолї, аԁекъ о парте сеаꙋ ꙋнії ԁін оаменї сжнт, карії се ꙟнкінъ ла іԁолї.

Ꙟнсъмнаре. Кꙋвжнтꙋл „Dꙋмнеzеꙋ“ ꙟнсъмнеазъ пре ꙋнꙋл ші аԁевъратꙋл Dꙋмнеzеꙋ ші пріїмеште артікꙋл ԁефініті:

1. Dеакъ-і ꙟнсоціт кꙋ пронꙋмеле пошезътів. D. е. съ не ꙟнкінъм ла Dꙋмнеzеꙋл нострꙋ.

2. Dеакъ есте ꙋрмат ԁе а ԁоа къԁере сеаꙋ ԁе артікꙋл арътътів. D. е. Dꙋмнеzеꙋл пъріпцілор ноштрі не ва мжнтꙋі. Dꙋмнеzеꙋл чел ꙟнԁꙋрат не ва ерта пъкателе

§. 68. Despre entrebuintĭarea artýculuĭ aratatýv.

Ачест артікꙋл се ↑нтребꙋінцеазъ:

1. Dеакъ ↑нсꙋшітівꙋл ка о апꙋсъчїꙋне се постпꙋне сꙋбстантівꙋлꙋї съꙋ̆. D. е. Стефан чел маре. Міхаіл чел ветеаz.

2. Dеакъ сꙋбстантівꙋл се dескріе маї акꙋрат орї пріn ↑нсꙋшітіве орї пріn алтеле кꙋвінте каре ціn локꙋл ачестора. D. е. Омꙋл чел бꙋн, сеаꙋ̆ омꙋл чел кꙋ інімъ бꙋнъ нꙋ dескоапере скъdеріле алтора.

↑нсъмнаре. Ꙋніі ↑н каzꙋл ачеста обічнꙋеск а ↑нтребꙋінца пронꙋмеле нефінітів ші ↑н есемплꙋл dе сꙋс а zіче: ꙋн ом бꙋн. сеаꙋ̆ ꙋн ом кꙋ інімъ бꙋнъ нꙋ dескоапере скъdеріле алтора. Dаръ фірії лімбеї ноастре есте маї потрівіт а ↑нтребꙋінца артікꙋлꙋл аръттів ші а zіче: омꙋл чел бꙋн ш. м. d.

3. Dеакъ сꙋбстантівꙋл се леагъ кꙋ пъртъшітівꙋл тімпꙋлꙋї трекꙋт, сеаꙋ̆ кꙋ ↑нсꙋшітівꙋл zікъмѫнтꙋл, каре с'аꙋ̆ пꙋс пентрꙋ лепъdареа пронꙋмелꙋї реdꙋкътів маї алес dеакъ dела пъртъшітівꙋл атѫрнъ маї мꙋлте кꙋвінте. D. е. солꙋл, чел dе тіне кътръ фрателе тъꙋ̆ тріміс, аꙋ̆ трекꙋт ерї пе ла ноі, ↑н лок: солꙋл пре кареле л'аї тріміс кътръ фрателе тъꙋ̆, аꙋ̆ трекꙋт ерї пе ла ноі.

§. 69. Despre entrebuintĭarea unor partecele la a doa cadere.

Dеакъ а dоа кълере нꙋ ꙋрмеазъ неміжлочіт dꙋпъ ꙋн кꙋвѫнт артікꙋлат пріїмеште ↑наінтеа са

ѹна din пъртічелеле: ал, аї; а сеаѹ але, ші анѹме:

а) „ал“. Deакъ а doа къdере атжрнъ dела ѹн сѹбстантів de ценѹл бърбътеск ал нѹмърѹлѹї сінгѹріт. D. е. ↑н нѹмеле фрателѹї ші ал сѹрорії меле, прекѹм ші ал пърінцілор меї ↑ції adѹк мѹлцъміре.

б) „аї“. Deакъ а doа къdере атжрнъ dела ѹн сѹбстантів de ценѹл бърбътеск ал нѹмърѹлѹї ↑нмѹлціт. D. е. аї вечінѹлѹї копії сжнт біне крескѹці.

в) „а“. Deакъ а doа къdере атжрнъ dела ѹн сѹбстантів фемееск ал нѹмърѹлѹї сінгѹріт. D. е. ам пієрdѹт картеа чеа фрѹмоасъ а фрателѹї меѹ.

г) „се“. Deакъ а doа къdере атжрнъ dела ѹн сѹбстантів фемееск ал нѹмърѹлѹї ↑нмѹлціт. D. е. але челор бѹнї къї мѹлт сжнт deпъртате de але челор ръї.

↑нсъмнаре. Мѹлції обічнѹеск а ↑нтребѹінца пъртічеоа: „а“ ші ↑н локѹл пъртічелелор: „ал, аї, але“. D. е. а вічінѹлѹї копії сжнт біне крескѹці, ↑н лок: аї вечінѹлѹї копії сжнт біне крескѹці. Dаръ маї амъсѹрат есте фірії літбеї ромжнешті а ↑нтребѹінца: „ал, аї, але“ dѹпъ регѹлеле de сѹс.

§. 70. Despre entrebuintĭarea partecelei „pre“.

Спре ↑нсъмнареа къdерії а патра се ↑нтребѹінцеазъ пъртічеоа „пре“.

Dаръ ordinаріѹ нѹмаї кѹвінтеле, каре ↑нсъмнеазъ персоане пріїмеск ачеастъ пъртіче ші анѹме.

1. Din пронѹме капътъ пъртічеоа ачеаста:

a) Пронѹмеле персонал ꙟтрег. D. е. те ам възѹт пре тіне ꙟн бісерікъ.

б) Пронѹмеле аретътів. D. е. пре ачеста нѹ'л пот лъѹdа.

в) Пронѹмеле реdѹкътів. D. е. аѹ сосіт астъzі амікѹл пре кареле л'ам аштептат.

г) Пронѹмеле ꙟнтребътів. D. е. пре чіне аі възѹт?

д) Челе маі мѹлте пронѹме нефінітіве. D. е. ам кемат пре оаре кареле din кѹноскѹції меі.

2. Nѹмеле пропрії але персоанелор пріімеск пъртічеоа „пре". D. е. пофтеште пре Іоан ла міне.

Dаръ dеакъ нѹмелѹі пропріѹ се препѹне анѹсъчіѹнеа, ачеаста капътъ пъртічеоа „пре" еаръ нѹмеле пропріѹ ръмжне фъръ еа. D. е. Еѹ кѹноск пре фраціі тъі Іоан Георгіе ші Nіколае.

3. Nѹмелор комѹне лі-се препѹне пъртічеоа „пре", dеакъ сжнт ꙟнсоціте кѹ артікѹл dефінітів сеаѹ аретътів. D. е. Nѹ осжndі пре невіноватѹл, ші нѹ лъѹdа пре чел ръѹ.

4. Nѹмъралѹл орdінал пріімеште ꙟн а патра къdере пъртічеоа „пре". D. е. пре ꙟнтъіѹл ом аѹ zidіт Dѹмнеzеѹ din пъмжнт. Пре ал zечеле сколаріѹ л'аѹ іспітіт ꙟнвъцъторіѹл.

Din нѹмерале ръdъчінале пріімеште нѹмаі „амжndоі" ші „ꙟмбі" пъртічеоа „пре".

D. е. пре атжndoĭ францiĭ ĭ-am пофтiт. Челелалте dapъ nȣmерале ръdъчiпале се ꙟntре-бȣiпцеаzъ ordinapiȣ̆ фъръ de пъртiчеоа ачеаста. D. е. am авȣт трiĭ лȣкрътopĭ.

5. Deакъ maĭ mȣлте nȣme пропрiе сеаȣ̆ кo-mȣne de а патра къdере атжрnъ dела аче-лашiȣ̆ ziкътжnт, nȣmaĭ чел ꙟnтъiȣ̆ шi чел ꙟn-преȣnат кȣ челелалте прiп легътiв капътъ пър-тiчеоа „пре“. D. е. възȣт-аĭ пре Niколае, Ioan, Георгiе шi пре Александрȣ ꙟn скоалъ. Am пофтiт пре татъ, mama, фра-цiĭ шi пре сȣрорiле тале ла noĭ.

Пъртiчеоа „пре“ nȣ се препȣne:

1. Сȣбстаптiвелор каре'с фъръ артiкȣл. D. е. ел аре фiĭ бȣnĭ, dapъ nȣ пре фiĭ бȣnĭ. Dapъ deакъ din цесътȣра ворбеĭ nȣ с'ар кȣnoa-ште акȣрат каре кȣвжnт съ фiъ ꙟn а патра къdере, се пȣne пъртiчеоа „пре“. D. е. om пре om ажȣтȣръ. Възȣт-аȣ̆ пре mȣлцĭ oameniĭ?

2. Кȣвiпteле dекiпавере, deакъ nȣ ꙟnсъm-neаzъ персоаne, ordinapiȣ̆ nȣ прiĭmеск пъртiчеоа „пре“. D. е. am кȣmпърат каса вiчiпȣлȣĭ, dapъ nȣ пре каса вiчiпȣлȣĭ. Dapъ deакъ din цесетȣра ворбеĭ пiчĭ dекȣm nȣ се поате deoсебi а патра къdере de ꙟnтъеа се препȣne пъртiчеоа. D. е. ꙟmпȣnс-аȣ̆ вака пре боȣл. De ашiȣ̆ ziче: ꙟmпȣnс-аȣ̆ вака боȣл? ар фi ꙟndoеалъ чiпе аȣ̆ ꙟmпȣnс.

3. Deакъ а патра къdере атжрnъ dела вре о препȣсъчiȣne, nȣ прiĭmеште пъртiчеоа „пре“. D. е. прiп Ioan веĭ прiĭmi скрiсорiле теле.

Cap al doile.

Despre substantýve.

§. 71. Despre entrebuintĭarea cadérilor.

1. Ꙟнтъеа къdере респѹnde ла ꙟнтребареа: чіне сеаѹ̆ че? D. е. анѹл трече.

Zікъmінтеле: афі, а ръmжnе, а се кеmа, а се nѹmі, а се аръта, а се zіче ші ѹnеле алте пътіmітіве, чер кжте doаъ къdерĭ ꙟнтъĭ ꙟн ачееашĭ пропѹсъчĭѹnе. D. е. граmатека есте о штіінцъ; фрателе mеѹ̆ аѹ̆ ръmас dірегъторіѹ̆ ꙟнкъ пе трііĭ аnĭ. Стефаn чел mаре се nѹmеа пъріnтеле патріеĭ.

2. Сѹбстантівѹл кѹ артікѹл се пѹnе ꙟн а doа къdере:

а) ла ꙟнтребареа: а кѹĭ? а кърѹĭ? а късреĭ? а кърора? D. е. фаnтеле челор dрепцĭ аdѹк фрѹnтѹрĭ dорітe.

Сѹбстантівеле фъръ артікѹл се пѹn ꙟн а doа къdере mаĭ кѹ сеаmъ ла ꙟнтребареа: че феліѹ̆ dе? D. е. Татъл mеѹ̆ mі-аѹ̆ кѹmпърат весmіnте d лжnъ.

б) Dѹпъ препѹсъчĭѹnіле, каре чер а doа къdере. D. е. ел ꙟmблъ ꙟmпрежѹрѹл четъціĭ.

3. А тріеа къdере се пѹnе:

а) ла ꙟнтребареа кѹĭ? D. е. Dѹmnezeѹ̆ аѹ̆ dат оmѹлѹĭ mіnте.

б) Ѹнеле zікъmіnте чер а тріеа къdере, dаръ фъръ артікѹл, прекѹm: асъmжnа (а аве́ асеmжnаре) а mіросі, а пѹці ші алтеле пѹціnе. D. е. ел сеmжnъ а оm; mіросе а траndафірĭ; пѹте а ѹстѹроіѹ̆ (аіѹ̆).

в) Кȣвѫnтȣл „касъ“ се пȣне ла ꙟnтребареа: ȣnde? ꙟn а тріеа къdере фъръ артікȣл. D. е. ел е а касъ.

4. А патра къdере се ꙟnтребȣinцеазъ:

а) ла ꙟnтребареа; пре чіnе сеаȣ̆ че? D. е. аm въzȣт пре фрателе тъȣ̆.

б) Сȣбстаntівеле zi, noапте, dimineaцъ, саръ, прімъваръ, варъ, тоаmnъ, ші еарnъ се пȣn ла ꙟnтребареа: кѫnd?? ꙟn а патра къdере. D. е. іст аn аm пъціт mȣлте. Тоаmnа те воіȣ̆ черчета.

в) Ла ꙟnтребареа: кѫт de лȣnг? кѫт de лат? кѫт de ꙟnалт? кѫт de adѫnк ш. а. Сȣбстаntівеле ръспȣnzътоаріе се ꙟnтребȣinцеазъ ꙟn а патра къdере. D. е. фѫnтѫnа'ї zече стѫnжеnї de adѫnкъ.

г) Ȣnеле препȣсъчїȣnї чер а патра къdере. D. е. Іоаn аȣ̆ веnіт кȣ окъсїȣnе бȣnъ dела Черnъȣцї.

д) Ȣnеле zікъmіnте лȣкрътіве, прекȣm: а фаче, а nȣmі, а кеmа ш. а. чер ȣnеорї dоаъ къdерї а патра. D. е. еȣ̆ те воіȣ̆ фаче пре тіnе оm. Ел mъ nȣmеште школаріȣ̆.

5. А чіnчеа къdере пріnde лок, dеакъ ворбіторіȣл кеаmъ пре чіnева, сеаȣ̆ ꙟndреаптъ ворба кътръ чіnева. D. е. фрацілор! съ тръіm ꙟn іȣбіре.

Dеакъ dела сȣбстаntів атѫрnъ проnȣmеле пошеzътів, сеаȣ̆ алт сȣбстаntів ꙟn а dоа къdере ꙟn лок de а чіnчеа се пȣne ꙟn ꙟnтъеа къdере. D. е фіїȣл mеȣ̆! de че-mї фачї сȣпърърї Dȣmnеzеȣл пъріnцілор nострї! nȣ mъ лъса фъръ ажȣторіȣ̆.

Darъ deaкъ пронꙋmеле пошезътів, сеаꙋ сꙋбстантівꙋл din a doa къdере ꙟnaintea са аре пъртічеоа а, ал, аї сеаꙋ але, сꙋбстантівꙋл пріїmеште сфършіреа а чінчеї къdерї. D. е. фіїꙋле ал mеꙋ! de че-mї фачї сꙋпърърї. Dꙋmnezeꙋле ал пърінцілор nострії! nꙋ mъ лъса фъръ ажꙋторіꙋ.

Cap al triile.

Despre aplecatĭunea ensusitývuluĭ.

§. 72. Despre envoirea ensusitývuluĭ cu substantývele.

ꙟnсꙋшітівꙋл се ꙟnвоеште кꙋ сꙋбстантівꙋл съꙋ nꙋmaї ꙟn nꙋmър ші ꙟn џеn nꙋ ші ꙟn къdере. D. е. omꙋлꙋї чінстіт mꙋлт се креdе. Аічї ꙟnсꙋшітівꙋл „чінстіт" есте de ечелашї, nꙋmър ші џеn кꙋ сꙋбстантівꙋл съꙋ, darъ nꙋ de ачееашї къdере, adeкъ nꙋ се поате zіче: omꙋлꙋї чінстітꙋлꙋї mꙋлт се креdе. Nꙋmaї ꙟn а чінчеа къdере nꙋmърꙋлꙋї сінгꙋріт ꙟnсꙋшітівꙋл се ꙟnвоеште ші ꙟn къdере кꙋ сꙋбстантівеле бърбътешті каре ꙟnсеamnъ персоане. D. е. чінстіте Domnꙋле.

Deакъ ꙟnсꙋшітівꙋл се атінџе de maї mꙋлте сꙋбстантіве, doaъ kazꙋрї сѫnт de ꙟnсъmnат, adeкъ ꙟnсꙋшітівꙋл орї nemіжлочіт се ꙋnеште кꙋ сꙋбстантівеле сале. D. е. am фрацї ші фіїї бꙋnї, орї се ꙋnеште ка ꙋn преzікат кꙋ сꙋбстантівеле сале прін zікъmіnте. D. е. фіїеле ші сꙋроріле тале сѫnт плъкꙋте.

Че се атінџе de kazꙋл ꙟnтъіꙋ ꙋрmътоаріеле регꙋле сѫnт de лꙋат ꙟn сеamъ:

1. De сжnт субстаnтівеле de ачелашїў џеn ші nумър, ↑n ачесте се упеште ↑nсушітівул, nумаї одатъ nуindу-се. D. е. мулці мерї ші перї сжnт ↑n гръdinа та.

2. Deакъ субстаnтівеле сжnт орї de фелїуріте nумере, орї de фелїуріте џеnурї, ↑nсушітівул орї се пофтореште ла фіеште каре субстаnтів орї се ↑nвоеште ку ачела, de каре есте ліпіт. D. е. ел аре каї negрі ші епе negре сеаў ел аре каї ші епе negре.

Тотушї dаръ маї ↑nтребуіnцат есте, ка ↑nсушітівул съ се ліпеаскъ de субстаnтівулуї din nумърул ↑nмулціт. D. е. ам вжndут жуnкул ші воіi меї чеї negрі.

↑nсъмnареа 1. Deакъ субстаnтівул nеміжлочіт есте урмат de проnумеле пошезътів каnътъ артікулул, мъкар къ есте постпус ↑nсушітівулуї, ачеста dаръ ръмжnе фъръ артікул. D. е. Хрістос nе-аў ръскумпърат прін скумп сжnџеле съў.

↑nсъмnареа 2. ↑nтре ↑nсушітів ші субстаnтів уnеорї се поате ↑nтреnуne а dоа къdере ші проnумеле пошезътів, dаръ ку пъртічеоа: а, ал, але аї. D. е. фрумоаселе аї гръdinеї флорї аміросъ плъкут.

Deакъ ↑nсушітівул ка уn преzікат прін zікъміnте се леагъ ку маї мулте субстаnтіве урмътоаріеле регуле сжnт de ↑nсемnат:

1. de сжnт субстаnтівеле de ачелашї џеn ші nумър, ↑nсушітівул се ↑nвоеште ↑n џеn, се пуnе dаръ ↑n nумърул ↑nмулціт. D. е. търул ші пърул сжnт фрумошї ла прівіре.

2. Deакъ субстаnтівеле сжnт de ачелашї џеn dаръ de фелїуріте nумере, ↑nсушітівул се ↑nвое-

ште ꙟн џен, се пѹне dаръ ꙟн нѹмърѹл ꙟнмѹлціт. D. е. фіїѹл меѹ̆ ші фрації тъї сꙟнт біне крескѹції.

3. Dеакъ сѹбстантівеле de фелїѹріте џенѹрї ꙟнсъмнеаzъ фіінце ꙟнсѹфлеціте, ꙟнсѹшітівѹл се пѹне ꙟн нѹмърѹл ꙟнмѹлціт, ші ꙟн џенѹл бърбътеск. D. е. омѹл ші фемееа чеа de'нтъї с'аѹ̆ фъкѹт віноваці ꙟннаінтеа лѹї Dѹмнеzеѹ̆.

4. Dеакъ сѹбстантівеле de фелїѹріте џенѹрї ꙟнсъмнеаzъ лѹкрѹрї не'нсѹфлеціте, ꙟнсѹшітівѹл прїїмеште џенѹл фемееск ші се пѹне ꙟн нѹмърѹл ꙟнмѹлціт. D. е. мърѹл ші пара нѹ'с кѹ тотѹл ротѹнdе. Маzереа ші бобѹл нѹ'с коапте.

Cap al pátrule.

Despre aplecatiunea numerálului.

§. 73. Despre envoirea numerálului.

Ла ꙟнвоіреа нѹмералѹлѹї кѹ сѹбстантіве ѹрмътоаріеле регѹле сꙟнт de лѹат ꙟн сеамъ:

1. dеакъ се атінџе нѹмералѹл ръdъчінал de маї мѹлте сѹбстантіве, ла фіеще каре се нофтореще. D. е. ам плътіт трії галбенї, трії фіорінї ші трії пърале.

2. Din ординале нѹмаї „ꙟнтъїѹ̆" аре нѹмърѹл ꙟнмѹлціт, челелалте dаръ нѹ се преа ꙟнтребѹінцеаzъ ꙟн ачест нѹмър. D. е. dела ꙟнтъїї пърінцї ам моштеніт ꙟнтѹнекареа мінції.

3 Dела dоаъzечї маї de парте нѹмаї ꙟнтреџіле zечіmї, сѹтеле ші міїле се ꙟнтребѹінцеаzъ

ꙟn фоарma орdinалълъї, еаръ ла челелалте се ꙟптребъінцеаzъ ръdъчінале, каре dаръ се постпън съвстантівелор сале, пріїmind ла ачеле бърбътешті ꙟnainте са пъртічеоа „ал“, еаръ ла фетеешті „а“. D. е ꙟn апъл ал трііzечї ші патръ dъпъ паштереа лъї Хрістос, ші ꙟn zіоа а чінчіzечї ші dоаъ dъпъ mоартеа лъї с'аў погоржт dъхъл сфжнт престе Апостолї.

4. Dеакъ орdinалъл се атінџе de maї mълте съвстантіве се ꙟпвоеште орdinapiў къ чел de пе ърmъ. D. е. бърбатъл ші mъереа чеа de'n тъїъ фъсеръ алънгацї din paiў.

5. Ꙟпmълцітівъл ла ꙟптребареа ꙟпкжтіт? ꙟпкітітъ? се ꙟпвоеште ка ꙟпсъшітівъл. D. е. ꙟndoit тіmп ші ꙟndoitъ остенеалъ аm ꙟптребъінцат спре сфжршіреа ачелъї лъкръ.

Cap al cincile.

Despre aplecatïunea pronúmeluï.

§. 74. Despre pronumele personale cá subiepte ale propusetïuniї.

Пронъmеле персонал ка събіепт се купрinde ꙟn zікътmжпт, dечї орdinapiў се ласъ афаръ. D. е. de ънde віï? Че ва zіче? Аші ў фаче. Вецї веde.

Dар' ꙟn ърmътоаріеле казърї требъе пронъmеле персонал ка събіепт съ се ꙟптребъінцеze:

1. Deакъ ȣn zікътжnт атърnъ dела maĭ mȣлте сȣбіеnте. D. е. noĭ, воĭ, шi фраціĭ вострі ачеашĭ dopim.

2. Deакъ ȣрmeazъ doaъ сеаȣ maĭ mȣлте пропȣсъчіȣnĭ, каре ꙟnтр'ȣn кіп сжnт ꙟnтре сіne легате. D. е. Еȣ сечер, тȣ леџĭ, шi ел кȣлеџе.

3. Deакъ тоnȣл ворбеĭ zаче пе сȣбіеnт, adекъ deакъ ворбіторіȣл воеште пре аскȣлтъторіȣл ал фаче лъторіȣ de samъ mai алес спре сȣбіеnт. D. е. еȣ цаm zіc Тȣ, Doamne! аĭ zidiт черіȣл.

4. Deакъ сȣбіеnтȣл капътъ о апȣсъчіȣne. D. е. тȣ ка ȣn amік, nȣ mъ веĭ лъса фъръ ажȣторіȣ.

5. Deакъ сȣбіеnтȣл се хотъреште maĭ апроапе прin кȣвіnтеле: ꙟnсȣшĭ, сіnгȣр, сіnгȣрел орĭ прin ꙟnтреџе пропȣсъчіȣnĭ. D. е. воĭ ꙟnшівъ търтȣрісіцĭ. Тȣ възжnd ачеаста, nȣ веĭ nега (тъгаdȣĭ).

6. Deакъ с'ар nаште врео ꙟndoeaлъ, каре есте сȣбіеnт. D. е. Фііnd тȣ болnав, те-аm черчетат. Ар фі ꙟndoeaлъ deспре сȣбіеnтȣл ꙟnтъеĭ пропȣсъчіȣnĭ, deакъ аmіȣ zіче: Фііnd болnав те-аm черчетат.

Romanіĭ іȣбіnd чіnстеа, сжnт deпрінші а ꙟnсъmnа кȣ чіnстіре атжт пре ачеĭ, ла каріĭ ворбеск, кжт шi пре ачеĭ, de каре ворбеск. Deчĭ

ꙟn	лок	тȣ	zік:	Domnіеа	сеаȣ	Domnіата,
„	„	воĭ	„	Domnіеа	„	Domnіавоастръ,
„	„	ел	„	Domnіеа	„	Domnіалȣĭ,
„	„	еа	„	Domnіеа	„	Domnіаеĭ,
„	„	іĭ, еле	„	Domnіеа	„	Domnіалор.

Ачесте кѵвінте тітѵларіе се декінъ аша:

Domnieата,	Domnieїтале ш. m. d.
Domniата,	Domnітале ш. m. d.
Domnieавострь,	Domnieївостре ш. m. d.
Domniавоастръ,	Domілорвоастре ш. m. d.
Domnieалѵї (еї),	Domnieїсале ш. m. d.
Domniалѵї (еї),	Domісале ш. m. d.
Domnieалор,	Domnieїлор ш. m. d.
Domniалор,	Domілорсале ш. m. d.

De персоне бісерічешті се ꙟтребѵінцеазъ: сфѫнціеа та, преасфѫнціеа та ш. m. d.

De ꙟсъmnат есте, кѵmкъ Domnieата, Domniата, Domnieавоастръ, Domniавоастръ чер zікъmѫнтѵл ші пронѵmеле скѵртат ꙟн а доа персоанъ. D. е. Domnieата mі-аї zіс. Еѵ-ці воіѵ тріmіте Dѵmітале.

§. 75. Despre entrebuintïarea pronumeluї scurtat.

Ꙟн неmіжлочітъ легътѵръ кѵ zікъmѫнтѵл се ꙟтребѵінцеазъ пронѵmеле персонал скѵртат дѵпъ ѵрmътоаріеле регѵле:

1. Ꙟн а тріеа ші а патра къдере се пот ꙟтребѵінца нѵmаї пронѵmе персонале скѵртате. Пронѵmеле ꙟтреџї се ꙟтребѵінцеазъ нѵmаї атѵнчеа, деакъ zаче пе дѫнселе тонѵл ворбеї.

2. Деакъ дѵпъ пронѵmеле скѵртат ѵрmеазъ zікъmѫнтѵл ажѵторіал „а аве“ ꙟнченѫндѵ-се ачеста кѵ о сѵнантъ, пронѵmеле скѵртат де ачеста се апінъ, даръ дін се ші въ се леапъдъ „е“ ші „ъ“. D. е. mі-аці zіс, ці-ар фаче, те-аѵ лъѵдат, с'аѵ бѵкѵрат, в'аm възѵт.

3. Пронȣmеле скȣртат сінгȣріт de a треіа къ-dере (ꙟmĭ, ꙟцĭ, ꙟĭ) прекȣm пронȣmеле скȣртат сінгȣріт deaтреіа персоаnъ бърбътеаскъ din a патра къdере ('е) се аnіnъ de кȣвжnтȣл ꙟnaіnте стътъторіȣ̆, сфършіndȣ-се ачесте nе о сȣnаnтъ ші фііnd ел ꙟn некȣрmатъ легътȣръ. D. е. еа-шĭ zіче, еȣ̆-цĭ спȣn, тȣ-ĭ фачĭ біnе, воі-л лъȣdацĭ.

4. Пронȣmеле скȣртат ꙟnmȣлціт ті, ві, лі, се ꙟnтребȣінцеаzъ ꙟnaіnтеа пронȣmелȣĭ скȣртат de a треіа персоаnъ ші ꙟnaіnтеа zікъmжnтȣлȣĭ ажȣторіал „a фі“ скȣртат (і, 'с). D. е.

ni-л, ni-о, ni-ĭ, ni-ле
ві-л, ві-о, ві-ĭ, ві-ле
лі-л, лі-о, лі-ĭ, лі-ле } daȣ̆.

ni-ĭ, ві-ĭ, лі-ĭ } dat, datъ, ꙟn лок nе есте, " " въ есте, " " ле есте } dat, татъ,

ni-с, ві-с, лі-с } daцĭ, dате, ꙟn лок nе сжnт, " " въ сжnт, " " ле сжnт } daцĭ, dате,

5. Deакъ пронȣmеле скȣртат се постnȣnе zікъmжnтȣлȣĭ, ачеста пріĭmеште ла сфършіт „ȣ“ deакъ се сфършеште ꙟnтр' о кȣnсȣnаnтъ. D. е. журȣēскȣ-цĭ, лъȣdътȣ-те, въzȣтȣл'am, бȣкȣратȣ-с'аȣ̆.

Се постnȣnе пронȣmеле скȣртат zікъmжnтȣлȣĭ съȣ̆:

a) Ꙟn арътътівȣл de фацъ ꙟn аnтъіа персоаnъ сінгȣрітъ ші ꙟnmȣлцітъ. D. е. mȣлцеmескȣ-ĭ, лъȣdътȣ-те.

б) Ꙟn аръттівꙋл тімпꙋлꙋї трекꙋт компꙋс ші ал челꙋї віiторіꙋ, deodатъ dаръ кꙋ zікътжнтꙋл ажꙋторіал (а аве́). D. е. възꙋтꙋ-те-ам, лъꙋdа-не-вор.

Ꙟнсъмнаре. Пронꙋмеле скꙋртат „о" се поате постпꙋне zікътжнтꙋлꙋї Ꙟn тімпꙋл трекꙋт компꙋс фъръ de а постпꙋне zікътжнтꙋл ажꙋторіал. D. е. о ам възꙋт сеаꙋ̆ ам възꙋт-о.

в) Ꙟn dорітівꙋл de фацъ deodатъ кꙋ zікътжнтꙋл ажꙋторіал. D. е. фачеці̆-ар, бꙋкꙋра-с'ар.

г) Ꙟn Ꙟмпърътівꙋл. D. е. dꙋ-те сіргꙋіцівъ, лъꙋdъмꙋ-л, dꙋчемꙋ-не.

д) Ꙟn Ꙟмпърътівꙋл de фацъ. D. е. възжнdꙋ-л, възіndꙋ-те.

§. 76. Despre entrebuintĭarea pronumeluĭ scurtat, unde se pote a fi de prisos.

Ꙟn неміжлочітъ легътꙋръ кꙋ zікътжнтꙋл се Ꙟнтребꙋінцеаzъ пронꙋмеле персонал скꙋртат.

Афаръ de ачеа се обічнꙋеште а Ꙟнтребꙋінца пронꙋмеле скꙋртат, ꙋnde се паре а фі de прісос, аша се аdъоџе:

1. Ла сꙋбстантів Ꙟn ачеа-шї къdере. D. е Пре Іоан нꙋл-ам възꙋт, Ꙟn лок: нꙋ ам възꙋт пре Іоан.

2. Ла пронꙋмеле аръттів. D. е. ачестꙋї ом нꙋ і-ам dат пꙋтере, Ꙟn лок: н'ам dат пꙋтере ачестꙋї ом.

3. Ла пронꙋмеле реdꙋкътів. D. е. пре кареле Dꙋмнеzеꙋ̆ Ꙟл ꙋреште, Ꙟn лок: пре кареле Dꙋмнеzеꙋ̆ ꙋреште.

Ѫnсъmпаре. Пропумеле персопал скуртат maĭ алес атунчеа се адъоце, деакъ а треia сеаŭ а патра се пропуне zікъmжпmулуĭ прекуm din есеmплеле de сус се аратъ. Dеакъ пропумеле персопал атжрпъ dела о препусъчiупе пу се ѫптребуiпцеаzъ пропумеле скуртат. Ла пропумеле скуртат се адъоце пропумеле персопал ѫптрег de ачеа-шĭ къdере.

1. Dеакъ с'ар паште вре о ѫпdoeaлъ, каре къdере съ фiъ. D. е. въ трimiт воаъ шi въ трimiт пре воĭ.

Dеакъ аш zіче: въ трimiт, пу сар шті, каре къdере съ фie.

2. Dеакъ топул ворбеĭ zаче пре пропуме: D. е. пре тiпе те лаудъ тоате путеріле черештĭ.

3. Dеакъ zікъmжптул пропусъчiупiĭ, есте лукрътiв-трекътiв се поате адъоце пропумеле персопал ѫптрег. D. е. еŭ те-аm лъуdат пре тiпе.

Dаръ деакъ zікъmжптул есте редуктiв, пу се поате адъоце пропумеле персопал ѫптрег. D. е. еŭ mъ букур, dаръ пу; еŭ mъ букур пре mіпе.

§. 77. Despre entrebuintĭarea pronumeluĭ posĭedĭetýv cu substantývele.

Пропумеле пошеzътiв орdiпаріŭ се постпупе субстантiвулуĭ съŭ. D. е. Фрателе тъŭ аŭ вжпdут пърiптелуĭ meŭ гръdiпа та.

Се поате dаръ пропумеле пошеzътiв, а се препуне субстантiвулуĭ съŭ, dаръ пуmaĭ ѫптру ѫптъеа шi а патра къdере. Ѫп каzул ачеста прii-

теште пронꙋмеле пошеzътів ꙟнаі теа са ніште пъртічеле ші анꙋме ла челе бърбътешті капътъ ꙟн нꙋмърꙋл сінгꙋріг, „ал“ ꙟн нꙋмърꙋл ꙟмꙋлціт „аі“. D. е. Ал меꙋ фііꙋ аꙋ черчетат пре аі тъі пъріпці.

Челе фемееші пріітеск ꙟн нꙋмърꙋл сінгꙋріт „а“, еаръ ꙟн нꙋмърꙋл ꙟмꙋлціт „але“ D. е. Амеа соръ аꙋ лъꙋdат пре але тале непоате.

Dеакъ пронꙋмеле пошеzътів се атінце de маі мꙋлте сꙋбстантіве, ꙋрмътоаріеле регꙋле сжнт de лꙋат ꙟн сеамъ:

1. De сжнт сꙋбстантівеле de ачелаші нꙋмър, пронꙋмеле пошеzътів нꙋ се пофтореште ꙟнвоіndꙋ-се нꙋмаі кꙋ сꙋбстантівꙋл чел de пе ꙋрмъ. D. е. непоціі ші непоателе тале кꙋ бꙋкꙋріе фꙋръ пріміці de сꙋроріле ші фраціі меі.

2. Dеакъ сжнт сꙋбстантівеле de фелїꙋріт нꙋмър, пронꙋмеле пошеzътів орі се пофтореште ла фіештекаре сꙋбстантів, орі се пꙋне нꙋмаі оdатъ ꙟнвоіndꙋ-се кꙋ сꙋбстантівꙋл чел de пе ꙋрмъ. D. е. помътꙋл тъꙋ ші лівеzіле тале сжнт de мꙋлт прецїꙋ, орі помътꙋл ші лівеzіле тале сжнт de мꙋлт прецїꙋ.

3. Dеакъ пронꙋмеле пошеzътів се препꙋне сꙋбстантівелор de ачелаші нꙋмър ші џен, нꙋ се пофтореште. ꙟнвоіndꙋ-се кꙋ сꙋбстантівꙋл чел de'нтъіꙋ. D. е. аі тъі кꙋноскꙋці ші амічі мꙋлт сеаꙋ бꙋкꙋрат de а та ꙟнсънътошере ші ꙟнтоарчере.

4. Dеакъ сꙋбстантівеле сжнт орі de фелїꙋріте џенꙋрі, орі de фелїꙋріте нꙋмере, пронꙋмеле пошеzътів препꙋс се пофтореште ла фіештекаре сꙋбстантів. D. е. ал востръ пъріпте ші аі во-

стрі кȣmпацї аȣ черчетат пре але теле сȣрорї ші пре а mea maїкъ.

Ꙟnсъmпаре. Маї обічнȣіт есте Ꙟn лimба ромжнеаскъ пронȣmеле посезътів ал постпȣне сȣбстантівелор ші Ꙟn есеmплеле ла 3 ші 4 а zіче: Кȣноскȣції ші аmічії тъї mȣлт с'аȣ бȣкȣрат de Ꙟнсънътошереа ші Ꙟнторчереа та. Пърінтеле ші кȣmпаціі востріі аȣ черчетат пре сȣроріле ші maїка mеа.

§. 78. Despre entrebuintīarea pronúmeluĭ aratatýv cu substantývele.

Пронȣmеле арътътів се поате орї препȣне орї постпȣне сȣбстантівȣлȣї съȣ. D. e. ачест оm сеаȣ оmȣл ачеста mі-аȣ фъкȣт ачесте неплъчерї сеаȣ неплъчеріле ачесте. De Ꙟnсъmпат dаръ есте кжmкъ ȣрекії ромжнешті maї плъкȣт есте, dеакъ постпȣсȣл пронȣmе арътътів бърбътеск пріїmеште ла сфършіт ȣn „а“. D. e. Оmȣл еста (Ꙟn лок: ест) бърбатȣлȣї ачестȣїа (Ꙟn лок ачестȣї).

Dеакъ пронȣmеле арътътів се атінџе de maї mȣлте сȣбстантіве, ȣрmътоаріеле регȣле сжnd de Ꙟnсъmпат.

1. De сжnт сȣбстантівеле de ачела-ші нȣmър ші џен, пронȣmеле арътътів оpdінаріȣ нȣmaї о dатъ се пȣне. D. e. копії, прȣнчії ші тінерії ачештїа сжnт аї фрателȣї mеȣ, сеаȣ а чештї копії, прȣнчї ші тінерї сжnт аї фрателȣї mеȣ.

2. Dеакъ сȣбстантівеле сжnт орї de фелїȣріте џенȣрї орї de фелїȣріте нȣmере пронȣmеле аръ-

тътів препус се пофтореште ла фіештекаре субстантів, dаръ постпус ordinаріў нумаі оdатъ се пуне, ↑nвоindу-се ку субстантівул чел de пре урмъ D. e. ачеі бърбаці, ші ачеле муері мі-аў аdус ачесте штірі ші ачеастъ скрісоаре, сеаў бърбацііў ші муеріле ачесте мі-аў аdус штіріле ші скрісоареа ачеаста.

§. 79. Despre envoirea pronúmeluĭ reducatýv cu cuvinte la care se repoarta.

Пронумеле реdукътів се ↑nвоеште ку субстантівул сеаў ку пронумеле, ла каре се репоартъ, ↑n нумър ші џен dаръ пу ші ↑n къdере. D. e. Пре ачеі оамені ↑ї путеск порочіці, каріі сжнт мулцеміці ку соартеа са.

Dеакъ пронумеле реdукътів се репоартъ ла маі мулте субстантіве сеаў пронуме, се пуне ↑n нумърул ↑nмулціт ші ку ачесте се ↑nвоеште dупъ урмътоаріеле регуле:

1. De сжнт субстантівеле сеаў пронумеле de џенул бърбътеск се ↑nтребуinцеазъ пронумеле реdукътів бърбътеск. D. e. Апостоліі ші Domнул, каріі се аdунасе пе мунтеле Елеонулуі фуръ въdіці de Iуdа Іскаріотеанул.

2. Dеакъ субстантівеле сеаў пронумеле сжнт de џенул фетееск сеаў de фелїуріте џенурі, се ↑nтребуinцеазъ ↑n ↑nтъїа ші а патра къdере пронумеле реdукътів „каре“. D. e. банії ші лукруріле, каре мі-аї ↑nкреdinцат, сжнт dепусе ла вічінул меў.

Пропꙋтеле редꙋкътів ꙟн пꙋмъръл ꙟнтꙋлціт се ꙟнтребꙋінцеазъ пентрꙋ амꙟндоаъ ценꙋріле ꙟн а доа ші а треіа къдере „кърор“ сеаꙋ „къpора“. D. e. фіештекаре от де треабъ а лъꙋдá пре фечорії ші пре фечоаріеле, а къpора пꙋртаре есте чінстітъ ші непътатъ.

Cap al siĕsele.

Despre entrebuintĭarea dicamintelor.

§. 80. Despre envoirea dicaméntuluĭ cu substantývul sàu.

Zікътꙟнтꙋл се ꙟнвоеште кꙋ сꙋбіентꙋл съꙋ ꙟн пꙋмър ші персоанъ. D. e. воĭ четіцĭ ші ел скріе.

Deакъ маĭ мꙋлте сꙋбіенте се атінг де ачелашĭ zікътꙟнт, ачеста се пꙋне ꙟн пꙋмъръл ꙟнтꙋлціт ші ꙟн персоана маĭ прінчіпалъ. Еаръ маĭ прінчіпалъ есте персоана чеа деп'тъіꙋ, декꙟт а доа, ші а доа декꙟт а тріеа. D. e. еꙋ, тꙋ ші фрателе тъꙋ сꙟнтем де ꙋн кꙋцет; воĭ ші фії меĭ в'ацĭ остеніт мꙋлт кꙋ ꙟнвъцътꙋра.

§. 81. Despre envoirea dicaméntelor nedepline cu cele deplinitýve.

Zікътꙟнте недеплíне се zік ачеле, каре чер спре деплініреа ꙟнцелесꙋлꙋĭ алт zікътꙟнт сеаꙋ пропꙋсъчĭꙋне ꙟнтреагъ ла ꙟнтребареа че? Zікъ-

тінтеле сеаў пропусъчїуніле, каре шербеск спре deпліпіреа алтор се zік deпліпітіве. D. е. пу пот лукра. Аічї zікътжптул „пот“ есте nedenлiп, еаръ „лукра“ есте deпліпітів.

Ѹнеле din zікътінтеле nedenліпе сжпт персопале, прекут: пот, требуїў, ѫпdръzпеск, кутеz, вреў, воеск, обічпеск, тъ deпрind, ш. а. Еаръ алтеле сжпт пеперсопале, прекут: требуе, се каdе, се кувіпе, се шеdе ш. а.

Ла ѫпсоціреа zікътіпгелор nedeпліпе ку челе deпліпітіве сжпт de ѫпсъттпат уртътоарїеле регуле.

1. Dеакъ zікътжптул deпліпітів есте пеперсопал, се пупе ѫп супупътів. D. е. пу поате съ плоае; требуе съ пінгъ тжпе.

2. Dеакъ ѫп пропусъчїупеа deпліпітівъ zікътжптул есте персопал, dаръ фъръ субіепт, се пупе zікътжптул deпліпітів ѫп пефіпітів ку „а“. D. е. се кувіпе, а da лаудъ луї Dутпеzеў.

3. Dеакъ ачелашї субіепт се атіпџе атжт de zікътжптул nedeпліп кжт ші de чел деплініtів, ачест de пе уртъ се пупе орї ѫп пефіпітів ку „а“ орї ѫп супупътів. D. е. еў пу ѫпdръzпеск, ал ѫптреба, сеаў съ'л ѫптреб.

Ѫпсътпаре. Zікътжптул „а путе“ чере пефіпітівул фъръ „а“, dеакъ de zікътжптул deпліпітів пу есте ліпіт уп пропуте скуртат. D. е. пу пот суфері пре оатепії чеї dефъітъторї.

Асетепе се пупе zікътжтул deпліпітів ѫп пефіпітів фъръ „а“, dеакъ пропутеле скуртат се пропупе zікътжптулуї „а путе“. D. е. пу'л пот ръбda, ѫп лок: пу пот а-л ръбda пу-цї

поате спуне, ⱴн лок: ну поате, а-цї спуне.

4. Деакъ субіептул zікътжнтулуї недеплін ну есте ачелашї ку ал челуї деплінітів, ачеста се пуне ⱴн супунътів. Д. е. нувоеск, съ віеъ ел ла міне.

5. Деакъ zікътжнтул пропусъчїунії недепліне есте ажуторіал (а фі сеаў а аве) шї zікътжнтул деплінітів аратъ, че съ се факъ, сеаў че съ фіъ; ачест де пе уртъ zікътжнт, адекъ, чел деплінітів, се пуне ордінаріў ⱴн пъртъшітівул тімпулуї деплін трекут ку препусъчїунеа „де", ачест пъртъшітів ⱴнсъ ръмжне немутат. Д. е. вреднік есте де лъудат; аре мулт де пътіміт; мулцї сжнт де кемат; вом аве мулте де суферіт.

Ачеастъ ⱴнтребуінцаре а пъртъшітівулуї поате уneорї съ афле лок шї дупъ алте zікъмінте недепліне. Д. е. ⱴнвъцъторїул не-аў дат трії феле де ⱴнвъцат, ⱴн лок: ка съ ⱴнвъцъм.

§. 82. Despre envoirea dicamíntelor jumetate nedepline.

Zікъмінте жўмътате недепліне се zік ачеле, каре се пот деплінї орї прін алте фелїурї де кувінте, орї прін пропусъчїунї ⱴнтреџе. Д. е. уітатаї де порунчіле луї Думнеzеў? Аічї сеаў ⱴндеплініт zікътжнтул прін кувінтеле: порунчіле луї Думнеzеў.

Деакъ пропусъчїунеа деплінітівъ ⱴнсъмнеазъ о цінтіре сеаў ун скоп, zікътжнтул еї се пуне ⱴн супунътів ку сеаў фъръ легътівул „ка". Д. е. ⱴнвъцъторїул мъ свътуеште, ка

съ ↑пвъц кꙋ сіргꙋінцъ. ↑п лок de сꙋпꙋпътів се поате пꙋпе adece пефіпітівꙋл, ші апꙋте:

1. Ла ↑птребареа: че? кꙋ пъртічеоа „а“. D. е. Ат ꙋітат, а'ці adꙋче картеа, ↑п лок; съ'ці adꙋк картеа.

2. Ла ↑птребареа: че феліꙋ de? кꙋ пъртічеоа „а“ сеаꙋ „de а“ сеаꙋ „спре а“. D. е. п'аї каꙋzъ а тъ вътъта, сеаꙋ de а тъ вътъта, сеаꙋ: спре а тъ вътъта, ↑п лок: съ тъ ватеті.

3. Ла ↑птребареа: ла че? сеаꙋ спре че? кꙋ пъртічеоа „а“ сеаꙋ „спре а“. D. е. Хрістос аꙋ тріміс пре Апостолї, а ↑пвъца, сеаꙋ: спре а ↑пвъца попоареле, ↑п лок: ка съ ↑пвеце попоареле.

Deакъ пропꙋсъчїꙋпеа deплініті въ пꙋ ↑псъмпеаzъ ціптіре сеаꙋ скоп, zікътжптꙋл еї се пꙋпе ла ↑птребареа: че? ↑п аръттів кꙋ легътівꙋл „кꙋ“ сеаꙋ „кꙋткъ“. D. е. ел тъгъdꙋеште, къ ї-ат плътіт dъторіеа.

↑п лок de аръттів кꙋ легътівꙋл „кꙋткъ“ сеаꙋ „къ“ се ↑птребꙋінцеаzъ:

1. Nефіпітівꙋл кꙋ пъртічеоа „а“, deакъ ачелашї сꙋбіепт се атінџе атжт, de zікътжптꙋл пеdеплін кжт ші de чел deплініті в. D. е. сокот, ат ↑мпліпіт dъторііле теле сеаꙋ сокот а фі ↑пплініт dъторііле теле.

Deакъ ↑п пропꙋсъчїꙋпеа deплініті въ сжпт doаъ zікътпте, ꙋпꙋл пеdеплін, ші алтꙋл deплініті в, ачест de пе ꙋртъ се пꙋпе ↑п сꙋпꙋпътів. D. е. ел сокоате а фі ↑п старе, съ ↑пвеце леџінца ↑п аша скꙋрт тітп, ↑п лок:

ел сокоате, кутк̆ъ есте ꙟн старе съ ꙟнвъце леціинца ꙟн аша скурт тімп.

2. Фіінd къ нефінітул н'аре тімпул віиторіꙋ̆, dечї лепъdжнdу-се легътівул „къ“ сеаꙋ̆ „кутнъ“ ну се поате ꙟнтребуінца нефінітівул ачелїашіꙋ̆ тімп. Тотуші ꙋ̆ се поате унеорї лепъdа легътівул „къ“ сеаꙋ̆ „кутнъ,“ dеакъ ачелашї субіепт се атінце атжт dе zікътжнтул неdепліи, кжт ші dе чел dепліnітів, ші dеакъ тімпул віиторіꙋ̆ маї апроапе се хотъреште орї прін azікътінте, орї прін цесътура ворбеї. Ꙟн кazул ачеста zікътжнтул dепліnітів се пуне ꙟн нефінітівул dе фацъ ку „а“. D. е. сперez, къ въ воіꙋ̆ веdé тжне ла mіне, сеаꙋ̆ сперez а въ веdé тжне ла mіне.

3. Dеакъ пропусъчїунеа dепліnітівъ атжрнъ dела о пропусъчїуне негътівъ, лепъdжнdесе легътівул „къ“ сеаꙋ̆ „кутнъ“ dін пропусъчїунеа dепліnітівъ, zікътжнтул еї се пуне ꙟн супунътів. D. е. ну креd, къ аꙋ̆ лукрат, ел тоатъ zіоа, ну креd, съ фіъ лукрат, ел тоатъ zіоа. Фіінd къ супунътівул н'аре тімп віиторіꙋ̆, ꙟн локул ачестуіа се ꙟнтребуінцеаzъ супунътівул тімпулуї dе фацъ, dеакъ тімпул віиторіꙋ̆ прін алте кувінте маї апроапе се хотъреште. D. е. ну креd, къ ва вені тжне фрателе тъꙋ̆, сеаꙋ̆ ну креd, съ віе тжне фрателе тъꙋ̆.

4. Dеакъ zікътжнтул неdепліn стъ ꙟн mоdул dорітів сеаꙋ̆ ꙟнпъртъшів, сеаꙋ̆ dеакъ пропусъчїунеа неdепліnъ есте ꙟнтребътівъ, легътівул „къ“ сеаꙋ̆ „кутнъ“ ну се поате лепъdа dін пропусъчїунеа dепліnітівъ.

5. Zікътжнтеле каре ꙟнсемнеаzъ „а веdé“ ші „а аузі“, чер пъртъшітівул dе фацъ ал zікъ-

пжптулуї depлiпiтiв. D. е. еў те-аm аузiт тоатъ zioa кжптжпd, dаръ пу те-аm възут лукржпd.

§. 83. Despre forma dicamintelor.

Ziкътжптул се ↑птребуiпцеаzъ ↑п форmа лукрътiвъ, dеакъ ↑псъmпеаzъ лукрареа сеаў стареа субiептiвул. D. е. ел скрiе шi ту шеzї.

Форmа reduкътiвъ се ↑птребуiпцеаzъ:

а) спре а ↑псъmпа, кутkъ лукрареа субiептулуї се ↑пdреаптъ кътръ ел ↑псушї. D. е. воï въ букураці; ел се печiпстеште ↑псушї;

б) спре а аръта, кутkъ лукрареа алтора есте ↑пdрептатъ спре субiепт. Dечї субiептул есте пътimiтiв; dаръ пумаї ↑п а трiеа персоапъ maï алес dеакъ ачеаста се ↑псеаmпъ прiп уп субстаптiв поате а се ↑птребуiпца ziкътжптул ↑п формъ reduкътiвъ спре а ↑псъmпа пътimiреа субiептулуї. Dаръ ↑п челелалте персоапе пу обiчпуеск Romaпiї формеї reduкътiве а-ї da ↑пеъmпжпцъ пътimiтiвъ. D. е. фъкъторïул de ръў се пеdепсеште шi ↑п вiеаца ачеаста de куцетул сеў. Dаръ п'ар фi бiпе ромъпеште, dеакъ ашiў ziче: еў mъ пеdепсеск de куцетул mеў, сеаў ту те пеdепсештї de куцетул тъў.

Форmа пътimiтiвъ аратъ стареа пътimiрiї. D. е. ел есте бътут de Dуmпеzеў.

Romaпiї фоарте рар ↑птребуiпцеаzъ форmа пътimiтiвъ. ↑п локул еї обiчпуеск а ↑птребуiпца ordiпарiў форmа reduкътiвъ сеаў аша

ꙟnтокmеаzъ ворба, кжт пътimiтiва формъ се пъ-
ръсеште. D. е. калȣл ачеста есте вжndȣт
de татъл mеȣ̆ кȣ zече галбенĭ. Маĭ потрiвiт
dаръ есте лimбеĭ ромънештĭ, а zіче: калȣл
ачеста с'аȣ̆ вжndȣт de татъл mеȣ̆ кȣ zече
галбенĭ, сеаȣ̆: татъл mеȣ̆ аȣ̆ вжndȣт ка-
лȣл ачеста кȣ zече галбенĭ.

Форmа лȣкрътiвъ ꙟn тimпȣрiле комnȣсе сȣnъ
ȣnеорĭ тот ȣnа кȣ тimпȣрiле формеĭ пътimiтiве.
D. е. Iосiф аȣ̆ фост вжndȣт. Аiчĭ есте ꙟn-
doеалъ de аȣ̆ фост вжndȣт Iосiф пре чiнева, орĭ
de аȣ̆ фост ел вжndȣт de чiнева. Dеакъ din цесъ-
тȣра ворбеĭ nȣ се поате deосъбi форmа лȣкрътiвъ
de чеа пътimiтiвъ, требȣе а ꙟnтребȣiнца орĭ тim-
пȣрiле simпле, ȣndе есте кȣ пȣтiнцъ, орĭ аша а
ꙟnтокmi ворба, ка съ nȣ се наскъ ꙟndоеалъ.
Dечĭ ꙟn есеmплȣ de сȣс, de есте форmа лȣкръ-
тiвъ съ се zікъ: Iосiф вжndȣсе; еаръ ꙟn форmа
пътimiтiвъ: Iосiф фȣ вжndȣт.

§. 84. Despre tradúcerea dicamintelor de'ntr'o forma entr'alt'a.

Спре а скȣрта сеаȣ̆ а фаче mаĭ плъкȣт сȣnъ-
тоарiе пропȣсъчiȣniле ȣnеорĭ се чере, ка zікътжn-
тȣл лор съ се стрътȣтъ din о формъ ꙟnтр'алта.
Ла стрътȣтареа ачеаста ȣрmътоарiеле сжnт de
ꙟnсъmnат:

1. О пропȣсъчiȣnе се поате стрътȣта din
формъ лȣкрътiвъ ꙟn чеа редȣкътiвъ nȣmаĭ атȣnчĭ,
dеакъ обiептȣл еĭ есте de а трiеа персоанъ. Ачеа-
стъ dаръ стрътȣтаре се фаче ꙟn ȣрmъторiȣл кiп:
Обiептȣл се пȣnе ꙟn ꙟnтъiа къdере ка сȣбiепт,

еаръ сȣбіектȣл ꙟн а патра кȣ препȣсъчїȣнеа „de“, еаръ zікъмѫнтȣл се стръмȣтъ din формъ лȣкрътівъ ꙟн чеа редȣкътівъ ачелȣіашї тімп ші mod, ші се ꙟнвоеште ꙟн нȣмър ші персоанъ кȣ сȣбіектȣл чел ноȣ̆. D. е. тоатъ фъптȣра лаȣdъ пре Dȣmnezeȣ̆, сеаȣ̆: Dȣmnezeȣ̆ се лаȣdъ de тоатъ фъптȣра.

2. Deакъ zікъмѫнтȣл ꙟн формъ редȣкътівъ ꙟнсъмнеаzъ пътімire, се мȣтъ ꙟн формъ лȣкрътівъ аша: Сȣбіектȣл се пȣне ꙟн а патра къdере ка обіект, еаръ сȣбстантівȣл сеаȣ̆ пронȣмеле din а патра къdере кȣ „de“ се стръмȣтъ ꙟн ꙟнтъїа къdере ка сȣбіект, dаръ zікъмѫнтȣл се мȣтъ din формъ ръдȣкътівъ ꙟн чеа лȣкрътівъ ачелȣїашї тімп ші mod, ші се ꙟнвоеште ꙟн нȣмър ші персоанъ кȣ сȣбіектȣл чел ноȣ̆. D. е. леџеа ачеаста с'аȣ̆ dат de ꙟнсȣшї Dȣmnezeȣ̆ сеаȣ̆ ꙟнсȣшї Dȣmnezeȣ̆ аȣ̆ dат леџеа ачеаста.

3. Ка съ се поатъ стръмȣта о пропȣсъчїȣне din форма лȣкрътівъ ꙟн чеа пътімітівъ се чере *а)* ка zікъмѫнтȣл еї съ фіъ лȣкрътів-трекътів, авѫнd обіектȣл ꙟн а патра къdере, *б)* ка zікъмѫнтȣл съ нȣ фіъ ꙟн тімпȣл de фацъ.

De сѫнт ачесте сȣнȣнерї zікъмѫнтȣл лȣкрътів се тръdȣче ꙟн форма пътімітівъ ꙟн ȣрмъторїȣл кіп: Обіектȣл се префаче ꙟн сȣбіект мȣтѫнdȣсе din а патра ꙟнтрȣ ꙟнтъїа къdере. dаръ сȣбіектȣл се пȣне ꙟн а патра къdере кȣ препȣсъчїȣнеа „de“, еаръ zікъмѫнтȣл се стръмȣтъ din форма лȣкрътівъ ꙟн чеа пътімітівъ, ачелȣіашї mod ші тімп, ші се ꙟнвоеште ꙟн нȣмър ші персоанъ кȣ сȣбіектȣл чел ноȣ̆. D. е. ꙟнвъцъторїȣл аȣ̆ лъȣdат пре фрателе тъȣ̆, сеаȣ̆ фрателе тъȣ̆ фȣ лъȣdат de ꙟнвъцъторїȣл.

Фіind къ форта пътімітівъ ꙟсъмnеazъ dеплінъ пътіmіре dаръ пу ꙟчепереа пътіmірії, dечї ꙟн лок dе тіmпул трекут ші преа трекут аdесе се пуне ꙟн форта пътімітівъ тіmпул dе фацъ ші кат трекут. D. е. фрателе тъў mі-аў dъруіта чеастъ карте, сеаў: ачеастъ карте ꙟmї есте dъруітъ dе фрателе тъў.

Ꙟсъmnаре. Zікътжнтул лукрътів dіn тіmпул dе фацъ пу се поате mута ꙟн форта пътімітівъ. D. е. ел апрinde лутinареа, пу-ї тот уна, dеакъ ашіў zіче: лутinареа есте апрінсъ dе ел.

4. О пропусъчїуне се стрътутъ dіn форта пътімітівъ ꙟн чеа лукрътівъ ꙟн уртъторїул кіп: Субіентул се префаче ꙟн обіепт пуindу-се ꙟн а патра къdере, субстантівул сеаў пропутеле dіn а патра къdере ку „dе“ се mутъ ка субіепт ꙟнтру ꙟнтъїа къdере, еаръ zікътжнтул се стрътутъ dіn форта пътімітівъ ꙟн чеа лукрътівъ ачелуїаші тіmп ші mоd, ші се ꙟнвоеште ꙟн путър ші персоанъ ку субіентул чел поў. D. е. пъкътошії вор фі пеdепсіцї dе Dутпеzеў, сеаў: Dутпеzеў ва пеdепсі пре пъкътошї. Тотуші тіmпул dе фацъ ші кат трекут пътімітів се mутъ ꙟн тіmпул трекут ші преа трекут. D. е. търул ачеста есте dе mіне плентат, сеаў: еў ат плентат търул ачеаста.

5. Dеакъ пропусъчїунеа ꙟн фортъ ръdукътівъ ꙟнсъmnеаzъ о пътіmіре, се поате стрътута ꙟн чеа пътімітівъ dеакъ путаї zікътжнтул се mутъ dіn фортъ пътімітівъ ꙟн чеа лукрътівъ ачелуіаші тіmп ші mоd. D. е. отул чінстіт пуруре се ва лъуdа dе чеї бунї, сеаў: отул чінстіт пуруре ва фі лъуdат dе чеї бунї.

Есте daръ de ꙟпсъmпат, кꙋmкъ тimпꙋл трекꙋт шi чел преа трекꙋт а формеĭ redꙋкътiве се префаче ꙟп пътimiтiв, adece ꙟп тimпꙋл de фацъ шi кат трекꙋт. D. e. картеа ачеастъ с'аў кꙋmпърат de фрателе meў кꙋ трiĭ фiорiпĭ, сеаў: картеа ачеаста есте кꙋmпъратъ de фрателе meў кꙋ трiĭ фiорiпĭ.

6. Din форma пътimiтiвъ се стрътꙋтъ о пропꙋсъчiꙋпе ꙟп чеа redꙋкътiвъ, deакъ пꙋmaĭ ziкъmжптꙋл се mꙋтъ din форma пътimiтiвъ ꙟп чеа redꙋкътiвъ ачелꙋiашĭ тimп шi mod. D. e. фъкъторiĭ de ръў вор фi педепсiцĭ de Dꙋmпezeў, сеаў: фъкъторiĭ de ръў се вор педепсi de Dꙋmпezeў.

ꙟпсъmпареа 1. Тimпꙋл de фацъ шi кат трекꙋт пътimiтiв се стрътꙋтъ ꙟп тimпꙋл трекꙋт шi преа трекꙋт ал формеĭ redꙋкътiве. D. e. картеа ачеаста ꙟmĭ есте dърꙋiтъ de ꙟпвъцъторiꙋл, сеаў картеа ачеаста mi-с'аў dърꙋiт de ꙟпвъцъторiў.

ꙟпсъmпареа 2. Deакъ сꙋбiептꙋл пропꙋсъчiꙋпiĭ есте de ꙟптъiа сеаў de а doаъ персоапъ, пꙋ се поате mꙋта ꙟп форma redꙋкътiвъ.

§. 85. Despre entrebuintĭarea partasitývelor de'n caus'a lepadàrii pronumeluĭ reducatýv.

Спре а пꙋте лепъda din о пропꙋсъчiꙋпе пропꙋmеле redꙋкътiв се чере, ка ачеста съ фiъ ꙟптрꙋ ꙟптъiа къdере, сеаў deакъ есте ꙟп а патра, съ се стрътꙋте препꙋсъчiꙋпеа ꙟп форma пътimiтiвъ. De сжпт ачесте сꙋпꙋперĭ ла лепъdареа про-

нумелуї редукътів, сжнт урмътоаріеле де ѧн-
съмнат:

1. Деакъ пропусъчїунеа есте афірмънівъ
авжнд zікътжнтул ѧн форма лукрътівъ а тім-
пулуї де фацъ, zікътжнтул се мутъ ѧн ѧнсу-
шітів пъртъшітів, ші пріїминд артікулул арътъ-
тів се ѧнвоеште ѧн нумър, џен ші кѫдере ку
кувжнтул, ѧн каре се рeпоартъ, еаръ обіектул
пріімеште препусъчїунеа „де“. Д. е. Думнеzеу
аў фъгъдуіт фіілор, карії чінстеск пре
пърінцїї съї, о віеацъ ферічітъ, сеаў:
Думнеzеу аў фъгъдуіт фіілор челор
чінстіторї де пърінцїї съї о віеацъ фе-
річітъ.

Уneорї се поате пуне субіектул ѧн а доа къ-
дере, даръ фъръ артікул. Д. е. омул, каре
ѧмпръштіе авуціеа са, ѧшї гътеште
сърѫчіе, сеаў омул чел ѧмпръштіторіў
ал авуціеї сале ѧшї гътеште сърѫчіе.

2. Деакъ zікътжнтул „а фі“ есте zікътжнтул
пропусъчїунії ку пропумеле редукътів се ласъ ші
ел афаръ ші кувінтеле де ел атжрнате се леагъ
прін артікулул арътътів ку кувжнтул, ла кареле
пропумеле редукътів се рeпоартъ. Д. е. омул,
кареле есте ку інімъ бунъ, сеаў: омул
чел ку інімъ бунъ ну ва ворбі ръў де
алцїї.

Ѧнсъмнаре. Пропумеле редукътів ну
се поате лепъда ѧн казул 1. ші 2.

а) Деакъ се хотъреште zікътжнтул маї
апроапе. Д. е. чел че лукреазъ ку сжр-
гуінцъ тоатъ zіоа, дулче ва дорміі
ноаптеа.

б) Деакъ zікътжнтул есте легат де пропумеле
скуртат. Д. е. вечінул меў, кареле те іубе-
ште, те-аў пофтіт ла сіне.

в) Деакъ пропусъчїунеа есте негътівъ. D. е. отул, каре ну лукреазъ, съ нү мънжнче.

Ꙟн ачесте пропусъчїунї адусе ла літера *а) б) в)* ну се поате лепъда пропутеле редукътів.

3. Ꙟн пропусъчїунї ку зікъмжнтул ꙟн форма пътімітівъ а тімпулуї де фацъ сеаў трекут, пропутеле редукътів се поате лепъда, еар зікъмжнтул се мутъ ꙟн пъртъшітівул тімпулуї трекут, ші пріїмінд артікулул аръгътів, се ꙟнвоеште ку кувжнтул, ла каре се репоартъ пропутеле редукътів. D. е. тінерії, каре'с віне крескуцї, де тоцї се іубеск, сеаў: тінерії чеї віне крескуцї де тоцї се іубеск. Мърул, пре кареле л-аї плжнтат ꙟн помътул теў, креште фоарте фрумос. Ачеаста пропусъчїуне стрътутатъ ꙟн форма пътімітівъ сунъ аша: Мърул, кареле плжнтат есте де тіне ꙟн помътул теў, креште фоарте фрумос. Лепъджнду-се пропутеле редукътів, ачеастъ пропусъчїуне сунъ аша: Мърул, чел де тіне ꙟн помътул теў плжнтат, креште фоарте фрумос.

4. Деакъ пропутеле редукътів се репоартъ ла пропуте аръгътіве, ачесте ꙟнкъ се ласъ афаръ ку пропутеле редукътів. D. е. неплъкутъ есте соціетатеа ачелор оаменї, карії іубеск черте, сеаў: неплъкутъ есте соціетатеа оаменілор челор іубіторї де черте.

5. Артікулул аръгътів ну се ꙟнтребуінцеазъ, деакъ редукътівул се репоартъ:

а) Ла пропутеле персонал. D. е. воі, карії фачецї реле, ну аштептацї буне, сеаў воі фъкъторї де реле, ну аштептацї буне.

б) Ла пронꙋмеле арътътів фъръ сꙋбстантів. D. е. аічї нꙋ се вор ꙟndрепта, карії іꙋбеск пъкатꙋл, сеаꙋ̆ іꙋбіторії dе пъкат нꙋ се вор ꙟndрепта.

ꙟнсъмнаре. Nꙋ-ї стінтеалъ, dеакъ ꙟн лок dе лепъdатꙋл пронꙋме арътътів се пꙋне артікꙋлꙋл арътътів. Аша ꙟн есемплꙋл dе сꙋс се поате zіче: чеї іꙋбіторї dе пъкат нꙋ се вор ꙟndрепта.

в) Ла сꙋбстантівеле фъръ артікꙋлꙋл dефінітів. D. е. Іоан аꙋ̆ кꙋмпърат каї, каре ꙟнкъ нꙋ-'с ꙟнвъцаці, сеаꙋ̆: Іоан аꙋ̆ кꙋмпърат каї ꙟнкъ не'нвъцаці.

§. 86. Despre entrebuintĭarea partasitývelor pe'ntru lepadarea unor legatýve.

Легътівіле „dеакъ", „кꙟнd", „dꙋпъ че", „пентрꙋ къ", ш. а. се пот лепъdа din період. Ла каре dаръ ꙋрмътоарїеле сꙟнт dе лꙋат ꙟн самъ:

1. Требꙋе съ фіъ dоаъ пропꙋсъчїꙋнї, каре'с легате ꙟнтр'ꙋн період аша, кꙟт ꙋна съ фіъ пречеdінцъ, еаръ алта сꙋбчеdінцъ. D. е. фііnd къ ештї непꙋтінчїос, нꙋ те пот ꙟнсърчіна кꙋ маї мꙋлте ꙟndъторірї.

2. Dеакъ лꙋкрареа ꙟн пречеdінцъ ꙟнкъ нꙋ'і сфършітъ ꙟнчепꙟndꙋ-се чеа din сꙋбчеdінцъ, zікъмꙟнтꙋл пречеdінцеї din арътътів се мꙋтъ ꙟн пъртъшітівꙋл тімпꙋлꙋї dе фацъ. D. е. Dеакъ

ꙟнтрі тȣ ꙟн школалъ, ꙟнкінъ-те ла ꙟнвъцъторіȣ̆, сеаȣ̆: ꙟнтрѫnd тȣ ꙟн скоалъ, ꙟнкінъ-те ла ꙟнвъцъторіȣ̆.

3. Deакъ лȣкрареа ꙟн пречеdінцъ есте кȣ тотȣл сфършітъ, ꙟнчепѫndȣ-се чеа dін сȣбчеdінцъ, требȣе пречеdінца ꙟнтѫіȣ̆ съ се стръmȣте ꙟн форmа пътіmітівъ ші апоĭ лепъdѫndȣ-се легътівȣл се ꙟmпреȣнъ пъртъшітівȣл „фііnd“ кȣ пъртъшітівȣл тіmпȣлȣĭ трекȣт ал zікъmѫнтȣлȣĭ dін арътътів. Есте dаръ de ꙟнсъmнат, кȣmкъ ачест пъртъшітів de пе ȣрmъ се ꙟнвоеште ꙟн џен ші нȣmър кȣ сȣбіептȣл съȣ̆. D. е. Dȣпъ че аĭ пріїmіт скрісоареа mеа, de че нȣ mі-аĭ респȣнс? сеаȣ̆ пріmітъ фііnd de тіне скрісоареа mеа, de че нȣ mі-аĭ ръспȣнс?

4. Deакъ есте ачелаші сȣбіепт атѫт ꙟн пречіdенцъ кѫт ші ꙟн сȣбчеdінцъ ꙟн лок de пъртъшітіве се поате ꙟнтребȣінца аdесе сȣбстантіве ꙟн ȣрmъторіȣл кіп: Zікъmѫнтȣл се mȣтъ ꙟн сȣбстантів аdъогѫndȣ-се ла нефінітівȣл de фацъ лȣкрътів сілаба „ре“, ші препȣіndȣ-се ѳ препȣсъчїȣне кореспȣнzътівъ, прекȣm: „ла“, „dȣпъ“, „прін“ ш. а., dаръ обіептȣл се пȣне ꙟн а dоа къdере, ші de есте проnȣmе персонал се префаче ꙟн пошеzътів, ші се ꙟнвоеште кȣ сȣбстантівȣл чел ноȣ̆ форmат. D. е. токmа кѫnd чітеаm епістола та, mі-аm аdȣс аmінте de жȣрȣінца mеа, сеаȣ̆: токmа ла четіреа епістолеĭ тале mі-аm аdȣс аmінте de жȣрȣінца mеа. Deакъ воіȣ̆ пріїmі банії чеĭ ꙟmпрȣmȣтаціĭ, воіȣ̆ ꙟнтоарче аmъnетȣл, сеаȣ̆: dȣпъ пріїmіреа банілор ꙟmпрȣmȣтаціĭ воіȣ̆ ꙟнтоарче аmънетȣл.

5. Deakъ zікътжптȣл пречеdіпцеĭ п'аре обіепт, сеаȣ̆ dеакъ есте ꙟп форма реdȣкътівъ, dаръ кȣ тотȣл гол, ꙟп локȣл пъртъшітівȣлȣĭ се поате ꙟптребȣіпца сȣбстаптів, мъкар de ар фі сȣбіепте феліȣ̆ріте. De ꙟпсъмпат dаръ есте, къ сȣбіептȣл пречеdіпцеĭ се пȣпе ꙟп а doа къdере, еаръ de есте пропȣме персопал се мȣтъ ꙟп попшъzътів ші се ꙟпвоеште ꙟп пȣмър ші џеп кȣ сȣбстаптівȣл поȣ̆ формат. D. е. кжпd аȣ̆ сосіт фрателе меȣ̆, сеаȣ̆: ла сосіреа фрателȣĭ меȣ̆ ам къпътат ші епістола лȣĭ. Dȣпъ че аĭ порпіт ла царъ, ам пріĭміт штіреа чеа аштептатъ, сеаȣ̆: dȣпъ порпіреа та ла царъ ам пріĭміт штіреа чеа аштептатъ.

ꙟпсъмпаре. Deакъ пречеdіпца есте о пропȣсъчіȣпе пегътівъ ꙟп локȣл пъртъшітівȣлȣĭ обічпȣіт пȣ се поате ꙟптребȣіпца сȣбстаптів. D. е. dеакъ пȣ ꙟпвецĭ, кȣм веĭ шті чева? Аічĭ пȣ пот zіче: пептрȣ пе'пвъцареа та, кȣм веĭ шті чева?

§. 87. Despre entrebuintĭarea módurilor.

1. Аръттівȣл се ꙟптребȣіпцеаzъ:

а) Deакъ пропȣсъчіȣпеа пȣ атжрпъ dела алта. D. е. оаменіĭ сжпт мȣріторĭ.

б) Dȣпъ тоате легътівеле афаръ de легътівȣл „ка“ се ꙟптребȣіпцеаzъ орdіпаріȣ̆ аръттівȣл. D. е. пептрȣ къ аĭ калкат порȣпчіле Dȣмпеzееште, веĭ пріĭмі пеdепсе.

Dаръ deакъ пропусъчїунеа купрinde о kondiчїуне сеаў пофтъ ne'mплinitъ, nу се ↑птребуinцеаzъ арътътiвул. D. е. deакъ аї лукра ку сiргуinцъ, nу те-аї тъnгуi de съръчie.

в) Deакъ ↑птр'уn перiod ziкътъnтул пречеdinцеї есте ↑n арътътiв opdinapiў се nуne шi ziкътъnтул субчеdinцеї ↑n ачелаші mod. D. е. dупъ че аm сфършiт тоате лукрурiле теле, аm mерс ла пре'mбларе ку фрателе mеў.

Dаръ deакъ субчеdinца купрinde о порункъ ↑mбiере сеаў опрiре се ↑птребуinцеаzъ ↑mпъръmiвул. D. е. deакъ nу лукреzї, нiчї nу mъnка.

г) ↑n timпурiле вiitoapie се ↑птребуinцеаzъ nуmaї арътътiвул. D. е. deакъ веї ↑mплinі dъторiiле тале, веї dобъndi лinештеа куџетулуї тъў.

2. Супунътiвул се ↑птребуinцеаzъ:

а) dупъ ziкътinte nedeпліne, прекуm с'аў арътат ↑n §. 81 шi 82. D. е. требуе съ се ↑nтоаркъ астъzї.

б) Dупъ легътiвул „ка". D. е. iї-аm порунчiт, ка съ вiъ mъnе ↑nкоаче.

в) ↑n локул ↑mпъръmiвулуї. D. е. съ ↑nвецї леџinца та ку сiргуinцъ, ↑n лок: ↑nвацъ леџinца та ку сiргуinцъ.

г) ↑n лок de dopitiвул ку „de" сеаў „deакъ". D. е. съ'mї фi adус ту картеа ↑n лок: de сеаў deакъ mi-аї фi adус ту картеа: цї-аш фi арътат леџinца.

д) Ꙟn лок de тimпɤл вiiторiɤ̆ ꙟn легътɤръ кɤ ziкъmжnтɤл „а воi". D. е. ел ва съ вiъ, ꙟn лок: ел ва венi.

3. Modɤл dорiтiв се ꙟnтребɤinцеаzъ:

а) Deакъ прiн ziкъmжnт се аратъ о пофтъ, о dоринцъ nе'mплiнiтъ. D. е. еɤ̆ ашiɤ̆ венi ла воĭ бɤкɤрос.

б) Deакъ се респiкъ о коndiчiɤnе, ла каре dаръ се препɤnе ziкъmжnтɤлɤĭ ɤnа din легътiвеле: „е", „deакъ", „кжnd". ш. а. D. е. de ашiɤ̆ аве банĭ, цĭ-ашiɤ̆ ꙟmпрɤmɤта.

4. Ꙟmпърътiвɤл се ꙟnтребɤinцеаzъ, спре а пороnчi, ꙟmбiе, рɤга, свътɤi, опрi. D. е. търтɤрiсеште шi nɤ аскɤnde аdевърɤл.

Ꙟnсъmnаре. Деспре ꙟnтребɤinцареа nефiнiтiвɤлɤĭ шi а пъртъшiтiвелор маĭ пре ларг сеаɤ̆ ворбiт ꙟn параграфеле dinainte.

§. 88. Despre entrebuintĭarea têmpurilor.

1. Тimпɤл de фацъ съ ꙟnтребɤinцеаzъ:

а) Спре а аръта о лɤкраре, пътimiре сеаɤ̆ старе ꙟn клiпа ворбiрiĭ. D. е. еɤ̆ скрiɤ̆, тɤ шеzĭ, шi ел се асɤпреште de чеĭ рьĭ.

б) Сɤпɤnътiвɤл de фацъ се пɤnе ɤnеорĭ ꙟn лок de тimпɤл вiiторiɤ̆. D. е. nɤ кред, съ вiъ татъл тъɤ̆ астъzĭ, сеаɤ̆: nɤ кред, къ ва венi татъл тъɤ̆ астъzĭ.

Ꙟnсъmnаре 1. Ꙟn лок: „есте" фоарте аdесе се ꙟnтребɤinцеаzъ: „ꙟĭ", „i", шi „е". De ꙟnсъmnат dаръ есте, кɤmкъ кɤвжnтɤл, каре се сфжршеште ꙟn коnсɤnанте ꙟnainte de „i" поате се прiimеаскъ „ɤ" спре маĭ плъкɤтъ

сѹпаре. D. е. бѹп ꙟі Dѹmnezeѹ̆, сеаѹ̆: бѹпеі̆ Dѹmnezeѹ̆, сеаѹ̆ бѹпѹ-ї Dѹmnezeѹ̆, сеаѹ̆ бѹпе Dѹmnezeѹ̆, ꙟп лок: бѹп есте Dѹmnezeѹ̆. Dѹпъ „л“ ꙟп артікѹл ші пропѹте персопал пѹ се поате лїпі „ѹ“. D. е. отѹл-і тѹрїторїѹ̆, dаръ пѹ: елѹ-ї бѹп.

Ꙟпсъmпареа 2. Ꙟп лок: „сꙟпт“ се ꙟптребѹіпцеазъ „ꙟс“ сеаѹ̆ „'с“. Есте dаръ dе ꙟпсъmпат, кѹткъ кѹвꙟптѹл, каре се сфършеште ꙟптр'о копсѹпапtъ, пріїmеште „ѹ“ ꙟпаіпте dе „с“. D. е. кꙟт „ꙟс“, сеаѹ̆: кꙟтѹ-с dе іѹбіте лъкашѹріле тале, ꙟп лок: кꙟт dе іѹбіте сꙟпт лъкашѹріле тале. Еѹ̆-'с а касъ, ꙟп лок: Еѹ̆ сꙟпт акасъ.

2. Тіmпѹл кат трекѹт се ꙟптребѹіпцеазъ:

а) Dеакъ о лѹкраре пътіmіре ссаѹ̆ старе ꙟпкъ пѹ'ї трекѹтъ, ꙟпчепꙟпdѹ-се алта. D. е. ел dорmіа, кꙟпd аm ꙟптрат еѹ̆ ꙟп касъ.

б) Спре а аръта лѹпџіmеа лѹкрърії пътіmірії сеаѹ̆ стърії, dеакъ ачеаста лѹпџіmе пѹ се dескріе пріп алт кѹвꙟпт. D. е. Ел пѹ авеа пічї пꙟпе, пічї сарe. Dаръ dеакъ се dескріе лѹпџіmеа тіmпѹлѹї пріп алте кѹвіпте, пѹ се ꙟптребѹіпцеазъ тіmпѹл кат трекѹт. D. е. пріп тот апѹл п'аѹ̆ авѹт ел пꙟпе ші сарe.

в) Ꙟп локѹл dорітівѹлѹї тіmпѹлѹї трекѹт. D. е. Лотрѹл mъ оmоріа, съ пѹ-ї фі dат тоцї банії, ꙟп лок: лотрѹл m'ар фі оmъ-рꙟт, съ пѹ-ї фі dат тоцї банії.

3. Тіmпѹл трекѹт се ꙟптребѹіпцеазъ:

а) dеакъ есте ворбъ dе о лѹкраре, пътіmіре сеаѹ̆ старе трекѹтъ фъръ прівіре ла алте. D. е аm ꙟпвъцат леџіпца mеа.

б) Dеакъ ꙟп сѹбчеdіпца періоdѹлѹї есте ворбъ dе о лѹкраре, пътіmіре сеаѹ̆ старе трекѹтъ

се ꙟтребꙋінцеазъ тімпꙋл трекꙋт. D. е. dꙋпъ че ꙟвъцасе леціінца са, аꙋ̆ мерс ла скоалъ.

в) Тімпꙋл трекꙋт компꙋс аdече се ꙟтребꙋінцеазъ маї алес ꙟн лімба попꙋларъ ꙟн лок de тімпꙋл преа трекꙋт. Ꙟн есемплꙋл de сꙋс се поате zіче: dꙋпъ че аꙋ̆ ꙟвъцат леціінца са аꙋ̆ мерс ла скоалъ.

4. Тімпꙋл преа трекꙋт се ꙟтребꙋінцеазъ:

а) спре а аръта, кꙋмкъ о лꙋкраре, пътіміре сеаꙋ̆ старе кꙋ тотꙋл трекꙋсе, ꙟчепжнdꙋ-се алта. D. е. dꙋпъ че сфжршісе аверea са, ꙟчепꙋ̆ а черші.

б) Ꙟн лок de тімпꙋл трекꙋт компꙋс. D. е. ел ворбісе ꙋнеле, че нꙋ се къdеа́, ꙟн лок: ел аꙋ̆ ворбіт ꙋнеле, че нꙋ се къdеа́.

в) Тімпꙋл преа трекꙋт сімплꙋ се ꙟтребꙋінцеазъ ꙟн лок de dорітівꙋл ачелꙋїашї тімп. D. е. нꙋ ажꙋнсесем астъzї а касъ, съ нꙋ фі фост кънътат каї de поштъ, ꙟн лок: н'ашіꙋ̆ фі ажꙋнс ш. ч. л.

5. Тімпꙋл віїторіꙋ̆ се ꙟтребꙋінцеазъ:

а) спре а ꙟсемна о лꙋкраре, пътіміре сеаꙋ̆ старе ꙟн тімпꙋл віїторіꙋ̆, фъръ прівіре ла алта. D. е. Іоан ва кꙋмпъра кърціле тале.

б) Ꙟн локꙋл ꙟмперътівꙋлꙋї. D. е. Іоане! веї мерџе ла фжнацꙋл теꙋ̆, ші веї аdꙋна фжн, ꙟн лок: Іоане! мерџї ла фжнацꙋл теꙋ̆, ші аdꙋнъ фжн.

6. Тімпꙋл віїторіꙋ̆ трекꙋт се ꙟтребꙋінцеазъ, dеакъ есте ворбъ de о лꙋкраре, пътіміре сеаꙋ̆ старе ꙟн тімпꙋл віїторіꙋ̆, каре dаръ ва фі тре-

кѵтъ, ↑нчепѫндѵ-се алта. D. е. dѵпъ че веĭ фі сфършіт лѵкрѵл тъѵ, ажѵтъ-mĭ ші mіе.

Cap al sĭeptele.

Despre felĭurile cuvintelor nemutábile.

§. 89. Despre entrebuintĭarea adicamintelor.

Ла ↑нтребѵінцареа azікъmінтелор ѵрmътоаріеле сѫнт de лѵат ↑н сеаmъ:

1. dеакъ azікъmѫнтѵл шербеште спре хотъръреа ↑нсъmнатівѵлѵĭ сеаѵ azікъmѫнтѵлѵĭ се пропѵне неmіжлочіт ачестора. D. е. ел аѵ ръспѵнс форте біне.

↑нсъmнаре. Azікъmінтеле „кѫт" ші „аша" пріĭmеск dѵпъ сіне препѵсъчĭѵнеа „de", dеакъ шербеск azікъmінтелор сеаѵ ↑нсѵшітівілор спре mаĭ апроапе хотъръре. D. е. кѫт de фрѵmос аѵ ворбіт. Аша de біне і-се шеdе.

Zікъmѫнтѵл „а фі" mаĭ алес чел скѵртат ↑н тіmпѵл de фацъ арътътів dѵпъ „кѵm" ші „кѫт" неmіжлочіт се постпѵне ↑наінте лѵĭ „de." D. е. кѵmѵ-ĭ de фрѵmос.

2. Dеакъ azікъmѫнтѵл шербеште zікъmѫнтѵлѵĭ спре хотъръре, ачѐстѵĭа орĭ се пропѵне орĭ се постпѵне. D. е. біне аĭ ръспѵне, сеаѵ аĭ ръспѵнс біне.

3. Dеакъ ачелашĭ azікъmѫнт се репоартъ ла mаĭ mѵлте zікъmінте, нѵ се пофтореште, пропѵнінdѵ-се орĭ челѵĭ de'нтъіѵ zікъmѫнт орĭ постпѵнінdѵ-се челѵĭ de пе ѵрmъ. D. е. Васіліе

куцетъ, лукреазъ ші се остепеште мулт, сеаў: мулт куцетъ, лукреазъ ші се остепеште Васіліе.

4. Azікътжптул негътів: „пу“ ші „пічї“ се препупе zікъттіптелор ші се повторепте ла фіеште каре. D. е. ел пу веde, пу аude, пу сжтцеште, сеау: пічї веde, пічї аude, пічї сжтцеште.

Ѫпсъмпаре. Ла аzікътжптул „пічї“ се поате а аdъоце ші пегътівул „пу“ фъръ мутарea ѫпцелесулуї. Аша ѫп есемплул de сус се поате zіче: ел пічї пу веde, пічї пу аude.

5. Кувіптеле пегътіве „пімепе“ ші „пімікъ“ чер, ка аzікътжптул „пу“ съ се препупъ zікътжптулуї. D. е. пу ворбеште пімікъ; п'ам въzут пре пімепе.

6. Azікътіптеле асътжпътіве „кжт“ „de“ „кжт“ ші „ка“, чере а патра къdере. D. е. ел пречепе маї мулт de кжт міпе.

§. 90. Despre entrebuintĭarea prepusetĭunilor.

Ла ѫптребуіпцареа препусъчїупілор урмътоаріеле сжпт de луат ѫп сеамъ:

1. deакъ ачеашї препусъчїупе се репоартъ ла маї мулте субстаптіве, каре dаръ пу се хотъръск маї апроапе пріп алте кувіпте, препусъчїупеа обічпуіт се препупе пумаї субстаптівулуї челуї de'птыїў ші челуї пріп легътів ку челелалте ѫтпреупат. D. е. ѫпаіптеа пъріпцілор, фрацілор, сурорілор ші а мултор оаспецї ам фост ексамінат de ѫпвъцъторїул dіп четіре,

атвак, вінескріінцъ ші дін релеціѹне. Даръ се поате пофторі препѹсъчіѹнеа ші ла фіеште каре сѹбстантів, таї алес деакъ спре ачесте сѹбстантіве воеште ворбіторіѹл а фаче пре аскѹлтъторіѹл лъторіѹ де сатъ. Д. е. прін віклешѹт, прін ꙟншелечіѹні ші прін жефѹірі аѹ адѹнат авѹціеа са.

2. Деакъ орі тоате, орі нѹтаі ѹнеле сѹбстантіве се хотъръск таі апроапе прін алте кѹвінте, препѹсъчіѹнеа се пофтореште ла фіештекаре. Д. е. прін необосітъ сіргѹінцъ, прін таре сілінцъ, ші прін тѹлтъ сѹдоаре ші-аѹ къштігат ел ачесте штіінце.

3. Деакъ ачеаші препѹсъчіѹне се рапоартъ ла таі тѹлте пронѹте персонале сеаѹ редѹкътіве се пофтореште ла фіештекаре. Д. е. пентрѹ тіне, пентрѹ тіне ші пентрѹ ії с'аѹ гътіт ачест оспъц.

4. Деакъ се пофтореште легътівѹл, ла фіеште каре сѹбстантів се повтореште ші пропѹсъчіѹнеа. Д. е. чел дрепт нѹ се депъртеазъ дела адевър нічі прін пріетеніе, нічі прін ѹръ, нічі прін фрікъ.

5. Пропѹсъчіѹніле: кътръ, лѫнгъ, пе'нтре ші ꙟнтрѹ пот лепъда сѹнанта фіналъ:

а) ꙟнаінтеа пронѹмелѹі нефінітів „ѹн" ші „о", даръ нѹтаі ꙟн нѹтърѹл сінгѹріт. Д. е. кътр'ѹн нъреte, лѫнг'о касъ пе'нтр'ѹн лемн, ꙟнтр'о скоалъ;

б) ꙟнаінтеа пъртічелеі: а, ал, аі ші але. Д. е. кътр'а лѹі касъ, лънг'ал нърінцілор потът, пінтр'аі ноштрі, ꙟнтр'але поастре кѫтпѹрі;

в) ꙟнаінтеа пронѹмелор ші а адікъмінтелор кѹ „а" компѹсе, прекѹт сѫнт: ачел, ачела,

аест, аеста, аколо́, аколе́, аіереа ш. а. D. е. кътр'ачел, лѫнг'аеста, пентр'ачест, ⱵнтР'аколе.

Препусъчіунеа „пентру" поате Ⱶнкъ лепъdа сунанта фіналъ, dаръ нумаї Ⱶнаінтеа пронумелуї пефінітів „ун" ші „о". D. е. пентр'ун лукру, пентр'о вінъ.

Есте de Ⱶнсъмнат, кумкъ препусъчіунеа пієрdе тонул саў dупъ лепъdареа сунантеї фінале ші се ростеште Ⱶнтру уна ку кувѫнтул урмъторіў.

Dеакъ dупъ препусъчіунеа „de'н" стъ ун кувѫнт компус ку „Ⱶн", ачеста аdесе се ласъ афаръ ші препусъчіунеа „de'н" се Ⱶмпреунъ ку кувѫнтул урмъторіў. D. е. de'нчепут, Ⱶн лок: de'н Ⱶнчепут, de'мпрежур, Ⱶн лок: de'н Ⱶмпрежур, de'нтъіў, Ⱶн лок: de'н Ⱶнтъіў.

§. 91. Despre entrebuintĭarea legatývuluĭ.

Ла Ⱶнтребуінцареа легътівулуї урмътоаріеле сѫнт de луат Ⱶн сеамъ:

1. Dеакъ ачелашї легътів се репоартъ ла маї мулте пропусъчіунї, каре'с уніте Ⱶнтре сіне прін легътівеле: нічі-нічї, орї-орї, сеаў-сеаў, аў-аў, вер-вер, ші-ші, атѫт-кѫт, ну нумаї-чі, ші легътівул ну се пофтореште, пропуіndу-се нумаї чеї Ⱶнтъї пропусъчіунї. D. е. штіў біне къ пѫнъ мѫнъ нічї ту ну те веї Ⱶнтоарче, нічї фрателе тъў ну ва сосі, нічї татъл тъў ну се ва порні.

2. Dеакъ ачелашї легътів се репоартъ ла маї мулте, dаръ ну преа лунцї пропусъчіунї de ачелашї

сȣбїент: легътївȣл се пȣне орdінарїȣ̆ нȣmаї̆ оdатъ. D. е. фіind къ ел се теmе de Dȣmnezeȣ̆, се рȣшінеазъ de оаmені̆, ші ї̆ȣбеште аdевърȣл; сігȣр de аштептат есте, къ нȣ ва пъръсі калеа віртȣтеї̆.

3. Dеакъ ачела-ші̆ легътів се репоартъ ла mаї̆ mȣлте каm лȣнці̆ пропȣсъчї̆ȣні̆ сеаȣ̆ ла пропȣсъчї̆ȣні̆ de фелїȣріте сȣбїенте, легътівȣл се пофтореште ла фіеште каре пропȣсъчї̆ȣне. D. е. dеакъ mъ воіȣ̆ ꙟнтоарче кȣ ꙟndȣрареа лȣї̆ Dȣmnezeȣ̆ сънътос din кълъторіе, ші dеакъ тȣ пжнъ атȣнчї̆ ꙟнкъ нȣ веї̆ фі пріїmіт банії̆ чеї̆-аштептаці̆: нȣ воіȣ̆ прецета а-ці̆ ꙟmпрȣmȣта сȣmа чеа черȣтъ.

4. Легътівȣл „ка“ чере сȣпȣнътівȣл zікътжнтȣлȣї̆ ла кареле се репоартъ. D. е. zі-ї̆, ка съ віеъ mжне ꙟнкоаче.

5. Легътівȣл „ші“ аdесе се поате пȣне ꙟн лок de „ꙟнкъ“. D. е. нȣ нȣmаї̆ ле-аȣ̆ пръdат, чі ле-аȣ̆ ші ръпіт, ꙟн лок: чі ꙟнкъ ле-аȣ̆ ръпіт.

6. Легътівеле, кареле се сфършеск ꙟн „ъ“, прекȣm къ, dеакъ, ꙟнкъ, dаръ, ꙟнсъ, съ, аdекъ ш. а. ꙟн лімба попоралъ леапъdъ „ъ“ ꙟнаінтеа zікътжнтȣлȣї̆ ажȣторїал „а аве“, dеакъ ачеста се ꙟнчепе кȣ о сȣнантъ ші ꙟнаінтеа алтор кȣвінте, каре се ꙟнчеп кȣ „а“. D. е. въd, к'аї̆ ȣітат, с'аdȣчї̆ картеа, ꙟн лок: въd къ аї̆ ȣітат съ аdȣчї̆ картеа. Dаръ mаї̆ фрȣmос есте а ꙟнтребȣінца легътівеле фъръ скȣртаре mаї̆ алес ꙟн скріс?

Ꙟн казȣріле сȣс аdȣсе легътівȣл „ші“, ші челе компȣсе кȣ „че“, прекȣm: dȣпъ че, пжнъ че ш. а., ꙟн лімба попоралъ обічнȣеск а ле ліпі ла ростіре de кȣвжнтȣл ȣрmъторіȣ̆. D. е. dȣпъ че-аm zіс

ші-ам мъртурісіт, ꙟн лок: dȣпъ че ам zic ші ам мъртурісіт.

Dаръ маĭ фрȣмос ші маĭ амъсȣрат есте регȣлелор граматікале а рості ші а скріе фіештекаре кȣвжнт ꙟн deосъві.

§. 92. Despre entrebuintiarea symtitývuluĭ.

Сжмціт іврл се ꙟнтребȣінцеаzъ спре а ꙟнсъмна о сжмціре плъкȣтъ сеаȣ неплекȣтъ.

Ȣнеле din еле се ꙟнтребȣінцеаzъ нȣмаĭ сінгȣре. D. е. вре! вре! вре! ха! ха! ха! Алтеле се ꙟмпреȣнъ кȣ сȣбстантіве сеаȣ кȣ пронȣме прін препȣсъчїȣнеа „de“. D. е. ваĭ de noĭ.

Се ꙟнтребȣінцеаzъ dаръ ші алте кȣвінте ка сжмцітіве. D. е. феріче de oamenĭ, карії їȣбеск ші фак воеа лȣĭ Dȣmnezeȣ. Амар de тine.

Ȣнеорĭ се поате пȣне сȣбстантівȣл сеаȣ пронȣмеле ꙟн а тріеа къdере ꙟн лок de а патра кȣ „de“. D. е. ваĭ воаъ фарісеілор, ꙟн лок: ваĭ de воĭ фарісеілор.

Partea a do'a.

Despre binescriintĭa.

---

§. 93. Definitĭunea si empartirea binescriintĭeĭ.

Оаменiĭ аў афлат iскусiнца, de а-шĭ фаче кусетърiле сале алтора куноскуте прiн скрiере. Аша dаръ скрiереа цiне локул ворбеĭ вiĭ. Dечĭ dаръ еа требуе съ фiъ аша ꙟнтокмiнт, ка чiтiторĭул ну нумаĭ съ поатъ штi кувiнтеле ꙟнтребуiнцате de ворбiторĭул, чi съ фiъ шi ꙟн старе, а куноаште тонул, рьdiкареа шi погоржреа гласулуĭ, шi ръсуфлърiле ла ворбiре обiчнуiте.

Спре ꙟнфъцiшареа кувiнтелор шербеск лiтере, еаръ спре ꙟнсъмнареа тонулуĭ, суiрiĭ, погоржрiĭ, гласулуĭ шi ръсуфлърiлор ла ворбiре ꙟнтребуiнцате с'аў ꙟнтроdус нiште семне. Кувенiта ꙟнтребуiнцаре а лiтерелор шi а семнелор не ꙟнвацъ бiнескрiiнца. Бiнескрiiнца се ꙟмпарте ꙟн doаъ капете. Капул ꙟнтъiў трътеазъ deспре dреапта ꙟнтребуiнцаре а лiтерелор, шi капул ал dоiле deспре кувенiта аплекъчĭуне а семнелор.

Cap antâiŭ.

Despre dreapta entrebuintĭare a literelor.

§. 94. Regule generale.

Регꙋле џенерале, че се атінџе de ꙟптребꙋінцареа літерелор, сꙟнт ꙋрмътоарїеле:

1. Скріе кꙋвінтеле кꙋ ачеле літере, каре се аꙋd ла ростіреа чеа маї бꙋнъ. Dечї нічї маї мꙋлте, нічї маї пꙋціне, нічї алте літере сꙟнт de ꙟптребꙋінцат ла скріереа ꙋнꙋї кꙋвꙟнт, dекꙟт се аꙋd ла ростіре. D. е. бърбат, adꙋк, фъкꙟnd.

ꙟнсъмнаре. Ꙋнії обічнꙋеск, а adъоџе ꙋн „ꙋ̆“ скꙋрт ла капътꙋл фіекървї кꙋвꙟнт, каре се сфършеште ꙟн кꙋнсꙋнантъ; dаръ dꙋпъ сокотінца меа кꙋ тотꙋл кꙋ неdрепт, пентрꙋ къ „ꙋ̆“ скꙋрт dꙋпъ о кꙋнсꙋнантъ нічї оdатъ нꙋ се аꙋdе. Dрепт къ кꙋвінтеле, каре се сфърмеск ꙟн кꙋнсꙋнанте, пентрꙋ плъкꙋта сꙋнаре пріїмеск ла сфършіт ꙋн „ꙋ“ лꙋнг, dакъ'с ꙋрмате орї de пронꙋмеле персонал скꙋртат, орї de артікꙋлꙋл dефінітів бърбътеск (каре ꙟнкъ есте пронꙋме персонал скꙋртат) орї de zікъмꙟнтꙋл „а фі“ скꙋртат (і ші 'с, ꙟн лок: есте ші сꙟнт); dаръ пентрꙋ ачесте dеосъбірї а adъоџе „ꙋ̆“ скꙋрт ла капътꙋл фіъкървї кꙋвꙟнт, каре се сфършеште ꙟнтр' о кꙋнсꙋнантъ, нꙋ есте темеіꙋ̆ de ажꙋнс.

ꙟн лімба нопоралъ ла сꙋбстантівеле бърбътештї ꙟн нꙋмърꙋл сінгꙋріт adесе се ласъ афаръ артікꙋлꙋл „л“ ші ръмꙟне „ꙋ“ лꙋнг. D. е. омꙋ-меꙋ̆, бъетꙋ-тъꙋ̆. Dаръ ачеа-

ста есте ꙟn кꙋнтра регꙋлелор граmатекале. Dечї nічї пентрꙋ ачеаста ростіре попоралъ nꙋ есте nічї о кaꙋзъ dе а адъоце „ꙋ̆“ скꙋрт ла капътꙋл кꙋвінтелор, каре се сфършеск ꙟn кꙋnсꙋnанте.

2. Челе літере, каре nꙋ се пот хотърж кꙋ сігꙋрітате dе'n ростіреа кꙋвінтелор сжnт dе хотържт прін регꙋлеле граmатекале ші ꙟndеосъбі але бінесꙋnжnцеї. Прін dекінаре ші конжꙋгаре кꙋвінтеле пъцеск mꙋтърї ꙟn літере. Ачесте mꙋтърї сжnт dе ꙟnвъцат прін регꙋле граmатекале ші ꙟndеосъбі але бінесꙋnжnцеї. D. е. „е а с т е“ nꙋ'ї біnе скріс, чі требꙋе съ се скріе е с т е, пентрꙋ къ dꙋпъ регꙋлеле бінесꙋnжnцеї (§. 6. літ. а) n. 7), „еа“ се mꙋтъ ꙟn „е“, dеакъ кꙋвжnтꙋл капътъ сфършіреа „е“.

3. Челе че nꙋ се пот хотърж dіn бꙋnа ростіре ші dіn регꙋлеле граmатекале, dе скріс сжnт dꙋпъ ꙟndътінареа, аdекъ dꙋпъ dепрінdереа dе комꙋn прімітъ ші dе'n нештіꙋт тіmп ꙟnтроdꙋсъ. Ачеастъ регꙋлъ прінdе лок ла кꙋвінтеле роmжnештї челе векї, каре прін атжте веакꙋрї аꙋ̆ пъціт nіште mꙋтърї. D. е. паnъ, mасъ віn dела кꙋвжnтꙋл лътіnеск, пеnnа, mенса. Dечї пентрꙋ къ се сфършеск ꙟn „ъ“ (§. 6. літ. а) n. 2), ар требꙋї съ се скріеъ: пеаnъ, mеасъ. Dаръ прін атжте веакꙋрї ꙟn гꙋра попорꙋлꙋї пентрꙋ mаї ꙋшоаръ ростіре с'аꙋ̆ ꙟnгіціт „е“ ші аꙋ̆ ръmас nꙋmаї „а“. Dечї пентрꙋ ꙟnвекіта dепрінdере сжnт dе скріс nꙋmаї кꙋ „а“, къ алmінтреле nꙋ с'ар ꙟnцелеце dе попорꙋл роmжnеск. Маї къ nіmіnе nꙋ m'ар ꙟnцелеце, dеакъ dе есеmплꙋ ашіꙋ̆ скріе ші ашіꙋ̆ рості: Ел скріе пе mеасъ кꙋ о пеаnъ dе реаць ші mжnжнкъ о пеаръ dіn веара трекꙋтъ; ꙟn лок: ел скріе пе mасъ кꙋ о паnъ dе раць ші mжnжnкъ о паръ dіn вара трекꙋтъ.

Ꙟнсъmнаре. Ꙟн каре кꙋвінте dекінабере din „еа“ с'аꙋ ꙟнгіціт „е“ се поате adece кꙋноаште пе ачееа къ формꙟнdꙋ-се нꙋmърꙋл ꙟнmꙋлціт ꙟн „ї“ сеаꙋ „е“ ачеле кꙋвінте капътъ „е“ ꙟн локꙋл лꙋї „а“ (§. 6. літ. а) н. 7). D. е. mасъ, mесе, dоваdъ, dовеzї.

§. 95. Regule spetĭale la aplecatĭunea unor litere care de'n rostýre nu se cunosc prea bine.

Dеспре ачест феліꙋ de літере ꙋрmътоарїеле сꙟнт de ꙟнсъmнат:

1. „а“ се ꙟнтребꙋінцеаzъ ꙟн регꙋлъ нꙋmаї акчентꙋат, ші се mꙋтъ ꙟн „ъ“ deакъ пierde акчентꙋл. D. е. máре, mъréцї. Dечї нꙋ-ї біне скріс: dатóріꙋ, dаторіе, статóрнік, старторнічіе, ꙟн лок dътóріꙋ, dъторіе, стъто́рнік, стъторнічіе.

„а“ неакчентꙋат се ꙟнтребꙋінцеаzъ:

а) ла ꙟнчепꙋтꙋл кꙋвінтелор. D. е. але́г, абат.

б) Ка артікꙋл фемееск. D. е. копіла, mаса.

2. „е“ ла ꙟнчептꙋл кꙋвінтелор шi dꙋпъ о сꙋнантъ се чітеште ка „іе“ (§. 2. ꙟнсъm. 1). Dечї ꙟн каzꙋріле ачесте нꙋ есте de скріс „іе“ чі „е“. D. е. епꙋре, есте, късъторіе, dаръ нꙋ: їепꙋре, їесте, късъторіїе. Ꙟн лімба попоралъ „е“ dꙋпъ z, с, ц, оар шi ар сꙋнъ ъ, dаръ есте атꙟт de четіт кꙟт de скріс „е“ dаръ нꙋ „ъ“. D. е. ꙟнверzеск, фꙋсесе, ꙟmпърцеск, оdоаре, dаръ нꙋ: ꙟнверzъск, фꙋсесъ, ꙟmпърцъск, оdоаръ.

3. Сѹпапта „ъ“ се ꙟтребѹінцеазъ ꙟп регѹлъ фъръ акчепт. Dаръ поате фі акчептѹатъ:

а) ꙟп сілава чеа de пе ѹрмъ а кѹвіптелор. D. е. арът.

б) Ꙟп сѹбстантівеле фемеешті пѹмърѹлѹї ꙟпмѹлціт, dеакъ ачеста се формеазъ ꙟп „і“. D. е. парте, пърцї, пърціле.

в) Ꙟп препѹсъчїѹпіле: фъръ, кътръ, ші ꙟп сѹбстантівѹл: въdѹвъ.

Ꙟпсъмпаре. Ѹпії ꙟптребѹінцеазъ „ъ“ ꙟп лок „ж“, dаръ кѹ тотѹл рътъчіт, пентрѹ къ:

а) сопѹл ачестор сѹпжпте мѹлт се deосъбеште. D. е. ръѹ ші ржѹ.

б) Фіреа ші мѹгъріле ачестор сѹпжпте фелїѹріте, фііпd къ „ъ“ се мѹтъ ꙟп „е“ сфършіпdѹ-се кѹвжптѹл ꙟп „е“ сеаѹ „і“ dаръ „ж“ ꙟп ачесте казѹрї се мѹтъ ꙟп „і“ орї ръмжпе немѹтат. D. е. въd, веzї, веdе; вжпd, віпzї віпdе; кжпт, кжпцї, кжпте.

Афаръ de казѹл de сѹс „ъ“ пѹмаї ꙟп сілава чеа de пе ѹрмъ поате съ фіъ акчептѹат, еаръ ꙟп челелалте се мѹтъ ꙟп „а“, еаръ сѹпжпта „ж“ ръмжпе немѹтатъ. D. е. върс, варсъ; кжпт, кжптъ. Dечї пѹіпdѹ-се „ъ“ ꙟп лок de „ж“ о маре парте а кѹвіптелор ромжнештї ар фі нерегѹлатъ, фііпd къ пѹ с'ар пѹте́ хотържж пріп регѹле, кжпd „ъ“ се мѹтъ ꙟп „е“, кжпd ꙟп „і“, кжпd ꙟп „а“, ші кжпd ръмжпе немѹтат.

4. Фііпd къ dісѹпапта „еа“ ла ꙟпчепѹтѹл кѹвіптелор ші dѹпъ сѹпжпте маї къ тот ѹпа сѹпъ ка „іа“, dечї пѹ се поате кѹноаште кѹ сігѹрітате de'п

ростіре кѫнd есте „еа“ ші кѫнd „іа“ de ⱑнтребуінцат. Ва куноаште скрііторіул, кѫнd есте deскріс „еа“:

а) de'н регулеле бінесунѫнцеї, пентру къ dупъ ачесте de'н dісунанта „еа“ се леапъdъ „а“ dеакъ кувѫнтул капътъ фіналул „е“ сеау „і“, сеаў dеакъ „еа“ перdе акчентул. D. е. еапъ, е́пе, еарнъ, еарна. Dечї dеакъ есте скрііторіул ла ⱑнdоеалъ, de есте ун кувѫнт de скріе ку „еа“ сеаў ку „іа“, съ dее кувѫнтулуї ачеле мутърі, ка орї съ капете фіналул „ї“ сеаў „е“, орї ку акчентул съ віеъ пе алтъ сілавъ. Перdѫнdусе прін ачесте мутърі, „а“ ші ръмѫінd нумаї „е“, есте сігур семн, къ кувѫнтул есте de скріс ку „еа“. D. е. аеастъ, аесте; е́а, е́ле; еаz, еzътуръ. Dечї dаръ ар фі смінтіт dеакъ с'ар скріе, аіастъ, іа, іаz.

б) Ла кувінте ку артікулул фемееск нумърулуї сінгуріт сілава фіналъ есте de скріс ку „еа“ dеакъ кувѫнтул неартікулат се сфършеште ⱑн „е“. D. е. віеа, пълъріеа, dела віе, пълъріе.

в) Ла кувінтеле, немутавере, прекум ші ла zікъмінтеле скъzътіве, унdе есте de скріс „еа“ се поате куноаште de'н лімба лътінъ. D. е. еаръ, еакъ, еан, dела кувінтеле лътінештї: *vero, ecce, en*. Ачеї, каріï ну аў штііннца лімбеї лътіне, съ фіъ луъторї de сеамъ, кум скріў авторііï чеї маї бунї.

ⱑнсъмнаре. De'н dісунѫнта „еа“ dупъ консунѫнтеле; б, в, 'м, н, с, ш, ц, џ ш ф ⱑн лімба попоралъ „е“ маї къ ну сеауdе, маї алес ла zікъмінте ку фіналул „ъ“. Dаръ „еа“ есте de скріс ші de четіт dупъ регулеле бінесунѫнцеї (§. 6. літ. а. н. 7.) D. е.

се ростеште ꙟн лimба попоралъ:	de четiт шi de скрiс есте:	пентрȣ къ се deдȣче dела:
iȣваскъ,	iȣвеаскъ,	iȣвеск,
прiваскъ,	прiвеаскъ,	прiвеск,
прimаскъ,	прimеаскъ,	прimеск,
лiпаскъ,	лiпеаскъ,	лiпеск;
сосаскъ,	сосеаскъ,	сосеск,
ꙟнфъцiшазъ,	ꙟнфъцiшеазъ,	ꙟнфъцiшез,
пъцаскъ,	пъцеаскъ,	пъцеск,
лȣпцаскъ,	лȣпцеаскъ,	лȣпцеск,
трȣфаскъ,	трȣфеаскъ,	трȣфеск.

5. Ȣнiй din скрiiторiй чей maй нoй обiчнȣеск ꙟн лок: „еа“ шi „оа“ а скрiе: „е“ шi „о“, ꙟнсъмнжнd прiн ачест акцент, кȣmкъ ачеле сȣнжнте сжнт ꙟнпреȣнате кȣ „а“. D. е. фрȣmосъ, верdецъ, ꙟн лок: фромоасъ, верdеацъ. Dаръ ачеаста нȣ есте de imiтат:

a) пентрȣ къ'i de прiсос а ꙟнтроdȣче ноȣе семне, ажȣнгжнd челе векй.

б) Пентрȣ къ „е“ шi „о“ поате съ фiъ акчентȣат, фъръ ка съ се чiтеаскъ ка „еа“ шi „оа“. D. е. пȣтернiк сокрȣ. Dечй с'ар наште maй алес ла ꙟнчепъторй о ноȣъ греȣтате ла четiре кȣ тотȣл de прiсос шi фъръ фолос.

в) Ꙟнсȣшй, чей, че апъръ ачеле семне, нȣ сжнт стъторнiчй ла ꙟнтребȣiнцареа лор, фiind къ ꙟн ȣнеле кȣвiнте ꙟнтребȣiнцеазъ, еаръ ꙟн алтеле нȣ. Аша de есемплȣ скрiȣ: dе́съ, сънъто́съ, еаръ нȣ: бъте́ стео́, ꙟн лок: бътеа, стеоа. Din ачесте зiсе апрiеат есте, кȣmкъ фъръ temeiȣ ажȣнгъторiȣ ва кȣ тотȣл de прiсос есте, а скрiе е́ шi о́ ꙟн лок: еа шi оа.

6. Ꙟн капътул кувінтелор „іў“ скурт преа пуціn се deосъбеште ꙟн сунаре de „і“ скурт. Deчĭ de ꙟнсъмнат есте, кумкъ іў скурт се ꙟнтребуінцеаzъ:

1) Ꙟн капътул кувінтелор dекінавере de џенул бърбътеск ші аместекат ал нумърулуĭ сінгуріт, unde се аude сунареа луĭ „ĭ“ скурт. D. е. фііў, соіў, лъуdъторіў ꙟнтъіў. Кумкъ ачесте кувінте сꙟнт de скріс ку „іў“ скурт ші пе ачееа се куноаште, къ прімind еле артікулул, капътъ „іў“ а са ꙟнтреагъ сунаре, прекум: фііўл, соіўл, лъуdъторіўл, ꙟнтъіўл.

2) Ла zікъмінте се ꙟнтребуінцеаzъ „іў“ скурт, unde се аude „і“ скурт ꙟн ꙟнтъїа персоанъ нумърулуĭ сінгуріт, ші ануме:

а) Ꙟн тімпул de фацъ а арътътівулуĭ ші супунътівулуĭ zікъмінтелор de а doа конжугъчїуне, каре ꙟнаіntеа фіналулуĭ нефінітівулуĭ пресент аў о сунантъ. D. е. таіў моіў, dела тъé, моé.

б) Ꙟн тімпул трекут сімплу а арътътівулуĭ D. е. лъуdаіў, тъкуіў, прінсеіў, аuziіў.

в) Zікъмꙟнтул „воіў“. D. е. еў воіў авé.

7. „с“ ꙟнаіntеа de: б, в, г ші d се четеште ка „z“, тотушĭ: dаръ de скріс есте „с“. D. е. deсбате, deсвінуĭ, сгꙡріе, бусduган: dаръ ну: dezбате dezвінуĭ, zгꙡріе, буzduган.

§. 96. Regule spetĭale despre entrebuintĭarea literelor celor marĭ.

Фіъкаре літеръ (афаръ de „ъ“, каре ла ꙟнчепутул кувінтелор ну се ꙟнтребуінцеаzъ) се скріе

ꙟн ꙟнdoiт кiп, аdекъ ꙟн mаĭ miк шi mаĭ mаре. Лiтереле ꙟн кiпꙋл mаĭ miк скрiсе се ziк кꙋрсiве, еаръ ꙟн чел mаĭ mаре се пꙋнеск ꙋнчiале.

Ла скрiере ordinарiŭ се ꙟнтребꙋiнцеаzъ лiтере кꙋрсiве, челе ꙋнчiале dаръ се ꙟнтребꙋiнцеаzъ нꙋ-mаĭ ка ꙟнтъiеа лiтеръ а кꙋвiнтелор ꙟн ꙋрmъто-рiеле каzꙋрĭ:

1. ла ꙟнчепꙋтꙋл ворбеĭ;

2. ла ꙟнчепꙋтꙋл фiекърꙋĭ верс;

3. dꙋпъ пꙋнт. Dаръ dеакъ пꙋнтꙋл шербеште нꙋmаĭ спре а аръта, кꙋmкъ ꙋн кꙋвѫнт кꙋ mаĭ пꙋцiне лiтере с'аŭ скрiс, нꙋ се ꙟнтребꙋiнцеаzъ лiтере ꙋнчiале. D. е. аm къпътат скрiсоареа Domн. (ꙟн лок Domнiеiтале) прiн поста dе ерĭ;

4. dꙋпъ ꙟнтребътоарiъ шi кеmътоарiъ, dеакъ прiн еле се ꙟнкее пропꙋсъчiꙋнеа. D. е. кѫтꙋ-ĭ dе фрꙋmос черiꙋл стелат! Оаре се поате хотърѫ нꙋmърꙋл стелелор? Nꙋ креd еŭ.

Dеакъ съmнꙋл ꙟнтребърiĭ шi ал кеmърiĭ нꙋ ꙟнкее пропꙋсъчiꙋнеа, нꙋ чере, ка ꙋрmъторiꙋл кꙋвѫнт съ се скрiеъ кꙋ лiтеръ ꙋнчiалъ. D. е. ла ꙟнтребареа: чiне? се пꙋне ꙟнтъiа къdере. Аmiче? ꙟmĭ паре ръŭ, къ нꙋ mаĭ афлат акасъ.

5. Dꙋпъ doаъ пꙋнте, dеакъ орĭ але сале, орĭ алтора zice се аdꙋк din кꙋвѫнт ꙟн кꙋвѫнт. D. е. татъл mеŭ шi-аŭ zic: Пъръсеште социетатеа челор ръĭ.

6. Nꙋmеле проприе, нꙋmеле сърбъторiлор шi тiтꙋлеле. D. е. ꙟн ziоа Паштiлор аm фост черчетат de Niколае фрателе Domнiеĭ тале.

7. Ꙟнсꙋшітіве́ле челе dела нꙋме проnріе форmате. D. е. Алесаndрꙋ Макеdонеанꙋл, вівліотека Алесаndріnъ.

Ꙟнсꙋшітівеле dела нꙋмеле попоаръլор формате нꙋ се скріꙋ кꙋ літере ꙋнчіале, D. е. граmатека роmжнеаскъ, галбъn тꙋрческ.

Cap al doile.

Despre dreapta aplecatĭune a semnelor lá scriere.

§. 97. Numirea si empartirea semnelor.

Семнеле скріеріĭ ꙟн лімба роmжнеаскъ ꙟнтревꙋінціате сжнт de dоаъ класе. Ꙋнеле шервеск спре ꙋшꙋрареа dрептеĭ четіріĭ а літерілор, сілавелор, ші а кꙋвінтелор сінгꙋріте; еаръ алтеле спре dреапта чітіре а пропꙋсъчĭꙋнілор.

Ла класа чеа de'нтъіꙋ се нꙋmъръ: 1. съmнꙋл скꙋртъріĭ (˘) песте ĭ, ꙋ ші іꙋ; 2. съmнꙋл ꙟнтрꙋnіріĭ (- сеаꙋ ⸗); 3. апострофꙋл ('); 4. съmнꙋл контрацеріĭ (—) ші а 5. акчентꙋл (´`).

Класа а dоа кꙋпріnde семнеле, каре шервеск спре ꙋшꙋрареа dрептеĭ четіріĭ а пропꙋсъчĭꙋнілор ші ꙋнеорĭ ші а кꙋвінтелор. Ла ачеастъ класъ се нꙋmъръ: 1. коmа (,), 2. пꙋнтокоmа (;), 3. dоаъ-пꙋнте (:), 4. пꙋнтꙋл (.), 5. ꙟнтребътоарĭа (?), 6. mіръто арĭа сеаꙋ кеmътоарĭа (!), 7. аdꙋкътоарĭа („"), 8. ꙟнкіетоарĭа () сеаꙋ [], 9. паꙋса (—).

Семнеле класеĭ de'нтъе се пот нꙋmі граmатекале; еаръ челе de а dоаъ dеспърціті ве.

Clas'a antae.

Semnele gramatecale.

§. 98. Despre aplecatĭunea acestor semne.

Че се атінџе de аплекъчĭунеа ачестор семне, урmътоарĭеле сжнт de луат ꙟн сеатъ:

1. сътнул скуртърії (˘), се пуне престе ї, ў ші іў спре а аръта, къ ну фак о сілавъ deосъвітъ, чі къ сжнт de трас ла сілава чеа de'наінте. D. е. ъърбацї, леў, фііў.

2. Сътнул ꙟнтрунірії (- сеаў =) се ꙟнтребуінцеазъ ла сфършітул шірулуї, deакъ уна сеаў маї мулте сілаве de'н ун кувжнт сжнт de скріс ꙟн шірул урmъторіў. D. е. Dумнезеў есте фъкторĭул черĭулуї ші ал пъмжнтулуї.

3. Апострофул сеаў сътнул лъпъdатеї сунжнте (') се ꙟнтребуінцеазъ спре а аръта, кумкъ орї ла сфършітул кувжнтулуї с'аў лепъdат о сунжнтъ пентру маї ушоаръ ростіре. D. е. ꙟнтр'о касъ ꙟн лок ꙟнтру о касъ.

4. Сътнул контрацерії (-) се ꙟнтребуінцеазъ ꙟнтре dоаъ сеаў маї мулте кувінте, спре а аръта кумкъ тоате сжнт ꙟнтру уна de четіт, ка кжнd ар фі ун кувжнт. Сътнул контрацерії се пуне anume:

a) ꙟнаінтеа zікътжнтулуї ажуторіал „а аве," deакъ ачеста се постпуне zікътжнтулуї съў. D. е. пуртат-ат, венi-воіў;

б) Ⱥнтре zікъtжнт ші постпусул пронуmе персонал скуртат. D. е. рогу-те, пуртъmу-не, dъ-mї, dъ-не, спуне-ле;

в) dеакъ zікъmжнтулуї се постпун пронуmеле скуртате ші zікъmжнтул ажуторіал, ачесте пріїтеск Ⱥнаінтеа са съmнул контраzерії. D. е. пурта-те-воіў, аузіту-ле-аї.

Ⱥнсъmнаре. Пронуmеле скуртат dе о літеръ афаръ dе пронуmеле „о" прекуm ші zікъmжнтул а фі скуртат (аdекъ: „і" ші „с") dе унії се апострофеаzъ, ліпіndу-се dе кувжнтул, ку кареле се ростеск Ⱥнтру уна. D. е. іаm zіс, къс гата, а'zї плътіт dъторіа mеа. Dаръ mаї віне есте а скріе: і-аm zіс, къ-с гата, аzї плътіт dъторіеа mеа.

5. Акчентул се Ⱥнтребуінzеаzъ спре а Ⱥнсъmна, пе кареа сілавъ а кувжнтулуї zаче тонул. Акчентул есте орї греў (´) орї акут (`). Акчентул чел греў се пуне нуmаї пе сілава фіналъ а кувжнтулуї, dеакъ ачеста стъ ку чел урmъторіў Ⱥнтр'о неmіжлочітъ легътуръ. D. е. їубеск пре Dуmнеzеў ші пре пърінzії mеї. Акчентул акут се пуне пе уна dін челелалте сілаве, асеmенеа ші пе чеа фіналъ а кувжнтулуї, dеакъ ачеста се dеслеагъ dе чел урmъторіў прін ун съmн dеспърzітів. D. е. чіне есте пъzітóріў, анърътóріў, окжрmуітóріў ші Dómн бун?

Акчентеле ну обічнуеск а се Ⱥнтребуінzа Ⱥн тіmпуріле челе mаї ноауе, афаръ нуmаї Ⱥн кърzіле пентру Ⱥнчепъторї mіnіте.

Clas'a a do'a.

Semnele despartitýve.

§. 99. Despre aplecatĭunea comeĭ.

Кома се пꙋне:

1. спре а деспърці кꙋвінтеле de ачелашĭ феліꙋ ші ачееашĭ къdере, dеакъ dꙋпъ олалтъ ꙋрмеаzъ, ші нꙋ'с ꙟпреꙋнате прін ꙋн легътів. D. е. чеа блжndъ, ръбdътоарїъ, фрікоасъ ші невіноватъ оае не аdꙋче мꙋлт фолос прін а еĭ лапте, лжнъ, карне ші пеле. Лжна еĭ се кꙋръцеште, се спалъ, се пептънъ, се тоарче, се въпсеште, ші dе'н еа фак ава, постав, кꙋлцꙋнĭ, пълъріĭ, бржe ші алте лꙋкрꙋрĭ фолосітоарїе.

Ачеле doаъ dе пре ꙋрмъ кꙋвінте прін легътів ꙟпреꙋнате нꙋ се деспърцеск прін кома, афаръ нꙋмаĭ dеакъ ачелашĭ легътів се пофтореште ла фіеште каре кꙋвжнт. D. е. Ел н'аре нічĭ пжне, нічĭ саре, нічĭ карне, нічĭ алта чева dе мжнкат, ші тотꙋшĭ тоатъ zіоа орĭ кжнтъ, орĭ саре, орĭ ржdе, орĭ жоакъ.

2. ꙟнаінтеа легътівелор еспікътіве: аdекъ, прекꙋм, анꙋме, маĭ алес ш. а. D. е. легꙋмеле, прекꙋм: бобꙋл, фасола, маzереа ші лінтеа сжнт фоарте фолосітоаріе пентрꙋ нꙋтрімжнтꙋл омꙋлꙋĭ, маĭ алес ꙟн ажꙋнърĭ, аdекъ ꙟн zілеле, ꙟнтрꙋ каре dе бісерікъ с'аꙋ опріт мжнкареа бꙋкателор dе'н карне ші лапте фъкꙋте.

3. ꙟнаінтеа кꙋвінтелор ші пропꙋсъчĭꙋнілор ꙟнтрепꙋсе, кжт ші dꙋпъ еле. D. е. Мжне, zіче

ел, воїѕ венi латiне. Картеа, каре о ам кѫмпърат, ↑мї есте de мѫлт фолос.

4. ↑наiнтеа пропѫсъчїѫнiлор денлiнiтiве, dеакъ ачесте кѫ челе неdенлiне съ леагъ прiн: съ, ка съ, а, спре а, de а. D. е. Dѫmnezеѕ цi-аѕ dат minте, ка съ кѫноштї аdевърѫл. Nѫ креd, съ вiъ астъzї.

Dеакъ dѫпъ ziкътiнте кѫ тотѫл неdенлiне ѫрmеazъ о пропѫсъчїѫне денлiнiтiвъ кѫ ziкъmѫнтѫл ↑н нефiнiтiв кѫ сеаѕ фъръ „а" нѫ се пѫне кома. D. е. нѫ-цї пот dърѫi картеа ачеаста. Сѫнт невоiт а сѫферi неdрептъцї.

5. ↑нтре пропѫсъчiѫнiле прiнчiпале шi секѫнdарїе. D. е. нѫ веї сечера нimiкъ, къ н'аї съmѫнат. Nепорочiт есте оmѫл, ал кърѫї кѫцет нѫ есте ↑mпъкат.

6. ↑нтре пропѫсъчїѫнї скѫрте, dеакъ нѫ'с легате прiн „шi". D. е. темете de Dѫmnezеѕ, їѫбеште пре апропеле, ↑mплiнеште dъторiiле тале шi фiї mѫлцъmiт кѫ соартеа та.

7. ↑н перiоdе ↑нтре пречеdiнцъ шi сѫбчеdiнцъ, dеакъ-'с скѫрте. D. е. dеакъ нѫ веї фi крѫцъторiѕ ↑н тiнереце, веї сѫферi невое ↑н бътрѫнеце.

8. Dеакъ пречеdiнца сеаѕ сѫбчеdiнца сеаѕ аmѫнdоаъ се кѫпрiнd de'н маї mѫлте пропѫсъчїѫнї dаръ скѫрте, ачесте се deспърцеск прiн кома. D. е. dеакъ се апропiе прiтъвара, коначiї се deсвълеск, шi фѫпацеле ↑нверzеск; се веселеск вiетъцiле пъmѫнтѫлѫї, шi ръсѫнъ коdрiї de кѫнтареа пасерiлор.

9. Ꙟnaintea legътівѹлѹї „шї“ се пѹне кота, deакъ леагъ пропѹсъчїѹnї, каре аѹ орї фелїѹріте сѹбїепте, орї zікъminte ꙟn фелїѹріте тimпѹрї. D. е. вара трече, шї тоатmна се апропіе. Еѹ те-аm їѹбіт, шї те воіѹ їѹбі.

Dаръ deакъ пропѹсъчїѹnіле сꙟnт de ачелашї сѹбїепт, шї zікъminтеле лор de ачелашї тimп, ꙟnaintea лѹї „шї“ nѹ се пѹне кота. D. е. ел пѹрѹреа mаѹ їѹбіт пре mine mі аѹ чіnстіт пре пъріnцїї mеї.

10. Ꙟnaintea легътівелор: орї, сеаѹ, аѹ шї вер се пѹне кота:

а) deакъ пріn еле се deспърцеск пропѹсъчїѹnї. D е. съ вії mꙟne ла mine, сеаѹ съ mерџї ла татъл mеѹ;

б) Deакъ се есплікъ (тълкѹеште) ѹn кѹвꙟnт пріn о пропѹсъчїѹnе. D. е. сѹбїептѹл сеаѹ кѹвꙟnтѹл, de каре есте ворбъ, nѹ поате ліпсі ꙟnтр’о пропѹсъчїѹnе.

Dаръ deакъ есплікъчїѹnеа се фаче nѹmаї пріn ѹn кѹвꙟnт, nѹ се пѹне кота ꙟnaintea nѹmітелор легътіве. D. е. біnескріінца сеаѹ dреапта скріере nе ꙟnвацъ кѹвеnіта ꙟnтребѹіnцаре а літерелор шї а сеmnелор.

§. 100. Despre aplecatiunea punto-comeĭ.

Пѹnто-кота се ꙟnтребѹіnцеазъ:

1. спре а deспърці mаї mѹлте пропѹсъчїѹnї фъръ легътів ꙟnшірате, каре орї deсвълеск о idee прінчіпалъ пріn пърцї, орї спѹn mаї mѹлте de ачелашї лѹкрѹ. Ꙟnтре челе de пре ѹрmъ пропѹсъчїѹnї пріn легътівѹл „шї“ легате, се пѹне

кота. D. е. фолосул флорілор феліурit есте. Ѹнеле не десфътеазъ ку плъкутул лор тірос, алтеле не бўкуръ окіул прін а лор фрумусеацъ; алтеле се ᲂ̑нтребуінцеазъ спре гътіреа medічінелор, ші алтеле шербеск спре воіреа мултор лукрурї.

2. Dупъ о пропусъчїуне maї лунгъ ку ᲂ̑нцелес деплін, аdекъ каре ар путе съ ръмжне аша, кърії dаръ тотуші се адъоце алтъ пропусъчїуне, каре купрінdе орї търцініреа орї лъціреа орї ᲂ̑nдрептареа, орї есплікареа (тълкуіреа) орї кауса, орї уртареа челеї de'нтъе. D. е. mi-аї zіс къ ᲂ̑нтр'ун ан сігур се ва гъті zidіреа бісерічії; dаръ тотушї ну пот креdе ачеаста.

Dеакъ ᲂ̑нтр'ун період орї пречеdінца орї субчеdінца, орї амжнdоаъ се купрінdе din maї мулте пропусъчїунї прін пунто-кота деспърціте. D. е. прекум флоареа нумаї прін скурт тімп ᲂ̑нфлорешmе, ші апої вестеzеште, ші се трече, аша ші фрумосеаца тінереаскъ а омулуї есте de скурт тімп.

5. Пропусъчїуніле контрапусе се деспърцеск прін пунто-кота. D. е. чіне сатжнъ, ачела ва сечера; ту dаръ ну веї сечера, къ наї съмжнат.

§. 101. Despre doa-punte.

Dеспре аплекачїунеа а doаъ-пунте есте de ᲂ̑нсътнат:

1. Dеакъ ворбіторїул аdуче орї але сале, орї але алтуїа zісе din кувжнт ᲂ̑н кувжнт фъръ мутаре, dаръ препгтіінцжнdу-ле: ᲂ̑нтре кувінтеле

преꙟnштіinцътіве ші zічеле адꙋче се пꙋn доаъ-пꙋnте. D. е. ꙟnвъцъторїꙋл adece ni-аꙋ zіс: Пърсіцї соціетатеа челор ръї. Dаръ деакъ zічеле nꙋ се адꙋк din кꙋвжnт ꙟn кꙋвжnт, чі nꙋmaї че се атіnџе de ꙟnцелесꙋл лор, ꙟn лок de доаъ-пꙋnте се ꙟnтребꙋinцеazъ кома. D. е. Domnꙋл аꙋ пороnчіт съ їꙋбіm пре апроапелс, ка пре noї ꙟnші-ne. Апіждереа ꙟn лок de доаъ пꙋnте се ꙟnтребꙋinцеazъ кома, деакъ zічеї din кꙋвжnт ꙟn кꙋвжnт адꙋсе, кꙋвіnтеле преꙟnштііnцітіве се ꙟnтрепꙋn, орї се постпꙋn. D. е. чіnе nꙋ їꙋбеште пре апроапеле, zіче ст. апостол Ioan, nічї пре Dꙋmneзеꙋ nꙋ їꙋбеште. Кредіnца фъръ de фапте бꙋne moартъ есте, zіче ст. апостол Іаков.

2. Deакъ воіm а фаче лꙋъторіꙋ de самъ пре чітіторїꙋл ла челе че ꙟmпъртъшіm сеаꙋ ꙟnшіръm, се пꙋn доаъ пꙋnте дꙋпъ кꙋвіnтеле: прекꙋm, аша, ꙋрmътоаріе, ш. а. D. е. ꙟnтре челе maї ꙟnалте бꙋnътъцї але omꙋлꙋї пе пъmжnт се nꙋmъръ: кꙋџетꙋл кꙋрат, съnътатеа ші mꙋлцъmіреа кꙋ соартеа са.

Deакъ кꙋвіnтеле ꙟnшірате се препꙋn, доаъ пꙋnте се пꙋn дꙋпъ еле. D. е. кꙋџетꙋл кꙋрат, съnътатеа ші mꙋлцъmіреа кꙋ соартеа са: се nꙋmъръ ꙟnтре челе maї ꙟnалте бꙋnътъцї але omꙋлꙋї пе пъmжnт.

3. Deакъ ꙟnтр'ꙋn періоd maї лꙋnг орї пречеdinца, орї сꙋбчеdinца, орї аmжndоаъ се кꙋпрind din maї mꙋлте пропꙋсъчїꙋnї прін пꙋnто-кома деспърціте ꙟnaintea сꙋбчеdinцеї чеї de'nтъе се пꙋn доаъ пꙋnте. D. е. тъкар de аї фі тꙋ прокопсіт ꙟn тоате штііnцеле; тъкар de аї ꙟnтрече ꙟn іскꙋсіnцъ пре тоцї оаmеnіїꙋ; тъкар de аї іспръві челе maї єроіче ші mіnꙋnате фапте: тотꙋшї тоате але

тале штііпце, іскусінцї ші фапте сжпт ↑наінтеа луї Dumnezeŭ фъръ прец; deакъ inima та нуʼї ↑нсуфлецітъ de ïубіреа крештінеаскъ.

§. 102. Despre punt.

Пунтул се пуне:

1. Ла капътул пропусъчїунілор сеаŭ періоаделор deплine, аdекъ спре але кърора deплінъ ↑нцелецере нітікъ maï mулт пу се чере. D. е. Omул есте чеа maï алеасъ фъптуръ пре пъmжнт. Dеакъ прівіm ла ↑нтъітъціле (протііле) трупулуї ші але суфлетулуї луї, ↑л купоаштеm а фі ръdікат престе тоате віетъціле пъmжнтулуї.

↑нсъmпаре. Пунтул се поате пуне ↑наінтеа легътівулуї „ші", deакъ ачеста dупъ о пропусъчїупе deплінъ се ↑нтребуінцеазъ ла ↑нчепутул уртътоарїеї пропусъчїунї, спре а ↑нсъmпа тречереа dела о idee ла алта пеаштептатъ, сеаŭ спре а аръта кутпънътатеа zічелор уртътоарїе. D. е. Ку dурере те-аm пъскут; ку лаптеле mеŭ те-аm хръніт; асупра та попціле аm прівегіет; ку mултъ жертвіре те-аm крескут; тоатъ авуціеа mеа цї-аm dат, ші maï mулт те-аm ïубіт dекжт віеаца mеа. Ші ту, фііуле! mъ лашї фъръ ажуторіŭ ↑н пепутінцеле ші бътржнеделе mеле.

2. Dупъ кувінте сінгуріте ↑н ↑нскріерї ші ↑н ръспупсурї. D. е. Кап ↑нтъіŭ. Кжнтареа ↑нтъїа. Чіне есте преа путерпік? Dumnezeŭ. Веві-веї mжне ла mine? Ба пу.

3. Dȣпъ ȣп кȣвжнт, каре кȣ маї пȣціне літере с'аȣ̆ скріс. D. е. Dȣк. Бȣк. ⱡп лок: Dȣкатȣл Бȣковінеї, ш. а., ⱡп лок: ші алтеле. D. е., ⱡп лок: De есемплȣ.

4. Dȣпъ нȣмерале ордінале, deакъ се скріȣ̆ кȣ чіфре сеаȣ̆ кȣ сінгȣріте літере. D. е. 1. 2. 3. сеаȣ̆ а. б. в. ⱡп лок: ⱡнтъіȣ̆, ал doiле, ал треіле.

§. 103. Despre semnul entrebarii.

Спре а ⱡнтребȣінца кȣвеніт сємнȣл ⱡнтребърії de штіȣт есте deосъбіреа ⱡнтре ⱡнтребареа неміжлочітъ ші міжлочітъ.

ⱡнтребареа неміжлочітъ се zіче ачееа, каре нȣ атжрнъ dела алтъ пропȣсъчїȣне, сеаȣ̆ каре аша есте ⱡнтокмітъ, кȣм се обічнȣеште а се dа кътръ чінева. D. е. кȣм те нȣмешті? Міжлочітъ ⱡнтребаре есте ачееа, каре атжрнъ dела ȣн zікъмжнт, сеаȣ̆ dела алтъ пропȣсъчїȣне, сеаȣ̆ каре ашаї ⱡнтокмітъ, прекȣм нȣ обічнȣеште ⱡнтребъторїȣл а ⱡndрепта кътръ чел ⱡнтребат. D. е. м'аȣ̆ ⱡнтребат ⱡнвъцъторїȣл кȣм мъ нȣмеск.

Есемпле спре а кȣноаште деосъбіреа ⱡнтре ⱡнтребареа неміжлочітъ ші міжлочітъ.

ⱡнтребърї неміжлочіте:

Фрателе м'аȣ̆ ⱡнтребат: N'аї възȣт тȣ картеа меа? ⱡн гȣра морцїї аȣ̆ ⱡнтребат: Веніт-аȣ̆ фіїȣл меȣ̆? Вені-ва Domнȣл ла жȣdец? Фост-аї астъzї ла скоалъ?

Ꙟтребърі тіжлочіте:

Фрателе т'аў ꙟтребат, de n'am въzѹт картеа лѹї. Ꙟн гѹра торцiї аў ꙟнтребат, de аў веніт фіїѹл лѹї. Zі-'мї, de ва вені Domnѹл ла жѹdeц. Ел т'аў ꙟнтребат, de am фост астъzї ла скоалъ.

Dѹпъ ꙟнтребареа тіжлочітъ нѹ се пѹне сътнѹл ꙟнтребърії, прекѹт кіар есте din есемплеле adѹсе.

Сътнѹл ꙟнтребърії се пѹне:

1. dѹпъ ꙟнтребъріле нетіжлочіте. D. е. чіне аў фъкѹт лѹтеа? Deакъ таї тѹлте пропѹсъчїѹнї ꙟнтребътоаріе dѹпъ олалтъ ѹртеаzъ, dаръ каре се рапоартъ ла ачелашї пір ал ideiлор, ші ꙟнтре сіне сжнт ꙟн таї акѹратъ легътѹръ; сътнѹл ꙟнтребърії нѹтаї dѹпъ чеа de пе ѹртъ ꙟнтребаре се пѹне, dіспърцінdѹ-се челелалте пропѹсъчїѹнї ꙟнтребътоаріе пріn алте семне кѹвіінчїоасе, adекъ орї пріn кота, орї пріn пѹнто-кота dѹпъ лѹнцітеа ші ꙟнсѹшіеа лор. D. е. каре фаптъ есте таї бѹнъ, а спрежіні пре съраччії, сеаў а ꙟнdрепта пре пъкътошії, сеаў а ерта din інітъ пътітітеле вътътърї?

2. Dѹпъ кѹвінте сінгѹріте, спре а ꙟнсътна, кѹткъ ла чітіреа лор, гласѹл есте de ръdікат. D. е. ла ꙟнтребареа: чіне! се пѹне ꙟнтъїа къdере. Штіў къ ва кълъторі фрателе теў. Dаръ, кжнd? ꙟн котро? ші кѹ чіне? нѹ'т-ї есте кѹноскѹт.

3. Ꙟнтребътоаріа ꙟн сътнѹл ꙟнкіерії се ꙟнтребѹінцеаzъ, спре а аръта, ꙟнтр'ѹн кіп скѹрт ꙟнdоеала сеаў некреdереа деспре adевърѹл ѹнеї zічерї. D. е. Чеа таї фрѹтоасъ флоаре ꙟнтре тоате (?) есте трандафірѹл. Аічї

сътнꙋл ꙟтребърiї респiкъ ꙟdоеалъ, dе нꙋ есте алта ꙟкъ maї фрꙋmоасъ флоаре dекжт траndaфiрꙋл.

Спре а ꙟсътnа maї mаре ꙟdоеалъ сеаꙋ некреdере, обiчнꙋеск а ꙟтребꙋiнца dоаъ сеаꙋ шi трiї семне ꙟтребътоарiе. D. е. Мi-аꙋ скрiс ꙋн прiетin din Biena кꙋm къ nince аколо ꙟn лꙋна лꙋї Аꙋгꙋст (???). Ꙟnтреiтꙋл сътn ал ꙟтребърiї атжт есте, кжт: ачеаста dаръ нꙋ пот креdе, сеаꙋ dе ачеаста mꙋлт mъ ꙟndоеск.

§. 104. Despre semnul cŷemàrii seau miràrii.

Сътнꙋл кемърiї сеаꙋ miръriї се ꙟтребꙋinцеазъ:

1. dꙋпъ пропꙋсъчiꙋнiї, каре респiкъ mарї сimцiрї шi miшкърї, прекꙋm: бꙋкꙋрiе, ꙟтрiстаре, жꙋрътжнт, dꙋрере, пофтъ, dорiнцъ, mandat (порꙋнкъ), miраре, ꙟкреdере, фрiкъ, ш. а. D. е. кжтꙋ-'ї dе фрꙋmоасъ zioa dе астъzї! De ар сосi татъл mеꙋ!

2. Dꙋпъ фiъкаре сжmцiтiв, dеакъ сжmцiреа нꙋ се респiкъ ꙟтр'о пропꙋсъчiꙋне. D. е. ах! ах! ръкniа ел dе dꙋрере. Dаръ dеакъ сжmцiреа се респiкъ прiн о пропꙋсъчiꙋне, dꙋпъ сжmцiтiв се пꙋне кота, еаръ ла капътꙋл препꙋсъчiꙋнеї сътнꙋл miръriї. D. е. ах, че dꙋрере несꙋферiтъ!

Ꙋнiї обiчнꙋеск ꙟn ачест каz а пꙋне miрътоарiа атжт dꙋпъ сжmцiтiв, кжт шi ла капътꙋл пропꙋсъчiꙋнiї. D. е. ах! че dꙋрере!

3. Dꙋпъ кꙋвiнте сiнгꙋрiте; каре се ꙟтребꙋiнцеазъ ла стрiгаре, кемаре. D. е. стъ! mъ!

терцї! еакъ! деграбъ! кътінел! їуте: тішкъ-те!

4. Dупъ кувінтеле, ку каре пре чінева кемъм. D. е. Іоане! Маріе! Фрате! Копілъ!

5. Мірътоарїа ꙟн сътнул ꙟнкідерії (!), се ꙟнтребуінцеазъ спре а аръта ꙟнтр'ун кіп скурт мірареа деспре о zічере. D. е. Мі-аў zіс, къ ꙟн трії zіле (!) аў ажунс дела Віена ла Паріс.

Спре а аръта маї маре мірарe деспре о zічере се пун доаъ ба ші трії мірътоарїе. D. е. газета дін N. скріе, къ ꙟн Іануаріў аў тунат (!!!) лжнгъ Москва.

Спре а аръта мірареа ші ꙟндоіеала деспре адевърул унеї zічерї се ꙟмпреунъ уна сеаў маї мулте міръторїе ку уна сеаў маї мулте ꙟнтребътоарїе. D. е. Ꙟн газета N. се чітеште, кумкъ ꙟн Хіна сжнт колонії де Ромжнї (!!!???).

§. 105. Despre aplecatiunea aducatoareĭ, encĭetoareĭ si pauseĭ.

1. Адукътоарїа се ꙟнтребуінцеазъ:

a) спре а фаче лъуторіў де самъ пре чітіторїул ла але сале сеаў але алтора кувінте дін кувжнт ꙟн кувжнт адусе. Адукътоарїа се пуне орї ла ꙟнчепутул фіештекъруї шір даръ ꙟн капът нумаї одатъ. D. е. ст. апостол Паул zіче: „De ашіў гръі ꙟн лімбеле оменешті ші ꙟнцерешті, еаръ де ну ам драгосте, сжнт ка о арамъ ръсунътоарїъ, ші ка ун чімбал ръсунъторіў“. Dар кувінтеле адусе се пот ꙟнсъмна ку адукътоарїа ші ла ꙟнчепутул

фіъште кърvĭ шір. D. е. Маĭ dепарте аdъоце ст. апостол Паvл zікжnd: „ші de воіў аве „пророчіе, ші тоатъ штііnца, ші de ашіў „аве́ тоатъ кредіnца, кжт се тvт ші тvn- „цiĭ, еаръ dрагосте de nv ат, nітікъ „сжnт.“

Dеакъ zіселор аdvсе dіn кvвжnт се ꙟnтрепvn кvвіnтеле пре ꙟnштііnцътіве, челе de nтъĭ сжnт de ꙟnсътnат кv аdvкътоарïа, атжт ꙟnаіnтеа кжт ші dvпъ кvвіnтеле пре ꙟnштііnцътіве. D. е. „Dра- гостеа,“ zіче ст. апостол Паvл „ꙟndелvnг рабdъ, се ꙟndvръ, nv пістvеште, nv се трvфеште, nv ꙟnтартъ, nv кvцетъ ръў.“

б) Спре а ꙟnсътnа vn кvвжnт, кътръ каре маĭ алес воіт а ꙟndрепта лvареа de самъ а чі- тіторïvлvĭ. D. е. легътівvл: „ші“ аdесе се пvnе ꙟn лок de „ꙟnкъ“

2. ꙟnкеі́тоарïа се ꙟnтребvіnцеаzъ спре а dес- пърці кvвіnтеле сеаў ші пропvсъчïvnіле, каре сжnт орdіnаріў аdъосе спре есплікъчïvnе (тъл- кvіре) ші пvс ꙟn легътvръ кv чеалалтъ ворбъ. D. е. о сvnаnтъ (гласnікъ) се поате рості фъръ ажvторïvл алтеĭ літере. Кvтпърът- торïvл касеĭ теле (кжцĭ ті-аў zіс, къ'ĭ шірет) т'аў ꙟnшълат кv dоаъ сvте de флорініі.

Обічnvеск vnïĭ а пvnе dоаъ паvсе ꙟn локvл аdvкътоарïеĭ, таĭ алес, dеакъ сжnт de ꙟnкіет ꙟn- треці пропvсъчïvnĭ. D. е. Фрателе теў — кvт се бvкvръ іnіта теа — аў скъпат поро- чіт dіn тжnа лотрілор.

3. Паvса се ꙟnтребvіnцеаzъ:

а) спре а ꙟnтіndе лvареа de самъ а чітіто- рïvлvĭ ла vртътоарïа nеаштептатъ кvцетаре. D. е. Nv тъ vітацĭ фрацілор! Nv тъ vітацĭ, zісе ел, ші — тvрі.

б) ла о ворбъ курматъ, ꙟн каре се ласъ четіторіулуї уп куцет de ꙟмпліпіт, челе че лінсеск. D. е. Dеакъ ашіў фі татъл тъў, пентру тішеліііле тале те-ашіў —. Ел ворбеште тулт de їубіре, dаръ —.

в) Спре а ꙟпсъмна ꙟнтрерумпереа ла ростіреа кувінтелор. D. е. ертаці-мъ! — ертаці-мъ! — к'аў сосіт — чеасул морціі — меле. Ачеаста zікжnd — аў мурiт.

г) Dеакъ din adучеле zіче се ласъ афаръ унеле кувінте, ꙟн локул ачє́стора се пун орї кжтева паусе (— — — —). орї маї мулте пунте (. . . . . .). D. е. ꙟn епістола кътръ Еврей zіче апостолул: „Nу есте путіnцъ челор че с'аў лумінат odатъ — — — — ші с'аў фъкут пърташіў dухулуї сф...... ші аў къzут, ка еаръшї съ се ꙟнпоеаскъ спре покъінцъ.“

Adáus.

(De D. Arune Pumnul Profesoriu).

Binescriinti'a limbei romanesci cu litere romane.

1. Че есте скріереа ші леџереа (четіреа)?

Скріереа есте формареа літерелор пре вре ѹнъ матерії. Еар' леџереа есте прівіреа ла літереле скрісе ші ростіреа сѹнетелор ꙟнфъцішіате прін трѫнселе. Дечї маї ꙟнтѫіѹ требѹе пропѹсе регѹлеле бінескріінцеї, дѹпъ каре съ се скріе біне кѹ літере романе фіѣкаре кѹвѫнт; дѹпъ ачееа але бінелеџінцеї, дѹпъ каре съ се леагъ (четеаскъ) біне фіѣкаре кѹвѫнт скріс.

I. Binescriinti'a (ortografi'a).

2. Че сѫнт літереле?

Літереле, каре ла Словені се нѹмеск кѹкї саѹ слове, сѫнт семнеле везібіле але сѹнетелор сімпле де'н лімбъ.

3. Кȣ че лїтере с'аȣ̆ скріс ші се скріе лімба ромънеаскъ?

Лімба ромънеаскъ саȣ̆ скріс ші саȣ̆ тіпъріт маї де мȣлт кȣ бȣкї саȣ̆ слове чіріліче, каре кȣ нȣмърȣл сѫнт 42 ȣрмътоареле: а, б, в, г, д, є, ж, з, ѕ, и, і, к, л, м, н, о, п, ρ, с, т, ȣ, ѹ, ф, х, ѡ, ц, ч, ш, щ, ъ, ь, ѣ, ѫ, ю, ꙗ, ѧ, ѯ, ѱ, ѳ, џ, ꙟ, ѵ. *) Ꙟнсъ ꙟнтре бȣкіле ачі ꙟншірате се афлъ ȣнеле де прісос, адекъ сѫнт ȣнеле, каре тот ачел сȣнет сімпла ꙟла ꙟнсемнеаѕъ, аша:

---

*) Нȣмеле бȣкілор ачестора ꙟнсемнеаѕъ о леџе пъгѫнеаскъ, каре аȣ̆ акȣт'о Словеній де пе кѫнд ераȣ̆ пъгѫні ꙟнкъ. Леџеа ачееа, дȣпъ кȣм спȣне гаѕета „Зоріа Галіцка“ ꙟн нȣмерȣл 13. де'н 1850 стъ де'н 6. ꙟнкїеїътȣре, ші сȣнъ ашá:

I. Ꙗз бȣкі веді глагол = єȣ̆ кȣ бȣкї (ꙟн скріс) спȣїȣ леџе,

II. Добро єст живети зело землїа = біне єсте съ тръіці де'н плантеле пъмѫнтȣлȣї.

III. Іже і како лїȣді мєсліт наш он = каре, де кѫндȣ-шї адȣк оаменї а мінте, ал ностръ єл.

IV. Покої рцъ слово твердо = паче цінеці ꙟн касъ.

V. Ȣн ферт хер цѫ червȣ = съ нȣ рідічї мѫна асȣпра німърȣї, нічї асȣпра вермелȣї.

IV. Ша шта їор їорѫ ір їат = де се чеартъ чінева кȣ алтȣл ші-л акȣсъ, съ се пріндъ ші съ се леџе.

„и“, „і“, „ѵ“ ꙟсемнеаӡъ тоате трей тот „і“.
„з“ ші „ӡ“ „ тот „з“
„о“ ші „ѡ“ „ „ „о“
„ȣ“ ші „ѹ“ „ „ „ȣ“.

Алтеле нȣ ꙟфъцішеаӡъ сȣнете сімпле, чі компȣсе, аша:

„щ“	ꙟсемнеаӡъ	„шт“
„ѣ“	„	„еа“
„ѩ“ ші „ѧ“	„	„іа“
„ѯ“	„	„кс“
„ѱ“	„	„пс“
„ю“	„	„іȣ“
„ꙟ“	„	„ꙟн“.

Унеле н'аȣ нічі о ꙟсемнаре ꙟн лімба ромънеаскъ, аша сжнт „ь“ ші „ѳ“, ал кърор сȣнет нȣ се аȣде ꙟн кȣвінтеле ромънешті.

Де'н ачеастъ каȣсъ (прічінъ) май тжрӡіȣ, кам дела анȣл 1828 ꙟнкоаче Романії аȣ ші лъсат афаръ ачеле бȣкі де прісос, ші аȣ ꙟнтребȣінцат нȣмай челелалте 27, ла каре ле-аȣ дат пе ꙟнчет о фоармъ май фрȣмоасъ. Ба ꙟнкъ се афларъ ȣнії романі, карії де пе ла анȣл 1780, лъпъдаръ бȣкіле чіріліче ші ꙟнчепȣръ а скріе лімба ромънеаскъ кȣ літере романе, пе каре ȣнії ле нȣмеск лътінешті.

4. Де че аȣ лепъдат Романії май тжрӡіȣ ȣнеле бȣкі чіріліче де'н челе 42?

Романії аȣ лъпъдат май тжрӡіȣ 15 бȣкі чіріліче, адекъ пе и, ѵ, ѕ, ѹ, ѡ, щ, ь, ѣ, ѩ,

ѧ, ѯ, ѱ, ꙟ, ю, ꙁ, пентрꙋ кѫ парте ерaꙋ де прісос, парте нꙋ ꙟсемнаꙋ немікa, ші ашá нꙋмаї ꙟнкꙋркаꙋ скрісоареа ші тіпѫрітꙋра лімбеї ромѫнешті.

5. Пентрꙋ че ꙋнiї дентре романiї маї де мꙋлт ші дентре чеї де астѫѕї вреꙋ сѫ лапеде бꙋкiле чiрiлiче ші сѫ скрiѫ ші сѫ тiпѫреаскѫ лiмба ноастрѫ романѫ кꙋ лiтере ромѫнешті.

Пентрꙋ кѫ лiмба нꙋмаї аша се поате ꙟнвѫца маї кꙋ ꙋшiꙋрѫтате, дакѫ есте регꙋларiѫ. Еї аꙋ вѫѕꙋт ꙟнсѫ, прекꙋм ведем ші ноï, кѫ, де се скрiе лiмба ромѫнеаскѫ кꙋ бꙋкї чiрiлiче: атꙋнчї маї тоатѫ есте нерегꙋларiѫ, ші ꙟнкѫ ꙟнтратꙗта, кꙗт ꙟнтр'о прiвiнцѫ, нiчї декꙋм нꙋ і се поате пꙋне регꙋлѫ кꙋ бꙋкї. Ашá ведем, кѫ ꙟн ꙋнеле кꙋвiнте, наiнте де „i“ се мꙋтѫ „д“ ꙟн „з“, — „т“ ꙟн „ц“, — „с“ ꙟн „ш“, прекꙋм: еꙋ мѫ скалд, тꙋ те скалѕї; — бат, бацї; — лас, лашї; ꙟнсѫ ꙟнтр'алтеле нꙋ се мꙋтѫ, чi ремꙗне тот „д“, „с“, „т“ ші наiнте де „i“, спре есемплꙋ: а пꙗндi, а respꙗндi, ꙟнвꙗртiт, котiт, осiе, а косi. Маї ꙟнколо ведем, кѫ ꙟн ꙋнеле кꙋвiнте наiнте де „е“, „i“ се мꙋтѫ „к“ ꙟн „ч“, — „г“ ꙟн „џ“, кꙋм: фак, фачї, фаче; фꙋг, фꙋџї, фꙋџе; ꙟнсѫ ꙟнтралте кꙋвiнте ремꙗне „к“, „г“, немꙋтат ші наiнте де „е“, „i“, прекꙋм: а окї, а ꙟнкiеiа, а жꙋнгiа, гiем. Дечї орї кꙋм с'ар пꙋне регꙋла ꙟн прiвiнца ачеаста, тот есте неадевѫратѫ.

Ѧнсъ дакъ се скріе лімба ноастръ к8 літереле романе к8респ8нзътоаре фіреі еі: ат8нчі есте маі регіларіъ декѫт орі каре алта. Пентр8 ачеѣа тот роман8л пречеп8т ва скріе лімба са к8 літере романе.

6. Че треб8е съ штім ноі маі ѧнтѫі8, ка съ не п8тем скріе лімба к8 літере романе?

Ка съ не п8тем скріе лімба к8 літере, се чере съ штім маі ѧнтѫі8 тон8л к8вінтелор, ші рег8ла деспре тон.

7. Че есте тон8л ші к8м с8нъ рег8ла деспре ачела?

Тон8л есте ачел с8нет ѧн к8вѫнт, каре се ростеште маі таре де кѫт челелалте, де есемпл8: ѧн к8вѫнт8л „л8мінъ“ есте тон8л к8вѫнт8л8і пе „і“, пентр8 къ ачела се ростеште маі тáре де кѫт „8“ ші „ъ“ де'н ачест к8вѫнт. Рег8ла деспре тон с8нъ ашá: Ѧн лімба ромѫнеаскъ, афаръ де прон8меле ск8ртате: -мі, -ці, -і, -л, -ші ші афаръ де зікъмѫнт8л аж8торіал ск8ртат: -і, -с, -ці, фіѣкаре к8вѫнт аре 8н тон. Ѧн к8вінтеле терміnате (фършіте) ѧн літере с8нѫнте пліне заче тон8л пе сілава а до'а де'н 8ръмъ; прек8м: маре, таре, касъ, капръ; еар ѧн к8вінтеле терміnате ѧн літере ж8мътате с8нѫнте (і, 8, і8) саӱ ѧн літере конс8нѫнте заче тон8л пе

сілава де'н ȣрмъ, кȣм: деџетаріȣ̆, ноȣ̆, стрігоіȣ̆, стрігоѝ, жȣръмѫнт, стрікъчїос."

8. Ѹнде се ѫнсеамнъ тонȣл?

Тонȣл се ѫнсемнеазъ нȣмаѝ аколо, ȣнде нȣ се віне дȣпъ регȣлъ, адекъ: дакъ ѫн кȣвінтеле термінате ѫн літеръ сȣнѫнтъ нȣ ва фі пе сілава а доа де'н ȣрмъ, кȣм: е́пȣре, пȣ́рече, — ші дакъ ѫн кȣвінтеле термінате ѫн літеръ жȣмътате сȣнѫнтъ, ші ѫн кȣнсȣнѫнтъ нȣ ва фі тонȣл пе сілава де пе ȣрмъ, кȣм: фа́чем, ме́рџем, мȣ́гȣр, но́дȣрѝ.

9. Кȣ че се сеамнъ тонȣл ȣнде нȣ се віне дȣпъ регȣлъ?

Єкріінд кȣ літере романе, ȣнде нȣ се віне тонȣл дȣпъ регȣла де маѝ сȣс, аколо се ѫнсеамнъ кȣ о тръсȣръ пȣсъ де асȣпра літереѝ, пе каре заче тонȣл. Пе сȣнетеле кȣрате: „а", „е", „і", „о", „ȣ" се сеамнъ тонȣл кȣ о тресȣръ трасъ облȣ ѫн жос саȣ̆ чева кам де кътръ дреапта спре стѫнга (´), кȣм: fácere = фа́чере, cérere = че́рере, príndere = прі́ндере, nódurĭ = но́дȣрѝ, múced = мȣ́чед. Пе сȣнетȣл регȣшіт „ъ" се сеамнъ кȣ о тръсȣръ де кътръ стѫнга кам спре дреапта (`), каре се нȣмеште семнȣл регȣшъцїѝ, кȣм: pàtura = пътȣръ, aratà = арътъ. Єар' пе сȣнетȣл нъсал „ѫ" се сеамнъ тонȣл кȣ о тръсȣръ котітъ, а кърeѝ котітȣръ стъ ѫн сȣс ші капетеле ѫн жос (^), каре се зіле семнȣл

нъсалътъцiï, спре есемплꙋ: ânger = ꙟнџер, pântece = пѫнтече.

Обсервъцiꙋне. Ꙋнде се ꙟнтребꙋiнцеазъ анꙋме семнꙋл регꙋшетъцiï (`) шi ал нъсълетъцiï (^) се ва спꙋне дꙋпъ че се вор ꙟнфъцiшiа маï ꙟнтѫiꙋ лiтереле романе.

10. Кꙋм се скрiе лiмба ромѫнеаскъ кꙋ лiтере романе?

Ѥакъ аша:

Ꙗ, а, се скрiе кꙋ	A, a,	спре есемплꙋ: ак = ac, адре = arde.
Ѥ, е, " " "	E, e,	спре есемплꙋ: мере = mere, пере = pere.
I, i, " " "	I, i,	спре есемплꙋ: бiне = bine, вiне = vine.
O, о, " " "	O, o,	спре есемплꙋ: ом = om, сокрꙋ = socru.
Ꙋ. ꙋ, " " "	U, u,	спре есемплꙋ: ꙋмед = umed, фрꙋнте = frunte.
Х, х, " " "	H, h,	спре есемплꙋ: хохот = hohot, хоре = hore.
Г, г, " " "	G, g,	спре есемплꙋ: галбiн = gálbin, греꙋ = greŭ.
К, к, " " "	C, c,	спре есем.: крiерï = crierĭ, карꙋл = carul.
Т, т, " " "	T, t,	спре есемплꙋ: таре = tare, траiꙋ = traiŭ.
Д, д, " " "	D, d,	спре есем: деспре = despre дааре = dare.

Р, ρ, се скріе к8 R, r, спре есемп.: ρог = rog, ρост = rost.

Л, л, „ „ „ L, l, спре есемп.: л8ме = lume; лапте = lapte.

Н, н, „ „ „ N, n, спре есемп.: н8ме = nume, н8-ĭ = nu-ĭ

Ф, ф, „ „ „ F, f, спре есемплу: фер = fer, фаг8р = fágur.

В, в, „ „ „ V, v, спре есемп.: верме = verme, в8лпе = vulpe.

М, м, „ „ „ M, m, спре есемпл8: м8нте = munte, маре = mare.

П, п, „ „ „ P, p, спре есемп.: паі8̆ = paiŭ, пéрдере = pérdere.

Б. б, „ „ „ B, b, спре есемпл8: біне = bine, б8к8рос = bucuros.

Ж, ж, „ „ „ J, j, спре есемпл8: ж8декатa = judecat'a.

11. Дар к8 че се скіе ч, з, ш, ц, џ, лімба, кѫ ачестеа н8 се афлѫ ꙟнтре літереле романе?

Де'нтре ачесте літере з, ш, ц, се він ꙟн лімба ромѫнеаскѫ н8маї наінте де і, еар' ч, ц, н8маї наінте де е ші і, дечї се вор скріе аша́:

З, з, се скріе к8 Di, di, спре есемпл8: зілеле = dilele, раѕеле = radĭele.

Ш, ш, „ „ „ Si, si, спре есемп: ешіре = esire, шї8ераре = sĭuerare.

Ц, ц, се скріе кȣ Ti, ti, спре есемплȣ: ціе = tie,
фаце = feťe.
Ч, ч, „ „ „ Ce, ce, спре есемп: черіȣ̆ = cerĭŭ,
чéрере = cérere.
Џ, џ, „ „ „ Ge, gi, спре есемп.: џене = gene,
џінере = ginere.

12. Кȣм се скріȣ̆ сілавеле: „ді“, „сі“, „ті“, „кі“, „ке“, „гі“, „ге“?

Сілавеле ачестеа се скріȣ̆ кȣ „y“, каре се кіамъ „і“ грос; ашá:

ді се скріе кȣ dy, спре есемплȣ: дінте = dynte,
а пѫнді = a pandy.
сі „ „ „ sy, спре есемп: сімте = symte.
ті „ „ „ ty, „ „ котіт = cotyt,
смінтіт = smintyt.
кі „ „ „ cy, спре есемп.: кін = cyn, окіре
= ocyre.
ке „ „ „ cye, спре есемп.: кем = cyem,
океск = ocyesc.
гі „ „ „ gy, спре есемп.: гімп = gymp,
гібос = gybos.
ге „ „ „ gye, спре есемплȣ: гем = gyem,
геціȣ̆ = gyetĭŭ.

13. Че е де ѫнсемнат деспре сȣнетеле „ъ“ ші „ѫ“?

Де ѫнсемнат есте, къ сȣнетȣл „ъ“ съ віне нȣмаї ла мезлокȣл ші ла фінеа (сфѫршітȣл) кȣвінтелор; еар' „ѫ“ се віне нȣмаї ла ѫнчепȣтȣл ші ла мезлокȣл лор.

Обсервъціȣне. Кȣ адевърат се аȣде „ѫ" ꙟн ȣнеле кȣвінте ші ла фіне (фѫршіт) ꙟнсъ акȣм, кіар ші кȣ бȣвї чіріліче аȣ ꙟнчепȣт а-л скріе кȣ „і" ші аша а-л ші ростї, аша нȣ се маї зіче: а амърѫ, а ȣрѫ, чї: а амърі, а ȣрі.

14. Кȣм се скріе сȣнетȣл „ъ" ла фінеа (фършітȣл) кȣвінтелор кȣ літере романе?

Сȣнетȣл „ъ" ла фінеа кȣвінтелор де маї мȣлте сілабе, ȣнде нȣ заче тонȣл кȣвѫнтȣлȣї пе „ъ" де'н фіне, се скріе кȣ „а" сімплȣ; кȣм: касъ = casa, налтъ = nalta, капръ = capra, албъ = alba. Єар' ꙟн кȣвінтеле де ȣнъ сілабъ, ші кѫнд заче тонȣл пе „ъ" атȣнчї „ъ" ла фіне се скріе кȣ „à" кȣ семнȣл регȣшетъціїї, прекȣм: къ = cà, съ = sà, фъ = fà, дъ = dà, стъ = stà, алергъ = alergà. Ші нȣмаї ꙟн кȣвінтеле: мъ, въ, се скріе кȣ „e", кȣм: мъ = me, въ = ve.

15. Дар' ȣнде ам вре съ скрієм „каса" ші нȣ „касъ" кȣ ȣн кȣвѫнт, ȣнде кȣвінтеле де ценȣл фемееск терміна те ꙟн „ъ" ам вре съ ле скрієм кȣ артікȣлȣл „а", аколо кȣм вом скріе?

Пе кѫнд кȣвінтеле де ценȣл фемееск, термінате ꙟн „ъ", капътъ артікȣлȣл (а): атȣнчї „ъ" чел де'н фіне се єласъ, адекъ се ласъ афаръ, ші ꙟн лок ачестȣї „ъ" єлъсат се пȣне кам де асȣпра шірȣлȣї семнȣл єлъсъціȣнеї ('), с. є.

вакъ = vaca, вака = vac'a, еарба = earb'a, къмара = camar'a.

16. Кꙋм се скріе сꙋнетꙋл „ъ“ ла мезлокꙋл кꙋвінтелор?

Ꙟн сілава „къ“, „гъ“ се скріе тотдеꙋна кꙋ „а“. Ꙟн пъртічелеле: „ръ“, „ръс“, ꙟн сілава „ъск“ ші наінте де „тате“ се скріе кꙋ „е“ прекꙋм: ръмас=remas, ръркꙋнкіꙋ=reruncyŭ, рътꙋн = repun, ръсторн = restorn, ръсфржнг = resfrang, въск = vesc, амъръск = amaresc, бꙋнътате = bunetate, жꙋмътате = jumetate. Ꙟн челелалте локꙋрї се скріе кꙋ „а“; еар' ꙋнде аре тон ꙟн мезлокꙋл кꙋвжнтꙋлꙋї ші ꙟн сілава ꙋрмъторіъ се віне „і“ саꙋ „ъ“ се скріе кꙋ „à“ кꙋ семнꙋл регꙋшетъції, спре есемплꙋ: аръцї = aràtĭ, кърцї = càrtĭ, пърцї = pàrtĭ, мърї = màrĭ, стъї = stâĭ, кътръ = càtra, фъръ = fàra. Тот аша се скріе ші ꙟн тъꙋ = tàŭ, съꙋ = sàŭ ші ꙟн персоана ꙟнтжіа де'н нꙋмерꙋл мꙋлтаріꙋ, ꙟн тжмпꙋл де фацъ ал модꙋлꙋї арътътів ла конжꙋгъчіꙋнеа ꙟнтжіа, кꙋм: лꙋкръм = lucràm, афлъм = aflàm, кърьм = caràm.

Обсеркъціꙋне. Ла челе маї мꙋлте кꙋвінте, дакъ сꙋнетꙋл „ъ“ аре съ се скріъ кꙋ „а“ саꙋ кꙋ „е“ се поате шті ла нꙋме де'н нꙋмерꙋл мꙋлтаріꙋ, еар' ла зікъмінте де'н а доа персоанъ а нꙋмерꙋлꙋї сінгꙋріт де'н тжмпꙋл де фацъ, ал модꙋлꙋї арътътів, къчї аколо се аꙋде „е“ кꙋрат, прекꙋм: мър = mer, мере = mere, бъцꙋ = betĭu, беце = betĭe, апър = áper, аперї = áperĭ, ꙟнвъцꙋ =

enveti͡u, ꙟнкецї = envetĭ. Єар' де аколо нꙋ се аꙋде „е" кꙋрат: атꙋнчї е семн сігꙋр, кꙟ сꙋнетꙋл „ꙟ" требꙋе скріс кꙋ „а" ші нꙋ „е".

17. Кꙋм се скріе сꙋнетꙋл нꙟсал „ꙟ" ла ꙟнчепꙋтꙋл кꙋвінтелор?

Ꙟн препꙋса „ꙟн" ші ꙟн кꙋвінтеле кꙋмпꙋсе де'н ачееа се скріе кꙋ „е", прекꙋм: ꙟн = en, ꙟнтрече = entrece, ꙟнтоарнꙟ = entoarna. Єар' ꙋнде нꙋ есте кꙋмпꙋс де'н „ꙟн"; аколо се скріе кꙋ „а", прекꙋм: ꙟнгꙋст = angust, ꙟмблꙋ = amblu, ꙟмбiĭ = ambiĭ, ꙟнтꙟiꙋ = antâiŭ, ꙟнгiꙋ = angiŭ, ꙟнџер = ânger.

18. Кꙋм се скріе „ꙟ" ла мезлокꙋл кꙋвінтелор?

Ла мезлокꙋл кꙋвінтелор ꙟн сілава „кꙟ", „гꙟ" се скріе тотдеаꙋна кꙋ „а", кꙋм: фꙟкꙟнд = facand, кꙋлегꙟнд = culegand, алергꙟнд = alergand. Наінте де „mb", „mp", „r" ші „l" алтꙟ літерꙟ сꙋнꙟнтꙟ дꙋпꙟ сіне, ꙟн сілава „мꙟнт" се скріе кꙋ „е", прекꙋм: стрꙟмб = stremb, тꙟмп = temp, ꙟнвꙟртеск = envertesc, вꙟртос = vertos, тꙟрг = terg, ꙟнтꙟлнеск = entelnesc, мормꙟнт = morment. Ꙟнтр'алте локꙋрї се скріе кꙋ „а", кꙋм: мꙟнꙟ = mana, лꙟнꙟ = lana, пꙟнꙟ = pana. Ші де нꙋ ва ста наінте де „n", „mb", „mp", „r", „l" се скріе кꙋ „â", прекꙋм: кꙟт = cât, атꙟт = atât, гꙟт = gât, брꙟꙋ brâŭ, ꙟнтꙟiꙋ = antâiŭ, грꙟꙋ = graŭ; ꙟнсꙟ ꙟн фрꙟꙋ = frêŭ" се скріе кꙋ „ê".

19. Кѕм се скріе сілава „ште“, „шті“?

Сілава „ште“ се скріе кѕ „sce“, еар' „шті“ кѕ „sci“, спре есемплѕ: штіінцъ = sciintĭa, кѕноаште = cunoasce, ворбеште = vorbesce, ромѫнеште = romanesce.

Обсервацїѕне. Ѧн кѕвінтеле ѕрмѫтоаріе нѕ се поате нѕмі дѕпъ регѕлъ, кѕ че фелїѕ де літере сѫ се скріе сѕнетѕл „ъ“ ші „ѫ“; пентрѕ ачеея ле ѧншірѫм аічї кѕм ѕрмеазъ:

армѫсаріѕ = armesariŭ;
бѫтрѫн = betran;
кѕвѫнт = cuvent;
фѫн = fen;
ѧндѫрѫт = enderet;
мѫрѕнт = merunt;
мѫдѕъ = mèdua;
мѫсѕрѫ = mesura;
нѫзѕеск = nesuesc;
пѫкат = pecat;
пѫкѕраріѕ = pecurariŭ (каре вінде пѫкѕрѫ);
пѫкѕраріѕ*) = pecurariŭ (каре пѫзеште оіле);
рѫдѫчінѫ = radecina;
рѫпеск = rapesc;
рѫтѫчіт = ratecit;
сѫнт = sant (sant e Domnul);

*) Кѕвѫнтѕл ачеста 'есте формат дела „пек“, „пекѕрі“, каре ѧнсемнеазъ віте мѫрѕнте кѕм сѫнт, бѕнѫ оарѫ оіле; рѫдѫчіна, ачестѕї кѕвѫнт с'аѕ пердѕт де'н лімба ноастрѫ, ѧнсѫ еар' се поате редѕче.

сѫнт = sent (eĭ sent oamenĭ);
сѣкꙋре = secure;
сѣптѣмѫнѣ = septemana *);
сѫмбѣта = sâmbat'a;
спѫнꙁꙋрѣ = spendĭura;
тѫнѣр = têner;
вѫнѣ = vena;
вѫнат = venat;
вѫнѣт = vênet;
вѫнд = vend;
вѫнт = vent;
а вѫрі = a vâri.

20. Ꙋнде се ⱡнтребꙋінцеаꙁѣ семнꙋл регꙋшетѣції (`) ші ал нѣсѣлетѣції (^)?

Ѥемнꙋл регꙋшетѣції се ⱡнтребꙋінцеаꙁѣ; 1) ꙋнде тонꙋл заче пе сꙋнетꙋл регꙋшіт „ѣ“ ші нꙋ се штіе дꙋпѣ регꙋла пꙋсѣ деспре тон, спре есемплꙋ: пѣкꙋрѣ = pàcura, мѣтꙋра = màtura, вѣдꙋвѣ = vèduva, пѣтꙋрѣ = pàtura; 2) ꙋнде сꙋнетꙋл „ѣ“ се скріе кꙋ „ѣ“ ші тонꙋл заче пе дѫнсꙋл, кꙋм: кѣ = cà, да = dà, кѣрцї = cártĭ, арѣцї = aràtĭ, тѣї = tàĭ, сѣї = sàĭ.

Ѥар' семнꙋл нѣсѣлетѣції се пꙋне: 1) ꙋнде тонꙋл заче пе сꙋнетꙋл нѣсал „ѫ“ ші нꙋ се штіе дꙋпѣ регꙋлѣ, прекꙋм: ⱡнџер = ânger, кѫнепѣ = cânepa, вѫнтꙋрѣ = vêntura,

*) Ачест кꙋвѫнт ар фі маї біне зіс: шептемѫнѣ = sĭeptemana.

вѫнът = vênet, тѫнър = tèner; 2) ѹнде сѹнетѹл „ѫ“ нѹ стъ наінте де „n“, „mb“, „mp“, „r“, „l“, орї аре тон орї нѹ, спре есемплѹ: кѫт = cât, атѫт = atât, тъмѫїъ = tamâїa. Семнѹл (`) ші (^) поате ста нѹмаї асѹпра лѹї „a“ ші „e“; пентрѹ къ нѹмаї кѹ ачестеа се скріѹ сѹнетеле „ъ“ ші „ѫ“.

II. Bineleginti'a (binecetýnti'a, ortoepi'a).

21. Кѹм се лег (четеск) літереле?

Де'нтре літере, прекѹм ам възѹт, ѹнеле ꙟнфъцішеазъ нѹмаї кѫте ѹн сѹнет, аша сѫнт: b, v, f, h, l, m, n, o, p, r, u, i, j, y; еар' алтеле ꙟнфъцішеазъ кѫте одатъ ѹн сѹнет, ші алтъ-датъ алтѹл, прекѹм сѫнт: a, e, c, d, g, s, t. Дечї челе, че ꙟнфъцішеазъ нѹмаї ѹн сѹнет: ачелеа се ростеск тотдеаѹна кѹ сѹнетѹл сімплѹ, че-л ꙟнфъцішеазъ еле, дар' челелалте нѹ аша.

22. Кѹм се леџе „a“?

„â“ кѹ семнѹл нъсълътъцїї се леџе тотдеаѹна ка „ѫ“; еар' „à“ кѹ семнѹл регѹшътъції тотдеѹна ка „ъ“, дечї: gât = гѫт, atât = атѫт, càtra = кътръ, fàra = фъръ.

„a“ сімплѹ ла ꙟнчепѹтѹл кѹвѫнтѹлѹї се ростеште ка „a“, ꙟнсъ де ва ѹрма „n“ кѹ алтъ літеръ кѹнсѹнѫнтъ дѹпъ ел саѹ „mb“, сѹнъ ка „ѫ“, ашá: adun = адѹн, arama = арамъ antâiй = ꙟнтѫіѹ, angust, = ꙟнгѹст, ambiї = ꙟмбії.

Ла мезлокꙋл кꙋвжнтꙋлꙋї „a“ сімплꙋ кжнд аре тон, сꙋнъ ка „a“, кжнд н'аре тон, сꙋнъ ка „ъ“, еар' наінте де „n“, „mp“, сꙋнъ ка „ж“, кꙋм: fatïa = фацъ, carte = карте, caramida = кързміdъ, farina = фъріnъ, manna = маннъ, canna = каннъ, mana = мжнъ, cand = кжнд, camp = кжмп.

Ла фінеа кꙋвінтелор „a“ сімпрꙋ нꙋмаї, сꙋнъ ка „ъ“, еар' кꙋ семнꙋл кꙋрат (á) ші кꙋ семнꙋл елъсъцїꙋнії (ʼa) сꙋнъ ка „a“, ашá: earba = еарбъ, ceafa = чеафъ, earn'a = еарна, man'a = мжна, a lucrá = а лꙋкра, a taïá = а тъїа.

Ӂн сілава „ea“ ші „oa“ сꙋнъ „a“ тотдеꙋна ка „a“ ші нічї одатъ ка „ъ“.

23. Кꙋм се ростеште „e“?

„ê„ кꙋ семнꙋл нъсълътъцїї се ростеште тотдеꙋна ка „ж“ еар' „é“ кꙋ семнꙋл регꙋлъцїї ка „ъ“, прекꙋм: frêŭ = фржꙋ, vênet = вжнът, vèduva = въдꙋвъ; „e“ сімплꙋ наінте де „n“, „mb“, „mp“, сꙋнъ ка „ж“, кꙋм: venat = вжнат, stremb = стржмб, temp = тжмп; ꙋнде есте ӂнкіс ӂнтре сꙋнете аспре, маї вжртос ꙋнде се віне дꙋпъ ел нꙋмаї ꙋнъ літеръ кꙋнсꙋнжнтъ, ші ӂн сілава де дꙋпъ ел нꙋ есте „i“ саꙋ „e“ кꙋрат: аколо сꙋнъ ка „ъ“, аша: per = пър, fet = фът, númér = нꙋмър. Ꙗіреа пе тот локꙋл сꙋнъ ка „e“ кꙋрат, спре есемплꙋ: cerere = черере, ferbinte = фербінте.

24. К8м се ростеште „c“ ші „g“?

Наінте де „e“ ші „i“ се ростеште „c“ ка „ч“, еар' „g“ ка „џ“ аша: cerne = черне, cina = чінъ, cerĭu = черіŏ, geme = џеме, ger = џер, ginere = џінере. Наінте де „a“, „o“, „u“, „y“, наінте де літеръ к8нс8нѫнтъ ші ꙟн фінеа к8вінтелор се ростепіте „c“ ка 8н „к“, еар' „g“ ка „г“, де есемпл8: gard = гард, gol = гол, gura = г8ръ, gyem гїем, a engyti = а ꙟнгіці, care = каре, corn = корн, curte = к8рте, encyn ꙟнкін, gráur = гра8р, crepatura = крепът8ръ, fag = фаг, ac = ак.

25. К8м се ростеште „d“, „s“, „t“?

Наінте де „i“ се ростеште „d“ ка „з“ — „s“ ка „ш“, — „t“ ка „ц“, аша: credĭ = крезї, lasĭ = лашї, aràtĭ = аръцї. Наінте де „a“, „e“, „o“, „u“, „y“ наінте де літеръ к8нс8нѫнтъ ші ꙟн фінеа к8вінтелор ꙟшї цін с8нет8л де „s“, „d“, „t“, прек8м: dara = даръ, tare = таре, sare = саре, depune = деп8не, ese = есе, témere = темере dormire = дорміре, sorbire = сорвіре, tort = торт, dúcere = д8чере, sucire = с8чіре, túndere = т8ндере, dynte = дінте, osye = осіе, typ = тіп, cald = калд, des = дес, fert =ферт.

26. К8м се ростеште сілава „sce“, „sci“?

Сілава „sce“ се ростеште ка „ште“, еар' „sci“ ка „шті“, аша: sciintĭa = штіінцъ, cunoscintĭa = к8ноштінцъ, vorbesce = ворбеште, entĭeleptĭesce = ꙟнцелепцеште.

Deprinderi en leginti'a (cetyrea) cu lítere romane.

Resarirea soareluĭ pe mare.

(De Teodor Codrescu, en descriptĭunea uneĭ calatorie la Constantynopole.)

Multĭ mĭ-au fost spus, cà privirea cea maĭ mareatĭa pe mare esce resarirea soareluĭ. Oarele noapteĭ, purtand pe aripele lor umbrele cele entunecoase, le respandyra pe encetul preste luciul, care ajunse a fi entr'adever al màreĭ negre. En leganaturele undelor clipitoarĭe adormiĭ, si visele magulitoarĭe mi'ndulcĭá somnul; en paralela cu cúrgerea undelor sburand si tempul noapteĭ, cu encéperea oareĭ a patr'a se omidí si auror'a, ce lumina spre dio'a dumíneceĭ. Me desceptaĭu, esiĭu pe coperisĭu (coverta), si eata cà antâĭu se dĭugravĭa o geana, carea deabeá dupa aceast'a encepú a se desparti entre entunérec si lumina, entre cerĭu si mare. Peste putin luceafurul dileĭ encununat de radĭe enflacarate, se pareá cà aprĭnsese la altarĭul facliĭ, enaltĭand ímnurĭ Urditorĭuluĭ luĭ. O lumina enrubinata se entynse si colorá nuoriĭ ceĭ anca umbrosĭ; tot cerĭul resaritean erá enfocat, si noĭanul mareĭ se acoperí cu o tapeta purpur'auría. Acum nu vedeam decât un syngur punt, si acest'a erá al resarireĭ; cerĭul si marea se pareau entrunitĭ; nuoriĭ, plecandu-se en jos, facea

loc aburilor grosĭ, pre cariĭ marea-ĭ enaltĭá la cerĭu, ca pre o tamaĭare de demĭneatĭa. Marea si áerul, tredite dyn erebul noapteĭ, se pareau en miscare, asceptand enfatisĭarea emperatuluĭ dileĭ. Ventul suflá recoros si umed, aur'a se jucá pe fruntile plutytorilor, si aburirea eĭ erá plina de roua. Stelele encepuse a se engalbení, ca par'a licurinda, perind un'a câte un'a, numaĭ luceaferul deminetĭeĭ maĭ tineá fatĭa cu auror'a. Ense deodata cand domnul lumineĭ se ridycá cu marire dyn synul màreĭ pe firmamentul cel adĭuríu, propasit de radĭele sale cele puternice, totí ceĭalaltĭ luminatorĭ de noapte se ascúnsera. Aceasta icoana cereasca au fost asĭa de encantatoarĭa, encât totĭ calatoriĭ, ce se aflau pe coperisĭu, encepura a laudá pre Atotputérnicul pe'ntru astfelĭu de cap deopere dumnedĭeescĭ. Icea se vedeáu oare care calugarĭ grecĭ encynandu-se si psalmodynd, coló turcĭ prosternendu-se cu fatĭ'a pe coperisĭu, maĭ departe evreĭ acoperindu-se fatĭ'a lor denaintea celuĭ prea Enalt, si rostynd psalmi, cu un cuvent: toata suflarea se vedĭú la resaritul soareluĭ laudand pre Domnul.

Mediul noptii.

(De Gr. Alesandrescu.)

Aicĭ pe asta ruine cu mandra suvenire
Privesc cum ordĭonul se emple de fàclii,
Cum lun'a en tacere s'arata sà enspire
Gandyrĭ relegioase l'aĭ luĭ Apolon fiĭ.

Cand tot doarme'n natura, cand tot e liniscire,
Cand numaĭ e miscare en lumea celor viĭ,
Desceapta prevegyeadĭa a mea trista gandyre,
Precum o piramĭda se naltĭa en pustyĭ.

Aĭ meĭ ocy se preambla pe dealurĭ pe campie,
Al meu súflet se naltĭa pe aripe de-un foc sant,
En sboru-ĭ se ridyca la poart'a de vecie,
Càcĭ necĭ o legatura nu are pre pament.

Sperantĭ'a mea de'n lume de moarte se precurma;
Trecú ea precum trece un fúlger pre'ntre nor;
S'a sters, precum se sterge a vúlturuluĭ urma,
Cand spinte'c atmosfer'a en fálnicul sàu sbor.

Decand perduĭ parinti-mĭ treĭ erne 'ntregĭ trecura,
Treĭ ernè, cácĭ dup' astea vieatĭ'a-mĭ socotesc,
Càcĭ dilele-mĭ ca earn'a de viscoloase-mĭ fura
Copacĭ de'n medĭul erneĭ, ce vênturĭ i clatesc.

Furmoas'a primavara acum'a se grabesce
La caru-sĭ se enhame pe dĭefirii usĭorĭ,
Pasĭesce, si pe urma'ĭ verdeatĭ'a se ivesce,
Si cerĭul se desbraca de viferosiĭ norĭ.

Dĭefirul pre'ntre frundĭe misterios suspina,
E limpede oridĭonul si cerĭul luminos;
A riurilor sĭoapta . . . dar' und'a lor e lina,
Ear' súfletu-mĭ e'n válurĭ, n'am soare seninos.

Cacĭ encynat durereĭ, amar'a mea vieatĭa
De atuncĭ e pe'ntru mine nesyp nerodytorĭu,
Pe care vara'al usca, si éarna'l engyeatĭa,
Pe care florĭ nu afla sermanul calatorĭu.

Lasat strain en lume, lipsyt de orĭ ce bine,
Vedĭend dilele mele de suferintĭe pline,
Puĭu man'a pe a mea frunte si càut en morment.

Putine dile anca si graĭu-mĭ se va stynge,
Si inim'a de-a bate en peptu-mĭ va 'ncetá!
Atuncĭ fàra 'ndoeala cu soartea voĭu envinge
Si a vietĭeĭ táĭna en moarte voĭu aflá.

Ensemnarea cuprínsului.

Entrodúcere.

Partea antâea.

Despre binevorbintĭa.

Taetur'a antâea.

Etymologí'a.

Cap antâĭu.

Artyculul.

Cap al doile.

Substantyvul.

Cap al triele.

Ensusityvul.

Cap al patrule.

Númeralul.

Cap al cincele.

Pronumele.

Cap al siesele.

Dicamentul.

Cap al siéptele.

Adicamêntul.

Cap al óptule.

Prepusetîunea.

Cap al noale.

Legatyvul.

Cap al diecele.

Symtityvul.

Taetur'a a do'a.

Compunemêntul.

Despartirea I.

Compunemèntul general.

Despartirea II.

Compunemèntul spetial.

Cap antàiŭ.

Aplecatiunea artyculului.

Cap al doile.

Despre substantyve.

Cap al triile.

Despre aplecatiunea ensusityvului.

Cap al patrule.

Despre aplecatiunea pronumelui.

Cap al cincile.

Despre aplecatiunea pronumelui.

Clas'a antâe.

Semnele gramatecale.

Clas'a a do'a.

Semnele despartityve.

Adáus.

Тіпъріть ꙟн ч. р. тіпографіе а кърціі ші а статълъї.

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 127 416 3